

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija	Aika
---------	------

Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki			

Osoite

Kristiinankaupunki

Tutkimuksen laatu

Rakennushistoria, *peruskirjoitelmia 1600-1700-l.*

Työselostus

Rakennushistoriaa 4 s. (käsikirj.) *otteita*

Piirroksset

Valokuvat

Kopio valokuvasta, joka on otettu vuoden 1894 markkinoista.

Muuta

Bouppteckningar 1691-1765. Vaasan maakunta-arkisto. 63 s. (käsikirj. 57 s.)

KRISTIINANKAUPUNKI:

Salamalaiden siltakäsi) rakennettiin 1640-45.

E. Åkerwall omisti 1774 oikeuden saada perustaa kirkkolehdet.

Se laimi 1779-80 v. lilla (s. 241)

Kaup: na oli 1791 lapettilehdet (s. 242)

Tuulimyllyt oli 1726 2, 1740 12 kpl (s. 244)

Ensimmäinen kirkko valmistui 1659 (s. 205) se oli korkei-
lus laudoittoa. 1684 piti katto peittää kirkolla
ja seinät luokalla. 1690 perustettiin kirkon. kirkko ja
lapetus perustettiin.

Tapuli, 1675. kirkko. skoll yppösten efter det maner som
på Vaxholm byggd är (s. 252). Se oli käytössä aiemmin
1678. 1682 se piti laud. - mald. oli sillä aik. edellispä.

Kirkko paloi 1697; tapuli säilyi.

Ulrika Eleonora rat. 1698-1700, perusti 1701. (ss. 259-60)

1775 korjattiin Nils Strombäckille osten rakennettiin

sinä pirtasus on säilynyt luomiskirjasto (268)

Saarnetusli 1762

Kirkko kirkon siirrettiin 1774 rakennettiin edelliseen.

Pedagogia laimi aluksi nuortalaalassa. 1677 se oli
ofot Olofssonin laalassa. Sen. v. me se sai omaa laalaa
Nyl. laalassa. k. gutskoula sai 1738.

Kristina Kaupunki:

Tullikontrollit Petter Nymansson ja Ernst Callmeyer saivat lukeutua lullia kaupunkiensa luterilaisiin. Tulokset ovat R.U.A:ssa Staden och i Tullakans lögarna 1773.

- 13 ... Rådshuset ... ett stycke från staden..
Todellina myös, että kaup. oli kasvanut lullien ulkopuolelle. Maistraatti oli antanut kaup. laajennuksen (1773), mutta siihen ei suostunut.
- 3 2 Oli kaksi lullifoottia maas- ja metsä- ja ed. lullitupa- ja aita, josta ei.
- 4 2 Rastihuvonessa oli vankkumme (Vöghus) josta oli $6\frac{3}{4}$ kyynä pit., $5\frac{1}{2}$ kyynä leveys ja $4\frac{1}{2}$ korko.
- 6 2 Kaup. ulkopuolella on 70-80 vankkumaa ja niiden ympärillä on useita huoneita ja niiden ympärillä on useita huoneita.
- 7 2 Kaup. josta kaksi lullia.
- 8 2 Tullin lullien josta "istokset" (lullien- ja metsä-).
- 10 2 Tullin lullien huoneet.
- 12 2 Uusien lullien maalliset, helm- ja syys- kuu. Lisäksi 3:1 maas- ja metsä- ja kaup. myös Uusien ja Uusien lullien maallisten.

Abraham Cajanus; Kört beskrifning af Christne-
skeden. Tidninge utgifna af ett sällskap i Åbo.
1785 mit 9 s 12.

... Den har 4 långgalar och 2 korta eller tvöögalar
alla skenlagda. In midspan är ett cylindrigt
förgjället. De med en- eller tvåögar
torkhus - Kyrkan som vetter med ett förgjället kyr-
keförgjället. Skolan inryms i en gård invid västra
ullen.

45 handlande, 35 handverkare
Årskiftet 1784 1783.

Raatihuone, 1652-57 rak. ensimmäinen raatihuone
uusi s. alettiin 1666. Se valmistettiin 1682. Poron
rak. 1685. Joon nimen jälkeen se jouduttiin hylkäämään
1731 päätettiin rak. uusi. Kuvaus ss 337-40.
Nyt. raatih. rak. 1857-58.

Rakennuskaut; 1748 liilikatkoja, 1803 kiellettiin luvun-
katot.

Katujen kunnostamisessa la. annettiin määräys 1669. Uudistettiin
1747. Työ saatiin käyntiin 1770-l. alussa

1 koo lin muu laulu

Jätkuvõrgipildid

01/37 5 0 Kell sügavalt maa all olev kooli

02/4 5 4 Kell sügavalt foss. mägikivide kihed

03 6 0 Põhja-aile jõe jõele laenuk.

04 5 5 Uulde/ruuduk sügavalt

05 5 2 Pärnivald, puualland, kaal, kooli laenuk.

~~06 7 1 Kell sügavalt maa all olev kooli~~

07 7 0 Uus-land, sügavalt sügavalt

08 5 7 Kell sügavalt

09 7 8 - - -

10 8 0 Uuldevald

Läbiõrgipildid

11/24 5 5 Pärnivald puualland kaal

12/24 5 3 - - - - - kooli laenuk.

13 2 5 Põhjalaud kooli kaal maa all olev

14 2 2 - - - - - sügavalt kaal

15 3 2 Kell puualland kaal, kooli laenuk.

16 3 5 ~~0~~ 2. korr. puualland, pinnal olev P. kooli

17 2 7 Kellalaud sügavalt

18 1 4 Sügavalt kaal kaal laenuk. (Kooli laenuk)

19 1 2 Kell puualland kaal, 1. korr. Pärnivald kaal, kooli laenuk.

20 1 0 Uulde Pärnivald pinnal

21 1 1 Kell sügavalt kooli laenuk. kooli laenuk.

Stabiilseid pildid

22 3 0 Kell puualland kaal, kooli laenuk

23 2 5 - - - - - uuldevald - - - kooli laenuk

24 2 3 Pärnivald puualland - - -

25 2 7 Kell uuldevald - - -

26 4 7 Sügavalt kaal 2. korr. pinnal, kooli laenuk.

27 4 2 Pärnivald 2. korr. uuldevald pinnal, kooli laenuk.

W

Rantalahti

- ✓ 16 ~~15~~ Masarduk. l. epigraaf.
- ✓ 13 Pöytäkirja. rdt.
- ✓ 22 2. luvun kappale epigraaf. tuloaasi
- ✓ 25 Kell. epigraaf
- ✓ 27 U. luvun ... ed. kappale
- ✓ 29 2. luvun epigraafin rdt.
- ✓ 26 Epigraaf. kappale
- ✓ 30 Epigraaf. P. luvun 1. kappale
- ✓ 37 Epigraaf. Kappale
- ✓ 38 2. luvun epigraaf. rdt.
- ✓ 40 Samankalta epigraaf. kappale PVP / Kappale 7.

(12 kappaleen

- ✓ 2 Kell. 2. luvun kappale
- ✓ 4 12 kapp. kappale
- ✓ 3 2. luvun. miltäkin luvusta HOP
- ✓ 5 ... kappale epigraaf. miltäkin luvusta kappale

Rantalahti

- ✓ 42 2. luvun epigraaf. kappale kappale
- ✓ kappale miltäkin luvusta
- ✓ 53 Kell. kappale kappale
- ✓ 55 2. luvun kappale miltäkin luvusta kappale
- ✓ 67 Pöytäkirja. rdt.
- ✓ 50 Harjoitus epigraaf. kappale
- ✓ 54 P. luvun kappale miltäkin luvusta epigraaf.

(< Vaasan maakunta - arkisto)

Boupppteckningar 1754 - 1765

S. 126. Åhr 1758 den 23 augusti sammanträdde nu efter Rådstupurättens i dag Kungiorde Utslag följande af Rättens Ledamöter, herr Borgmästaren Nils Wetterbladh, samt de af rätten förordnade och af Parterne godkiände Wärdningsmän, Råd-
männen Olof Caken och Casper Lebell, tillika med Notarien Johan Arosell at förrätta Boupp-
teckningen. efter afledne handelsman Hans Berg,
som med döden aflidit den 16 Maji 1756 och
efter sig lämnat änkan Brita Uddman eller Berg,
men inga Bröstarfvingar, hvarjone des Lido-
arfvingar om uppteckning anhållit, hwilcken
uppteckning i anseende till den begiärte och af
rätten bewilljade förlängning, med andre före-
komne omständigheter som rådstupurättens
Probo bredare utwisar blifwit hertills upskatne.
Härwid infont sig ock, efter hoos rätten skiedd
anmälan, herr Landssecreteraren Johan Clathesius
å egen wägnar, samt Bunkans Fullmäktig Notarius
Publicus och häfsrättsadvocaten herr Isaac Chö-
berg, som ock å siels arfwingarnes wägnar
deras Fullmäktig vice häradshöfdingen och
Konglige häfsrättsadvocaten, Wählborne herr
Lars Anders Ekenberg. Derpå upgafs ägen-
domen dehls af änkan Berg, dehls af hennes
wägherr Landssecreteraren Clathesius dehls
ock af ankans dotterson Joseph Poldan, och

S. 127.

2)

blef värderat som följjer.

Fastägendom

den 25 aug. eftermidd^mKopparmynt
daler öre

Gården № 1 i Tredie kvarteret, belägen straxt När om torget emellan Siö och mellan gatan med derpå stående åbyggand, som är 2^{ne} Camrar i söder emot torget med fahstugg, golv, spisar, fönster, dörrar, lås och nycklar, en owälfd Kiellare af Sten in på gården, med liten öfverbyggnad, port med lås och nyckel samt gångjärn och en odugel. brun i portgången, en stor sahl öfwen emot torget och Cammare med sine golv, spisar, fönster, dörrar, lås och nycklar, samt fahstugg, en mindre sahl i hörnet med gatbad öster åth Siögatan samt Tiöck och fahstugg alt med sine tillbehör, en port öster ut åth Siögatan, Bagarstugg och Bränhuus med sine spisar, backugn, fönster, dörrar, lås och nycklar alt under ett tak, på närre sidan en boda, Wedlider, stall, afsättshuus, Fåhuus med foderlada alt under ett tak, wäster på gården en gammal badstugg med flere gamle hus alt i

en rad och under ett tak, som brukas till bodar, ett Lider med Port emot torget, samt liten fotboda in på gården med lås och nyckel, af plankad kryddgård emot torget längs med hela gården, hvarunder äfwen besättningsrättigheten af Donationsjorden i Tiökby hörer, att värderat till 4000-

Uthus

En stor fotboda öster om gården med fyra rum 2^{ne} äfwan och 2^{ne} under med sine låsar, gälp, bättn, dörrar, lås och nycklar samt trappa 200-

En badstuga med ugn, dörlås och nyckel 15-

En så kallad Slaktarbod wid Sion med 2^{ne} dörrar, men ett lås och nyckel 140-

Twenne Siöbodar med bräd skäp emellan, all under ett tak, alle med sine lås och nycklar värderade till 20 daler hwardera bodan, samt skåpet till 10 daler tillsammans 50-

än twenne Siöbodar längre ut på Sion något i från hwarandre, den södra med sitt lås och nyckel 24-
den närra äfwen med lås och nyckel 36-

4)

Transport

Su bode på Tierholmen med lås och nyckel	9-
Su bode i Ahlesundet med lås och nyckel	18-
Twoone stycken lador på diurgården ä 12 daler stycket	36-
84 lider der samma städes	12-
Su gammal Wädergwam på Södra gwambergat med alt behör af stenar och innauredskaps	30-

Giärdor och ängar

den 23 aug. förmiddⁿ

Su giärda, Hågmans Störgiärda kallad, med alt hwad innan den nuwarande hägnaden är, af andre giärdor tillagde, med 4 lador	600-
Närre Ahlesunds giärda med lade	150-
Södra Ahlesunds giärda med lade	200-
Långhegen med lade	100-
Frästgiärda med lade	100-
Bielkladagiärda med lade	200-
Lillsmedsgiärda med lade	100-

den 23 aug. eftermidd.

Glasgiärda med lade	120-
Yttermansgiärda	200-
Tunasgiärda med lade	150-

Transport

Kurka gårdan med 2 ^{ne} lador	150 -
Kläcker Hansgårdan med lade	150 -
Trisens Skutskatgård med lade	150 -

* den 27 förmidd. var kyrkögång

den 27 aug. eftermidd ^m	
Anders Persängen med lade	72 -
Solfängen med 2 ^{ne} lador	200 #

den 27 ~~gavdes~~² uppå Stårhusets begiären en stund till Eftermidd.

den 25 aug. Eftermidd.

Leralinska gården belägen i andra kvarteret N: 22 med gammal åbygg-
 nad bestående af en stugustan, med
 Cammare innanför uti hwilken
 är golv, spis, fönster och dörr. half-
 stan samt fähus och lade till-
 sammans

100 - #

d. 29 blef hvarcken för eller eftermidd. någon ägendom uppgifwen chem Förrättningsmännen sig till then änkas i Stårhuset infunno.

+ mindre
åbygg-
nad

d. 1 Sept. Eftermidd^m
En gård i Åbo Stad på Eskola
gränden, Peldanske gården kallad
belägen wid Åhn, med Stenhus
hwilcken gård är förfi^{gäld?}ld i
tagen för 6000 daler men an-
sågs nu ej högre kunna wär-
deras ut

2
6?
4500-

2/3 i Bremeriska eller Ruteriska
hurst i Stockholm beläget wid
Södermalmsstorg i hörnet emellan
af Horas- och Gjötgatan uti
quartieret Fapster under N: 4
å fri och egen grund belägen
Stenhus som enligt Magistratens
i Stockholm gifne fasta under
d. 15 Jolis 1751 samt efter
wärdnings och utbrytningsinstru-
mentet af d. 1. Sept. 1749 med
the i fasta brefwet nämnda
tillhörigheter handelsman Berg
i lifstiden är till ärkiänd för
en summa af 14500 daler
kopparmynt samt ähr skiänd
120 daler berörda mynt, men
som samme hus # d. 1. Sept.

hwilket Enkan Berg för en (epitel[?]
till större summa sig (epitel[?]
än det (anna)

Transport

1749 blifwit af Magistratens i Stockholm deputerade wärdet till 27000 daler kopparmynt, och theröfwer finnes någon träbyggnad, som sedermera nog förfallit, så ansågo wärdningsmännen des wärde till

22000-

är en gård i Stockholm, belägen på Södermalen på sidan af skiepswarfuet icke långt ifrån Catharina kyrka om hwilken wähl afl. handelsman Berg d. år, slutat köp med hattmäkaren Ohmans änka.

till 10000 daler kopparmynt af således göra sig betalt för en sin ägande jordran, men som sedermera yppats rättegång emellan köparen och hennes öfrige ? och huset desutom består af några få gamla trähus belägen på en nog aflägn och trång tomt. Så upptages det nu tilswidare till

1000-

S. 130.

8)

Fahrtlogg och Skiepsandeklar.
- - -

Bouppteckningar 1754-65

S. 210 -

Åhr 1760 den 13 augusti woro under-
skrefne, efter den ädle och högfärade
Magistratens förordnande, uppå wederbörandes
begjären och kallande, at uppteckna och wärdera
den befintelige Fasta och Lösa Ägendomen
som befants efter afledne Råd- och handels-
mannen Carl Federman, hwilken med döden
aflidit den 9 sidstl^{ne} Maji och efterlämnat
sig des Inke Madame Maria Federman, samt
2^{ne} söner och 2^{ne} Döttrar, Sönerne adjunkten
i Solz, wärdige och Wällärde herr Carl och
handelsbetienten Simon, samt döttrarne Elisabeth
gift med Cappelan i Pörtom wärdige och
wällärde, herr Math. Kiöping och Maria Feder-
männer, gift med handelsmannen i Wase
Daniel Nordin, alle myndige. Och som den
ädle och högfärade Magistraten under den 26
Sidstledne Julii ej allenast utsat deenne dag
till uppteckningen, utan ock, wederbörande från-
warande arfwingarne derom låtit, genom ut-
drag af Protocollet kungjöra, at antingen
S. 211. Sielfwe eller utgundersas ombud, som up-
teckningen biwiste, jämte nästnämnde Pro-
tocols utdrag följde ock en Skrift, som
hoo Rådstupwärdien blifwit uptekt, hwar-
utinnan såwäl afledne Råd- och handels-
man Carl Federman i lifstiden, som des

kiäreste uthändigat under den 12 April
1759 uti wittnens närvaro, hwar utinnan
de tillägga sin yngste son Simon all
besintel. Fast- och Lösögendom efter
deras död, med mer som sielfwa skriften
utwisar, öfwer hwilken arfwingarne
hafwa at inom den i lagen försatte
tiden, med sine utlätelser deröfwer till
Rådshufwureätten inkomma, at sedan
santel. arfwingarne sig inpunnit, up-
gafs egendomen af dehs Etkan
dels arfwingarne.

Fasta ägendomen

Kopparmynt

Tompten belägen i 7de Quarteret
wid Siögatan N: 4 bestående
af 3087 Quadrat alnar wär-
derades till

30 -

1. Byggning söder om Porten,
beständes af 1. Zahl 2^{ne}
Kamrar, med behörige golf,
Fönster, Dörrar med gångjärn
och hakor, lås och nycklar,
Spislar med Spield, samt
wäggfast säng i hwardere
Cammaren, Fahrstuga med
ett litet bräd Contoir dörr
och lås, samt farstugudörrar,

Transport -

Transport —

alt under godt tak, värderades till-
sammans till

600-

1. Mindre Byggning norr om Porten
med Sahl och 2^{ne} Kamrar med
Spislar och spield, samt golv, fönster,
dörrar med gångjärn och hakor, lås
och nycklar, samt 2^{ne} väggfaste
sängar i Sahren, farstuga och
Bagarstuga med Bakugn, Spis och
Spield, golv, dörr med lås, och
fönster, med behörige gods tak,
dörr i farstugan, värderades till

700-

1. Dubbel Port emellan Byggningarne
med gångjärnhakar och klinka

12-

S.212.

1 gammal drängstuga norr på
gården, med spis och spield, samt
golv, tak, fönster, dörr och lås
värderades till

36-

2 Kiellare af grästen välfylld,
med dörr och lås, samt en liten
boda åfwan uppe, med tak, golv,
dörr och lås, värderades till

100-

1 stall med 4 spalter, tak, golv,
dörr och lås, värderades till

24-

1 Nytt Fåhus öster söder på
gården behållit till alla delar

48-

1 gammal Foderlade der bredvid

9-

1 gammal Wedlider med Porten
öster på gården som är emellan

Transport —

Transport —

Stallet och Lichet, Porten med gångjärn-
hakar och klinka värderades tillsammans 10 -

1 apotekshus med ett litet Swinhus
bredvid, in på gården tillsammans 6 -

Öster om gården

1 Badstuga med lofva, tak, golv
och dörr, ugn, fährstuga fram an förre
med dörr, lås och nyckel 48 -

2^{ne} gamla Redskapslider med skåp
emellan och det ene med dörr 24 -

1 Siöboda med underbyggnad, dörr
och lås 120 -

1 ^{gammal} q. Nothhus 6 -

Norr om gården

1 större Stolpboda, med mellanbotten
samt lärar, så i öfra som ^uandra
rummet, tak, golv, dörr och lås, samt
gammal trappa, utan förre 72 -

1 Dito mindre utan lärar med mel-
lanbotten, tak, golv, dörr och lås, samt
trappa utan förre 54 -

1 Steenlagd brun in på gården be-
rättas vätnet vara salt i synnerhet vid
flöd 6 -

1 Liten gång port emellan norra
byggningen och drängstugan, samt planket 2 -

1 q. Wäderqvarn på norra qvarn-

Transport —

Transport —

berget, med alt innaurede, som är nog för därwad, Wändsyllaren och långsläkaren något rutne, kan ej nyttias, förän den nedtages och omlagas, präfwades till

60 -

1/2 bode med her Communist. Aspre-
green i Ahlesundet

10 -

1/3 i ett ^{gemensam} stöhus och förfaller
vid Björnösundet

2 -

(Transport —

1929)

Giändor

S. 136. --- den 8 Sept. woro upptecknings- och
wärdningsmännen hos herr Borgmästaren kl. 9
för midd. förbande at fullfölja uppteckningen
uti Bergske Sterbhuset, men som herr Lands-
secreteraren Mæthesius hos herr Borgmästaren
en stund för ut anmätt hinder till sådant full-
följande i dag bestående der utinnan thet Thes-
en war siuk sängliggande, des Stumpson
Joseph Pelden bortrest och herr Secreteraren
sielz är sinnad följa med Fullmächtigen
Moberg till Lappland så blefwo Rådman Olof
Caleen och dot. Joh. Arvhell afskickade
at höra Änkan Berg om sådant uppskops wore
des wilje hwilcken uppå till frågan der om,
till sådant jakade emedan för de anmätte
hinder intet hade någon hielp till ägendomens
framgiffwande i dag.

J anseende hwartill och ehuru några
af förrättningsmännen uppå arfwingarnes
begiäran och herr Borgmästarens anställande
eftermiddⁿ ärhindrade Änkan nu uppteckningens
fortsättande theu icke heller t^o af heune
samtycktes

S. 137. d. 11. Sept. förmidd. uti Wästra Siöboden.

Uti Slachtboden

T. Yltre Siöboden

Uts Lidret emot torget

J Stallet

J boden på gården

Eftermidd.

1	Stenbord i Stora Sahlén med Fot	9-
1	Two bord i med fot	7-
24 ST.	Mållade trästolar a 24 öre stycket	18-
1	målad matskåp i parstugan med knoppar under	4-
1	litet skåp i köket målad utan lås och mychel	1.6
1	åttkantigt bord i köket med fot	- 16
1	Fat. (?) bänk i köket	- 24
1	dito	- 16
1	ordbänk i köket	1 -

S. 141

J mindre Sahlén

1	Stenbord med lång låda under och fot	12-
1	gammal Pulpet med fot samt lås och mychel	5-
1	gammal dito samre	3-
1	gammal målad matskåp med 2 ^{de} dörrar samt lås och mychel	2-
1	gammal dito större	3-

1 litet Nyckelskåp med lås och nyckel	1 -
1 Fumbeslagen kista med lås och nyckel	
of. gammal målning (gammal mässing)	6 -
1 Skrin med lås och nyckel	1 -
1 Schatull af Sk med Ryskt beslag	4 -
1 Skattlåda med beslag, lås och nyckel af Sk	3 -
1 of. Flaskfoder med 6 hela flaskor och thes ^m skrifvar	2. 8
1 Dito Foutral	- 8
	<hr/>
	42. 16

1 Wägghur	60 -
1 liten plåtd korg	- 12
1 Tapet	- 3
1 drikeshiär af Kokus röt	- 8
1 Skrin med beslag utan nyckel	- 24
1 gemne plåtd korg	- (103:21)

I lilla Cammaren

1 of. Skåp med beslag lås och nyckel	2 -
1 of. Fällbänk	- 16
1 litet of. nyckelskåp utan nyckel	- 24

I lång Cammaren

1 litet bord med foot	1: 16
2 st. Ländstolar med	
? a 9 daler	18 -

4 st. Rips Karmstoblar
a 4 delar 16 -

1 gl. Urskåp med 4 dörrar
i 2^{ne} afsättningar med belyg
lås och nycklar samt låda 26 -

1 Spegel med förgylta ramar
18 delar 18 -

1 Tapla med Christi bön i ärt-
gårdens, med oförgylde ram 9 -

2^{ne} med dens ram till bröst-
bilder med gl. förgylte
ramar 18 -

1 gl. kappas Apla (?) med
Frelserens Bild med gammal
förgylt krasig (?) ram 1:16

1 ständ stäng
? af ? grått
och rödt som präpva uller
och klaner 9 -

2^{ne} st. bydda i Stoblar
med frantjer a 5 delar st. 10 -

1 litens gammal rindrig spegel
med glitter ram 2 -

419:8

1 Port Cassineren

— — —
— — —

Bouppteckningar 1754-65

S. 353

Åhr 1764 d. 2 Januarii blef efter den högt-
ärade Magistratens förordnande under detta dato,
behörig Besiktningens Inwentering af under skrefne
hållen å theane Stads Rådshuset kallare, med the
hertill anslagne huus, hwilka Rådman Carl Ablad
ifran 1761 års början till närwarande tid under
arrende innehaft, men nu kommer af afträda till
handelsman Anders Löfgren, som källaren emot
arrende för på följande trene år wid en å
Rådhuset hållen auction inrepat;
och war nu så wäl Rådman Ablad, som
handelsman Löfgren närwarande, så förrättningen
företogs på följande sätt:

S. 354.

1. Besågs thea till källaren anslagne
Södra kammaren, som till väggar, gälf och tak
fants wara försvarlig; kakelugnen som till en
tredjedel är ständande i theene Cammare war
med des ugns dör åfwan försvarlig, dock bör
med hwitlimning förses. I theene Cammare
är en fönsterlukt med twenne hela fönster
och en skimp, samt Fordringar innan och utan;
den ene lucken för theane fönsterlukt war
hölften bortfallen och den andra åfwen nödig
förbättring tarfwande. För Cammare war en
gammal, men försvarlig dörr med lås och gång-
järn, samt Fordringar innan och utan. I Cam-
maren war en bänk wid norra väggen

fastspikad, och ett gammelt bord med fot.

2. Norra Cammaren af lika storlek, fants till wäggen, tak och gälf, äfwen i försvarligt stånd, men twenne tiljör woro af åkommen röta i ändarne felachtige. Kakelugnen som går genom wäggen Uhr Södra Cammaren till $\frac{2}{3}$ delar, war eljst i någorlunda godt stånd, men bör i ankende till några Sprickor leerlös och hwitlimmas.

Dörren för Cammaren war försedd med behörige gångjern, lås och nyckel, med fördringen innan och utan. I Cammaren fants en wäggfast säng och en bänk, samt en söndrig lång stöhl. Sängen war försedd med krants, men utan några bottenbräden. En fönsterlyst med twenne fönster, i hwilcke 2^{ne} rutor woro söndrige.

S. 155.

Och ehuru en fönsterlucka wid förra Inventeringen funnits, så war likwäl Then-samma nu äfwen borta, så at inga lukor wid denne fönsterlyst funnos.

3. Ett i theune Norra Cammare med bräden af plankat, och äfwen källareluckan ständande lilet Contoir med dörrlös och gångjern, fants nu i samma skick och stånd, som wid förra Inventeringen, utan at gångjernen för källareluckan, efter så skiedt bepröfwande, hit intil blifwit lagade.

4. Galen utanför dessa twenne Camrar, fants i samme stånd, som wid

förra Inventeringen, till väggen, gälf och tak, utan att then tå på gälfvet befinTelge bristfällighet wid dörren och spiseln blifwit reparerad. Spiselen i hvilcken fants spiall utan handtag med hål å ena ändan, bör leerlös och hwitlimmas. I salen woro trene fönsterlupter med twenne fönster i hwardera lupten, af hvilke twenne woro hel nya och de öprige äfwen försvarlige, men 9 rutor sönderbräkte. Inga luckor woro för desse fönster tillfinnandes, utan allenast i norra lupten, en utnödt skref. Dörren för salen war wäl förred med lås och gångjern, samt utan till ett järnhandtag; men nyckelen till denna dörr skall äfwen brukas ät det i norra kammaren warande Contoirs lås. I salen fants et lile bord med fot, och en söndrig mindre långstohl, samt en dito lång bordsfot, utan skifwa, och et bättre lång säte, jämte wäggfaste bänkar å trenne sidor af salen.

S. 356.

5. Sielfwa källaren, som är under salen belägen, finnes wara af sten murad och wäld till hvilcken twenne ingångar äro giwde, den ena genom luckan i Contoirs, och den andra genom en quist ät gatan, som är med dörr, utan lås förred, hwad det ^(?) rummet beträffar, så är det

med en ej försvarlig dörr försedt,
men hvarhelt bör öfveralt leer slås,
äfven som mellan gaffelen af norra dör-
ren, uhr hwilken stenan med fallit, tarf-
war en skyndsam förbättring utom det
trapporne till norra dörren böre lagas, så-
som för mycket förfallne.

6. Sidst besägs arrestrummet,
hwarutinnan arendatoren haft sin weed,
och befants nu som till förene ware med
dörrgångjern och aspe försedt, dock utan
lås; tröskelen befants nu som före detta
ware half utaf huggen.

Wäggarne i these rum woro nog
orene, och den norra Kammaren ille stänkande
af orenlighet.

Sålendes wara synd och befunnit,
intygga år och dag, som föreskrifwit står.
Olaf Caken. Lars Lundgrén

Bouppteckningar 1754-65

S. 22. --- Tomten belägen i första Qwarteret
emot Långgatan, emellan herr Tullman Wallmans i Nor-
ra och Siömännen Marten Backmans i Söder be-
lägne Tomter bestående Längden i Öster och Väster
48 1/2 alnar samt bredden Norr och Söder 33 alnar,
hvilken tomt handelsman Gust. Mattsson af fri villig
lemnade uppå begiäran af dess Sohn handelsman
Isaac Nordberg till ärsättning för af omkärtinger
som wid dess avledne hustrus begravning upgådt
hvilken Sonen Nordberg nödgadt vidkänne, så vida
han Gustav Mattsson i arrende till dess medellöshet
ei skall kunna det ringaste besparing a dertill,
hvarjore denne tomt ei kunde till värdering
upptagas ---

S. 77. --- Tomten belägen i första Qwarteret
emot Långgatan, emellan Källaren herr Johan
Wallmans i Norr, Siömännen Marten Backmans
i Söder och Väster om herr Rådman Casper
Lebells Gårds Tomter, med des deri warande Breen
pröfwades Kåsta _____ 30 alnar
--- ---

S. 86. --- Tomten belägen i andra Qwarteret
mid Strandgatan af _____ qwadret alnar
emellan Johan Nesslas i Söder och Anders Beck-
mans samt Erick Beckströms i Norr warande

tomtar uppföres med Donations Jord i Tiöck till 60-
- - -

S. 90. - - - Tomten belägen i 1de qvarteret Söder
om gården som löper ifrån Stranden till västra
Tullen gatan samt strakt Söder om
Borgaren Johan Ströms Tomt uppföres med Donations
Jorden i Tiöck som på certat upptecknad finnes
till _____ 24-

S. 92. - - - Tomten belägen i 1de qvarteret Söder
om gården i hörnet som löper ifrån Stranden
till västra Tullen, på Långgatan och strakt Norr
om Borgaren Johan Ströms gårdstomt, uppföres med
Donations Jorden i Tiöck _____ 24-

S. 105 - - - Faste ägendomen. En ny gård,
belägen i Fierde qvarteret wid Sion, under N° 1
åhr 1750 upptecken, med the om Röstningar,
ther på till dato blifwit gifwde efter hällen
bok _____ 5 $\frac{1}{2}$ 05.15

S. III. - - - Tomten belägen i första qvarteret
emellan Erik Nyman's gård i Söder, och Linds
Lukes gård i Norr, Wårderas till _____ 12-

S. 114. --- 1 st. obebyggt tomt belägen
i Tredje qwarteret på Långgatan, emellan
handelsman Hans Bergs Enkas tomt i Söder
och Skräddaren Asps tomt i Norr wärdered
till _____ 40 -

S. 122. --- Gårdstomter belägen i andra
Qwarteret på Långgatan emellan Borgaren och
Skiepsbyggmästaren Gabriel Backmans samt
Jonas Strengs Enkas Gårdstomter i Söder och
timmerman Joseph Asplunds Gårdstomt i Norr,
som består efter Chartan af _____ qwadrat
alner uppföres med Donations jord och Breunnen
till _____ 30 -

1 st. Byggnad emot Långgatan Norr om
Porten bestående af 8n Sahl och 2^{ne} kamrar
innanförre alt i behörigt skick som sig bör
wärdere med Port skiöjure och Porthalywan
till _____ 256 -

(Bouppteckningen 1754-65.)

S. 155.

Åf Zukan Råd- och handelsman herr
Hans Berghs Sterbhus

Debet

Följande omhuggeliga Reparationer äro
gjorde på de 2^{ne} tredie debblar af
benämde sterbhus bebr.

1. gjort åtskilliga Reparationer, så på taket
som annanstädes daler 47.28

2. inlagt gälf i bagare stugan samt där-
städes reparerat kårsten
tillika med spisen 61.24

3. låtit förtydliga en järnleestång i tres-
pan och därpå betst 71.16

4. låtit reparera kårsten i köket samt
därstädes, låtit inetta et spisell, efter
där fönt sig war något 52.16

5. i lilla Kammar innan för boden
efter bran synes befinnande, nederrijvit
den gamla kaklungan, som elden utgick
på alla ställen, och där i stället, uppsat
en grön kaklung, som kårter med alla
des tillhörigheter med flera omkåsta. 97.16 150-

6. I stora kamr innan för salen efter
bransynens befinnande låtit under-
ripara den aldeles obrukeliga kaklungan,
och i stället uppsat en stor blå och
vit med alla des tillhöriger, jänte 5 st.
slata gälfstenar därunder efter räkning
låtit reparera taket öfver kaklungan, 412.15

upmålat hela taket	83.16	
låtlat insättas en ny dörr med des foder, långjern samt des inmurning	73.24	
et lass på andre dörren låtit	12 -	
jemma muren i grän gälfvort til taket, som ? af en kårstenspipa, som gick i från rummet under, hvilket hörer från (rom (?)) til, och där bränt til mur- karlarna med alla öfrige omkåstu. 621.7	39.16	621.7
7. I kammaren utenför ? efter berausynens gätöginnande uppsatt en ny kalkung, med alle des tilhörighet efter räk.	212 -	
afger som ? för de trene Kalkungen	15 -	197
upmålat taket därstädes	36	
8. I selstaket reparerat någon målning, som afläke blix. skicand	13	
9. Stenlagt i portgängen på gården, jante huggen steen, för Kiellarnas Conservation. 42.16		
Stenlagt gatan på åt Götögatan, med gus, sand - - -		

Stockholm den 8 September 1758
Bengt Wetterblad

(Bouppteckningar 1754-65)

S. 161.

Åhr 1758 den 20 November woro räntelige rådstupwärtens Ledamöter församlade, enligt theres beslut under d. 13 i theune månad, at förelägga Bouppteckningen hos förra handelsman Casper Lebell, efter des kiereste Madame Anne Loholm, som åhr 1756 den 31 Januarii med döden aflidit och efterlämnat sig des handelsman Casper Lebell, samt fyra stycken Barn Sönerne präbsten i Björneborg höglärde herr Magister Michael Lebell, Råd- och handelsman här i Staden herr Casper Lebell samt ^{och dottern Madame Anna Margareta Lebell,} handelsman Johan Lebell, hwilcken tidsta nu är wistande i Stockholm, emedan den then uppteckning som under d. 30 April 1756 blifwit kallen intet kunnat antagas för des då ringa upgijwande skuld, hwarföre rådstupwärtten som intet bör ådragg sig något ansvar för bemälte handelsmans sielf klokhet och tredske, hwilcken uppe flere givde ärhindringar honom till redigere upgijwande, annant, men sådant oaktsamt härtills utdragit, her rätten wärit nödgat förelägga honom Tijo dabler silvermynt wite om han nu sij efter kommer sin skyldighet, härutinnan, samt påläggga begge des här warande Söner at gifwa widhanden, hwad de wet des Fader ägt, wid desas moders dödsfall. Deryå tillhölls göre handelsman Casper Lebell at nu upgijwa

ägendomen, som den vid dödsfallet befunns, då han utlät sig det han ville deligen erhålla, det han med sin hustru här i Sverige intet vänt -- ? hvarjone han ock mente sig intet vara skyldig uppgifva något, men återopade sig den förra up-teckningen som uplästes. Neubl.

Faste ägendomen.

Tonten som är belägen i andra kvarteret vid Strandgatan och består af 3935 quadrat alnar emellan Johan Nerler i Söder och Anders Beckmans samt Eric Beckströms i När warande Tomter, uppföres med besittningen af Donations-jorden i Tröckby till

60-

Äbyggnaden på Tomten

1 gammal Byggning bestående af en Sahl
2^{ne} Camrar och Tröck i garstugg
med des tillbehör

100-

1 potbode på gården, gammal
1 Steenlagd källare med byggnad

6-

Äfwan på

12-

1 gammalt Wedlider
1 Badstugg aldeles föfallen
1 gammal port med des tillbehör

4.16

4.16

3-

1 utgammalt Fähus läkande
1 apsitshus utan wände

2.8

1 Stall med mellanskälla
och joderlada och port
skejs emellan med tillbehör

60-

1 Steenlagd brun

6-

Utgjårdor

1 gårds väster om kyrko -

bärgst med ny lada

150

408.8

Uppgaf nu

1 Wädergwara med tillbehör

80 -

1 höölad i Storängen

24 -

104 -

Transport

512.8

Lös ägdomen

(Bouppteckningar 1754-65)

S. 166.

--- Ut: det så kallade Peldanoka huset, har underskrefven förfärdigt följande
Nemmeligen

1758 d. 26 Sept. insatt 12 stycken rutor á 8 öre stycket	3
2 ^{ne} fönster i nytt Bly á 1 daler 24 öre stycket	3.16
tillagt 12 rutor á 8 öre stycket	3
En litet nytt fönster	1.16
Summa	<hr/> 11 daler koppermynt

desse mestnämnda Blyw daler koppermynt
äro af Commministerien herr Andelin Betalte,
som här medelst tacksam. quitters af
Åbo den 11. November 1758.

And. Hagerlein

S. 174

Tonten belägen i 3de quarteret på Strand-
gatan Söder om gränden som skilljer 3^{ne}
och 4de quarteret ifrån hwarandra i öster
Söder hörnet samt norrom handelsman
Isaac Nagells gårdstomt nyligen med hus
åbyggt, så at den ännu behöwer ansenlig
uppgyllning och därför upføres till

24-

~~S. 176~~

~~Tomte Okebygd,~~

S. 178.

19. 6. 1759

— — —

Fasta ägendomen

Halvva gården belägen uti 3 die ⁷ wasteret
N:o 12 b mid stora gatan emellan Borgaren
Carl Danqurens i Wån, samt Olof Sundelius
i Söder om twärgården och som Bäckman
medelst gåfwo bref af d. 29 Martii 1754
ärhällit af Per Grelsons Anka Brita Skman
uti wittness Notarien Johan Anzells
och Borgaren Mich J. wans Öfwerward,
och hunc efter befallit sin första man
sällkommit wänderades till —————

30 —

— — —
— — —

S. 185

--- Fasta ägen Bomen
Helstället uti gården No 30 i Fierde
o wästeret på mellan gatan i hörnet när
om gränden som är upp till gvarn baryt,
samt Borgaren Anders Mandelins gård
i Söder om, emedan den andre
helftten tillkommer dottern Catharina
och Son Johan efter deras afledne
Fader Colliander, hvilken halpa
debl Wärdendes till _____ 16 -
- - -

S. 191

--- Fasta ägendomen,
Gården ell. Tomten No 9 i andre
quarteret belägen i Wästra hörnet
på östra långgatan när om twä-
gränden samt Jacob Strandmans
gård, med Stenlagd Brun, samt
Donations ägor i Tiöck Wärdendes
HU _____ 24 -
- - -
- - -

S. 197. - - -

Fasta ägendomen

Halvva Södra tomten af nr. 38 i första
kwartalet emellan Simon Linds äikes
i söder om, och den halvva som des
måå Johan Alman bekommit, bestående
af 1269 quadrat alnar värderades
till _____ daler 15 -

S. 199 - - -

Fasta ägendomen

Tonten belägen i 2^a kwartalet under
nr 16 Nån om handelsman Anders
Holms gård i hörnet vid stora gatan
om 3666 quadrat alnar värderades
till _____ daler 30 -

- - -

S. 223 - - -

Tonten belägen i 3^{die} kwartalet norr
om Borgaren Carl Dangrens gårdstomt
uti hörnet vid Paragig gatan, upstages
med gården tillhörig Donations jörd 60 -

- - -

Bouptekningar 1691 - 1753

S. 15. Å. 1692 d. 23 Januarij, war af den ?
 Magistraten, på Wederböranderens anhållan, underskrefne
 nämnde, att af Rådhusens Markus Perssons ägendom
 uthmäta och tillwändas, Mantals Commissarien
 Wälbet. de Persson, Jönson kalla dhe honom opwan
 benede dets, tilldömdes 266 daler " 28 1/2 öre Kopper-
 mynt, hvilket förwittades d. 16. Febr. som följande

Koppermynt

Gården

1 Byggnad med porten bestående af 1 Stuga, Cammare, köck, färsstuga, medh 6 sängiär, 3 bohl, 10 fönster, samt 3 spjilder, 1 pit- bänk, 1 skåp, 4 döran och 3 lås daler	150-	
1 st. qt. framstuga med 2 ^{ne} sängiär, 1 bohl, 3 fönster, 1 spjild och spjell, samt 1 långstol		
1 st. bodh och 1 litten källare under, samt 1 gammelt port	27-	
1 st. wisthus på gården	10-daler	
1 weedhlijder och på gården	5-	
1 st. fäskhus, stall och 1 litten rask- bodh under ett tak	22-	
1 badstuga med färsstuga bak i gården	16:28 1/2	
1 litten brun på gården]	
Christine Stadh actum ut Supra	Summa 266	28
Hindrich Uldenau. Rich Larsson. And. Björnström.		

Å. 1692 d. 13 Februarij wore Under-
 skrepne kallade af Hindrich Pehrsson och dens
 Stief mågan Henrich ? och Matth. Hin-
 nersson om merdera den ägendom som lemnat
 är efter Henrich Pehrsons sal. hustru Tugeborg
 Rich d^{ns} dödelige avgång, och i följie af den
 wordering som 1667 d. 6 Maj efter hennes
 före sal. man Samuel Nilson skedde och
 dens 4 barn 1 son och 3 döttrar tilldelat,
 in summa att bekomme, Kempl.^u kopparmynt
 449 daler 6 1/2 öre, så att hwardera efter
 sin sal. fader Samuel på sin löt borde
 hafwa 112 daler 9 1/2 öre men finnes nu
 inthet wahren i behåldh att desse dem
 emellan ähr 305 daler kopparmynt som
 nedanföre worderingliste uthwisa, derut
 af belöper nu på hwar lott af de 4 Samuel
 Nilsons barn 76 daler 98 öre kopparmynt.

Gården	Kopparmynt
1 Byggning öfwerst på gården med 2 ^{ne} Camrar, stugg, fardugg, dörrar, fönster, lås, 5 sängar. 1 liffet Contor, 3 spij- ser och spjell ————— daler	130—
1 byggning och uppe i gården med far stugg utan spijs, een säng, 3 fönster, dörr och lås —————	24—
1 st. boh. med ritth och stohler	12—
1 st. liffet bod med lås	12—
1 st. foderhuus med 1 waggian	4—
1 stort dils takboort	5—
1 st. gammel stall	10—
Summa Lötens	197—

Transport	197-
1 st. Fåhuss	4 -
1 st. Bodh uthän för porten med luis	12 -
1 st. med liden	2 -
1 st. port opp på gården	1 -
1 st. dito nedentill	—
1 st. Förfallen Wäderqvarn, dock dugeligt innanwärik	28 -
	<hr/> 275 -

— Åker, ång och —

S. 24. Å 1693 d. 24 Januarij woro undertechnade efter herrarne Borgmästar och Rådhsimposition, förordnade att inventera Sahl. handelsmannens Jacob Nielssons uthi Boet befinttliche qwerläthen skop och att i achttagg den från warande sons Niells Jakobssons argh præctension, hwilcket förättades som följier:

Fasta i Staden

Gården med dess påstående huus:

1 Ny Stugg med Porten med Cammar, farstugg och dess tillbehör

1 Stugg och Cammar med dess tillbehör

1 Stugg på gården och farstugg med dess behör

1 liden Källare med Bicktak

1 qd. Badstugg

1 qd. Stall

1 Fåhuss

- 1 gammel Bodh
- 1 " Wedli'der
- 1 dito gammelt
- 1 gl. print
- 1 st. brun
- 1 gl. lade
- 1 Ny bodh på gården

Uthusen

- 1 gammel bodh
- 1 dito uthus task
- 1 lighth træ bodh på Tiernhellen
- 1 gl. Wädergwam brublig
- 1/2 Rijs med 1/2 lade
- 1 lithet hus uthus træ Stagretet
afret (?) till Smidie ?
- 1 lithet gl. fiskbodh med alejunder

S. 26.

Anno 1694 d. 19 februi blywo wij
underskrypne förordnade af gl. Borgmestere
och Rådih till öwerse och werdere Thomas
Hindrickson Egendom i löst och fast
huilket bly efterkommit som följier
nemligh.

De gamle husen som der är :
Bagarstugan medh kamare och

farster ähr utruti och ingen spis
som daga

En uth Ruti slugg mitt emott

En liten bast med spis

En gamal bodh så gån som uthan tak
fehuse ?

gamal bodh ^Wmedh ^Wwäster porten

En gamal lade

gamal bastu

gamal lider

En gammel bodh medh östra porten

En wäster qvarn

En gammel Ric medh boden uth
Ruti

16

1

6

5

4

3

1

16

—

16

1

8

2

15

2

Hus ge Rådhsaker

S. 38.

År 1694 d. 4 apr. wro undertecknade
af herrarne Borgmästare och Rådhs för-
ordnade att inventera och wordera för
efter handelsmans sabel. Thomas Ersons
Eukias Beata Johansdotter uthi Boet be-
gindtel. ägendom, emedan hon är sinnadh
uthi annat gifte att tråde och hon i föllie
deraf efter lagh sine onyndice 3 barn
afwittne mill och förwätladh som föllier:

Fasta staden

Kopparmynt

Gården med dess förläande hus, be-
släende

1°	1 Stuga med Porthen med spis, 5 st. hela fönster 2 ^{ne} Sängar, 2 små bordh, merderades för daler	68 -	
2°	1 Cammer med Stugan uthan spis och Mellantak och 2 ^{ne} söndrige fönster och gälf för	24 -	
3°	1 köch med Stugan, med kitchen bakugn och 2 ^{ne} fönster med 2 ^{ne} döran, uthan läis	22 -	
4°	1 farstuga med Stugan hohl färdig med läis uthi döran för daler	9 -	
5°	1 porth redh på gården med sin behöör	12 -	
6°	1 st. trähus för — daler	15 -	
7°	1 st. lada	9 -	
8°	1 nytt Wed kider uthantack daler	4 -	
9	timber till badstugan	4 -	
10	1 lither brun med gården	4 -	
11	1 Porth	2	16
	daler 183		

Fahrkester

— — —

S. 41.

År 1694 d. 5 November wore undertächnade
hos sel. Rich Hindersons Enke Christin
Tonas dot. Efter hennes Träque anhållen samt
handeltmans Oluf Br. ssons samtycke hwilken
hon till sine Barns Förmyndare Esker hafver
till att inventera och värdera hennes bejinteligh
Egendom. Inedan hans för medelst Guds försyn,
i annat gifte trädh will, dy efter her Borgmest.
Imposition blev detta efterkommit och förätades
som följier.

Husen	Koppermynt
En Bagarstuga medh Fönster Spijs Besk- ugn	
En liten Cammer i Fahrstugan, far- stuga och	
En half Bygder framstuga inalles för	60
En Porth bodh för	12
En Fäthuus	12
En ladhe	6
En Lijten Brunn för	3
En gammal Porth för	1
En gammelt heemel heis	—
Loösören	46
— — —	
— — —	

S. 43.

År 1695 d. 23 November, på
Christine Stads Rådshus, anhölles Notar-

rien Wellam mansijn, och Kyrckiswärden Jacob
 Jacobsson Ryttare omwårdning och Bytesonen,
 Öfwer dhen quarlithenskaap som är lemnat
 efter mansijns saml. hustru, för desse dygdessamma
 Elisabet Jacobsdotter Ryttare hwilken widh
 sin yttersta, förordnade, förnemode sin Brodher,
 till sin lille Söns Jemie Hinderssons Tutor,
 och förmyndere, Begjörandes äfwanberörde Rätte,
 oss under skrepne, dertill som ock på efter
 följande sätt är efterkommit klämt.

Faste uti Gården

En ny Stuga medh Porten

med 12 st. fönster, spijs och
 Spieldh, döör medh lås och
 goda gånghjelm, Jern? 2 st.
 Lägg Benkian, fährstuga
 och en liften kall Cammer

uti för

120
 Transport / 120 /

kopparmynt
 daler öre

En st. Långh Bordh

En st. mindre dito

En Långh Stohel

? ?

En källere stuga medh 6 st. fönster

spijs och spield 2 st.

Benkian och 2 st. långa Benk

medh lås och döör

En 2. Hwäljdh källere

Begar Stuga medh Cammer,

fährstuga och en af planker fähr-
 stuga Cammer, 4 st. Benkian,

	120	→	1
	120	→	1
En st. Långh Bordh	4		16
En st. mindre dito	2		-
En Långh Stohel	-		12
? ?	-		16
En källere stuga medh 6 st. fönster spijs och spield 2 st. Benkian och 2 st. långa Benk medh lås och döör	45		-
En 2. Hwäljdh källere	50		-

7 st. fönster, medh 3 st. Spisar, och en Backugn, Benkar 2 dörar samt	
En full Beck för	100 -
En gammal ?	6 -
En gammal Bordh	6 -
En gammalt Wedhlijder	2 -
En Hölldhe medh ?	6 -
En mätt Badstuga för	26 -
En n. Badstuga för	4 -
En gammal Stel, medh Porth och ? öfver för	8 -
En Brun i Gården	12 -
En dito Wader på gården	1 -
En ny Porth och Planch. Gårdhen mot Siön för	12 -
En st. gammalt färdhus för	2 -
En st. gammalt Swinhus och Präriet till ? för	1 -
En gammalt Wedhlijdhen Södhen på Gården	2 -
En Steen ? medh fönster	40 -
En gammalt Bordh i Bagardstugan, samt en fjällbordh och en långs- stohl ifem	
En fjällbordh i fardstuga Cannaren	2:46
En långt Fjällbordh i kellerstuga med fönster	2 -
7 st. Gemene Karmstollar	3:16

En gammel Siøbodk	4 -
Når Bodken för	8 -
En Bodk midt Stranden	5 -
En stor Bodk vedden för Proorten	24 -
Halvve Wäcker Quarn	25
Summa	524:12
Oker	

S. 51. Anno 1626 d. 3 Novemb. blev af
underskjne efterfolliande Inventarium
för saml. Johan Måhassons qwahrlihdenskap,
oprettet, wthi Enckians hustru Anna Matts dotters,
Sonsons hans och Mågerens när-
waro

Membl.
Forte thuss

J. R.	En gammel Stuga, medh Spijs, Baskugn och Spield, med tree nye fönster daler	25 -
J. R.	En Cammere, der hoos, med förgallen muur och twänne gamla fönster daler	9 -
J. R.	En ferdstuga med Cammere En Stuga med Yllertack, uthen gålf och fönster	6 - 14 -
J. R.	En Baadstuga med Spijs och Ugn En gammel Forthbodk Et Fädhuss Et gammalt Stall	15 - 3 - 4 - 2 -
	Summa	78

S. 60.

År 1697 d. 12 April wro under-
tecknade af denne Stads Råd-
stuga Räte förordnade att
Jarenten och wärdens Boyaren
Matts Anderssons befindtelige
Egendom, hwarutaf dheres
twänne onyrdige Barn efter
sin Adl. Moders hjälphen böör
tillfälla, hwilket på följande
Säu blef förrett. Nembl.

Farte Huus

En Stuga Stämme medh öfwan- tak, utwan millantak, gälf, döör, spijs, fönster eller annat tillbehör	15 -
En gammel stuga medh Spijs, Bakugn och fönster, sampt fährstuga	15 -
En gathbodh på gården	10 -
En gammelt fährhuus	6 -
en lada	10

Dordep

S. 62

År 1697 d. 12 April wro under-
tecknade af denne Stads Råd-
stuga Räte förordnade att
Jarenten och wärdens Boyaren
Matts Anderssons befindtelige
Egendom, hwarutaf dheres
twänne onyrdige Barn, efter
sin Adl. Moders hjälphen böör
tillfälla, hwilket på följande
Säu blef förrett, Nembl.

Farte Huus

— — Stuga Stämme med öfwan-
tak,

uthers millantack, gälf, dörr, spijs,	
Fönster eller annat tillbehör	daler 25 -
gammel Stuga medh Spijs, Bockugn	
och fönster, samt	
Fuhrstuga	15 -
Fodthbodh på gården	10 -
Färheus	6 -
Lada	10 -
	<hr/> 56 -

Booskep

S. 67.

Inventarium uppi Sel. Michael Hinderssons Enckens
 Öwahrhållning opsett d. 11. Aug. 1697
 Åker

Huus

Stugar, Färstuga med mers,	
Spisar med Spisat	
st. Fönster	daler 80 -
Bodh	6 -
Fodthbodh	10 -
Wed lifder	2 -
gammel Bodstuga	2 -
Färheus	12 -
gammel Lada	4 -
gammel Bodh medh Ahlesund	3 -
Sisbodh	4 -
holf wädergwahren	18 -

Booskep

141

S. 76. Anno 1698 d. 20 Junij blef följande
 Inventarium och Wärdning uppi sol. handelsmans
 Anders Mattsons & Wahrlithen Egendom uti
 löst och fast oprättad
 Membl.

Huees	Kopparmynt	
	delar	öre
1 Stuga medh Cammare, Fästuga, Kiöck och 1 Fästugucammare, 3 Spjittar medh skeres spjeldar, Backugn i Kiöcket, 6 st. Sängjar döran, läsar, Bordh och Bänckjar medh 11 st. Fönster in alles		
1 Färhemis		
1 Stua		
1 Wedlijder		
1 Höslada		
1 Brunnen		
1 Toothbordh på gärdhen		
Latrike		
1 Port medh Planchet		
1 Toapt benk uti gården		
1 Hög Wäders wahn		
Åker		
	250	
	30	280

S. 87. Anno 1700 d. 17 Martij blef följande
 Inventarium efter Borgmästare och Rådhs påläg-
 gelse af undertecknade oprätt af. Handels-
 mans Walt. Hindersson Sons Egendom uti

Löst och Fast. Membl.

Husen i Mangården

Kopparmynt

1 St. Stuga medh gaten	
Söder om porten medh farstuga	
och fahrstuga Cammare,	
5 st. Fönster, Spijs och spjald,	
dörr medh lås, bordh och	
bänckian	50 -
1 St. Dagastuga med Cammare	
och farstuga, 6 st. Fönster,	
Spijsen och Benck, ugn i stugan,	
Smyt Spjelder, Bordh, och bänckian	
5 St. Vänqian, dörrar och lås	65 -
? St. gammal Käst bordh med	
ett ljder	4 -
Latrine	- 24
2 (?) St. Små hus	- 24
1 St. (?) fortbordh	25 -
1 St. of. Redstuga medh	
Fahrstugan	6:16
Sten till Stohl	- 16
1 St. of. Wedljder medh Stohl	7 -
1 St. Brun	2 -
<u>Mangårdsport</u> med	
Stall ? och Planchat	4 -

Husen i Fågården

1 St. Fåghus Smyt

Transport

161:16

Transport	161	: 16
Fågärdens Port med lifden	11	: 16
1 st. kökskå	7	-
1 st. Stel	10	-
Huusen uthom gårdh	—	190-
1 st. Siöbordh	10	-
1 st. Bordh med Able-		
sundet of.	9	17-
	<hr/>	

Åker och Äng

S. 91. Årens 1700 d. 10 Januarij blefwo under-
tecknade, efter Borgarens her Olofssons arbiller,
af Borgmestare och Råd tillsetta af Inrenters
och wärdens, dheres Egendom uti lön och fört,
hwilket berättades som följer

Kopierat

Gården

Nyggningen med gatan bestående
uti en Stuga medh Kammer,
Spijs och Beckugn i Stugan
8 (?) st. Fönster Bordh och
bänckian, 2 st. Yängiar, dörr
medh lås, Spis i Cammeren,
2 st. Fönster, Bordh och bänckian
en Säng, dörr med lås
Farsstuga medh dörr och lås
2^{ne} Am^o Camrar i Farsstugan,
uthom mellantack, port medh
Swala

1 st. Förtbordh på gården
1 st. Badstuga

150 -
16 -
8 -

1 St. Färhus och kölad
medh farstuga emellan
Locus privatus

16 —
1:16

191:16

Boodshus

S. 96. Anno 1706 d. 6 April blev af Borgmästare
och Rådhs Befallning följande Inventarium
och värdering, uti gränsl. Borgarens allats
Danielssons Sterbhus af undertecknade up-
rättad.

Kembl.

Köpparmynt

Huus

En Byggnad söder om
Porten uti hörnet, bestående
af een Stuga och Cammare
medh 2^{ne} Spijsar, bjuder,
Bakugn, Spield, 5 st. Fönster (?)
dörr, een gammal underbygg-
ning för (?). Stugudörrer,
sampt kallare understugan med
en kallare Hall

50 —

Den Badstuga dörr om Porten
medh Spijs och Badstuga-
ugn samt Farstuga och een
liften Farstuga Cammare
1 St. Stel

12 —

4 —

deler 66

1 St. Boodr

12 —

Köppar

S. 102

Årens 1711 d. 11 April blef framleda
Johan Nymans Egendom och gverlitenhets
af understeckade Inventerade och värderade
som här under Specificerade Finnes.

		Kopparmynt dollar 8. öre
Gården		
2 ^{ne} (?) Stugur medh 2 st Spisjer och 2 Barkugn och Spield, 11 st. Fönster 4 st. Sängar samt Bord och Bänker 3 st. dörrar med lås 1 st. Baadstuga med Skärsten opp igenom Låhet och en Jordboden medh skifv emellan	100	—
1 st. gammalt Fåhus och Ställ medh ett ligit skifv emellan	30	—
1 st. (?) Fothboden på gården	15	—
1 st. gammalt lifjer	18	—
1 gammal lada	4	—
Laturin	2	—
1 st. Boda i Ahlesundet	1	—
1 st. Port med tack öfver och Plank	8	—
1 st. liften täfte Söder i Skutan	3	—
	15	—
	<hr/>	
	Transport	290.8
	Teer	

8. 119. Anno 1711 d. 21 Martii blefvo up-
teknade och vederade framlidan Brich Skils-
sons och dess framlidne hustrus Marie Carl
datters gvarliten skeps och Egendom. Nomb.^m

Gården

1 St. Ljten Stuga medh spis Spield och
Baskugn samt 3 fönster, dörr med lås
nyckel och gångjärn

1 gammal odugpl. Stuga framför
med dörlås och gångjärn med

Förstuga och en ljten Cammar

40 -

1 St. Brödstuga medh et ljtet

Bröd skif väster uppi

10 -

1 gammalt fähus medh lada

4 -

1 St. Wedhlijder med Porten

2 -

1 St. Forthboda på gården

10 -

1 St. Pot med gångjärn och Plank

3 -

1 St. Brunnen

3 -

— — —
— — —

9. 125

Anno 1711 d. 8 Julii inventerades
Bårgårns Anders Markströms Egendom
af understignade
Membl.

1 St. Stuga med Cammer bak till
tvänne spissar med spjäll och en Back-
ugn

7 St. Fönster, 4 St. Sängar, Furstapen fram för
deruti en liften Cammare, 2^{ne} St.

Bord och ett Skåp i vrån dalar 50 -

1 St. Footboden på gården " 20 -

1 St. Dredstuga med mur opp
igenom taket " 8 -

1 St gammelt ljuder med torn
och Swala " 14 -

1 St. Fåhus med en gammt.

Lada och Skif emellan " 10 -

1 St. gammelt Stel " 8 -

1 St. Pont med tak ofwan " 2:16

1 St. Siöbåda i Stranden " 7 -

1 St. Dito i Ahlsundet " 7 -

Plank om kringgården " 6 -

114:16

Huesgeråd

— — — —

S. 139. Å. 1723 d. 3 Januarii uppe handels-
männerna Jacob, Hans och Anders Strandheims
si på sine egne wägnar hos Magistraten
gjorde ansökan, som och at inriktan deras
yrskte Broder Johans, som ännu ommyndig är,
för dehl uti deras fader och modrens Steib-
huus, wos underskrefne at wändra och
investera sielwra gårdar och den under
lydande ägn och beqwas dem bestå af
följande beskeppsket, nembl.

1. En Stuga öster på gården med
fördagwad Spijs, utan spjeld, gälf,
dör, fönster och andra inredningar,
samt aldeles förfallet öfwertack
2. En Cammer utan Spijs och andra
lillbehörigheters ägnar, wäbl som stugan 150 -
under samme tack
3. En ferdstuga den wälden utan
gälf, dör
4. Dito En Bagarstuga utan gälf,
fördagf. ägn och Spijs, merendels
förfallen
5. En Stuga och litten Cammer Boda
på gården med nedfallen Spijs,
utan gälf dörrer fönster, saapt
med rutit tack 80 -

Transport

230 -

	Transport	200 -
En Bryggerstuga med söndrig ugn, samt till tack och väggar af lake friskänd		40 -
En liden stuga nor i gården med färstuga aldeles förfallen		30 -
En uth gammalt fähus		8 -
En gl. fähus utan tack		3 -
En gammalt stall utan tack		6 -
En Stålbord utan tack		15 -
2 ne gl. ?		15 -
En gammal Brödstuga		6 -
En gl. Bod på Tiernehölen utan tack		4 -
En liden gl. fiskbod på Ad- landet aldeles förfallen		3 -
		<hr/>
		360 -
	Åker	

S. 140

Efter dens högtäbrade Magistrats befallning
hade wij undertecknade wärderat sml.
Tullmarons Daniel Hambergs och des
ärendom.

Näml.

Jacob Engquist	
1 Stuga med 2 ^{ne} Camrar alt för fallac	daler 26 -
1 gammalt fähus med foder- lada	12 -

1 gammal potboda	15 -
1/2 " väderqvarn	16 -
1/2 liten gårds	20
2 ^{ne} skoghägh ? med väret som inte kan värderas	
	<hr/> 89 -

Johan Hanberg

1 Stuga med en liten apdelt Rummen i Fjörstuga	24 -
1 fähus med födeloda	14 -
1/2 opplyggnis boda	5 -
	<hr/> Totalt 43 -

Johan Jacobson Jung

1 Stuga med hemman och Fjörstuga	30 -
1 gammalt fähus	6 -
1 födeloda	10 -
1 St. "	12 -
	<hr/> 58 -

Brick Rotberg

1 gammal fjällstuga	12 -
1 gammalt fähus med födeloda	10 -
1 bodstuga	10 -
1 gammal boda	6 -
	<hr/> Totalt 38 -

Lapl. Lars Mårtenssons Sterbhus

1 gammel Stuga	20-
1 st. Dito aldeles jøfellen	
ritzen truck	6-
1 aldeles gammel bedstuga	5-
1 gammel bodde	8-
	<hr/>
daler	29-

— — —
— — —

S. 152. Anno 1723 den 16 Januarii woro Underskrefne efter Weder-
 böränders åstundan och begäran sammankombne, at oöwerse, wärdera
 och lagl. inventera, sahl. handelsmannen Mats Jonson Bergs qwar-
 lämnade Egendom, så i lööst som fast; dess efterlätne arfwingar,
 Borgaren Hindrich Perssons hustru Maria Berg, Sönerne Jonas, Hans,
 Johan, Mats och Hindrich Berg, än Systren Margareta, som äger
 Borgaren Anders Strandheim, samt 2^{ne} Syster, som äro i Ryssland få
 fångne, nemnl. dottern Anna och Sonen Anders, till säkerhet hwilka
 twenne senare äro omyndige och ännu intet ernådt sina armos Disce-
 tionis och förrättades samma agrends som folier.

Gården med dess Fastigheter och tillhörande appertimenter

	Kopparmynt
	daler öre
En stuga norr på gården med fördarwfat öfwertaak, mellan taak någorlunda behållet, intet gålf, ingen Muur, inga Fönster väggarne wählbehåldne	100 -
En Stugu med Cammar, Farstugu och Kök, under samma Taak lijkaledes beskaffade	150 -
En ny Stugu med Farstuga wed Porten, utan mellantaak, doch Bielker, utan Fönster, gålf och dörrar, med gam- mal Källere under	100 -
En gammal gårdhbod med Port och Portskiuhl	40 -
En lijten Stuga mitt på gården utan gålf, spiold, fönster	30 -
hwar wid observeres at Sonen Mats Berg reparerat deruppå till 20 daler hwilcket ankommer på uthgående ?	
dessutom äro Sångarns, Bord, Spiold och fönster med mera som der inne löss wara kunna Mats tillhörige och i inventario nemte	
Ett nytt Stall på gården utan dör och gålf	45 -
Ett Fåhuus, utan taak med Port och Skiuhl och 2 ^{ne} gamla hööladar	50 -
En gammal Badstuga aldeles odugelig	1:28
En Siöbod på Bohlwärket	98 -
En Footbod	30 -
En Wäderqwarn med Stenar och ?	36 -
En uthgammal Fiskbod wid Ahlsundet	3 -

683:28

Uthågor

- - - -

S. 156. Anno 1723 d. 6 Julii blefwo fordom Borgmestarens nu sahl. herr Elia Gawelli gård och fastigheter efter begäran, wederbörande till säkerhett lagl. invent. - och wärderadt. Nembl.

Fasta eller gården som är belägen Norr om Torget wid hörnet närmast Sahl. Rådman Johan Finshells till Wäster och Borgaren Jacob Hindersson Östmans till Norr, i hörnet, gårdar, bestående Tompter af föliande Huus och Lägligheter.

1. En Byggning i hörnet, emot Stranden, består af en ^{Sahl} Ahl å 4 famnar i fyrkant, fahrstugu, Cammar och kiök, samt windar <u>åfwan uppå</u> , med gammalt nedrutet och fördarfwat <u>Bräftaak</u> , förfallne Spijs och Skårstenar, utan gälf, förar, fönster och innandörrar	250 -
2. Twänne nedfallne Cammar wäster om Porthen medh förstuga	50 -
3. En källare med gråstens muur och wäggar, Bielktaak gammalt och förfallet	28 -
4. Ett gammalt Stall, till brandwed	3 -
Transport // 331 //	
5. En liten Stuga Norr i gården gentemot Porten å 2 famnar i Längd, med farstuga aldeles gämbla och nedfallne	20 -
6. Ett gammalt förfallet Bryggehuus med nedfallen muur	10 -
7. Ett gammalt Trähuus till Brändwed (?)	4 -
8. En nedfallen Brunn	15 -
9. En liten gammal Badstuga	6 -
IX Tillökning på dessa Huusen för lägligheten skull	100 -
	486

- - - - -

uppå handelsmannens i Lapstrand Mårthen Backmans äägnar Brodren Elias Backman dåttren Anna Backman Borgaren Johan Hamberg~~a~~ hustru och uppå kiöpmannens Nielss ~~H~~ammermans hustrus Margaretha Backmans och å egne wägnar äfwen berörde dess broder Elias Backman samt Borgaren Michel Ifwår som warande Maria Michelsdotters Sohn hwilkens Moor warit äfwanberörde Wahborg Johansdotter, men fadern Michel Andila, berättandes arfwingarne att eij något arfsskrifte blifwit efter deras afledne Fader Mårten Back, men i Swärike (?) hållit, hwarföre Sterbhusets Qwarlåtenskap både för fäderne och Möderne kommer arfwingarne emellan nu att ansees, undantagandes Michel Ifwar hwilken allenast des Moors moderne undfåhr hwartill de närwarande arfwingarne och nu samtyckte och som Elias Backman warit wid dess moders dödh i huset. Så antyds hohom nu att låta ^{upteckna} all Egendommen som den wijd dödsfallet, efter besagde dess Moder befants och dett Lijckmätigt Kongl. Åbo håfrätts universale af den 24 Feb. 1724 hwilket nu uplöstes hwarföre berörde Egendohm på sätt som föllier upgafs. Nembl.

Fast Egendom

Byggningen Närr om Porthen bestående af fölljande rum. Bembl.

1. En liten gammal Stuga medh reparerat taak Närr om Porten och wid Siögatan målad men målningen är fördärfwad medh Spijs och döre gått 30 -
2. En källare där under muret medh gråsten och Bräd taak uppå 24 -
3. Ett kök medh Spijs och Bakugn uti Farstugan med planckade väggar 17 -
4. En stuga medh Spijs och Cammar bredwijd När på gården och i samma byggning som äfwan nämnda huus äro med gult tak samt Spiscammaren som räcker up till taket 42 -
5. En gårdh Bod 15 -
6. Ett gammalt Stall 10 -
7. En gammal Port wäster på gården. 3 -

Söder sidan på gården

- 1 Ett gammal Lijder 6 -
- 2 En gammal Badstuga 9 -
- 3 En bygning Söder på gården wid Porten och Siögatan bestående af en Stuga, en Cammare och ~~en~~ farstuga med gålf brädtak och ~~en~~ twänne Spijsar uti en Pipa opsatt litet för flijckten 100 -

Transport

S. 161. Fast Egendom. Byggningen Norr om Porten bestående af fölliande rum nembl. 1 ^o een liten gammal Stuga med reparerat taak Norr om Porten och Wijd Siögatan <u>målad men måhlningen är fördarfwad med Spijs och före gått</u>	30 -
2. En källare derunder murat med gråsten och Trädtak uppå	24 -
3. Ett kök med Spis och Backugn uti förstuga <u>med Planckade Wäggar</u>	17 -
4. En stuga med Spijs och Cammar bredwijd Borr på Gården och i samma bygging som åfwannstånnde åfwannembde huus äro med gammal tak sampt Spijscammaren som räcker åp till taket	42 -
5. En gårdhbod	15 -
6. Ett gammalt Stall	10 -
7. En gammal Port wester (?) på gården	3 -
XX	
Söder sidan på gården	
1 gammal lider	6 -
2 (XX) en gammal badstuga	9 -
3 en bygning söder på gården Wid Porten och Siögatan bestående af en Stuga en Cammare och fahrstugu med gålf, ^b trädtak och <u>2^{nne} spisar uti en pipa opsatt litet för slijchten</u>	100-
4. En brun 1 1/2 f. diup	12-
5. En gårdh Port Wijd Siön med stälper och <u>Træ/Hiuhl</u> ?	6 -
6 En Siöbod Wid Stranden med trädtak som Watnet fördh af grundwalen böör aldeles nedertagas	20 -
7. För Tompten och des belägenhet Wid Siöstranden	40 -
8. En Boodarij (?) I Ahlesundet utan taak och döör daler	340
	<hr/>
Transport	340

Utägor

S. 164. Anno 1727 d. 30 Maii woro undertechnade Magistratens ledamöter uti afledne Borgarens här i Staden Märthen Backmans Sterbhuis att inventera den Qwarlåtenskap, som lembnadt efter berörde Backman hwilken åhr 1715 in Januarii i ? öö Sochen wijd Waseholm i Sverige under flychten genom döden afgått, och efter dess hustru Walborg Johansdotter som här i Staden in Maij 1726 aflidit, hwilcken Egendohm och då blef wärderad. Närwarande deras Barn och arfwingar som Sönerne Erich Rotberg, Hinrich Backman och

4. En Brun 1 1/2 famn. diup	12 -
5. En gårds Port wid Siön med Stälpar och bräd skiuhl	6 -
6. En Siöbod wid Stranden medh bräd Tak som wattnet fördt af grundwahlen böör aldeles nedertagas	20 -
7. Tompten och des beläganhet wid Siöstranden	40 -
8. En bod wid Ahlesundet utan Tak och döör	6 -

340 -

Utägor

- - - - -

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Timo Keinänen			Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	47	144
Osoite			
Itäinen Pitkätatu 47 - Läntinen Pitkätatu 8			
Tutkimuksen laatu			
Inventointi			

Työselostus

Inventointikertomus 6 s.

Piirroksat

Asemapiirroksia 2 kpl.

Valokuvat

Muuta

~~Kopio~~ *otettu* palovakuutuskirjasta n:o 76 vuodelta 1834. Tarmon arkisto. VA. 2 s.

KRISTIIINANKAUPUNKI

II/47/144

Itäinen Pitkätatu 47 - Läntinen Pitkätatu 8

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Inventointiin liittyvät piirrokset Rak.hist.tston piir.arkistossa,

Lähteet:

Jarle, P-O, Kristinestads byggnadshistoria. Kristiinankaupungin maistraatti, palovakuutuskirjat n:o 76 (v. 1834 ja 1846). Tarmon ark., VI.

Omistajat:

Vuonna 1834 tontin omisti kauppias A.Z. Holmström. Kauppias C.W. Kraepelin omisti tontin pvk:n mukaan 1856 ja hänen mukaansa päärakennusta sanotaankin usein Kraepelinin taloksi. V 1901 tontti oli merimies Anders Lagerin hallussa ja v. 1916 se kuului panimomestari S.K. Skadelle ja tämän jälkeen Kansalliskauppa Oy Sannolle.

Tontti.

Tontin n:o vuoden 1825 kartassa on 144. Tontti on itä-länsi-suuntainen ja suorakaiteenmuotoinen ulottuen It. Läntiselle Pitkällekadulle. Tontti on muita tämän korttelin tontteja suurempi. Päärakennus on tontin itälaidalla It. Pitkätadun varrella, ulkorakennusrivit ovat tontin etelä- ja pohjoissivulla ja ulottuvat päärakennuksesta Länt. Pitkätadulle. Sisäänkäynti tontille on alunperin ollut vain Länt. Pitkätadulta.

Päärakennus

on pvk:n mukaan rakennettu 1812 ja vuorattu 1813 sekä maalattu punavärillä. Talo on kaksikerroksinen, hirsistä rakennettu asuinrakennus. Rakennusta kattaa satulakatto, joka on tehty 1900-luvun alkupuolella, kun alkuperäinen mansardikatto poistettiin. Rakennuksen vuoraus on uusittu 1900-luvun alussa aika ikävän näköiseksi. Nykyinen väri on vaalean harmaa.

Kivijalkaon harmaakivikvaadereista, jotka kylmämuurauksella on liitetty toisiinsa. Kvaaderien koko on (100-230)x35x55 cm. It. Pitkätadun fasadissa kivijalan korkeus on 140-160 cm. Kivijalassa on kolme n. 25x20 cm suuruisia tuuletusaukkoa. Samoin katufasadin kivijalassa on oviaukko I-kerroksessa olevaan myymälään.

4 kvaadereita vuorattiin 1900-l. alussa

Pihan puolella Kivijalka on eteläosassa kvaadereista (2 kpl) ja muualla lohko- ja luonnonkivistä muurattu. Kuistin molemmiin puolin on portaat kellareihin. Pohjoispuoleinen kellari on alkuperäinen, eteläpuoleinen on uusi.

Eteläpäädyssä kivijalan korkeus on 100-150 cm, se on kvaadereista kuten myös pohjoispäädyssä. Täällä kivijalka on roiskerapattu.

Kellarit.

Rakennuksen pohjoisosassa oleva kellari on alkuperäinen. Se on tiilistä holvattu ja rapattu. Kellarissa on laakea tynnyriholvi. Kellarin koko on 440x370x200 cm. Katossa kaksi lihanriiputuskoukkuja ja itäseinässä on nelikulmainen syvennys.

Eteläpuoleinen kellari on tehty 1900-luvulla keskuslämmityksen panuhuoneeksi.

Fasadit.

Fasadit on uudelleenvuorattu 1900-luvun alussa, jolloin myös nykyinen satulakatto tehtiin. Vanhasta valokuvasta päätellen (Idyllinen Kristiinankaupunki s.47) lienee rakennus 1800-luvulla ollut valkeaksi rapattu. Toisaalta eteläpäädyssä oli mansardikaton aikainen vaakalauoitus.

It.Pitkäkadun fasadi jakaantuu vertikaalisesti neljään vyöhykkeeseen. Alinman muodostaa 90 cm korkea pystylauoitettu vyöhyke, joka ulottuu viistosta vesilistasta ikkunoitten alapuolelle. Toinen vyöhyke on vaakalauoitettu ja ulottuu toisen kerroksen ikkunoitten yläreunan tasalle. Kolmas vyöhyke on pystylauoitettu kuten ensimmäinenkin. Neljäs, arkkitraavivyöhyke on vaakalauoitettu.

Ikkuna-akseleita fasadissa on 7. Pohj.lukien 1,2 ja 3. ikkuna ovat säännöllisin etäisyyksin toisistaan ja 4 seuraavaa muodostaa kaksi kahden ikkunan ryhmää. Alakerrassa on 5.ikkuna-akselissa ovi ja eteläisimmän ikkunaparin keskellä 1 ikkuna. Ullakkoikkunoita on arkkitraavissa akseleilla 7.

Huoneikkunat ovat kooltaan . Ne ovat 4-ruutuisia ja kehykset muodostavat latinalaisen ristin. Ullakkoikkunat ovat 2-ruutuisia. Kaikki fasadin ikkunankehukset ovat sileää lautaa.

Fasadin kolme alinta vyöhykettä jakaa pystylaudat viiteen vertikaalivyöhykkeeseen. Onko näissä mahdollisesti pitkänurkat en saanur varmuutta.

Pohjoispääty on vaakalauoitettu n. 9cm leveällä uurretulla laudalla. Keskellä satulakaton kolmiopäätyä on 6-ruutuinen ikkuna, jossa on 1800-luvun kulmaraudat.

Eteläpääty on vaakalaudoitettu n.18-19 cm leveällä uurretulla laudalla, jossa uurros on suorakulmainen. Tässä päädyssä vuoraus on muita vanhempi. Ylhäällä katonrajassa on vuorauksessa kulmissa sauma, joka osoittaa ent. mansardikaton alalappeen paikan. Päädyssä on keskellä ullakkokamarin ikkuna sekä I-kerroksessa keskiakselin itäpuolella sekundaari ikkuna. Ikkunankehukset ovat siileä lautaa. Ullakkoikkunan kulmaraudat ovat 1800-luvun tyyppiä. Pihafasadia hallitsee keskellä lautarakenteinen, 5-kulmainen kuisti. Sekä kuisti että runko-osa on laudoitettu 9 cm leveällä uurretulla puoliponttilaudalla (Uurros laudassa on loivasti kaartuva). Tämä laudoitus ulottuu vesilistasta arkkitraaviin, joka on vaakalaudoitettu kuten katufasadissakin.

Fasadin jakaa vertikaalivyöhykkeisiin seinästä n.5 cm ulkonevat pystylaudoitetut pilasterit, mahdollisesti pitkänurkat (kts.katufasadi). Ikkuna-akseleita on 6. Pohj.lukien 3. jää kuistin sisälle ja siinä on ovet. 4. akselilla on alakerrassa ovi.

Kuisti on 5-sivuinen, tasakattoinen ja kaksikerroksinen. Vyölistä jakaa kuistin kahteen osaan. Kuisti on uusgoottilaistyylinen suippokaarisine ikkunoineen ja ovineen. Alakerrassa on keskellä ovi ja sen eteläpuolella sivulla ikkunapari, jotka tosin ulkopuolelta on peitetty kovalevyllä. Toisessa kerroksessa on myös keskellä ovi, jonka eteen on tehty sekundaari parveke. Muilla neljällä sivulla on ikkunaparit. Samanlainen suippokaarinen ovi on toisessa kerroksessa myös kuistista huoneeseen.

Ikkunoitten ja ovien yläosan muodostaa suippokaarinen ikkuna, jonka keskellä on rombi-kuvio ja sen kulmissa ympyräkuvio. Rombi on vaaleanvihreää lasia ja ympyrät violettia lasia. Ikkunat ovat 6-ruutuisia ja viistot poikki-pienat jakavat ruudut vielä neljään osaan. Lähes samanlainen on kuisti ollut ent.kapteeni Ekmanin talossa (Kansallismuseon kuva 43034).

Sisätilat on uusittu täydellisesti, kun rakennuksessa toimi tukku-kauppa. Alakerrasta on avattu leveät portaat yläkertaan ja kiinteä sisustus on uusittu. Alakerran huoneet on lautaseinillä jaettu pienempiin osiin.

- Huonekorkeus on alakerrassa 270 cm ja yläkerrassa 290 cm.
- Salin korkeus yläkerrassa on 310 cm.

Yläkerran ikkunoissa on profiloitu kehyslista (piirros).

- Yläkerrassa huoneitten välillä on pariovi (piir.), jollaisia rakennuksessa on ollut useampia ja muutamia on vielä jäljellä ullakolla.
- Huoneessa on vanha jalkalista (piirros).

- Huoneessa on keskellä pohjoisseinää 170 cm korkea ruskea jugend-uuni, muut uunit ovat pönttöuuneja.

Ullakko ja kattorakenteet.

Pääty ja väliseinät on salvottu harjaan saakka. Kattolaudat lepäävät vuoliaisten varassa. Tasakerran korkeus on 60 cm ja tästä ylöspäin n. 40 cm on arkkitraavi räystääseen saakka lauloista. Tässä osassa on nykyiset ullakkoikkunat (90x35 cm). Väliseinät ja päätyseinät on sivuilta viistot alkuperäisen mansardikaton lappeen mukaan. Tilkkeenä on rakennuksessa käytetty sammalta.

Rakennushistoria

Talo on rakennettu 1812. Tällöin se oli mansardikattoinen. Nykyinen kuisti lienee 1800-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta. Rakennuksen nykyinen vuoraus sekä satulakatto ovat vuosisadan vaihteen tienoilla tehty.

Rakennus 2. Entinen pakaritupa ja renkikamari, joka nyt on varastorakennuksena. Se on pvk:n mukaan rakennettu 1814. Talo on 1-kerroksinen, satulakattoinen, pitkänurkalle salvottu hirsirakennus. Rakennuksessa on ennen ollut mansardikatto, joka 1900-luvun alussa muutettiin satulakatoksi. Tällöin muutettiin myös lautakatto mustiin lasitettuihin tiiliin, jotka lienevät peräisin päärakennuksen katosta.

Kivijalka on n. 40 cm korkea ja se on sementillä rapattu paitsi pohjoisfasadissa, jossa kivijalka on luonnonkivistä.

Fasadit on pystyrimalaudoitettu ja punamullattu.

Eteläfasadin jakavat laudoitetut pitkänurkat kolmeen osaan. Keskimäisessä osassa on ovi eteiseen ja molemmissa muissa on ikkuna. Pystyrimalaudoitus ulottuu kivijalasta arkkitraaviin, joka on vaakalaudoitettu. Arkkitraavissa on 3 ullakkoikkunaa. Arkkitraavin korkeus on n. 70 cm. Pystyrimalauoituksessa lautojen leveys on 20-25 cm ja rimojen 5-6 cm. Vuoraus on kiinnitetty suurikantaisilla taotuilla nautoilla.

Pohjoisfasadi on pystyrimalaudoitettu ja vuoraus on kiinnitetty tehdasnauloilla.

Itäpääty on pystyrimalaudoitettu aina räystääseen saakka. Vuoraus on tehty eteläfasadin vuorausta myöhemmin ja se on kiinnitetty hirsiseinään tehdasanuloilla. Itäpäädyssä on keskellä 6-ruutuinen ikkuna. Ikkunanpuitteissa on jäljellä vanhojen kulmarautojen kannat. Keskellä on myös 4-ruutuinen ullakkoikkuna. Päädyn laudoitus on

tehty ennen mansardikaton poistamista sillä vuorauksessa näkyy viisto sauma.

Länsipääty on pystyrinalauloitettu.

Pohjakaava ja sisätilat

Pohjakaava on paritupa, jossa läntinen huone on ollut pakaritupa ja itäinen renkikamari. Keskellä on eteinen ja pienempi kamari. Huone 1 on ent. pakaritupa, jonka koillisnurkassa on lähes puolet lattiasta täyttävä leivinuunin sementtiperusta. Tämä perusta on suurennettu nykyiseen kokoonsa 1925. Lattia on 18-20 cm leveistä laudoista. Seinissä on helmipontti panelointi. Huoneen korkeus on 245 cm. Poikittaiset kattolaudat lepäävät 80-90 cm välein toisistaan olevien ^{vesikaton} kattoparrujen varassa. Kattolaudat ovat 25-35 cm leveitä.

Huone 2 on ikkunaton kamari. Sen koillisnurkassa on ollut uuni, joka oli poistettu.

Huone 3 on ent. renkikamari. Huonekorkeus on 260 cm. Länsiseinässä on ovi eteiseen sekä sekundaari ovi huoneeseen 2. Huoneessa oli tapettien alla hirsiseinässä sinisenharmaa maalaus.

Eteishuoneesta on luukku ullakolle sekä ovi huoneisiin 1,2 ja 3. Tapettien alla oli hirsiseinä valkoiseksi kalkittu.

Vesikatto on mustista lasitetuista kattoliilistä. Kattolaudat lepäävät 5 vuoliaisen varassa. Tasakerta on renkituvan kohdalla lattian tasolla. Länsiosassa tasakerran korkeus on 45 cm. Tässä osassa on ilmeisesti vähemmän lattiätäytettä kuin itäosassa. Arkkitraavi on laudoista ja laudat on naubattu n. 1 m välein oleviin pystyhirsiin. Pääty ja väliseinät on salvottu harjaan saakka. Harjan korkeus on n. 250 cm. Pääty ja väliseinissä näkyi mansardikaton muoto. Ullakon lattiätäytteenä oli hiekka.

Ikkunat sekä eteläfasadissa että itäpäädyssä ovat 6-ruutuaisia ja niissä on 1800-luvun kulmaraudat. Ikkunoitten koko on n. 100x140 cm.

Eteläinen ulkorakennusrivi muodostuu kolmesta erillisestä rakennuksesta. I-osassa on aitta, II-osassa makasiini ja III-osassa makasiineja, talli ja käymälä. Tämä osa ulottuu aina Lant.Pitkäkadulle saakka.

I-osa on aitta. Se on kaksikerroksinen pitkänurkalle salvottu hirsirakennus. Rakennuksen pohjois- ja länsisivut on pystyrimalaudoitettu, muilla sivuilla ei ole laudoitusta. Rakennusta kattaa satulakatto ja kateaineena on mustat lasitetut kattotiilet. Rakennus on perinteellistä tyyppiä oleva aitta, jossa alakerros on ylempää n. 30 cm kapeampi ja yläkerta muodostaa "katoksen".

Kivijalkaa ei varsinaisesti ole vaan rakennus on hirsistä tehdyn tukirakenteen päällä. Aitassa ei ole ikkunoita. Ovi on pohjoissivulla ja toisessa kerroksessa on tämän yläpuolella luukku.

II-osa ja III-osa liittyvät toisiinsa yhtenäisellä pystyllä peiterimalaudoituksella, joka on kiinnitetty seinään tehdastekoisilla nauloilla. II-osassa on 1 makasiini. III-osassa on suorakaiteenmuotoinen rakennus jaettu väliseinillä neljään osaan. Lisäksi on eteläpään myöhemmin rakennettu osa, joka on toiminut myymälänä. Tässä on kaksi ikkunaa Lant.Pitkäkadulle. Ikkunan koko on 90-200 cm, oven 90-200 cm. Ikkunassa on sisäpuolella luukut, joissa on lehtisaranat. (piir.) Tässä osassa katto on länsipäädyssä aumattu.

Tontin pohjoislaidalla on lisäksi ulkorakennusrivi pakarituksen vieressä. Nämä ovat pitkänurkalle salvottuja hirsistä rakennettuja vajoja.

Länsipäässä on lisäksi kaksi lautarakenteista uutta vajaa.

Ulkorakennukset tullaan siirtämään museoon Lebellin talon tontille.

Tontti III/144

n:o 76

Vak.vuosi 1834

Omistaja: Kauppias A.Z.Holmström

Rakennukset:

n:o 1. Uusista hirsistä 1812 rakennettu 2-kerroksinen rakennus, vuorattu 1813, maalattu punavärillä.

8 huonetta alakerrassa: 2 eteistä, sali, 3 kamaria ja myymälä (yht. 4 kaakeliuunia) keittiö, jossa liesi ja pienehkö paistouuni.

Yläkerrassa 6 huonetta: eteinen, 2 salia ja 3 kamaria (yht. 5 kaakeliuunia).

36 1/2 x 13 x 19 3/4 kyyn.

Lautakatto.

Kivijalka keskimäärin 2 kyyn. korkea, siinä on holvattu kellari, jonne kiviportaat.

- 22 ikkuna-aukkoa, 2x3 kyyn. Yhdessä ikkunassa luukut.
- 4 ikkuna-aukkoa 2x2 1/2 kyyn.
- 3 pienempää d:o
- 4 paria "beklädda" ovia
- 5 paria tupla puoliranskalaisia peiliovia
- 9 kpl yksinkertaisia puoliranskalaisia peiliovia
- 2 kpl yksinkertaisia sileitä ovia
- 2 porsliinikaakeliuunia
- 5 kaakeliuunia
- 2 tiiliuunia, joissa veistoskoristelua
- 3 savupiippua

n:o 2. Uusista hirsistä rakennettu puurakennus 1814. Yksi kerros, vuoraamaton, maalattu punavärillä. 4 huonetta: eteinen, renkikamari ja kamari, (yht. 2 kaakeliuunia) sekä tupa, jossa liesi ja leivinuuni.

21 1/2 x 11 1/2 x 10 1/2 kyyn.

Kivijalka 1 kyyn.

- 4 ikkuna-aukkoa, 2x2 kyyn.
- 1 pienempi d:o
- 1 pari "beklädda" ovia.
- 3 kpl vuorattuja puoliransk. ovia
- 2 savupiippua

n:o 3. Uusista hirsistä 1809 rakennettu puurakennus, yksi kerros ja päällerrakennettu sisäänkäyntiportti pihalle.

4 huonetta: polttohuone ja kamari pohjoispuolella porttia ja 2 vau-nuliiteriä eteläpuolella porttia.

n:o 4. Ulkokuonerakennus uusista hirsistä 1815, molemmilta sivuilta vuorattu, maalattu punavärillä. Vain yksi huone, sisustettu maka-siiniksi 8 1/2 x 9 x 9 1/2 kyyn.

Lautakatto. Perustana hirsiä, 1 3/4 korkea, 1 ovi.

n:o 5. Ulkokuonerakennus uusista hirsistä 1806, vuoraamaton, maalattu punavärillä. Makasiini ilman tulisijaa.

8 x 9 x 9 1/2 kyyn.

Rakennus on 3/4 kyyn. korkuisilla kulmakivillä.

1 ovi, 1 luukku.

n:o 6. Uusista hirsistä 1816 rakennettu, vuoraamaton punavärillä maalattu puurakennus.

4 huonetta: 2 makasiinia, talli ja lantahuone. 40 x 9 x 9 1/2 kyyn.

Kulmakivet 3/4 kyyn.

- 2 "beklädda" ovea

- 2 porttia

- 3 luukkua

n:o 7. Ulkokuonerakennus osaksi uusista osaksi vanhoista hirsistä, 1811, maalattu punavärillä.

3 huonetta: eteinen, navetta ja rehuvarasto. 26 1/2 x 8 1/2 x 8 kyyn.

Kulmakivet 1 kyyn.

- 3 yksinketaista ovea

- 1 pienehkö ikkuna

n:o 8. Etelään avoin lautarakenteinen halkovaja. 12 x 8 1/2 x 8 kyyn.

Vakuutus 1846

Rak. 3. Ei enää olemassa

Rak. 1. Musta lasitettu tiilikatto

Rak. 5. Lautakatto

Rak. 6. Uusi lautakatto ja 1844 uusista hirsistä rakennettu lisärakennus, 11 kyyn pitkä, ulottuen Lant.Pitkäkadulle.

1 huone: myymälä, rak. pituus ja leveys kuten vanhassa osassa.

1 ikkuna-aukko 1 21/24 x 2 13/24 kyyn.

2 ullakkoikkunaa

Rak. 7. Lautakatto

Rak. 8. Siirretty uuteen paikkaan

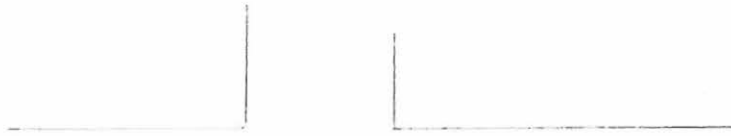
Tarkastuksessa 1856 on omistajana C.W.Krapelin

1901

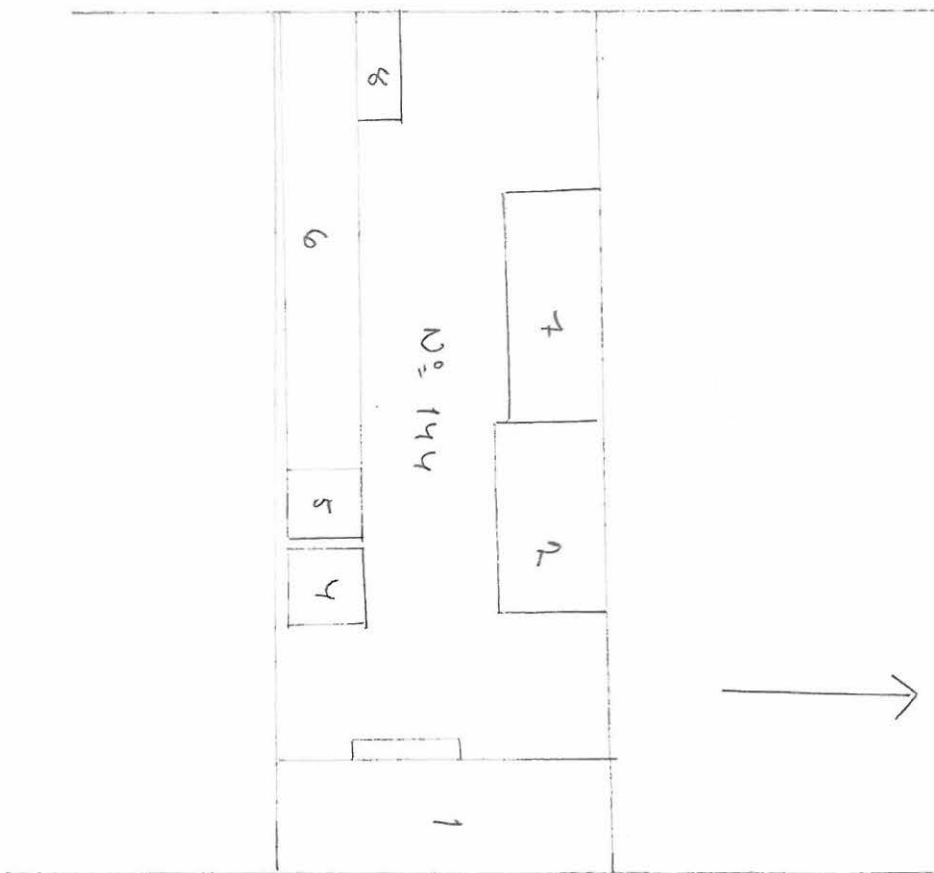
merimies Anders Lager

1916

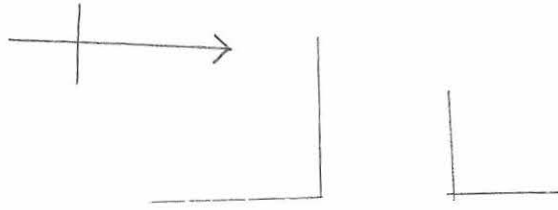
panimomest.S.K. Skade

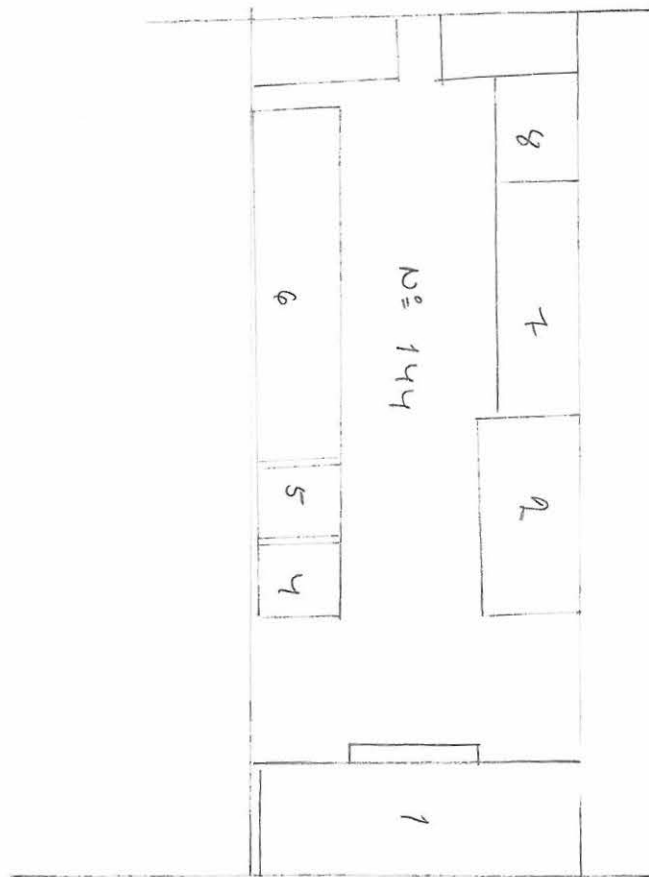
WÄSTRA LÄNEGATAN

ÖSTRA LÄNEGATAN

WESTRA LÄNGGATAN

Utdrag ur Kärntnerstr. de byggnadsritningar, ämnade till Prof. och Tekniska Högskolan, och tillhandahållna av Per-Olof Jönke (1948)

Varde

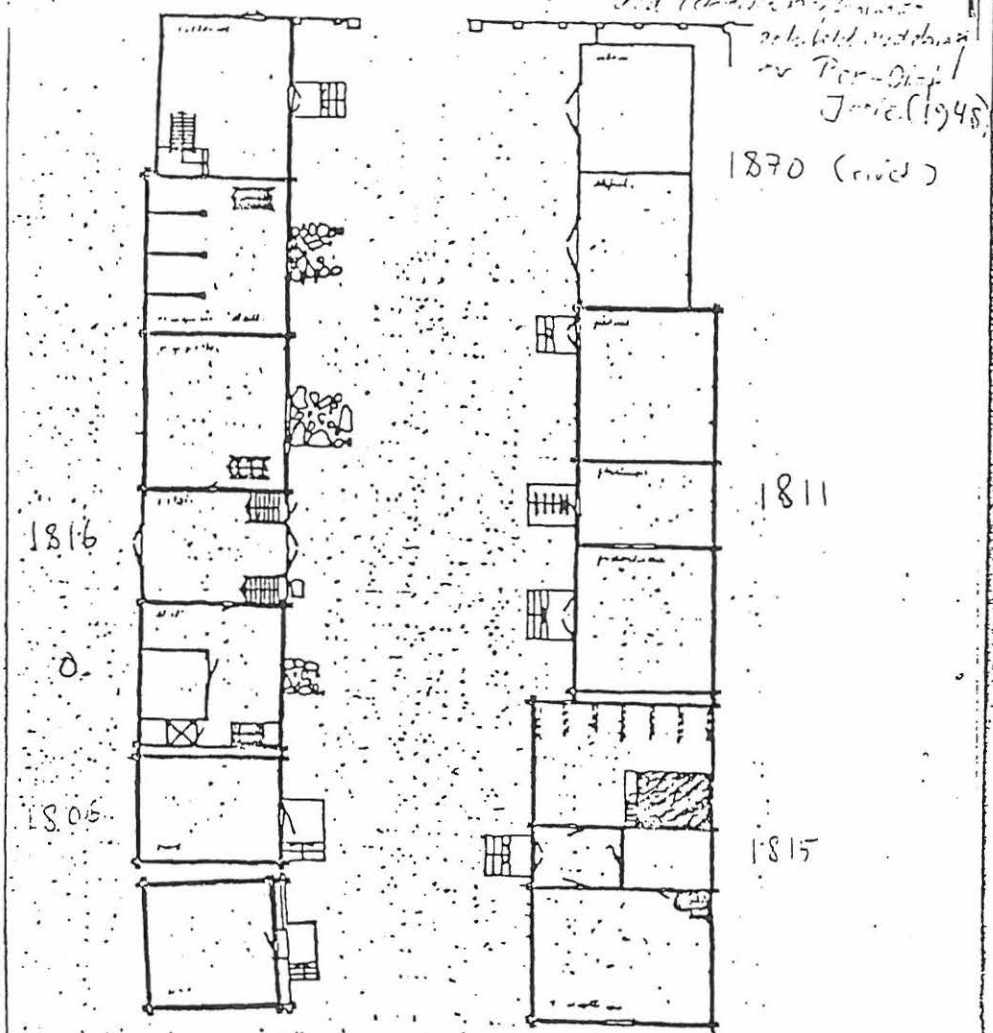

Fig. 99. Plan av gårdsanläggningen på tomten nr 144 vid Östralånggatan 47. Huvudbyggnaden härstammar från år 1812; bagarstugan nere t.h. från år 1815, uthuslängan uppe t.v. från 1806 och 1816, fähuset och foderladan t.h. från år 1811 och skjulet uppe t.h. från år 1870.

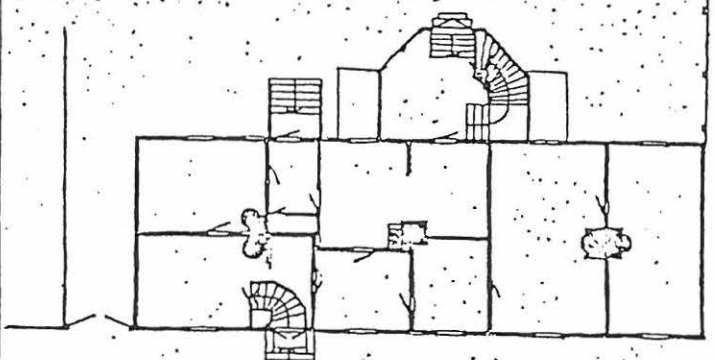
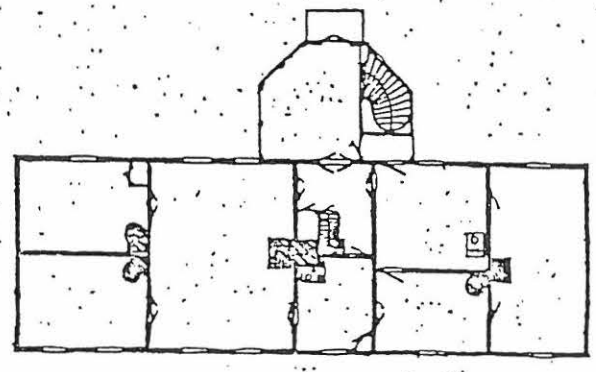
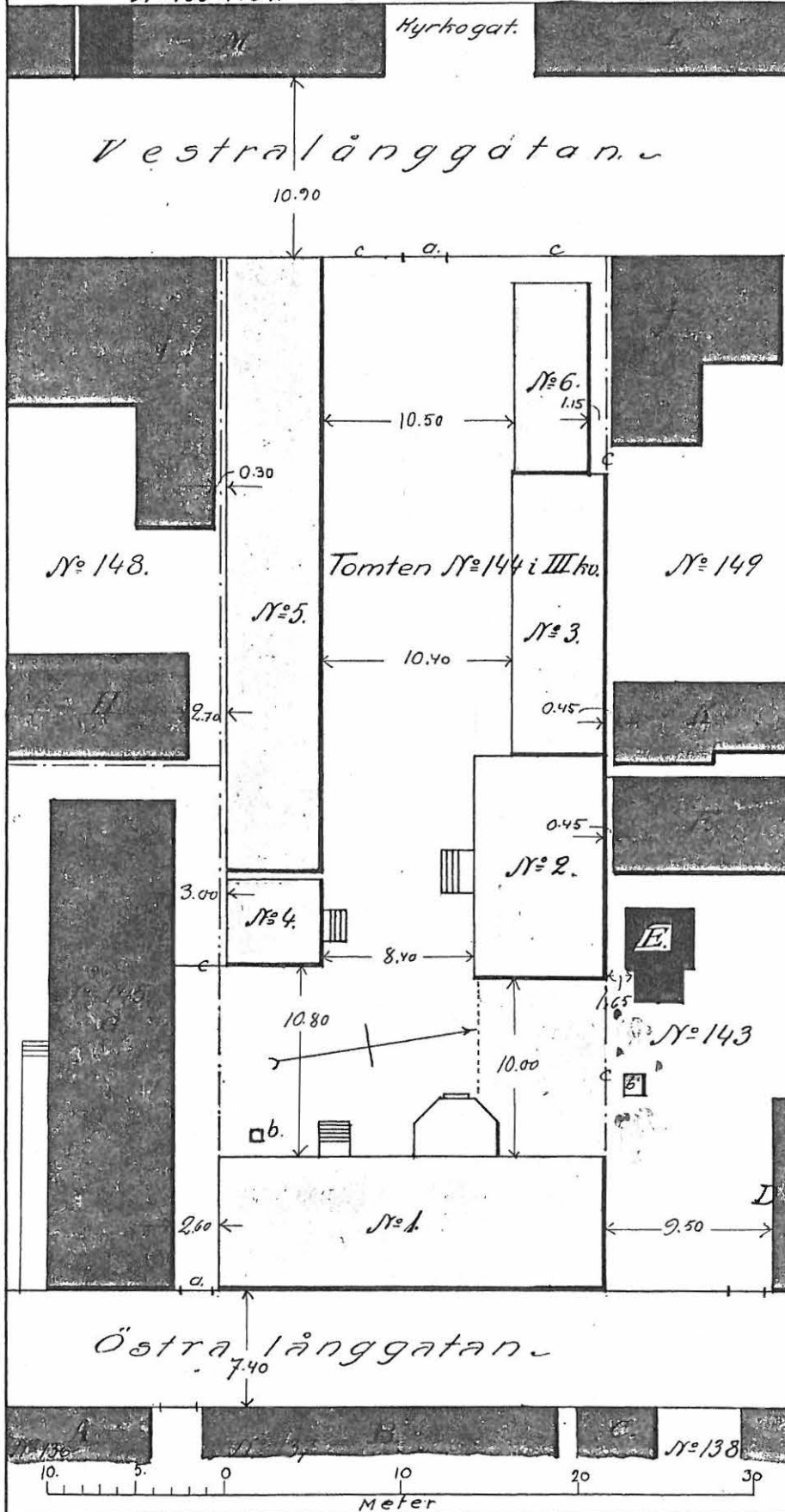

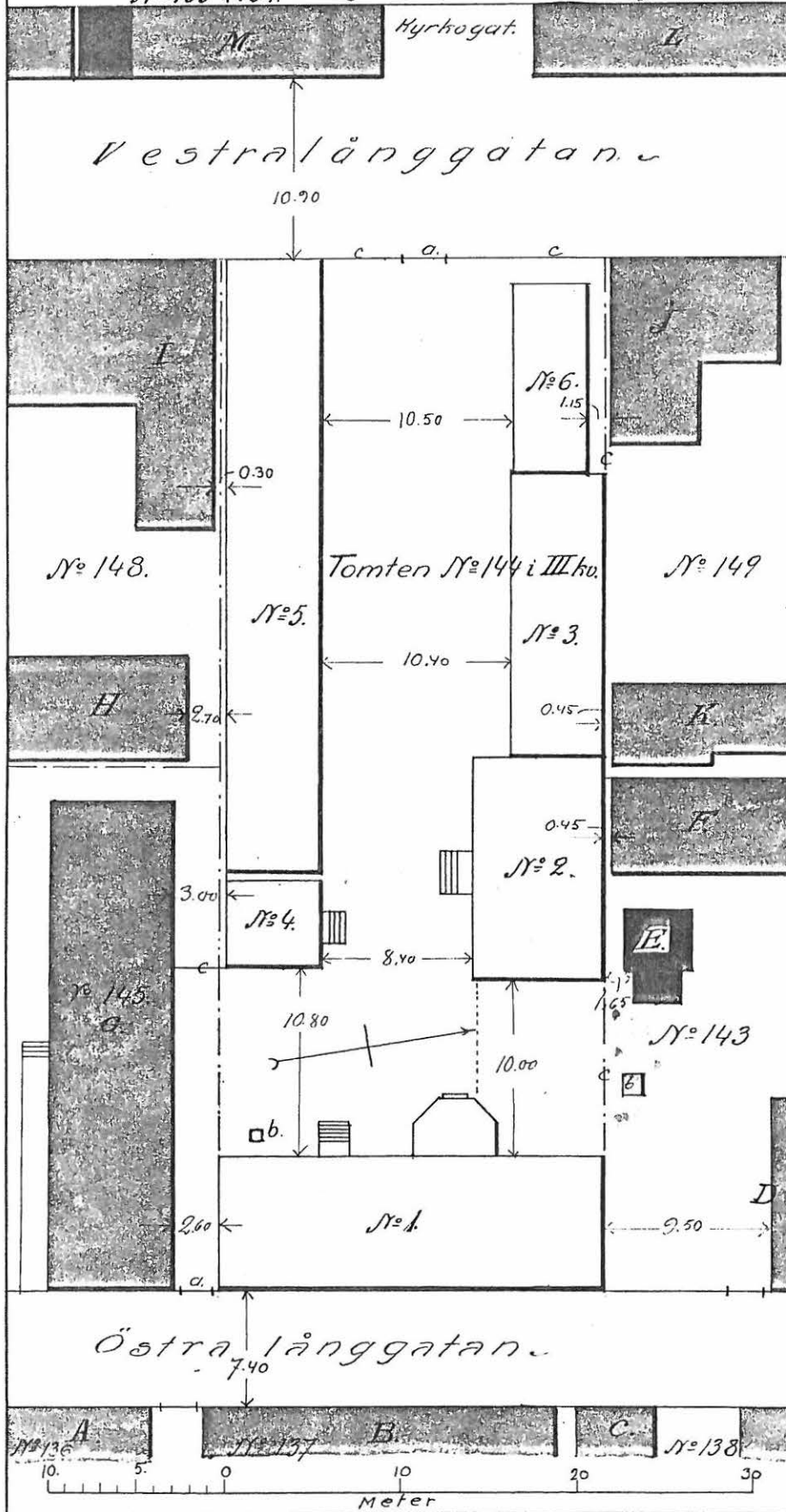
Fig. 100. Samma som föregående. Plan av karaktärshusets övervåning.

Planteckning
 av åbyggnadernas läge öfvertecknads
 egande gård N° 144 i III kv. av Kristinesstad jämte där-
 N° 155 & 164 till gränsande hus. N° 154 & 165

Planteckning
 av öbyggnadernas läge å undertecknads
 egande gård N° 144 i III kv. av Kristinesstad jämte där-
 N° 155 & 164 till gränsande hus. N° 154 & 165

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Rauma			

Osoite

Alisenkatu, Helsingin Osake Pankin ~~tax~~ (HOP) talo

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 5 s. (käsinkirj.)

Piirrokset

Asema-, pohjakaavio-, fasadi- ja yksityiskohtapiirroksia 5 kpl.

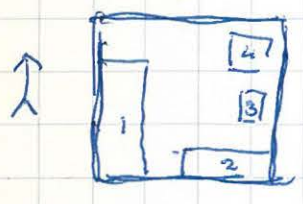
Valokuvat

Muuta

Palovakuutus 1909 1 s. (käsinkirj.)

140 P:n kauski:

Toukki sijaitsee Alisa ¹ kadun kulmassa. Se on n. neljäs muutama. ~~Pöytä~~ Toukilla on neljä-
kennusta. Pöytä sijaitsee kovi puolella pääty Alisa-
kadulle; sinisellä (2) myös asuinkeuhkua palvelua
sijaitsee Alisa kadun varrella. Toukin ~~työ~~ laidoilla
on kaksi rat. joiden laivan (3) on 2. kerr. kiini kato
1 laivan ulkorakenus (4). Kalleen laidoille kajahte-

gysin onsaan Alisella deulla sijaitseva
pöytä kaula. - Toukin ~~työ~~ ^{rajan}
on laulu? Pika on osittain ki-
nelly mukava kiinillä, ositta se koo-
mista.

Pöytäalustus:

Pöytäalustus on sarakkainen muutama, 2-kerr. puolelta,
joka kateine on ^{asennus} katte. Pikan puolella on
polyfasadiin. Kaksi keuhkia, kelloin kiinillä sisään-
käynti 1 päätyyn joiden matalatko varokkooki ja
myöhemmi rakennetta elu-alustus.

Keuhkialtu on kehly 1 kuppilliseen muokareidit.
Jopaan ei kateistok, epäoimällisesti loida kiin
haamastein. Ne on kiitelty kiinillä. lae kiilla. Koko-
seiniillä keuhkialtu peittää ^{raitee} rappaus myöskin. Pika
Pikan puolel kiinipalasa on jäänyt kiin, jolla kiin-
vat siihen, ette se on ollut slammattu (val keuhki)
Keuhkialtu on polyfasadiin. 2 samalla aulkaa,
jotta joutavat alustaan.

Kellon sijaitsee rat. keuhkivaikulla. Se on ^{paikittain} talon
talon pimen alustan 1 on talon keuhkien. Holvi

maassa seuraava maan pinnan. Kellarin lattia on
 mukautettu hiukan. Kellarin tiiliseillä porsele-
 molla on melko säilytyksenä. Istuu on side-
 jalka tiili kivi. - Edermaahan lattia on kama-
 keimillä. Neljän pöytä on alin kama-
 kivi. Ederin lila tiilet:

- 10,5 x 4,5
- 10 x 5
- 4 x 22
- 4,5 x 22

Vars. Kellarin kiviä tiilet vaihtavat uusia,
 jotka se kama uusia tiilet.
 Ederin kama on kama tyyny kama.
 Seinit ovat valkeat, ~~muut~~. Ulo-ovi on kama-
 nen.

Fosodit

Pihaseinän 2. itäisen kama kiviä ja kellarin kiviä.
 Seinit pila kama prof. pullilla suupuhke vesi kama (sama
 kuin kama 13). Seinit pila ^{vorsodit} suoralla vaaleasuuralla porsi-
 laudalla, josta kama on 16,5-17,5cm. Tasi- kama kiviä
 sijaitsevat ikkuna. Seinit pila päättyy kama, josta
 on kama 13 seinit kama kama (1/2) kama on
 kama pila kama laudalla, josta kama on 15,5-17cm. Ulo-
 kama kama avaukset allat kama kama kama
 kama kama kama.

ikunat seinässä on 9. Ne ovat uusia, mutta profilai-
 dat suorilaudat ovat allat kama. Kiviä kama
 kama kama kama kama. Eteläisen ikkuna
 on kama kama kama kama. Ulo-ovien ikkunat
 on 3, ne sijaitsevat kama kama 3, 4 ja 7 kama
 ikkuna kama kama. Ne ovat suorilaudat kama kama,
 ja 2-osa kama. Seis ikkuna, kama prof. suorilaudat
 ovat allat kama. Et. kama 2 ja 3 kama 5 ja 6 kama
 kama kama, niiden kama kama kama. Niillä on
 sama kama suorilaudat kama kama kama kama

Juurukset ovat suunnilleen aaltokorkeus ja -leveys.
Seinospäin päätty profi laiteun kahto listaan.

Ylempi keuhki (ei), joka joutuu osaan edes luse li bairit
on siis pääsääntöisesti, on al. keuhki keuhkon
varaan laudoista ja ristikkosivusta. Se on pinta-ala -
laan n. neliö, mutta sen kaarellis ja kaarellis pinta
on ruusukettu. Keuhkin kaarene on geomettinen pelkikatto.
Seinät ja kaarene kaarene, seinälistan esittämää osaa -
lempi ~~keuhki~~ ^(20,5 x 21 cm) ~~on~~ ^{ylämpi} keuhki laudalla, joka
on varaan ^(22 cm) ~~laudalla~~ / ylämpi keuhki laan on pölyty
pääli pölylaudalla. ~~Seinät~~ ^{keuhki} keuhkista ovat ikkuna,
joiden päiset muodostavat rombi keuhkivaiheen. Keuhkin
laurellis ja kaarellis pinta on ~~seinä~~ ^{ylämpi} : Keuhkiden
yläpuolella perustettiin ruusukettu seinästä, joka
liittävät al. ruusukettu laan. Seinät päättyvät prof.
kahto listaan.

Ulo-osa sijaitsee keuhki itäseinässä ja sen yläpuo-
lella on maaleiksi. Ulo-osa sisip. maaleiksi
portaat,, joiden yläpuolella keuhkin kaarene ja
vars. sisäin keuhki sijaitsevat. Jälkeen, on seinä.
Keuhki pitteille sivuille on pelit.

Keuhki keuhkista on muodolta 14-21 cm levyisellä pö-
lyllä pääli pölylaudalla. Se on nyt vääriä vä-
näkko, mutta ~~al. keuhki~~ ^{al.} se on ollut keuhkivaiheen.
Alueen sisätila on ollut mikroa, joka esityllään
keuhkiden pölyä näytettiin.
Ikkunat ja sisäkatot ovat keuhkista.

Pieni keuhki - itä keuhkivaiheen. Se on rakenteeltaan
edellisen kaltainen. Sisätila on keuhkista vääriä vä-
näkko. Keuhkin ikkunat ovat 3. keuhkivaiheen ja keuhkivaiheen
sestä ikkuna-osa-alueen keuhkista. ~~Se~~ ^{on} ~~on~~ ^{on} Ulo-osa
on vääriä vä-; vars. sisäin keuhki ~~se~~ ^{on} maaleiksi alkuperäinen
2-osaan, 3-keuhkivaiheen osat.
Keuhkin alle on laan ~~ja~~ ^{laan} keuhkin keuhkivaiheen sisäin
keuhki.

Näissä 2 on

3 goly: ikkuna on alku, ne ovat 6-ruutuiset, kalmeraudet
1800-l. tyypit. Ikkunoiden yläp. ei ole vars. kaunas, vaan
se on korvattu pehkeillä.

Eläpösky muodotti pihorain- yläosaletyö. Ikkunat
on 3 ja ne on laudat ovat prof. ylälehti on erillään nei-
malias. Ikkunat ovat sinis. Ne ei-paitsevat lasissa uski-
matko, ja paitsevat laulista. Ikkunat on ikkuna alle
on 1917-12 aikalainen paitsevat jollain ovi.
Ikkunoiden lasialueella ei-paitsevat 3 uuden ikkunan.

Katoliasalin korissa on alkuperäisyys on pihajesadin laulak-
sen. Seinän keskelle on joulukuun keskiosassa joulun-
lumi. Tämä on maahan otettu myös joulunpöytä.

Frontooni keskelle on sinis. paitsevat ikkuna, jolla
kylpytän rumbikimialin muurilaudat. Myös pihajesadin
on oika. Frontoonin paitsevat on muurilaudat.
sitä korissa keskellä keskiosassa. Fr. raitsevat joulun
Keskiosassa korissa on alkuperäisyys, sitä korissa on paitsevat
paitsevat joulun keskellä, jolla paitsevat maahan. Itä
on paitsevat paitsevat laulak seinä alkuperäisyys laulak
sitä korissa paitsevat. Pyllypöytä maahan
prof. joulunlaulu. Varsi on paitsevat paitsevat, että se on
alkuperäisyys laulak. Varsi korissa yläosa. Kori-
kultit ovat 2-osaat, laulak aikainen alkuperäisyys joulun
paitsevat abacus. Pyllypöytä on sinis. Paitsevat alkuperäisyys
seini on maahan laulak raitsevat seinä laulak.

Pyllypöytä väli on joulun ikkuna. Ne ovat seinän
muut ikkunat laulak. Vuorilaudat ovat kaitsevat
maahan. Joulun muurilaudat, mutta laulak on
joulunlaulu raitsevat paitsevat paitsevat alkuperäisyys
alkuperäisyys on keskellä. Tämä maahan paitsevat on
maahanlaulu, jolla ikkuna joulun laulak alkuperäisyys
ikkuna paitsevat.

Seinä

Disaliti melkein puoli. Oluus-seinässä on 4
kellua, josta merkinnällä puolelle ylös on oale-
kellua. Vuor. : kellut ovat uudet. Poh. kello 2, 4
9 ja 12 ylös. on allasien kellua, jotka lyhytään
on sama kuin oale, mutta oissa. Seinä: kelluissa
ylöskäynnä on rikkasesti prof.

Seinäpöytä päättyy rikkasesti prof. katto lisäosa.
Poh. pöytä päättyy on myöhemmin eteisrakennus,

Pöytä päättyy on 1 pika kellua kattoihin allas. : kellu.
Sei illog. pieni allas. kellua seinä oissa ja peittä-
yksi mainittu eteisrak. Päättyy itäosa on myöskin pysty-
kellu pienillä oale.

Ullakko kelluissa on 3.

Muut pöytä on samant. kuin oale muut seinät.

Kattorak. o. kovanomain aunekaton k-rak.

Pöytäseinä ja sen oale välikappale kello lisäosa

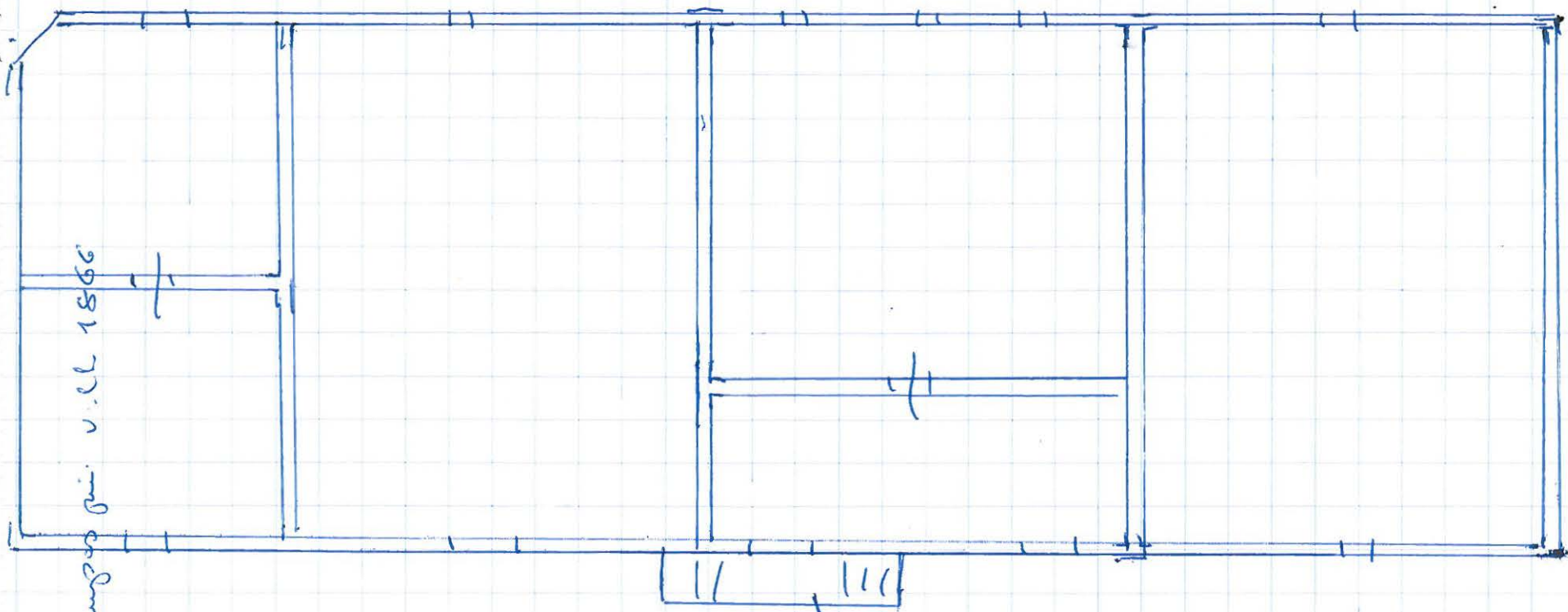
ITÄ - rakennus.

Kaikki kivet ovat pallothyty.

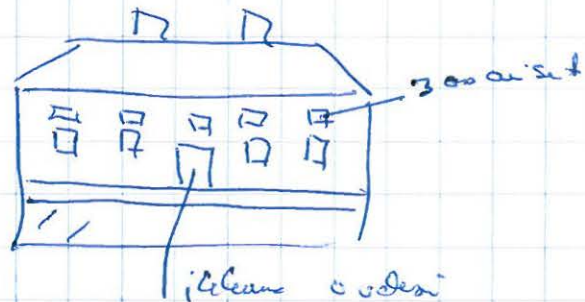
Uusi ; ottaa kelloihin, listat ja neura lankat rakkaita,
12 kivistä pöytä puolel. kello, neura lankat uullakko.

140P side 2. Mungo pin. v.l.l 1866

2 small mugs in kitchen.
near on south 1927

curtain

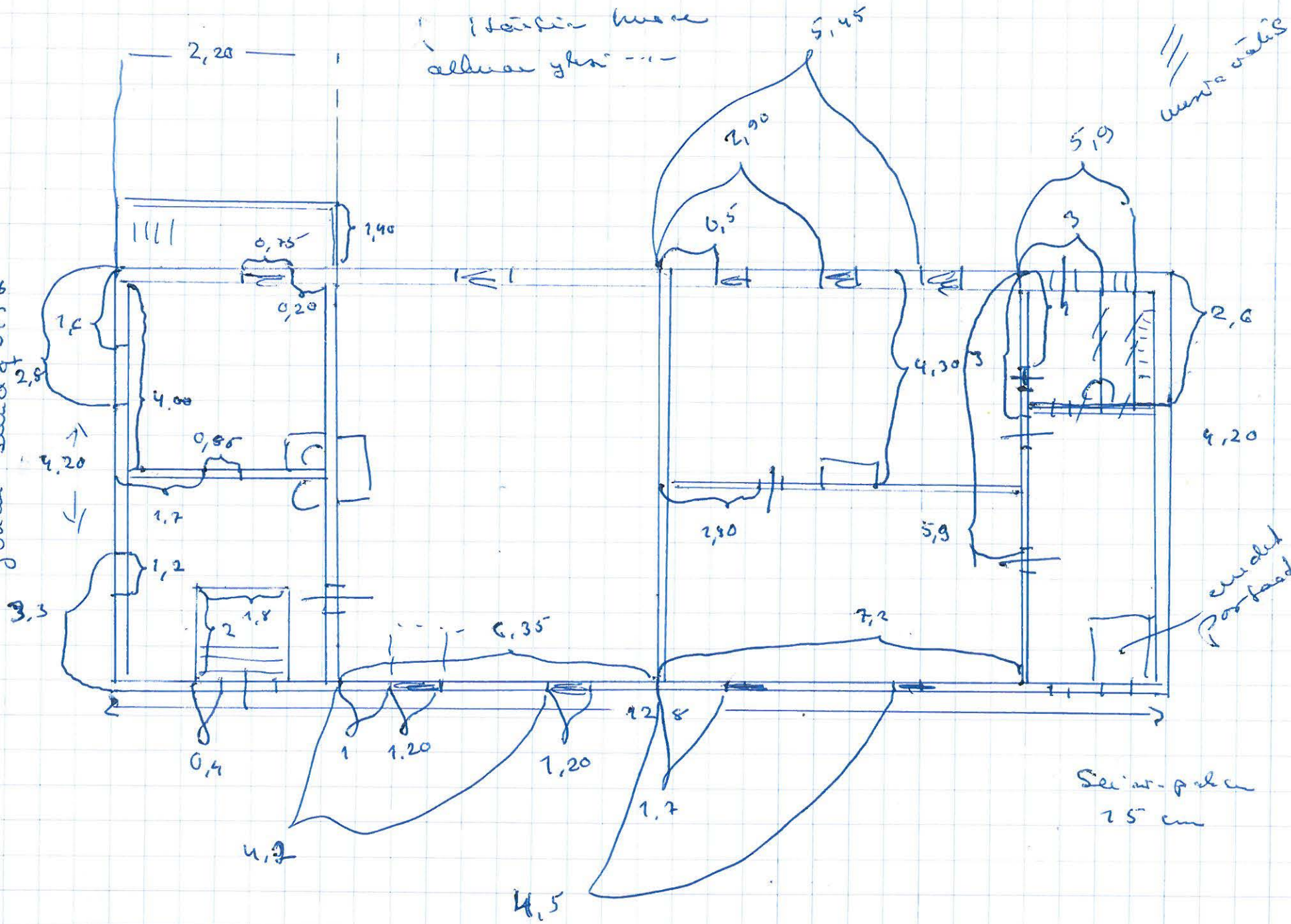
3000 unit

kitchen cabinet

1407. Si made.

Muntospio vill 1907

Johan Sundq vird

Hösten hade allvar yka

vanta valls

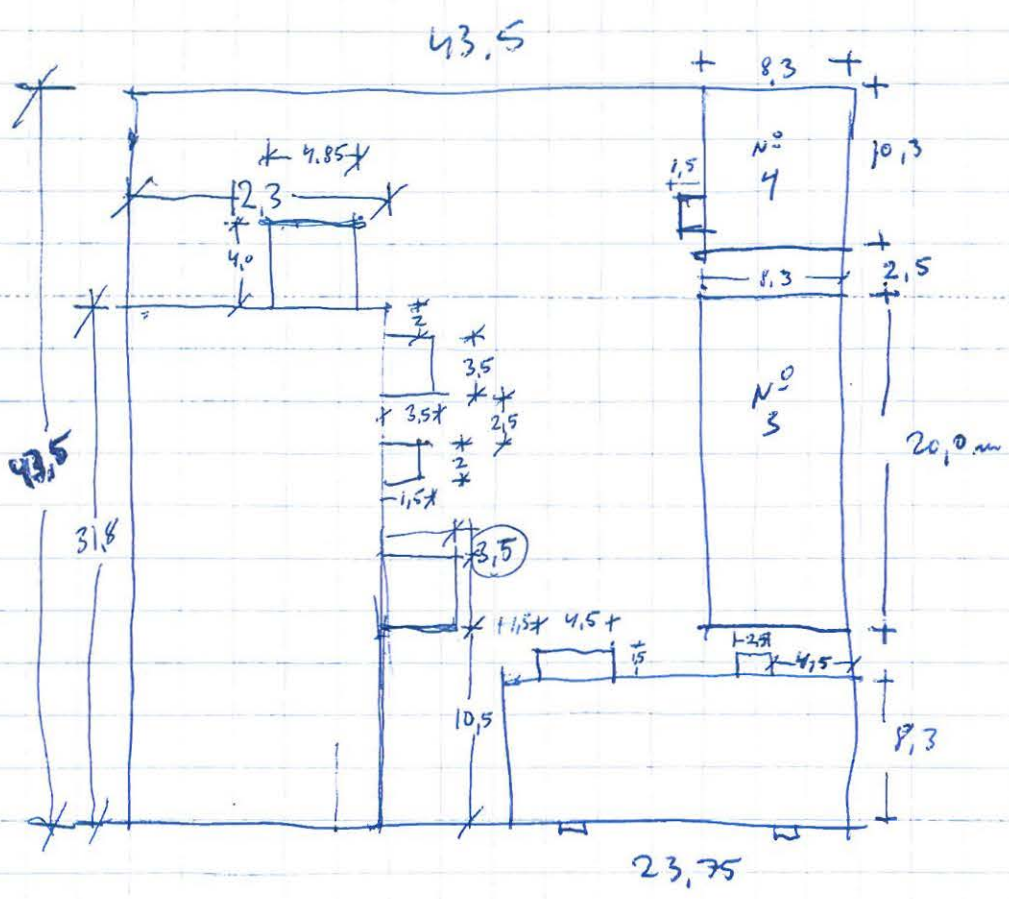
avdel portland

Sjör-påken 25 cm

ITOP.

Palovalk. 1909.

1. Pal. 1857-58, laud. öljykorilla maadalla, Pelki-
katto, sis. 14 osuinh., 2 skafferi, 2 keuhkia,
13 kaakeliuunia, 1 keittikammi, 2 kullaua
2. Pal. 1856-57, hai os 1908 restikueraks kull
lakkaamisen & boingran, uudet uunit, osa
keuhkosta & seinistä puullailla, sekä varusteita
2 paitilla ulko-ovien & makuuseilla.
3. Pal. 1857; sis. 2 puuhilteit, 1 vaaunliite,
2 "versaa", 1 makuu.
4. Pal. 1857, keimikal. Sis. 1-ker: 3 osuinkuonetta,
keuhkua ja pesukupa, 3 kaakeliuunia, 1 keittik-
uuni; 2 ker. 1/ osuinh. 3 --- ---

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Timo Keinänen			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	I	24	6

Osoite
Läntinen Pitkätie 53

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 4 s.

Piirrokset

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 2 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 4931 vuodelta 1862. Tarmon arkisto. VA. 1 s.

KRISTIINANKAUPUNKI

I/24/6

Läntinen Pitkätatu 53

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Inventointiin liittyvät piirrokset Rak.hist.tston piir.arkistossa.

Lähteet:

Palovakuutuskirja n:o 4931, Tarnon arkisto, VA.

Omistajat: V. 1863 tontin omisti laivurinleski M.Holmudd. V:sta 1870 lähtien se on ollut Weckströmin suvun hallussa. Nykyisin tontin omistaa Åke Weckström.

Tontti on suorakaiteenmuotoinen ja sijaitsee korttelissa 24 siten, että tonttia rajoittaa idässä Länt.Pitkätatu ja muilla sivuilla naapuritontit. Vuoden 1825 kartassa tontin n:o oli I/67, nykyinen n:o on I/24/6. Rakennuksia tontilla on yhteensä kolme. Päärakennus on tontin itäsivulla fasadi Länt.Pitkätadulle. Ulkorakennukset ovat tontin sivuilla, rak.2 länsisivulla ja rak.3 eteläsivulla.

Päärakennus on suorakaiteenmuotoinen, yksikerroksinen pitkänurkal-
le salvottu hirsirakennus, jota kattaa aumakatto. Talo on rakennettu 1834 ja rakennettu lisää 1844. Pihan puolella on kaksi kuistia sekä pohjoispäädyssä lisäksi lautarakenteinen kuisti, josta on sisäänkäynti. Talossa on nykyään 12 huonetta ja 2 eteistä. Pvk:ssa mainitaan rakennuksessa olleen 8 huonetta ja tambuurin sekä pääl-
lerakennetun (överbygd) kuistin.

Kivijalka on uusittu v. 1919 jolloin se tehtiin kvaadereista. Katufasadissa kivijalkaan on vielä myöhemmin korjattu niin, että kivijalan alaosa on nykyisin sementistä. Pihafasadissa kivijalka on kvaadereista ja harmaakivilohkareista. Täällä kivijalka ei ole yhtenäinen vaan se muodostuu kivipilareista. Pohjoispäädyn sekundaarin kuistin kivijalka on luonnonkivistä ladottu.

Länt.Pitkätadun fasadi on jaoteltu vuorauksella kahteen horisontaalivyöhykkeeseen, ikkunavyöhykkeeseen ja arkkitraaviin. Ikkunavyöhyke on laudoitettu pystyllä peiterimalaudoituksella. Laudat ovat 19-21 cm leveitä, rimat ovat 6 cm leveitä ja niissä on kulmissa tavallinen pyöristävä profiili. Arkkitraavi on vaakalaudoi-

tettu 20-35 cm leveällä sileällä laudalla. Ikkunavyöhykkeen korkeus on 365 cm, arkkitraavin 95 cm. Arkkitraavi päättyy ylhäällä kapeaan profiloituun räystäslistaan. Vesilista ja vyöhykkeitten välinen lista ovat sileää lautaa. Laudoitettut pitkänurkat jakavat ikkunavyöhykkeen vertikaalisesti viiteen osaan (pohj.lukien 2:1:1:2:1). Jokaisella akselilla on T-ruutuinen huoneikkuna sekä 2-ruutuinen ullakkoikkuna.

Pitkänurkat on laudoitettu ja ne muodostavat pilasterit, joissa on kapea profiloitu lista ylhäällä kapiteelina.

Ikkunoissa on uusklassilliset kehykset, samoin ullakkoikkunoissa (kts.piirokset).

Eteläpääty on vuorattu kuten katufasadikin. Pitkänurkka jakaa alemman vyöhykkeen kahteen osaan, joista kadun puoleinen on leveämpi. Arkkitraavissa on 4-ruutuinen ullakkokamarin ikkuna. Se lienee tehty myöhemmin, sillä ikkunan kohdalla on räystäslistasta veistetty osa pois, jotta ikkuna voitaisiin avata. Muita ikkunoita ei päädyssä ole.

Pohjoispääty on laudoitettu kuten katufasadikin. Päädyn länsiosassa on lautarakenteinen kuisti. Itäosassa on yksi huoneikkuna.

Pihafasadi on vuorattu kuten katufasadi. Pitkänurkat jakavat fasadin viiteen vyöhykkeeseen (pohj.lukien 1:1:1:4:1). Pohjoispäässä on vielä fasadin jatkeen ed. mainittu kuisti. Levein, 4 vyöhyke on myöhemmin tehty kuin muut, sillä tässä on ennen ollut avokuisti. Tässä vyöhykkeessä on ikkuna ja 3 ovea (2eteisiin ja 1 ullakolle). Ovien edessä on kuistit (2). Kuistien portaat ja lattiat ovat sementtiä. Kuistien kattoa kannattavat pilasterit ovat peräisin ent. höyrylaivanlaiturista.

Ikkunoita on yhteensä 5 ja niissä on kaikissa T-ruudutus. Ullakkoikkunoita on pihafasadissa yhteensä 3, eteläisimmällä ikkuna-akselissa on samanlainen ullakkoikkuna kuin katufasadissakin. Molemmat muut ullakkoikkunat ovat kahdella pohjoisimmalla akselilla, ne ovat eteläisempää pienempiä (80x35 cm)eikä niissä ole kehyksiä.

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätiloja on alkuperäisestä muutettu. Avokuistiin on tehty huoneita (huoneet 1,4 ja 6) ja väliseinällä on jaettu huone 12 kahteen osaan 12a ja 12b. Pvk:n mainitseman 8 huoneen ja tambuurin tilalla on nykyisin 12 huonetta.

Huone 1 on eteinen ja se on entisen avokuistin kohdalla. Korkeus

270 cm. Ovilistat ja ovet huoneisiin (kts.piiirros).

Huone 2 on keittiö. Korkeus 250 cm. Sisustus sekundaari.

Huone 3 , kamari, josta ikkuna kadulle. Korkeus 230 cm.

Huone 4 on keittiö ent. avokuistin kohdalla. Lattia on huoneen 1 lattiaa korkeammalla ja huonekorkeus on 260 cm.

Huone 5 on kamari, josta on kaksi ikkunaa kadulle. Eteläseinästä on erotettu sekundaari komerotila.

Huone 6 on eteinen, joka on ent.avokuistin kohdalla. Lattialaudat ovat 21-23 cm. Eteisen pohjoissivulla on portaat ullakolle. Ovissa on kaikissa samanlaiset uusklassilliset kehykset ja huoneen 6 ja 7 välinen ovi on 3-peilinen puoliranskalainen ovi (kts.piiirros).

Huone 7 ja huone 8, sekundaari sisustus.

Huoneissa 9, 10 ja 11 on kiinteä sisustus myös uusittu täydellisesti.

Huone 12 on jaettu väliseinällä kahteen osaan.

Ullakko

Rakennuksen eriaikaisuus näkyi ullakolla. Tasakerran korkeus on eteläosassa 165 cm ja pohjoisosassa 150 cm. Kattotuolit ovat myös hieman erilaiset, eteläosassa kontti on aivan pystysuorassa, pohjoisosassa se on viistossa. Kontti ja kypälä tukevat jalasorteen joka on väliseinähirsien päällä siis n. 150 cm korkeudella.(kts. ullakon leikkauspiirros).

Eteläosan muodostaa kadun puolella pitkänurkan, johon pohjoisosa liittyy karoilla. Pihan puolella ei pitkänurkkasalvosta ollut, koska täällä on ollut veranta, jonka seinän punamultaus näkyi eteläisimmässä seinässä 60 cm ullakon lattiasta ylöspäin.

Eteläpäädyssä on ullakkokamari, josta on ikkuna eteläpäätyyn (90x 105 cm). Kattolautojen välistä näkyi vanhaa pärekattoa. Nykyisin kateaineena on huopa.

Rakenne. Talo on rakennettu nelikulmaisiksi palhotuista hirsistä ja vuorattu pystylaudoituksella. Tilkkeenä hirsissä on käytetty samalta. Rakennus on salvottu pitkänurkalle, mutta arkkitraavin tasolla on hirsissä lyhytnurkkasalvos.

Rakennushistoria. Talo on rakennettu kahdessa osassa 1834 ja 1844. En kuitenkaan saanut selvyyttä kumpi osista on ensin rakennettu. Rakennuksen eteläosassa on ollut avokuisti pihan puolella, joka ilmeisesti vuosisadan vaihteessa on rakennettu huoneiksi. Muuten rakennus on säilyttänyt vanhan 1800-luvun asunsa.

Rakennus 2 on entinen pakarituparakennus, joka on rakennettu 1846. Se on yksikerroksinen, pitkänurkalle salvottu hirsirakennus, jota kattaa satulakatto. Rakennus on vuorattu pystyllä peiterinalaudoituksella ja punamullattu. Ikkunankehukset ja laudoitetut pitkänurkat ovat valkoiset.

Kivijalka on lohko ja luonnonkivistä muurattu.

Kuisti keskellä pihafasadia on sekundaari.

Rakennuksen sisätilat on uusittu. Huoneita on kaksi, molemmat nykyisin asuinhuoneita.

Rakennus 3 hirsistä pitkänurkalle salvottu ulkorakennus, jossa on ollut navetat ja käynälät.

Rakennus 4 on tontin eteläsivulla ja siinä on varastotiloja, ent. vajarakennus. Se on rakennettu hirsistä pitkänurkalle salvoen ja vuorattu pystylaudoituksella.

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 4931, v. 1862.

Tontin n:o I/67

Omistaja: Laivurinleski M.Holmudd

Rakennus 1. Rak. 1834 ja lisärakennettu 1844. Vuorattu ja maalattu keltaisella öljyvärillä. Lauta- ja tuohikatto.

40 x 16 x 13 kyyn.

8 huonetta tambuurin ja yllirakennetun (överbygd) kuistin lisäksi. 6 kaakeliuunia ja keittiöliesi. Lisäksi ullakkohuone, jossa kaakeliuuni.

Rakennus 2. Asuinrakennus 1843, vuoraamaton, mutta maalattu punavärillä. Lauta- ja tuohikatto.

15 1/2 x 8 x 8 1/2 kyyn.

2 huonetta: pakaritupa ja kamari.

Rakennus 3. Ulkorakennus hirsistä 1838, maalattu punavärillä, vuoraamaton. Lauta- ja tuohikatto.

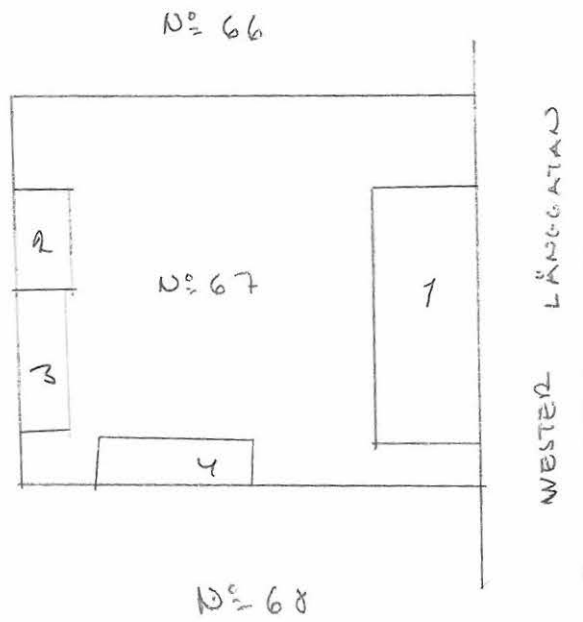
22 3/4 x 7 x 7 1/2 kyyn.

Navetta ja sen eteinen, vaja ja ruokasäiliö.

Rakennus 4. Ulkorakennus hirsistä 1845, vuoraamaton, mutta maalattu punavärillä. Lauta- ja tuohikatto.

24 x 7 x 8 kyyn.

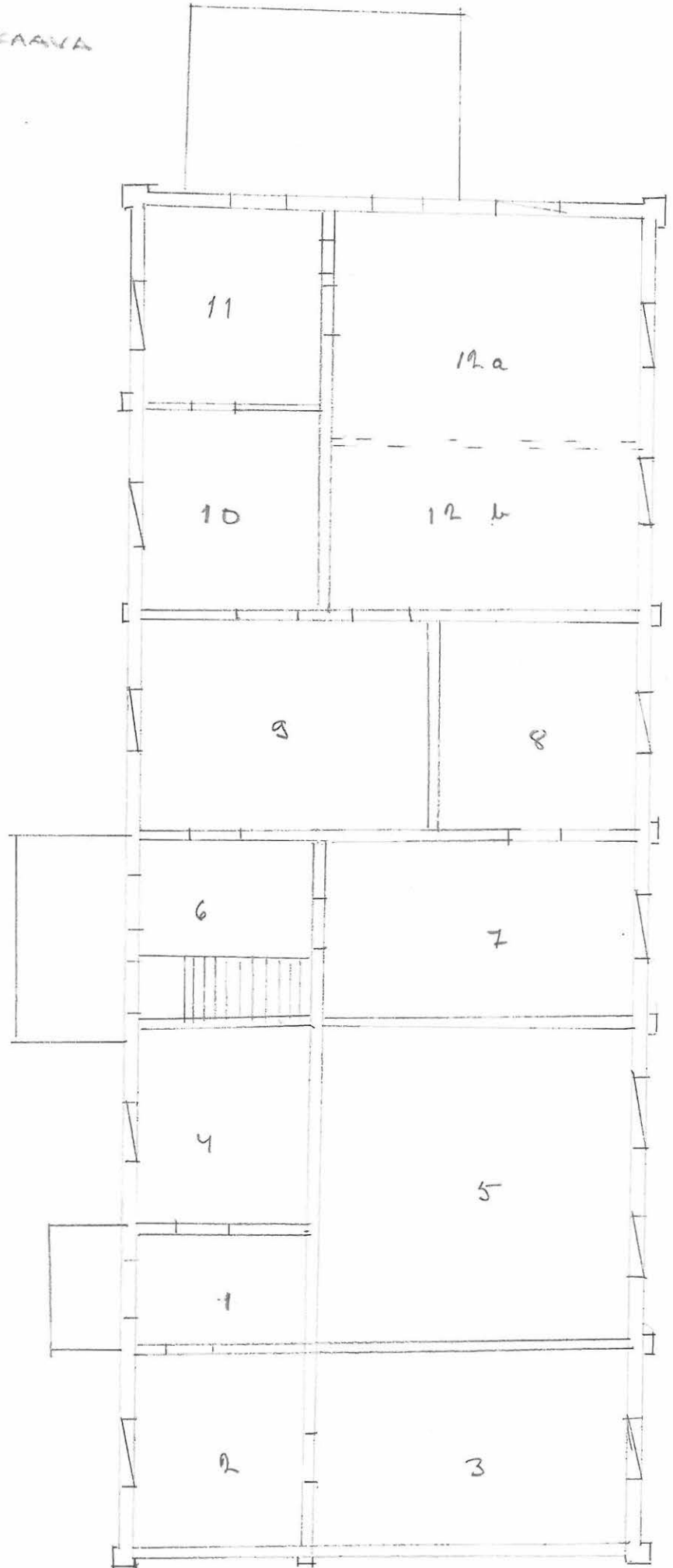
Talli, halko- ja vaunuliiteri.

KRISTINANKAUPUNKI

I / 24 / 6

PÄÄRAKENNUKSEN POHJAKAAVA

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Ritva Tuomi			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	I	32	58

Osoite
Läntinen Pitkätie 35

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 7 s.

Piirroksat

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutuskirjasta n:o 13361 vuodelta 1885. Tarmon arkisto. VA. 1 s.

KRISTIINANKAUPUNKI, tontti 58, kortteli 32, kaupunginosa I
Läntinen Pitkätatu 35

Inventoitu heinäkuussa 1966

Ritva Tuomi

Inventointikertomukseen liittyvät mittauspiirustukset Kansallismuseon piirustusarkistossa.

KIRJALLISET LÄHTEET:

- Jarle P-O, Kristinestads byggnadshistoria, maistraatin arkistossa oleva kappale.

Liit. - Palovakuutuskirja № 13361 v:lta 1885. Tarmon arkisto, VA.

- Valokuvat № 28768-9, Kansallismuseon valokuva-arkisto.

TONTTIN OMISTAA nykyisin maalarimestari Siltanen. Vuonna 1885 omistaja oli merikapteeni Henrik Wilhelm Gylander, vuonna 1897 räätälimestari I. Bärlund ja vuonna 1905 Bärlundin perilliset. Sekä Jarlen tutkimuksessa että Kansallismuseon valokuvien yhteydessä taloa nimitetään Argillanderin taloksi.

Liite TONTTI 58 on itä-länsisuuntainen ulottuen korttelin poikki Aitakajapiiriltä läntiselle Pitkätadulle. 1800-luvulla oli tonttiin yhdistetty Hällfastinkadulle ulottuva tontti 78. Maa viettää tontin keskikohdalta katuja kohden. Rakennuksia on kolme. Päärakennus sijaitsee tontin itäreunassa läntisen Pitkätadun varrella. Ulkorakennus sijaitsee lähes keskellä tonttia, sen pohjoisreunassa. Lähellä Aitakatua on yksikerroksinen mökki, jota en inventoinut, sillä siihen ei pääsyt sisälle. Vastapäätä päärakennusta läntisen Pitkätadun itäpuolella on kaupungin uusi kirkko ja puisto. Viereisellä tontilla 59 on yksikerroksinen asuintalo, joka on rakennettu aivan päärakennuksen viereen ja tontilla 57 on samoin vanha yksikerroksinen asuinrakennus, joka on juuri uusittu sisältä ja ulkoa.

Liite PÄÄRAKENNUS on kaksikerroksinen hirsistä salvottu asuinrakennus, joka on rakennettu vuonna 1815. Molemmissa kerroksissa on neljä huonetta. Sisäänkäynti on nykyisin pihan puolelta. Kadun puolella on ovi, joka on poistettu käytöstä. Inventoitaessa taloasa tehtiin parhaillaan sisäkorjauksia, joiden yhteydessä rakennettiin pihan puolelle oven yläpuolelle parveke. Nykyään talo on yksinomaan asuntona, aikaisemmin tällä vuosisadalla talossa on ollut leipurinliike, jonka myymälän sisäänkäynti oli katuovesta.

KIVIJALKA on kadun puolella noin 30 cm korkea, luonnonkivien päällä on paksu rappaus, jossa on käytetty sementin ja hiekan sekaista laastia. Kivijalka levenee maan pintaa kohden. Päädyissä ja piha-fasadissa on alushirsien alla matala, muuraamaton luonnonkivikerros. Kellaria ei ole.

FASADIT on vuorattu pystysuuntaisella saumarimalaudoituksella. Räystään alla on noin 30 cm korkea vyöhyke, joka on vuorattu vaakasuuntaisilla sileillä laudoilla, ja johon väliseinien pitkänurkat eivät ulotu. Päädyissä saumarimavuoraus jatkuu harjan alla olevaan kolmioon asti, ja vaakalautavyöhyke kiertää harjan alla kuten pitkällä sivuilla. Pitkänurkkien päät on vuorattu sileillä pystylaudoilla, nurkissa kunnankin seinän hirrenpäätt on vuorattu erikseen. Saumarimojen välimatkat vaihtelevat mutta ne ovat keskimäärin n. 30 cm rimojen keskeltä keskelle mitattuna, ja rimojen leveys on n. 7-8 cm. Molemmilla pitkällä sivuilla on vuorauksessa noin 1 m räystään alapuolella epätasainen sauma. Katufasadissa on seinäpinnan suuntaisesta laudasta ja niiden alla olevasta vinosta laudasta muodostuva vesilista kivijalan päällä. Seinäpinnat ja listat on maalattu punamullalla ja ikkunoiden ja ovien kehyslaudat ovat valkoiset. Punamultauksen alla on paikoitellen keltamultaa.

KATUFASADI jakaantuu väliseinien pitkänurkkien avulla neljään keskenään erisuuruiseen vyöhykkeeseen. Keskellä fasadia on kapea vyöhyke, jossa on toisen kerroksen ikkuna ja vinosti sen alla ulko-ovi. Tämän eteläpuolella oleva seinäpinta on kokonaisuudessaan yhtä vyöhykettä, jossa on kaksi toisen kerroksen ikkunaa ja kaksi ensimmäisen kerroksen ikkunaa. Pohjoispuolella oleva seinäpinta jakaantuu kahteen vyöhykkeeseen joista lähinnä pohjoispäätyä oleva on vain vähän keskinäistä vyöhykettä kapeampi ja näiden välissä oleva molempia leveämpi. Pohjoisreunan kahdessa vyöhykkeessä on kunnassakin yksi ikkuna-akseli. Ensimmäisen kerroksen ikkunoissa ja ovesa on sileät sivu- ja alakehyslaudat, yläkehystenä on muita leveämpi, sileä lauta, jonka päällä on sivuille levenevä profiloitu lista sekä vino räystäslauta. Toisen kerroksen ikkunoissa on sileät yhtä leveät kehyslaudat joka sivulla ja ikkunan ala- ja yläpuolella on vino lauta.

PIHAFASADI LÄNTEEN: jakaantuu vastaaviin vyöhykkeisiin kuin katufasadi sillä kaikki väliseinät ulottuvat poikki talon. Jokaisessa vyöhykkeessä, myös eteläisimmässä, on yksi ikkuna-akseli. Pohjoisreunan ikkunat ovat muita kapeampia, niiden leveys on puolet normaali-ikkunoiden leveydestä. Keskinäisessä vyöhykkeessä on ulko-ovi, joka

samoin kuin kadun puoleinen ovi on epäsymmetrisesti vyöhykkeen pohjoisreunassa. Toisessa kerroksessa keskellä vyöhykettä oli ovi, jonka yläosassa oli normaalikokoinen ikkuna ja jolle oli maalattu samanlaiset valkoiset ikkunankehyskytket kuin muissa ikkunoissa on. Oven alaosa oli punamullattu niin että se sulautui muuhun seinäpintaan. Inventoinnin aikana oven eteen rakennettiin paksuja pyöreiden hirsipylväiden varassa oleva parveke ja ovi korvattiin uudella laaka-ovella. Oven alkuperäistä tarkoitusta ei tiedetä, Jarle olettaa ettei talossa alun perin ole ollut sisäportaita vaan käynti toiseen kerrokseen on tapahtunut ulkoportaita myöten tämän oven kautta. Pihaikkunoissa on samanlaiset kehyslaudat kuin kadunpuoleisessa toisen kerroksen ikkunoissa.

PÄÄDYISSÄ ei ole ikkunoita asuinkerroksen kohdalla. Pohjoispäädyssä on ollut 75x55 cm kokoinen ullakkoikkuna, joka on peitetty vuorauksella ja sen paikalla on pyöreä tuuletusaukko vuorauksessa. Pohjoispääty on vuorattu kuten piha- ja katufasadi, eteläpääty on 50 cm kapeaan talojen väliseen solaan päin eikä sitä ole vuorattu eikä maalattu.

IKKUNAT ovat 98x98 cm kokoisia lukuunottamatta kahta pihanpuoleista ikkunaa, jotka ovat 50x98 cm kokoisia. Kaikki ikkunat ovat alunperin olleet neliruutuisia niin, että niissä on keskellä pystyvälikarmi mutta nyt ovat vain kadun puolella kolme pohjoispään toisen kerroksen ikkunaa ja pihan puolella eteläisin ensimmäisen kerroksen ja toiseksi pohjoisin toisen kerroksen ikkuna sekä sen vieressä ollut oven ikkuna neliruutuisia. Muut ikkunat ovat pystyvälikarmin jakamat kaksiruutuiset. Kapeat ikkunat ovat poikkipienan kaksiruutuisiksi jakamat. Melkein kaikissa ikkunoissa on ainakin toisessa puoliskossa vanhat 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat, jotka on vähitellen korvattu sileillä saranoissa ja erillisillä kulmarauodoilla.

ULKO-OVET. Kadun puoleinen ulko-ovi on sekundääri^{nen} vaikkakin se on tehty vanhoista laudoista vanhaa mallia jäljitellen. ^(omistajan tekemä) Ovi on kuten jo mainittiin poistettu käytöstä, se on sisäpuolelta peitetty tapetoinnilla. Valokuvien mukaan sen paikalla oli aikaisemmin tällä vuosisadalla yksinkertainen peiliovi. Pihanpuoleinen ulko-ovi on 118x167 cm kokoinen pariovi, joka on ulkopuolelta tehty 21 cm leveistä vaakasuuntaisista sivuilta pyöristetyistä ponttilaudoista ja sisäpuolelta sileistä 22-25 cm leveistä pysty-laudoista. Ovessa on koukkusaranat, joiden lehdet ovat pystysuuntaan soikeat. Avainkilpi ja vedin ovat yhtä rautaa. Sisäpuolella on vanha rautasalpa, nykyinen

lukko on uusi, avainkilpi kuului vanhaan lukkoon. Oven yläpuolella on matala kolmiruutuinen ikkuna.

Liite

POHJAKAAVA. Kaikki väliseinät ulottuvat poikki talon. Molemmissa kerroksissa on keskenään täysin identtinen pohjakaava. Huoneet sijaitsevat peräkkäin niin, että eteläpäässä on suurin huone, sen vieressä on molemmissa kerroksissa eteinen ja nykyisin portaikko toiseen kerrokseen ja pohjoispäässä on kaksi peräkkäistä huonetta. Huoneet 1 ja 7 ovat nykyisin keittiöitä, huoneesta 2 on erotettu lautaseinäinen sekundääri WC ja huone 4 on varastohuoneena. Palovakuutuskirja mainitsee toisessa kerroksessa 4 asuinhuonetta ja eteisen, mahdollisesti huone 6 on ollut pitkittäisellä väliseinällä kahtia jaettu, jolloin pohjakaava toisessa kerroksessa on ollut kuten Jarle mainitsee paritupatyyppeä varustettuna pitkittäiskamarilla pohjoispäässä. Keskellä taloa on todennäköisesti ollut porttikäytävä pihalle, sillä omistajan kertoman mukaan havaittiin taloa korjattaessa että huoneen 2 lattian alla oli poljettu maa ja seinät olivat punanullatut. Lisäksi huoneessa 2 on pitkittäissuuntaiset kattoparrut toisin kuin muissa huoneissa missä parrut ovat talon suhteen poikittaissuuntaiset. Jarle mainitsee, että porttikäytävän kapeuden vuoksi siinä on tuskin voinut olla portaita toiseen kerrokseen ja siksi portaikko olisi ollut pihan puolella kuten jo mainittiin. Lisäksi Jarle olettaa, että pohjakaavaltaan tällaisena talo on tuskin ollut päärakennus, vaan paremminkin luhtirakennus ja itse päärakennus olisi sijainnut kauempana tontilla.

SISÄINVENTOINTI. Suurin osa kiinteästä sisustuksesta oli uusittu hiljattain.

I-kerros.

Huone 1. Huonekorkeus on 195 cm. Neliskulmaisiksi veistetyt kattoparrut ovat osittain näkyvissä, mutta ne on maalattu valkoisiksi ja niiden välit on peitetty neliskulmaisilla kuitulevy-laatoilla. Seinät on vuorattu maalatuilla lastulevyillä ja lattialla on korkkimatto. Huoneen luoteisnurkassa on savupiippu ja palomuuri, mutta nykyinen liesi on sähkölämmitteinen.

Huone 2. Huonetta korjattiin parhaillaan viereisen huoneen kaltaiseksi.

Huone 3. Katto on samanlainen kuin huoneessa 1, seinät on tapetoitu ja lattialla on korkkimatto. Huoneen luoteisnurkassa on mahdollisesti alkuperäinen uuni. (-uunit)

Huone 4. Kuten edellinen huone. Lounaisnurkassa on uuni.

II-kerros,

Huone 5. Huonekorkeus 200 cm. Huone on korjattu samaan tapaan kuin huone 1, kattoparrut on peitetty. Lattian kattaminen oli osittain kesken ja lähellä ovea olivat veistetyt 20-60 cm leveät lattialankut näkyvissä. Seinää 5-6 ei oltu vielä kokonaan peitetty lastulevyllä. Hirsiin oli liimattu mahdollisesti tilikirjan lehtiä, joissa ei näkynyt vuosilukua. Uuni oli poistettu.

Huone 6. Katto on peitetty neliskulmaisilla kuitulevyalaatoilla niin että parrut eivät olleet näkyvissä. Huonekorkeus on 230 cm.

Huone 7. Huonekorkeus on 195 cm mitattuna palkkien alareunaan. Neliskulmaisiksi veistetyt kattopalkit on jätetty maalaamattomina näkyviin erään parrun sivussa on veistettynä nimi ja päivämäärä DAN KOSANDER 5D/5M 1795, tekstin N:n vino viiva on piirretty väärin päin. Mikäli teksti todella on tehty rakennusvaiheessa olisi talo 20 vuotta vanhempi kuin palovakuutus kirjassa mainitaan.

Huone 8. Huonekorkeus on 195 cm. Lattialla on korkkimatto, seinät on tapetoitu ja katto sekä parrut erikseen on peitetty kuitulevyllä. Huoneen lounaisnurkassa oli vanha uuni, joka purettiin pian inventoinnin jälkeen.

OVET JA LISTAT.

Ovi 1-2 on 75x174 cm kokoinen uudelleen paneloitu, ilmeisesti puoliranskalainen peiliovi.

Ovi 2-3 on 85x175 cm kokoinen puoliranskalainen kolmipeilinen ovi, jonka peilien korkeudet ovat ylhäältä luetellen 62,5-31,5-47 cm ja leveys 67 cm. Huoneen 3 puolella on sivuilla kaksiuurteiset ja yläpuolella profiloitu, sivuille levenevä kehyslista. Samanlaiset kehykset on myös ovesa 3-4 huoneen 3 puolella. Itse ovi on tehty pystylaudosta.

Oven 5-6 kehykset oli poistettu huoneen 5 puolelta, mutta huoneen 6 puolella on samanlaiset kehykset kuin huoneessa 3. Ovi on kolmipeilinen puoliranskalainen 88x170 cm kokoinen ja sen peilien korkeudet ovat ylhäältä luetellen 69-24-34 cm ja leveys 68 cm.

Ovesa on koukkusaranat, joissa on soikea, päästä kapeneva lehti.

Ovi 6-7 on omistajan kertoman mukaan aikaisemmin sijainnut keskellä seinää. Koukkusaranat ovat samanlaiset kuin ovesa 5-6. Ovi on 83x183 cm kokoinen ja puoliranskalainen, peilien koot ovat: (75-26-41)x61 cm. Kehykset ovat uudet.

Ovi 7-8 on poistettu, sen aukko on 80x165 cm kokoinen.

Ikkunoiden sisäkehyslaudat ovat uudet ja sileät, katto- ja jalkalistat on poistettu.

Piir.3 UUNIT.

Uuni huoneessa 3 on kustavilaistyyppinen rapattu tiiliuuni. Se sijaitsee kulmittain huoneen luoteisnurkassa. Uunin alaosa on kuutio-
mainen ja yläosa lieriö, jonka jalusta ja kapiteeli ovat runsaasti
profiloidut. Rappaus on sileäksi hierrettyä ja pinta on maalattu.
Tiilet ovat noin 23x11x7 cm kokoiset. Uunissa on yksi savupelti.
Suuluukut ovat peltiä, niissä on koukkusaranat sekä avattavat lä-
pät vedon aikaansaamiseksi.

Piir.4 Uuni huoneessa 4 on samoin rapattu tiiliuuni, joka kuitenkin on
edellistä huomattavasti vaatimattomampi. Se sijaitsee kulmittain
huoneen lounaisnurkassa ja sen etusivu on kolmetahoinen. Yläosa ul-
konee profiloidusti noin 5 cm ja alaosa saman verran. Uunin fasadi
on muuten litteä mutta tulipesän yläpuolella on 16 cm syvä nischi.
Rappauspinta on sileä ja se on hiljattain maalattu harmaanvalkoi-
sella roiskemaalauksella. Uunissa on yksi savupelti. Tiilet ovat
samankokoiset kuin viereisen huoneen uunissa, tiiltien leveimmällä
sivulla on tehtaan merkinä kaksi toisensa leikkaavaa diagonaali-
uurrosta. Eräessä tulipesän tiilessä on kirjaimet DCAF tai DCRE.
Huoneessa 8 oli yksinkertainen rapattu tiiliuuni. Uuni oli lieriö-
mäinen, sen korkeus oli noin 90 cm ja halkaisija cm. Profiloitu
kapiteeli ulkoni 6 cm ja sileä jalusta 3 cm. Tulipesän päällä oli
kovero, jonka syvyys oli 15 cm, leveys 28 cm ja lakikorkeus 24 cm.
Uunissa oli yksi savupelti ja peltiset suuluukut.

VESIKATTO, on harjakatto, joka on aikaisemmin ollut katettu tiilel-
lä, nyt kateaineena on huopa. Harjan korkeus on ullakon lattiasta
180 cm ja tasakerran korkeus on noin 40 cm. Päättyseinät on salvottu
harjaan asti, niiden varassa on harjavuoliainen ja yksi vuoliainen
kummallakin lappeella. Vuoliaisten päällä on sahatut selkäpuut, jot-
ka kannattavat harjan suuntaista ruodelaudoitusta. Harjavuoliaista
tukevat lisäksi sekundääri^{sc} pystyparrut. Ullakon lattian täytteenä
on sahanpurua. Ullakolle ei ole portaita, sinne pääsee huoneen 6
katossa olevan luukun kautta.

RAKENNE. Talo on rakennettu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä
pitkänurkalle salvoten. Hirsien välissä on tilkkeenä sammalta ja
ainakin paikoitellen tilkkuja. Välikattoja kannattavat sivuseiniin
salvotut parrut, huoneen 2 kattoparrut on salvottu poikittaisiin
väliseiniin.

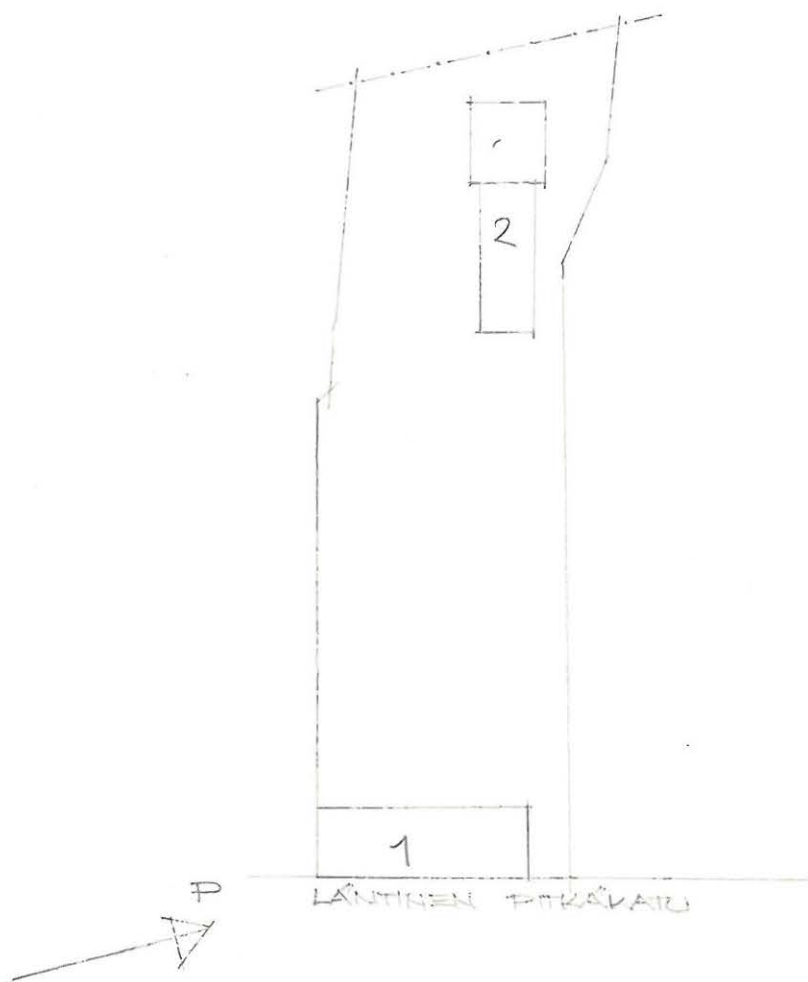
RAKENNUSHISTORIA. Talo on palovakuutuskirjan mukaan rakennettu
vuonna 1825, mutta saattaa olla rakennettu jo vuonna 1795. Aluksi

talon läpi meni porttikäytävä pihalle, se oli kuitenkin muutettu huoneeksi vuoteen 1885 mennessä. Nykyinen vuoraus saattaa olla peräisin 1800-luvulta.

ULKORAKENNUS on rakennettu vuoden 1885 jälkeen joskin osa taloa voi olla siirretty nykyiselle paikalleen muualta samalta tontilta. Rakennuksen länsipäässä on hirsistä pitkänurkalle salvottu osa, jossa on liiteri ja sauna. Harjakatto on vuoliaisten varassa. Itäpää on hirsirunkoinen ja pystylautaseinäinen. Siinä on kaksi liiteriä, lantala ja käymälä. Ovisia on pitkälehtiset koukkusaranat.

LIITE

Asemapiirustus. Mittakaava 1:500.

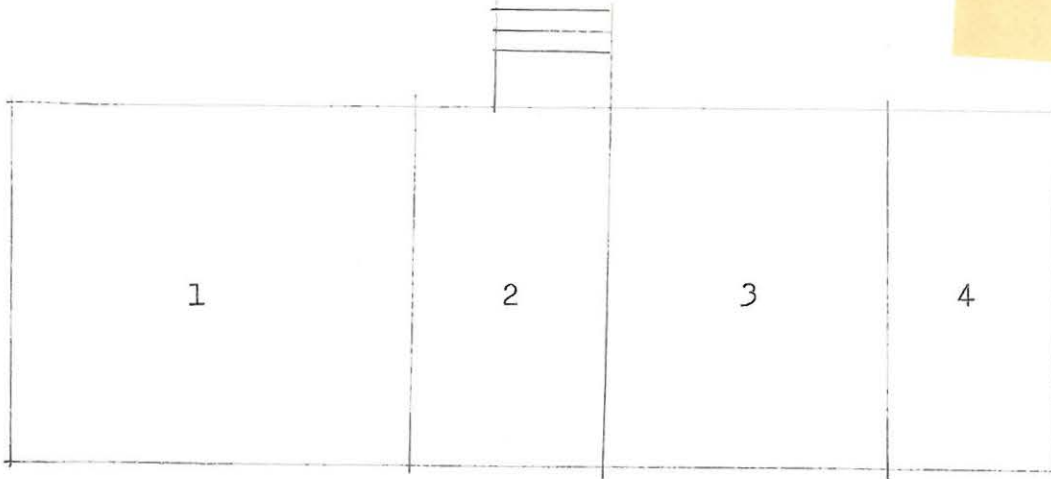

LIITE

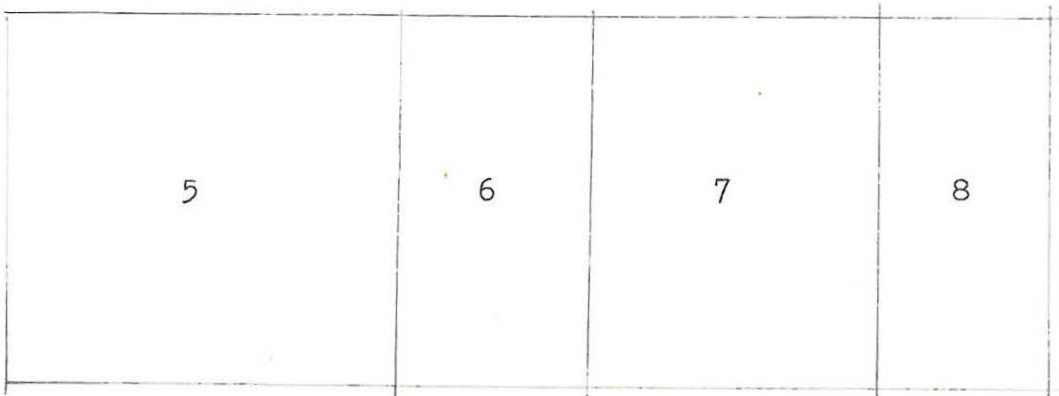
Pohjakaavio Kansallismuseon arkistossa olevan mittakaavaan. Mittakaava 1:100.

muunnos
pöytä
uusi-ove
ja avain
I kerroksen
kunnallisen
alueen

I KERROS:

II KERROS:

LIITE

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 13361 v:lta 1885.
Tarmon arkisto, VA.

Omistaja merikapteeni Henrik Wilhelm Gylander

Talo 1

Puinen vuonna 1815 rakennettu asuintalo, joka on vuorattu ja maalattu. Pituus 25 3/4 kyyn., leveys 9 kyyn. ja korkeus 11 1/2 kyyn. Tiilikatto, 2 kerrosta, ensimmäisessä kerroksessa 2 asuinhuonetta, keittiö ja eteinen, sisäänkäynti pihalta ja kadulta. Toisessa kerroksessa 4 asuinhuonetta ja eteinen.

Ensimmäisessä kerroksessa 2 kaakeliuunia ja liesi, toisessa 2 kaakeliuunia.

Talo 2

Vuonna 1830 rakennettu leivintuparakennus, joka on vuorattu ja maalattu. Pärekatto. Eteinen ja leivintupa.

Talo 3

Vuonna 1842 rakennettu asuintalo jossa on eteinen ja tupa. Vuorattu ja maalattu, pärekatto.

Talo 4

Vuonna 1825 rakennettu talousaitta.

Talo 5

Vuonna 1830 rakennettu makasiinirakennus.

Talo 6

Aitta. Ei vakuutettu.

Talo 7

Vuonna 1850 rakennettu ulkorakennus, jossa navetta, talji, vaja, puuvaja, työkaluvaja, lantala ja käymälä.

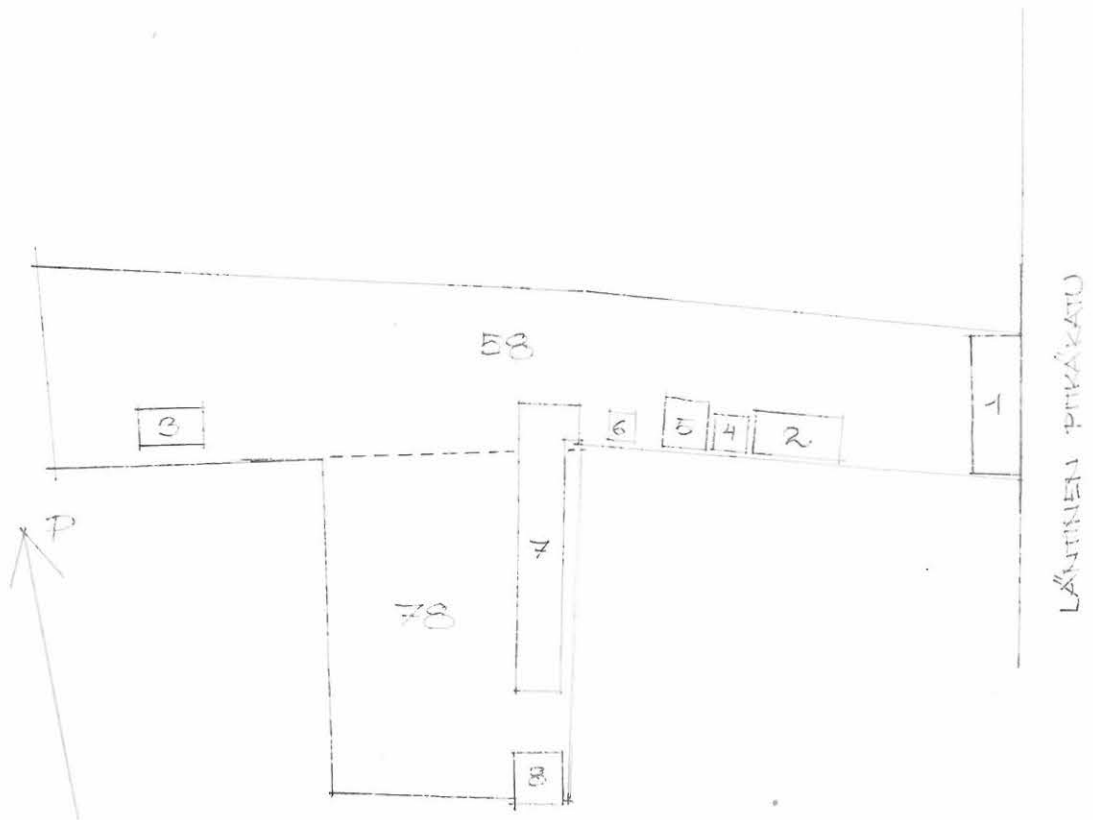
Talo 8

Ulkorakennus, ei vakuutettu.

Vuonna 1897 talon omistaa räätälimestari I. Bärlund ja vuonna 1905 hänen perillisensä.

LIITE

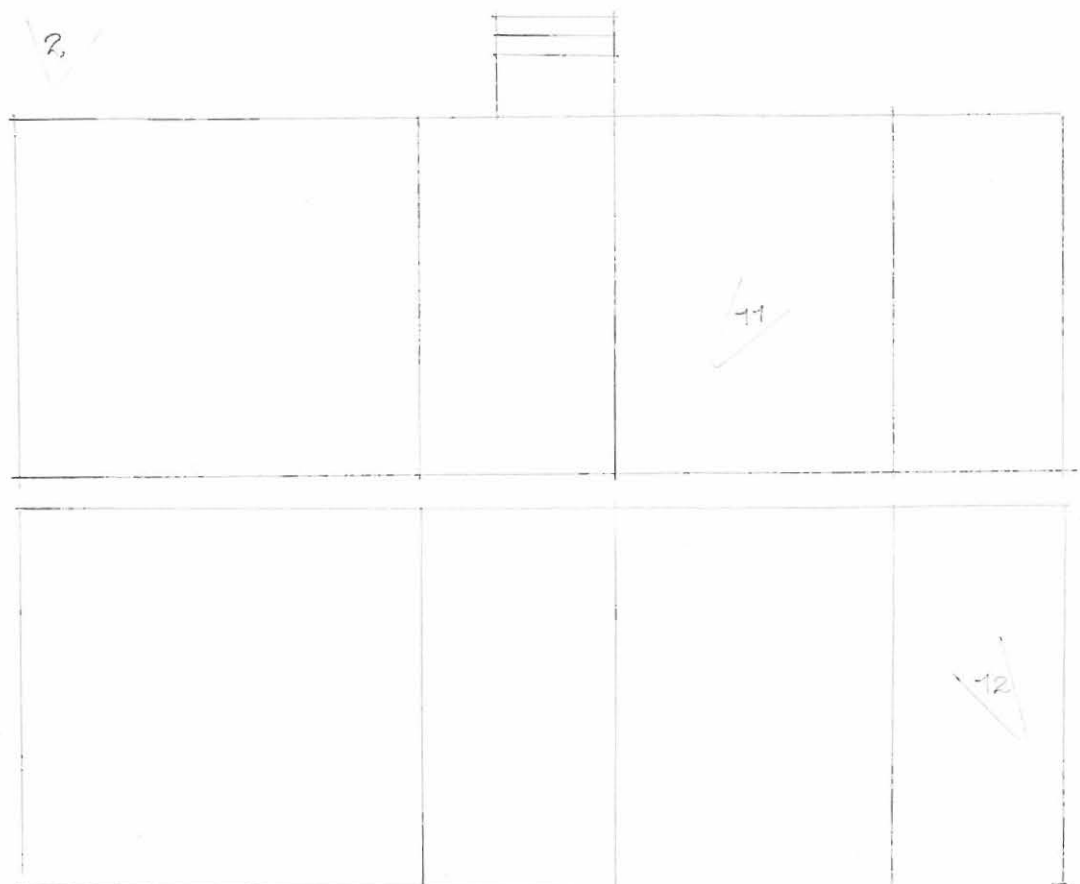
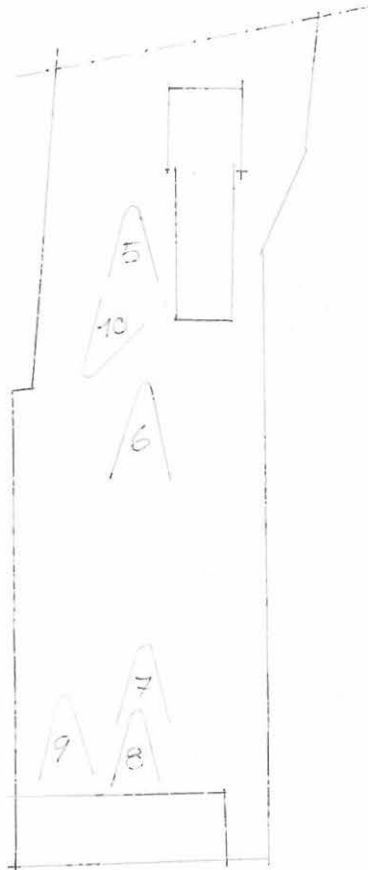
Palovakuutuskirjaan №13361 liitetty asemapiirustus.

LIITE

Valokuvat.

1. Katufasadi koillisesta.
2. Katufasadi idästä
3. Katufasadin ikkunat
4. " Ovi
5. Pihafasadi lännestä
6. "
7. Pihanpuoleinen ulko-ovi ja sen yläpuolella oleva ovi korjausten aikana.
8. Toisen kerroksen pihaovi ennen korjauksia.
9. Pihanpuoleinen ikkuna.
10. Ulkorakennus.
11. Uuni huoneessa 3.
12. Uuni huoneessa 8.

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Ritva Tuomi			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta Kristiinankaupunki	Kaup.osa/ Kylä I	Kortteli/ Tila 36	Tontti 2
Osoite Rantakatu 44			
Tutkimuksen laatu Inventointi			

Työselostus

Inventointikertomus 9 s.

Piirroksat

Asema-, fasadi- ja pohjakaaviopiirroksia 8 kpl.

Valokuvat

Muuta

Lyhennelmät palovakuutuskirjoista n:o 153 vuosilta 1834 ja 1840 sekä n:o 8759 vuodelta 1875. Tarmon arkisto. VA. 2 s.

Kuvakulmat

KRISTIDINKAUPUNKI, tontti 2, kortteli 36, kaupunginosa I
(vuoden 1825 asemakaavan mukaan tontti 90, kaupunginosa II)
Rantakatu 44

Inventoitu heinäkuussa 1966

Ritva Tuomi

- Kertomukseen liittyvät mittauspiirustukset Kansallismuseon piirustusarkistossa.

LÄHTEET.

- Muutospiirustukset vuosilta, 1888, 1902, 1907, 1912, 1924 maistraatin arkistossa.

- Per-Olof Jarle: Kristinestads byggnadshistoria (MONISTE, KRIST. V. HAUSTEAMM)

- Palovakuutuskirjat n:o 153 (2kpl) vuosilta 1834 ja 1840, sekä n:o 8759 vuodelta 1875. Tarmon arkisto, VA.

TALON ON OMISTANUT vuodesta 1963 - 1964 kauppayhtiö Talas.

Vuonna 1834 oli omistaja pvk:n mukaan kauppias, raatimies J.W.Fremdeling 1840-1860 luvuilla Fremdelingin perilliset, vuonna 1871 kauppias H.W.Kjellberg, 1875 kauppias Reinhold Soltin, 1885 kauppias P.G.Rönnlund, 1902 rva Olga Holm ja myöhemmin tällä vuosisadalla leipuri Kyyny.

TONTTI

Suorakaiteen muotoisen tontin länsisivu rajoittuu pohjois-eteläsuuntaiseen Rantakatuun. Itä sivu rajoittui aikaisemmin kaupunginlahteen mutta nykyisin katuun. Eteläisellä naapuritontilla 36/3 on yksikerroksinen puutalo, pohjoisella 36/3 kaksikerroksinen tiilinen tavaratalo. Tontilla on aikaisemmin ollut seuraava rakennusryhmittely: päärakennus Rantakadun varrella ja molempia sivuja reunustivat ulkorakennusrivit, keskellä oli piha ja puutarha ja rannassa lastauslaiturit. Näistä on nykyisin jäljellä päärakennus (talo 1) ja ulkorakennusrivi tontin eteläreunassa, (talo 2). Tontin itäreunassa on linja-autoasemarakennus ja sen ja talon 1 välissä on linja-autojen laituripiha.

TALO 1 on palovakuutuskirjan mukaan rakennettu v. 1770. Se on kaksikerroksinen vuorattu hirsirakennus, jossa on aumakatto. Pohjoispäädyssä on pulpettikattoinen samoin kaksikerroksinen lisärakennus, jonka huoneet ovat yhteydessä päärakennuksen huoneisiin. Pihan puolella on kaksi avokuistia, joiden päällä on parvekkeet. Ensimmäisessä kerroksessa on kaksi liikehuoneistoa ja toisessa kaksi asuntoa, joista toisen yhteydessä on valokuvaamo.

liite

Liite-
kuva 1

KIVIJALKA. Kadun puolella ei ole näkyvissä kivistä jalkaa. Vesilista on noin 20-30 cm korkeudella kadun pinnasta, ja sokkeli on suojattu sileällä vaakalaudoituksella, jonka takana on ainakin yksi hirsikerta näkyvissä. Vuoden 1902 muutospiirustukseen on piirretty näkyviin kvaaderikivistä jalka. Pohjoisen sivurakennuksen sokkelissa on betonikuori, tai sokkeli on kokonaan betonia. Pihafasadin kivistä jalkaa korkeus on noin 40-50 cm, se on muurattu lohko- ja luonnonkivistä ja on kokonaan sileäksi rapattu. Eteläisen kuistin alla on aukko kivistä jalkaan, samoin saman kuistin pohjoispuolella on puuluukulla suljettu aukko. Talossa ei ole kellaria.

FASADIT ovat runsaasti jäsennellyt. Ylinnä on ulkoneva profiloitu räystäslista, jonka alla on hammaslista. Arkkitraavin sileä vaakalaudoitettu vyöhyke on noin 90 cm korkea. Sen alla on profiloitu vesilista. Jäljellä oleva osa seinäpintaa sokkelin yläreunaan asti on vuorattu noin 22 cm leveillä pontatuilla ja uurretuilla laakalaudoilla. Sokkelin yläreunan vesilista on vino, se muodostuu yhdestä laudasta.

Fasadien vertikaalijaottelun muodostavat sileää pystylautaa olevat pilasterit, joiden leveys on 50 cm ja syvyys n. 10 cm. Sitä onko pilasterien sisällä pitkänurkkien hirrenpäät vai onko pilasterit tehty vuorauksen päälle, ei voinut nähdä. Vuoden 1888 pilastereilla on ollut ulkonevat profiloituneet jalustat, nyt on laudat uusittu noin 50 cm korkeudelle ja pilasterien alaosa on sileä.

Arkkitraavin alla oleva vesilista kiertää pilasterit muodostaen niille välikapiteelin, jonka alla on lisäksi neljä pyöreäprofilista vaakasuoraa rimaa, jotka kiertävät pilasterin. Arkkitraavissa pilasteri on samoin tehty pystylaudoista, sivut ovat sileät, ja etusivu on koristeltu pystysuorin rihlauksin. Pilasterit ulottuvat hammaslistan alareunaan asti, ylinnä on profiloitu kapiteeli.

LÄNSIFASADI RANTAKADULLE. Pilasterit jakavat fasadin vertikaalisesti viiteen vyöhykkeeseen, joissa ikkuna-akselien luku on etelästä pohjoiseen lueteltuna 2-1-2-1-2-1, Ikkuna-akseleissa on ylinnä arkkitraavin lunetti-ikkuna ja sen alla toisen kerroksen kuusiruutuinen ja ensimmäisen kerroksen aikaisemmin neliruutuinen, nyt kaksiruutuinen ikkuna. (-ikkunat) Toisen kerroksen kolmen keskinäisen vyöhykkeen ikkunankehukset ovat muita koristeellisempia. Sivurakennus ulottuu vain räystäslistan alaosaan eikä siinä ole ullakkoikkunaa. Pohjoispäässä on kaksi suurta näyteikkunaa. Fasadissa on kolme ulko-ovea ensimmäisen kerroksen liikehuoneistoihin. Oviaukko A fasadin pohjoisreunassa näkyy jo vuoden 1888 muutos-

piir.1

piir.1

Liite-
kuva 2

piirustuksessa, itse ovi on myöhempi. 1902 tehtiin ovi B sekä ikkuna sen viereen, ja vuonna 1907 ovi C kahden ikkunan väliin. Ovi A kuten valokuvassa, ovet B ja C ovat yksinkertaisia kaksipeilisiä ovia, joiden yläpeilin paikalla on neljä lasiruutua. Ovi C on nyt suljettu pois käytöstä. Oven A edessä on graniittipaasi, muiden ovien edessä on puuportaat. Oven B ylälistasta ulottuu pilasterista pilasteriin ja vuoraus oven vieressä on uusi.

Liite-
kuva 2 ITÄFASADI on seinäpinnan jaottelun ja vuorauksen suhteen samanlainen kuin länsifasadi. Ulko-ovien edessä on lautaportaat, joiden päällä on neljän pystyhirren kannattamat parvekkeet. Parvekkeiden ja portaiden kaiteet ovat rautaa. Parvekkeet esiintyvät nykyisellä paikallaan vuoden 1912 muutospiirustuksen asemapiirustuksessa. Palovakuutuskirjan asemapiirustuksessa vuodelta 1834 on ulkokuisti oven D edessä. Vuoden 1840 piirustukseen ei ole merkitty mitään kuistia, vuoden 1875 piirustuksessa on fasadin keskellä pitkä kuisti, josta on kahdet portaat pihalle ja lisäksi pohjoisreunassa on avoportaat pihalle.

Nykyiset ulko-ovet ovat uusia.

ETELÄPÄÄTY. Pilasteri jakaa päädyn kahteen osaan. Toisessa kerroksessa on kaksi ikkunaa ja arkkitraavissa kaksi lunetti-ikkunaa.

POHJOISPÄÄTY. Lisärakennuksen vuoraus on samanaikainen kuin päärakennuksen. Ensimmäisessä kerroksessa huoneen 12 kohdalla on neliruutuinen ikkuna.

IKKUNAT I-kerros. Ikkunat ovat kooltaan 113x132 cm. Ne ovat aikaisemmin olleet neliruutuiset, mutta ovat nyt kaksiruutuiset ja kaksiosaiset, keskellä on pystyvälikarmi. Ikkuna 16 on kuten mainittu neliruutuinen.

Katufasadin ikkunat 1 ja 2 ovat uusia näyteikkunoita, ikkunoissa 4-8 on 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat, pihafasadin ensimmäisen kerroksen ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat. Katuikkunoiden kehyslaudat: Jyrkästi profiloitu yläkehys, loivasti profiloitunut sivukehyslaudat, joiden alaosassa on sivuille levenevä jalusta. Jalusta ulottuu sileän alakehyslaudat alapuolelle. Pihaukkunoiden kehyslaudat: Ylä- ja alakehyslaudat ovat loivasti profiloitunut ja sivukehyslaudat kaksiruutuiset.

II-kerroksen ikkunat ovat kaikki kuusiruutuisia ja neliosaisia niin, että yläosassa (1:2) on poikkivälikarmi ja keskellä pystyvälikarmi, joka jakaa myös yläosan kahdeksi erikseen aukeavaksi

tuuletusikkunaksi. Ikkunoiden koko on n. 113x172 cm. Ikkunoita kiertää sileä, joka puolelta yhtä leveä kehyslauta, jonka ulkoreunassa on kapea, uurrettu lista. Tämän yläpuolella on yläkehyskoriste, joka vaihtelee eri ikkunoissa seuraavasti: Ikkunoissa 17, 18, 19, 24, 25 ja pihan puolella vastaavasti ikkunoissa 28, 29, 33, 34, ja parvekkeen E oven päällä, sekä eteläpäädyn ikkunoissa on kolmesta laudasta tehty profiloitu räystäslista ja tämän alla olevassa leveässä laudassa on suorakaidekuvio. Ikkunan 17 räystäslistan profilointi on muita pyöreämpi. Ikkunan 28 räystäslistan alla on kapea hammaslista.

piir.2 Ikkunoissa 20, 21, 22, 23 ja 30, 31, 32 ja parvekkeen D oven päällä on edellisen lisäksi kehyksen päällä poikkileikkaukseltaan samanlaisesta listasta kuin räystäslista tehty kolmio, jonka keskiosa on sileää lautaa. Suorakaiteen molemmin puolin on konsolit, joiden etuosa on uurrettu ja sivut koristettu kaiverruksin. Ikkunoissa 28 ja 17 on erilliset kulmaraudat ja saranat, muissa toisen kerroksen ikkunoissa on 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat.

ULLAKKOIKKUNAT sijaitsevat ulkopuolella kiinni vesilistassa ja sisäpuolella ullakon lattian tason yläpuolella. Ikkunat ovat lunetti-ikkunoita, joissa on keskellä pystyvälikarmi. Molemmat ympyräneljännekset jakautuvat säteensuuntaisilla puupienoilla vielä puoliksi ja lähellä keskipistettä on 15 cm säteinen puulevy. Ikkunan leveys on noin 114 cm ja korkeus 53 cm. Ikkunan karmit hirsiaukossa ovat puolipyöreäksi taivutettua puuta, ulkokehyslaudat ovat sileät. Vain ikkunat 36, 39, 41 kadun puolella sekä ikkunat 43 ja 44 eteläpäädyssä ja ikkunat 46, 48, 58 pihan puolella ovat aitoja muut ovat vuorauksessa olevia valeikkunoita.

VÄRIT. Nykyisin talo on kokonaan valkoiseksi maalattu. Palovakuutuskirja mainitsee, että talo maalattiin punavärillä (rödfärg) v. 1780. Kansallismuseon kokoelmassa olevan valokuvan mukaan talo on myös ollut vaaleaksi maalattu ja ikkunankehykset ja pilasterit tummat.

SISÄTILAT JA POHJAKAAVA. Palovakuutuskirjan mukaan kuuluu talon liiteku- vanhimpaan osaan ensinnäisen kerroksen huoneet 1-6 ja toisen ker- vat 3,4 roksen huoneet 13-18. Tämän osan poikittaiset väliseinät jatkuvat ullakolle. Huoneiden 3 ja 4 sekä 15 ja 16 välinen pitkittäinen väliseinä on samassa kohdassa molemmissa kerroksissa, muut vanhimman osan väliseinät sen sijaan eivät ole yhtenäiset.

Asukkaiden kertoman mukaan havaittiin huoneen 7 seinässä korjauksen yhteydessä punamultausta. Taloa jatkettiin pvk:n mukaan 1838 huoneilla 7-10 ja 19-22. Huoneiden 9 ja 10 välinen seinä jatkuu toiseen kerrokseen asti, muut väliseinät eivät ole yhtenäisiä eikä mikään niistä jatku ullakolle asti. Päädyn lisärakennus on todennäköisesti ollut rakennettuna jo vuonna 1875, mutta mahdollisesti eri asussa kuin nyt.

Tärkeimmät myöhemmät muutokset huonejärjestyksessä ovat seuraavat: Huoneet 9 ja 11 ovat yhtä huonetta. Huone 7 on liitetty eteläpään huoneisiin, ovi 7-8 on suljettu. Huoneet 1, 3, 5, 7 ja 6 ovat yhtenäistä myymälätilaa, niiden väliseiniin on sahattu leveät oviaukot. Ovi 3-4 on suljettu. Yläkerran huoneet 17 ja 18 ovat vuoden 1912 muutospiirustuksessa yhtä huonetta. Nyt se on jaettu pitkittäisellä väliseinällä em. huoneiksi, jotka molemmat on edelleen ajettu poikkiseinillä kahdeksi huoneeksi. Lisäksi huoneissa 18a ja b on lähellä sisäseinää sekundaarit valokuvaajan pimeä huone ja WC. Huoneet 20 ja 22 ovat yhtä huonetta niin, että väliseinään on sahattu leveä oviaukko. Ovet 15-17 ja 16-18 ovat suljetut.

HUONEINVENTOINTI: I-kerros.

Huoneet 1, 3, 5, 6, ja 7. HK 250 cm.

Sisustus on pääasiassa uusittu: lattioilla on korkkimatto, huoneen 1 seinät ovat 130 cm korkeudelle paneloidut helmiponttilaudalla, samoin on katto helmiponttilautaa, muiden huoneiden katto on peitetty huokoisilla kuitulevyillä ja seinät ovat maalattua pahvia. Huoneessa 5 on profiloitu kattolista ja huoneessa 1 loivasti profiloituneet ikkunankehyslistat, muut listat ovat uusia ja sileitä.

Huoneet 2 ja 4. HK 255 cm.

Huoneessa 2 on 10 cm leveät lattialaudat, huoneessa 4 korkkimatto. Huoneen 2 seinät ovat tapetoidut, huoneen 4 seinät vuorattu helmiponttilaudalla. Molemmissa huoneissa on 22-24 cm leveät kattolaudat. Ovissa 4-2, 4-3, 4-6 on kaksiuurteiset sivukehyslaudat ja loivasti profiloituneet, sivuille levenevät yläkehyslaudat.

Huone 9-11 on myymälähuone. HK 255 cm.

Lattialla on korkkimatto, seinät on vuorattu helmiponttilaudalla ja katto on paperoitu. Ulko-oven edessä on tuulikaappi.

Huoneet 8 ja 10. HK 240 cm.

Huoneessa 8 on 34-35 cm leveät, huoneessa 10 20-23 cm leveät lattialankut. Seinät ovat tapetoidut. Huoneen 8 katto on paperoitu ja kattolista on paperin peitossa, huoneessa 10 on 23-25 cm leveät kattolaudat ja profiloitu kattolista. Ikkunoissa on loivasti profiloituneet, sivuille levenevät yläkehyslistat ja kaksiuurteiset sivukehyslistat.

Ovessa 10-9 huoneen 10 puolella ja ovessa 10-12 molempien huoneiden puolella on samanlaiset kehyslaudat kuin ikkunoissa.

II-kerros.

Huoneet 13, 14 ja 15. HK 325 cm.

Lattioilla on korkkimatto, keittiössä, huoneessa 15 seinät on peitetty maalatulla pahvilla, muiden huoneiden seinät on tapetoitu. Kaikissa huoneissa on paperoitu katto. Huoneissa on vinot, sileät kattolistat.

Ikkunankehukset: 15 cm korkea sileä, sivuilta suora yläkehyslauta, jonka yläreunassa on kupera ulkonema. Sivukehyslaudat ovat 8,5 cm leveät ja niissä on kaksi pystyuurretta. Alakehyslauta on kapea ja sileä. Ovien kehukset: matalasti profiloituneet sivukehyslaudat ja yläkehyslauta kuten ikkunoissa.

Huone 16.

Lattialaudat ovat 20-30 cm leveitä, katto on paperoitu ja seinät ovat alaosassa helmiponttilautaa ja yläosassa maalattua pahvia.

Oven 16-18 kehys: kuten piirustuksessa.

Huoneet 17-24. HK 315 cm. Huoneessa 23 on 18 cm leveät lattialaudat, samoin huoneessa 24, muissa huoneissa on korkkimatto. Seinät on tapetoitu. Huoneessa 24 on katto kuitulevyllaatoilla peitetty, huoneessa 23 ovat noin 15 cm leveät kattolaudat näkyvissä, muissa huoneissa on paperoitu katto.

Huoneissa 18a ja b on samanlaiset ikkunankehukset kuin huoneissa 8 ja 10 ensimmäisessä kerroksessa. Oven 18-20 ja oven 22-24 kehukset ovat samantyylliset kuin oven 14-16.

OVET.

Vanhimpia tyyppisiä ovat: 1) ensimmäisen kerroksen ovi 4-2, 4-3 ja 4-6, ovi on kooltaan 85x200 cm, kolmipeilinen niin, että huoneen 4 puolella on kohopeilit, ja toisella puolella puoliranskalaiset syväpeilit. Peilien korkeus ylhäältä: 80-26-47 cm ja leveys 65 cm. Saranat ovat suippopäiset ja sileät, uudet.

2) Toisen kerroksen ovi 13-15, 13-14, 14-16, 16-18, 15-17, 18-20, 17-19, 19-20, joka on kolmipeilinen täysranskalainen pariovi. Useimmissa on jäljellä pallopäiset saranat, kolme kunnallakin puolella.

Huoneen 16 parvekkeen ovessa oli pallopäiset saranat, mutta itse ovi oli uusi.

UUNIT.

Huoneissa 1, 7, 8, 9 ja 21 on peltinen pönttöuuni.

- Huoneen 3 uuni on peitetty lastulevykehyksellä.

- Huoneessa 2 on 130x300 cm kokoinen rapattu leivinuuni ja keittoliesi, jonka yläpuolella on peltinen höyrykupu.

- Huoneen 5 uuni on rapattu tiiliuuni, joka sijaitsee kulmittain nurkassa. Uunin korkeus on 210 cm, leveys 97 ja syvyys 45 cm. Uunin alaosa 160 cm korkeudelle, ja kapiteeli ulkonevat tästä (-pyspiir.6-tyleikkaus). Sivusärmät ovat pyöristetyt.

Uunissa on yksi savupelti. Tulipesän luukut ovat uudet. 160 cm korkeudella on 37x49 cm kokoinen lämpökomero, joka on nyt muurattu kiinni. Komerossa on uudet messinkiluukut, mutta reunoissa on vanhojen luukkujen sarananpuolikkaat jäljellä. Uuni on hiljattain maalattu vaalean harmaaksi, uusen maalin alla on kiiltävä, ruskea maalikerros.

- Huoneessa 6 on edellistä vaatimattomampi rapattu tiiliuuni, joka samoin on kulmittain nurkassa. Sen korkeus on noin 230 cm, etusivu on 50 ja seiniä vasten kohtisuorat sivut 35 cm leveitä. Profiloitu kapiteeli ulkonee tästä noin 5 cm, alaosa 8 cm ja jalusta edelleen 5 cm. 110 cm korkeudella on ulkoneva hylly ja sen yläpuolella 100 cm korkea, alaosasta 50 cm leveä ja 22 cm syvä nischi. Uuni on maalattu kiiltävän ruskeaksi, ilmeisesti sananväriseksi kuin huoneen 5 uuni on aikaisemmin ollut. Yksi savupelti.

- Huoneessa 10 on vasten sivuseinää poikkileikkaukseltaan suorakaiteenmuotoinen 85 cm leveä, 58 cm syvä ja 220 cm korkea rapattu tiiliuuni. Profiloitu kapiteeli ulkonee 5 cm, alaosa 110 cm korkeudella 3 cm ja jalusta edelleen 3 cm. Sivusärmät ovat viistetyt. Lämpökomero on 23,5 cm leveä, 28 cm korkea ja 23 cm syvä. Sen peltiluukuissa on 6,5 cm pitkät pallopääsaranat. Tulipesän luukut ovat uudet. Yksi savupelti. Uuni on maalattu vaalean ruskeaksi.

- Huoneessa 13 on pyöreä kaakeliuuni, joka on maalattu öljyväriillä. Uunin korkeus on 315 cm ja halkaisija 70 cm. Kaakelit ovat 24,5x31 cm kokoiset. Kapiteelina on 30 cm korkea ja profiloitujen 10 cm ulkoneva koristekaakelivyöhyke, jossa on lehtiaiheita. Jalusta ulkonee 43 cm korkeudella 13 cm. Suuluukuissa on pallopääsaranat. Yksi savupelti.

- Huoneessa 15 on rapattu pyöreä tiiliuuni. Sen korkeus on 320 cm ja halkaisija 70 cm. 40 cm korkea kapiteeli kaartuu ylöspäin ja se on koristeltu reliefimäisillä kasvikuvioidilla, 135 cm korkeudella uunia kiertää munasauva ja alaosa ulkonee 5 cm. 45 cm korkea jalusta ulkonee tästä vielä 5 cm. Uuni on maalattu kellertäväksi. Yksi savupelti. Suuluukut ovat uudet.

- Huoneessa 14 on poikkileikkaukseltaan suorakaiteen muotoinen rapattu tiiliuuni, joka on 320 cm korkea ja 130 cm leveä, uuni sijaitsee nurkassa ja sen toinen sivu on sekundaarin kiinteän ko-

meron peitossa. Kapiteeli on lievästi profiloitu ja jalusta ulkonee 6 cm. Kolmet savupellit.

Pohjoispään asunnosta on kaikki uunit poistettu.

VESIKATTO

Talossa on aumakatto. Kateaineena on pelti. Sivurakennuksen katto on päätyseinien suuntainen pulpettikatto. Ullakolla on tasakerran korkeus noin 130 cm, ja harjan korkeus 390 cm. Ruodelaudoitus on harjaa vasten kohtisuora, sen laudat ovat osittain uusia, mutta joukossa on muutamia kaksiuraisia vesikattolautoja. Kattotuolit ovat noin 190-200 cm päässä toisistaan. 110 cm korkeudella oleva jalasorsi nojaa väliseiniin 120-130 cm etäisyydellä ulkoseinistä. Kämpälää kannattaa myös toinen jalasorsi edellisen vieressä noin 30-40 cm seinään päin. Kontti on vain lievästi vino, kattotuolien osat liittyvät toisiinsa kannattajaliitoksia. Selkäpuiden alapää ulottuvat seinien ulkopuolelle, ja selkäpuut liittyvät harjalla toisiinsa puuliitoksia ja puutaipain. Kitapuut ovat 215 cm korkeudella ja liittyvät selkäpuihin kannattajaliitoksia. Kattoa on korotettu noin 20 cm asettamalla entisten neliskulmaisiksi palhottujen selkäpuiden päälle uudet sahattua lankkua olevat selkäpuut. Ne kannattavat poikkisuuntaista ruodelaudoitusta niin, että harjan suuntaiset lankut kulkevat selkäpuiden yläreunassa olevien kolojen kautta. Vanhemmissa selkäpuissa on samoin entisten pitkittäiskannattajien kolot jäljellä.

Väliseiniä pätkät ovat 170-180 cm pitkiä ja ulottuvat tasakerran korkeudelle. Seinähirret ovat neliskulmaisiksi palhottuja, ullakolla ei seinissä näkynyt tilkettä. Ullakon lattia on tasaisesti peitetty naulaamattomin laudoilla.

Ullakon portaiden vieressä olevassa tapetoimattomassa seinässä näkyi toisen kerroksen lattiasta noin 240 cm korkeudella 150 cm matkalla kahden mahdollisesti entisen pitkittäiskannattajan kolot, joissa oli hirsien kaulat jäljellä.

RAKENNUSHISTORIA.

Talo rakennettiin 1770, , vuorattiin ja maalattiin punavärillä 1780, lisärakennettiin ja korotettiin n. 150 cm (2 1/2 kynn.) vuonna 1838. Vuonna 1859 oli talossa tulipalo, jolloin vuoraus, pilasterit ja listat samoin kuin ikkunarudut tuhoutuivat. 1860-luvulla talo vuorattiin uudelleen nykyiseen asuunsa. 1880-luvulta lähtien tehtiin katufasadissa ja pohjakaavassa lukuisia muutoksia kuten edellä on mainittu.

TALO 2 vuodelta 1839.

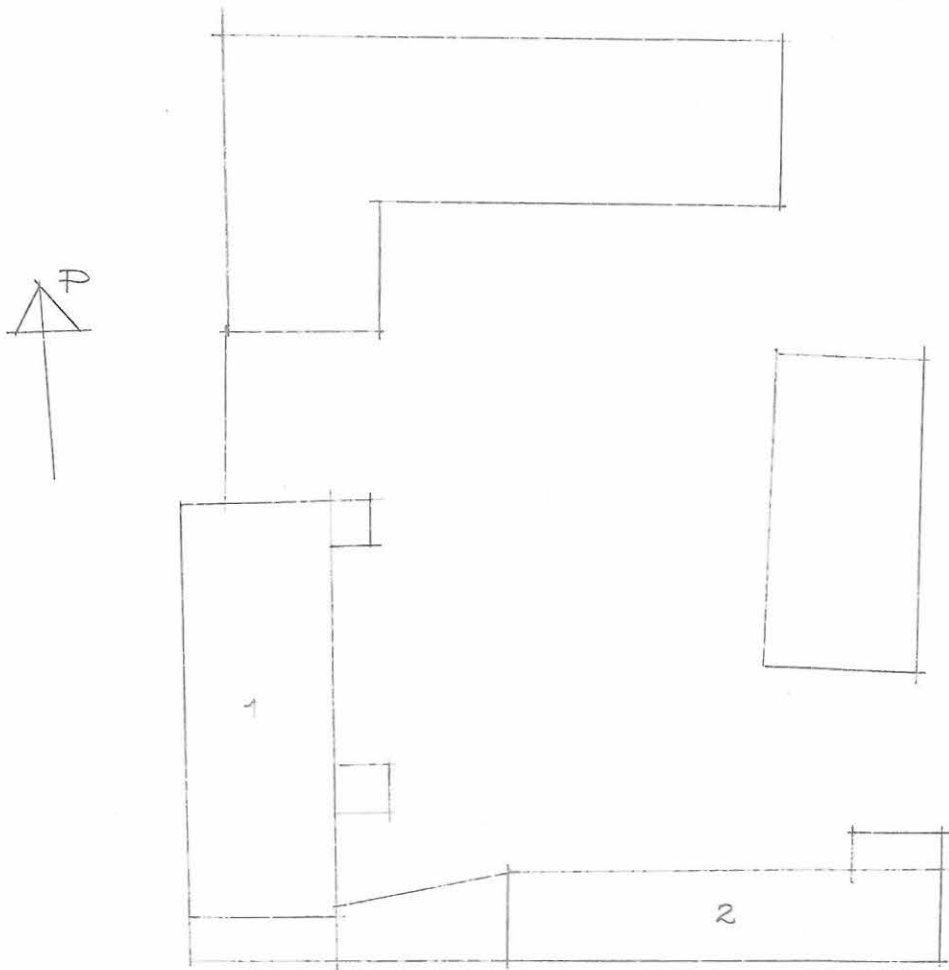
Lähinnä taloa 1, kiinni sekä siinä, että talossa 2 on pulpettikattoinen neljän vajan rivi.

Talo 2 on aumakattoinen hirsirakennus, jonka itäpäässä on kahden huoneen ja ullakkokamarin käsittävä asunto ja muu osa on leipomona. Molemmat talot on vuorattu vaakasuoralla holkkuiurretulla ponttilaudalla, ja maalattu vaalean ruskeaksi.

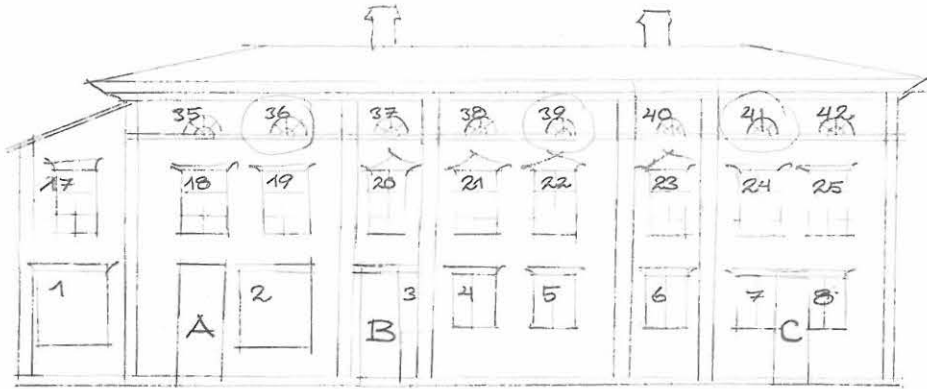
Ikkunat ovat T-ikkunat ja niissä on 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat.

Fasadin itäpäässä on asunnon edessä lautarakenteinen kuisti.

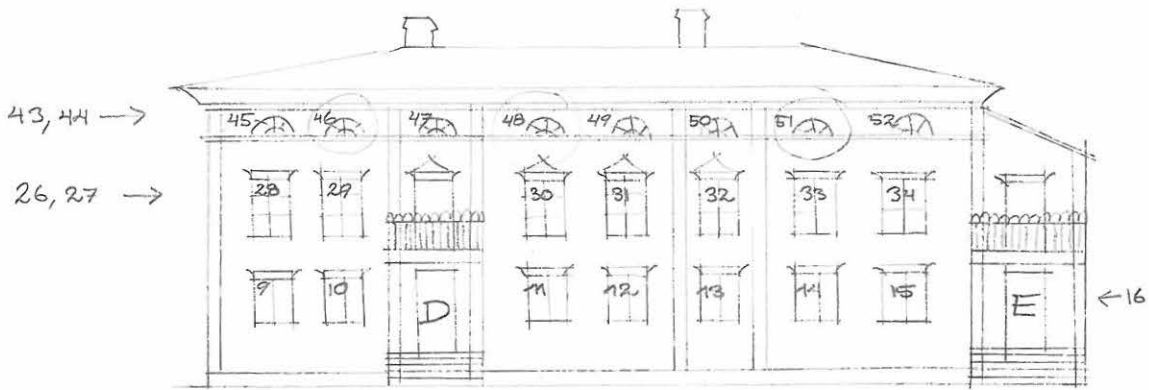
LIIITE 1, ASENAPIIRUSTUS, MITAKAAYA 1:500

LINTE 2.

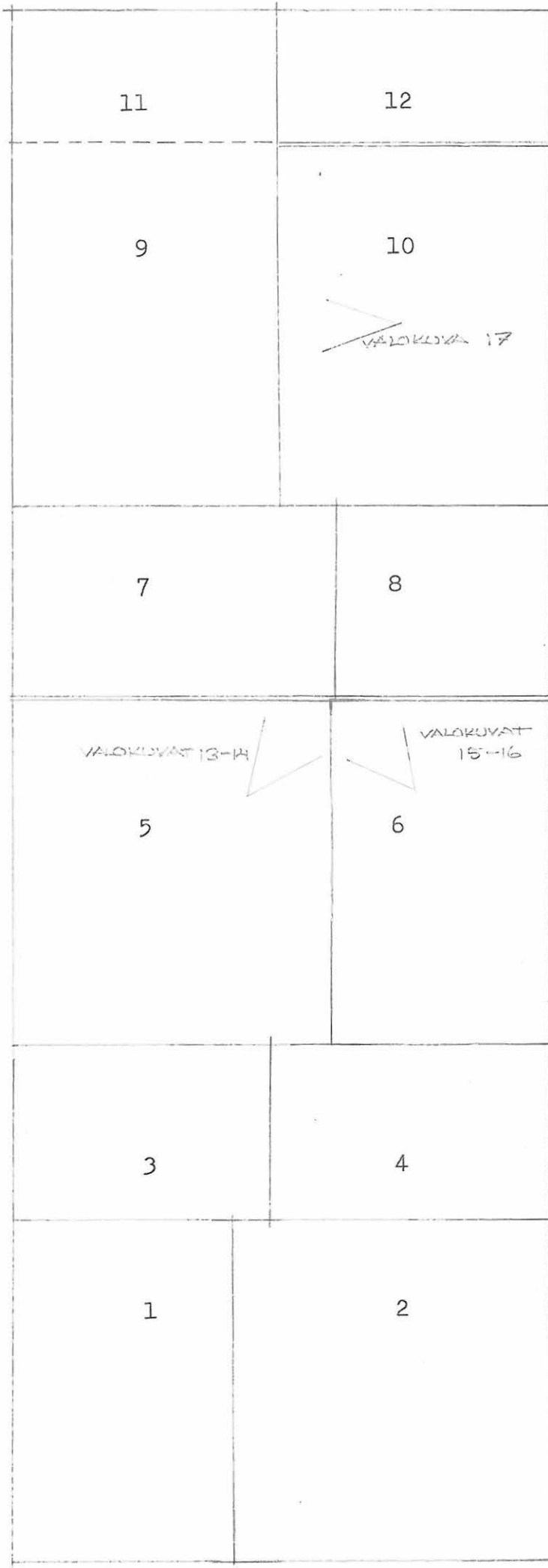
RANTAKADUN FASADI

PIHAFASADI

IKKUNAT~~X~~, NUMEROINTI

LINNE 3,

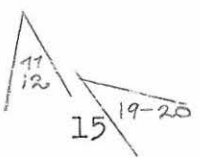
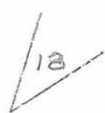

I KERROS
POHJAKAAVIO

mittakaava 1: 100

LINTE 4.

23	24
21	22
19	20
17 x b	18b
17a	18b
	16
	14

II KERROS

POHJAKAAVIO

mittakaava 1:100

LIITE 5

Lyhennelmä palovakuutuskirjoista n:o 153 1) v:lta 1834, 2) v:lta 1840 ja 8759 v:lta 1875. Tarmon arkisto, VA.

153/1834

Omistaja kauppias J.W.Fremdeling.

Talo 1, rakennus kuusipuista, rakennettu uusista hirsistä 1770.

Vuorattu 1780, maalattu punavärillä. 2-kerrosta.

Alakerrassa 6 huonetta: eteinen, sali, 3 kamaria, keittiö. 2 kaakeliuunia, 1 liesi ja 1 keittiöliesi sekä leivinuuni.

Yläkerrassa 6 huonetta: eteinen, sali ja 4 kamaria. Yht. 5 kaakeliuunia.

Talon keskikorkeus on 15 1/2 kyyn., pituus 26 1/2 kyyn. ja leveys 17 kyyn. Lautakatto ja asfalttihuopakate. 1/2 kyyn. korkea kivijalka. 20 ikkunaa, jonka koko on 2 kyyn. 3 tuum. x 2 1/2 kyyn.

2 pienempää ikkunaa

1 kuistin pariovi

11 puoliranskalaista peiliovea

1 vuorattu ovi

5:ssä yläkerran huoneessa on yhteensä 140 kyynärrä sileää seinäpanelia, joka on maalattu öljyvärillä.

2 kaakeliuunia

6 tiiliuunia

4 savupiippua

Talo 2. Lautarakenteinen liiteri, rak. 1828.

Talo 3. Yksikerroksinen puutalo, rak. 1833. 2 huonetta: eteinen ja kamari.

Talo 4. Liiteri, rak. honkalaudoista ristikkorungolle v. 1829.

Maalattu punavärillä. Lautakatto, ei kivijalkaa.

Talo 5. Talousmakasiini, rak. 1800.

Talo 6. Hirsinen ulkorakennus, rak. 1829.

Talo 7. Hirsi- ja lautarakenteinen liiteri. Rak. 1829.

Talo 8. Makasiinirakennus, rak. 1829.

- Lankkuaita, ajoportti ja 2 porttia.

153/1840

Omistaja sama kuin edellä.

Talo 1 on lisärakennettu v. 1838. Vuorattu 1839 ja maalattu keltaisella öljyvärillä

Alakerrassa 10 huonetta: 2 eteistä, sali, 5 kamaria, myymälä ja keittiö. Yht. 5 kaakeliuunia ja liesi.

Yläkerrassa 9 huonetta: eteinen, sali ja 7 kamaria. 7 kaakeliuunia.

Talon korkeus on 18 kyyn., pituus 46 kyyn. ja leveys 17 kyyn.

Kivijalka on 1/2 kyyn. korkea.

18 kpl 2 kyyn. 3 tuum. leveitä ja 3 kyyn. korkeita ikkunoita.
 15 kpl edellisten levyisiä 2 1/2 kyyn. korkeita ikkunoita.
 13 kpl puoliranskalaisia ovia.
 1 kpl eteisen puoliranskalainen pariovi.
 2 eteisen (beklädda) pariovea.
 520 kyyn. öljymaalattua seinäpanelia.
 4 posliinikaakeliuunia
 9 öljymaalattua tiiliuunia

Talo 3. Honkapuutalo, rak. 1838, vuorattu 1839, maalattu keltaisella öljyvärillä.

1-kerros, 6 huonetta: eteinen, 2 kamaria, 2 tupaa ja 1 makasiinihuone. Lautakatto.

8759/1875

Omistaja kauppias Reinhold Soltin.

Talo 1. Alakerros: 11 asuinhuonetta

Yläkerros: 9 asuinhuonetta.

Kauppapuoti kadulle.

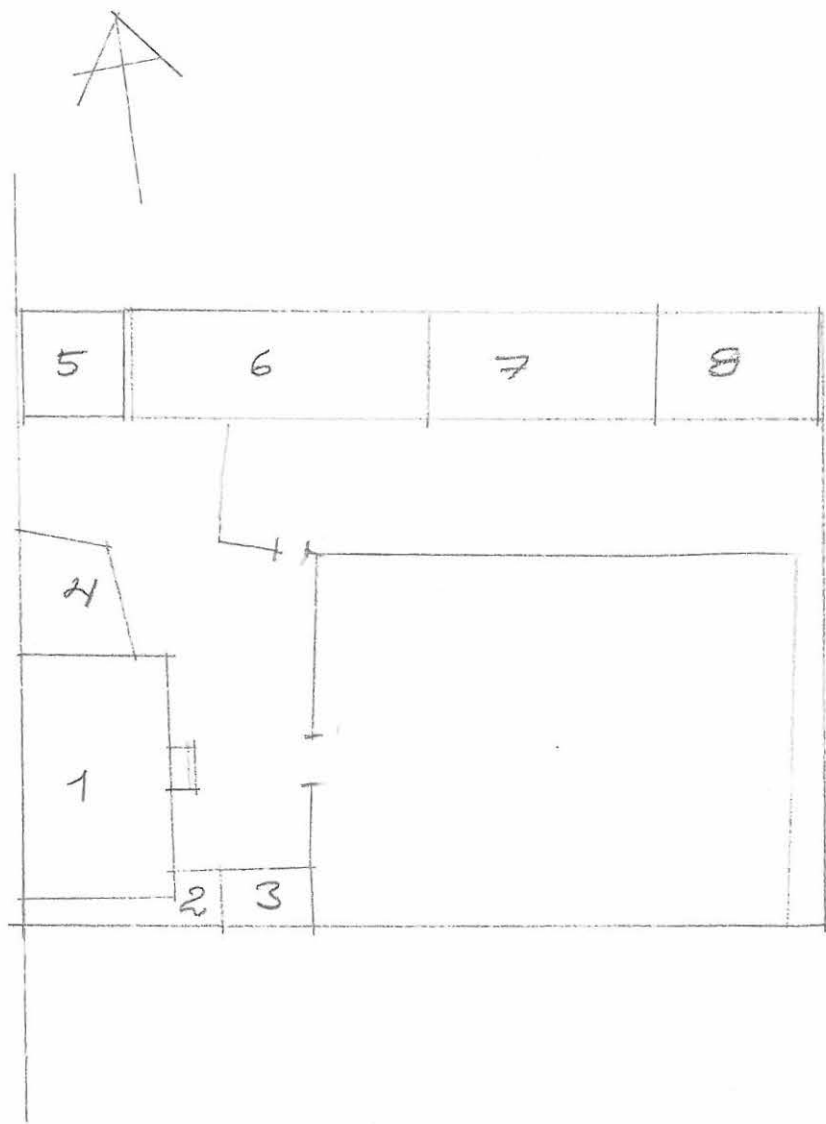
Pilareilla lepäävä parveke.

Talo 2. Lautarakenteinen liiteri, 1839.

Talo 3. Puinen asuinrakennus, 1838.

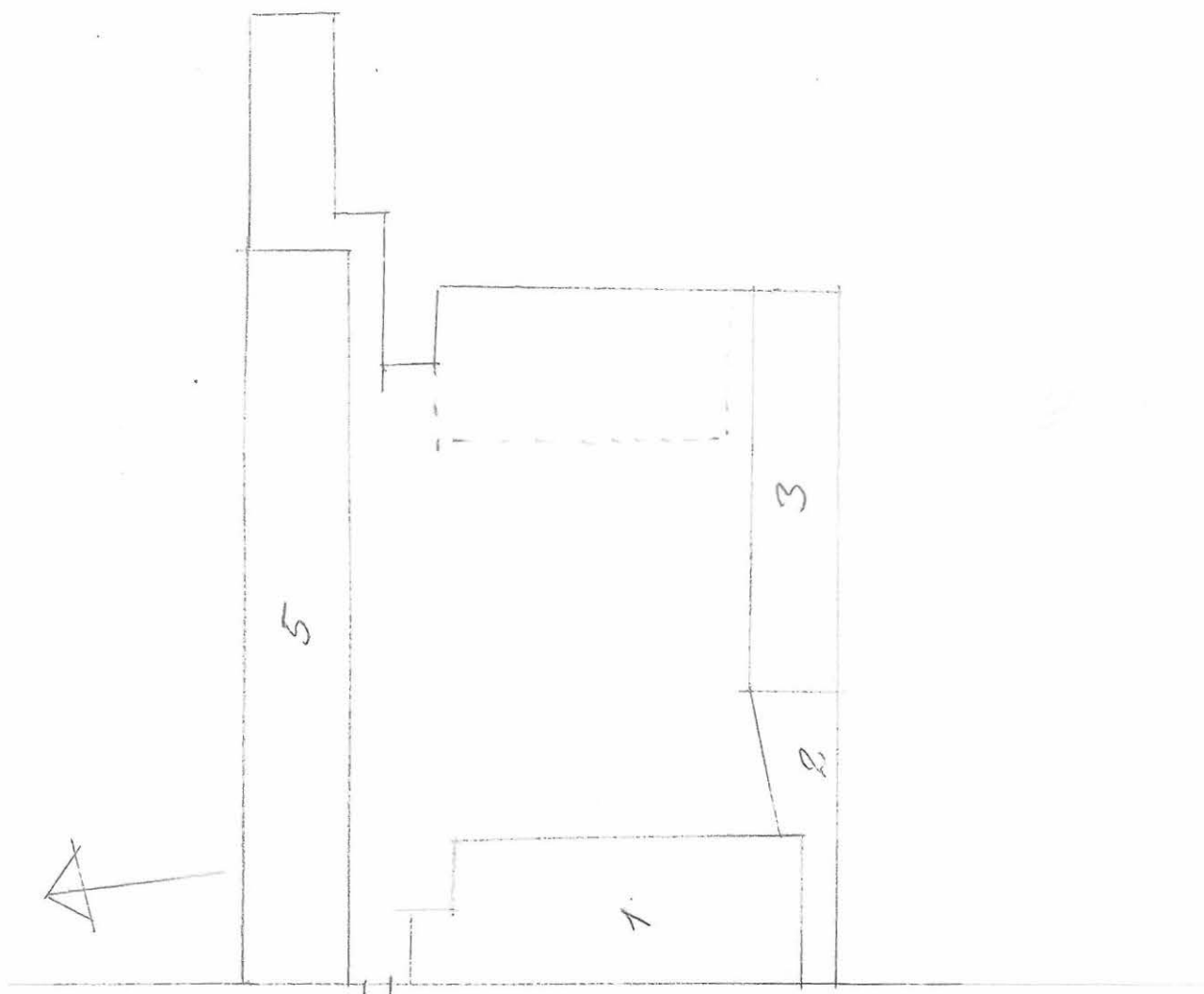
Talo 4. Ulkorakennus 1838.

LIITE 6a, VUODEN 1834 PALOVAKUUTUSKIRJAAN LIITETTY
ASEMAPIIRUSTUS

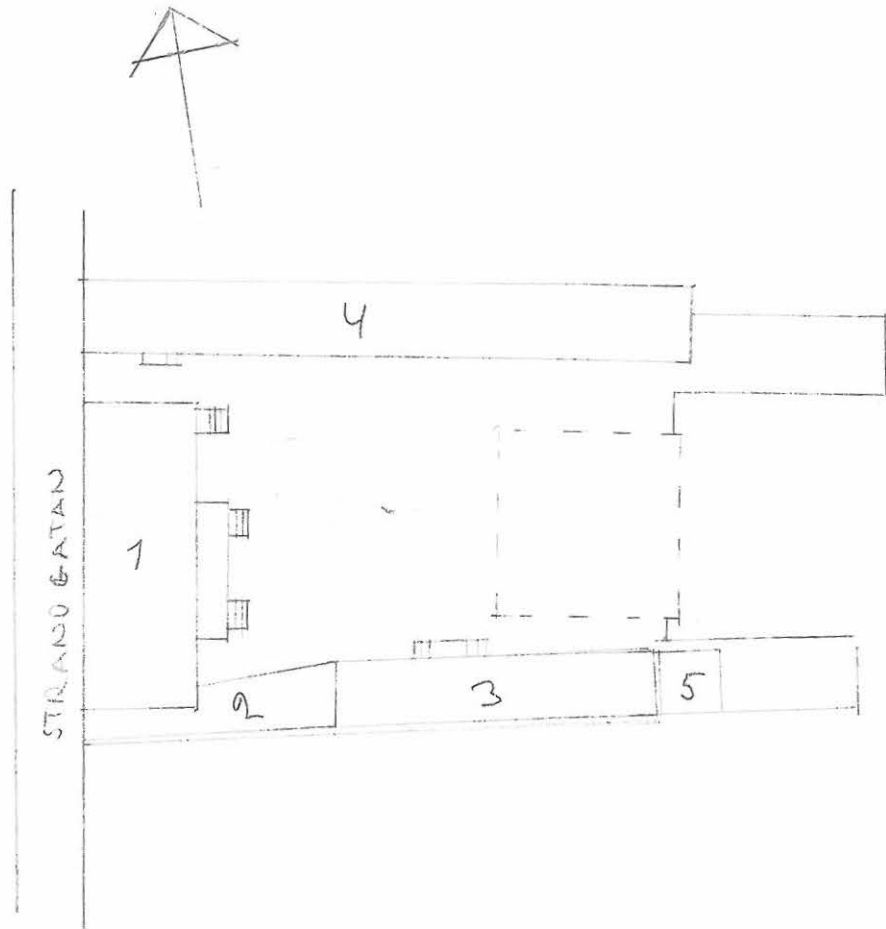

LIIITE 6B, VUODEN 1840 PALOYAKKOUTUSKIRJAAN LIITETTY

ASEMAPIIRUSTUS

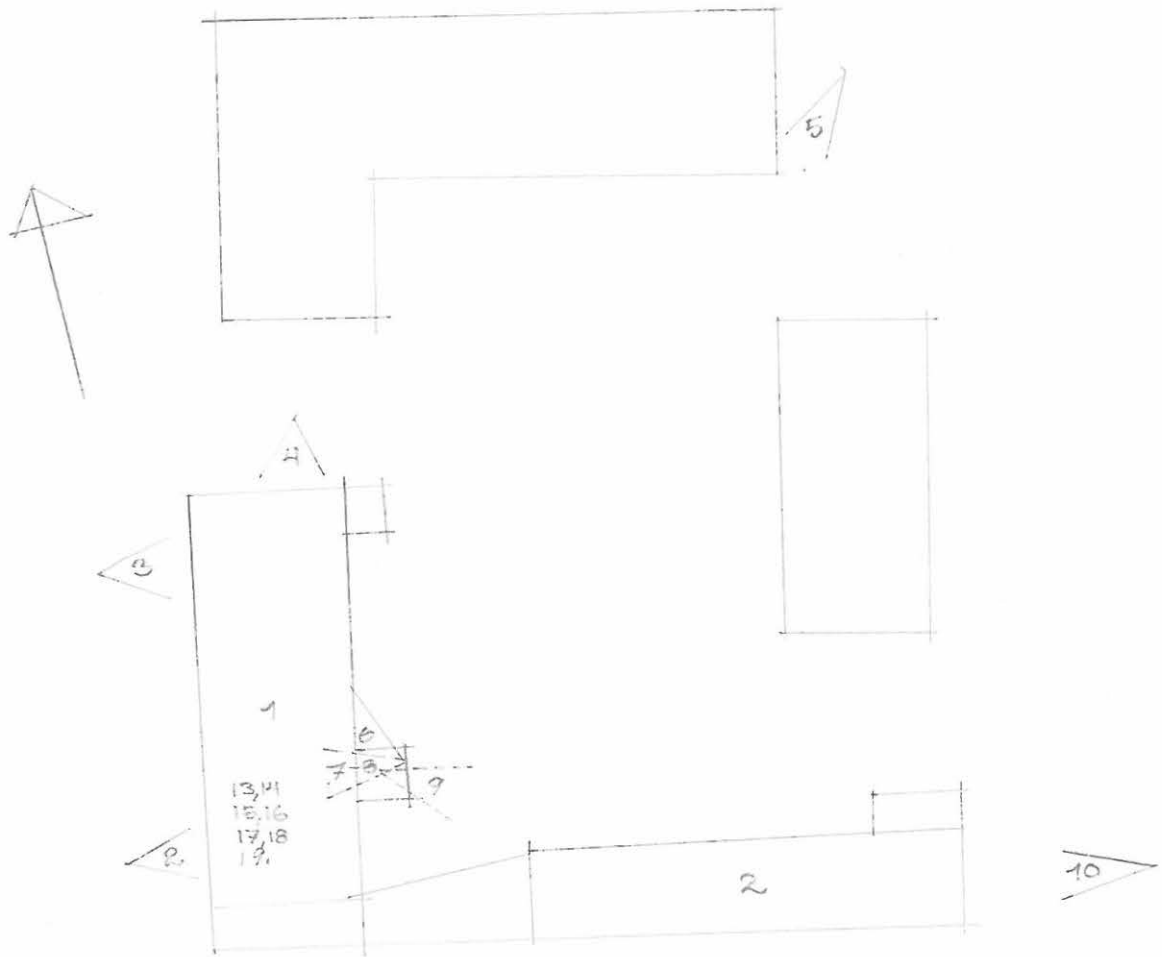

LIITE 6C, VUODEN 1875 PALOVAKUUTUSKIRJAAN LIITETTY
ASEMAPIIRUSTUS.

LIITE, VALOKUVAT.

SISÄKUVAT ON MERKITY POHJAKAAVIOIHIN.

1. KATUFASADI ETELÄSTÄ
2. KATUFASADIN II KERROKSEN IKKUNA
3. KATUFASADIN ULKO-OVI
4. POUHOSPÄÄDYN IKKUNA
5. PIHAFASADI KOILUSESTA
- 6.-7.-8, II KERROKSEN IKKUNAT
9. ULKORAKENNUS
10. ULKORAKENNUKSEN HÄPÄÄTY.
- 11.-12. OVI 13-15
- 13.-14. UUNI HUONEESSA 5
- 15.-16. UUNI HUONEESSA 6
17. UUNI HUONEESSA 10
18. UUNI HUONEESSA 13
- 19-20 UUNI HUONEESSA 15.

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Timo Keinänen			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	48	138
Osoite Itäinen Pitkäkatu 42			
Tutkimuksen laatu Inventointi			

Työselostus

Inventointikertomus 6 s.

Piirroksat

Asema-, pohjakaavio- ja yksityiskohtapiirroksia 5 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 3443 vuodelta 1854. Tarmon arkisto. VA. 1 s.
Kuvakulmat

KRISTIINANKAUPUNKI

II/48/138

Itäinen Pitkätatu 42

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Lähteet:

Palovakuutuskirja n:o 3443, v. 1853, Tarmon arkisto, VA
Jarle, P-O, Kristinestads byggnadshistoria, Kristiinankaupungin maistraatti.

Inventointiin liittyvät piirrokset Rak.hist.tston piirustusarkisto.

Tontti on suorakaiteenmuotoinen ja sijaitsee korttelin 48 keskellä Itäisen Pitkätadun varrella.

Rakennuksia tontilla on kolme. Päärakennus on tontin länsilaidalla It.Pitkätadun varrella, rakennus 2 on tontin eteläsivulla ja ulkorakennus rak.3 tontin itäsivulla.

Päärakennus on suorakaiteenmuotoinen, kaksikerroksinen pitkänurkal-
le salvottu hirsirakennus. Se on pvk:n mukaan rakennettu 1819 sekä
uusittu ja korjattu 1853. Tällöin rakennus ilmeisesti korotettiin
kaksi-kerroksiseksi ja siihen tehtiin pihan puolelle portaakko-
kuisti. Nykyinen empiretyylinen vuoraus on myös tältä ajalta.
Rakennuksen molemmissa kerroksissa on 4 huonetta. Rakennusta kat-
taa matala aumakatto, kateaineena on pelti.

Kivijalka on uusittu. Se on nykyisin sementtiä tai siinä on ai-
nakin sementtikuori. Pihan puolella oli kuistin sisäpuolella nä-
kyvissä vanhaa luonnonkivistä muurattua kivijalkaa. Sisäpuolelta
kivijalka oli matala eikä rakennuksen alla ole kellaria. Kivija-
lan korkeus on katufasadissa 50-60 cm, eteläpäädyssä 0-50 cm, poh-
joispäädyssä n. 45 cm ja pihafasadissa n. 60 cm. Kuistissa ei ole
lainkaan kivijalkaa vaan se on rakennettu hirsistä tehdylle tuki-
rakenteelle.

Fasadit on vuorattu vaakalautoituksella.

Katufasadi jakautuu horisontaalisesti kahteen vyöhykkeeseen: ik-
kunavyöhykkeeseen ja arkkitraaviin. Ikkunavyöhyke on vaakalaudoi-
tettu 20-22 cm leveällä uurretulla puoliponttilaudalla, jossa uur-
ros on suorakulmainen. Arkkitraavi on vaakalaudoitettu sileällä

laudalla (3laudakerrosta).

Pitkänurkat jakavat fasadin kolmeen vyöhykkeeseen (300-480-300 cm), joissa kussakin on yksi ikkuna molemmissa kerroksissa. Pitkänurkat on laudoitettu ja ne muodostavat pilasterit. Nämä ulottuvat ainoastaan ikkunavyöhykkeen yläreunaan saakka, arkkitraavissa ei ole pitkänurkkapilastereita. Pilasterit on pystylaudoitettu ja ne kapenevat ylöspäin, alhaalla pilasterin leveys on n. 30 cm. Jalustaa ei pilastereissa ole, vaan ne alkavat suoraan vaakasuorasta vesilistasta kivijalan yläpuolelta ja päättyvät arkkitraavin tasalla profiloituun kapiteeliin.

Fasadin kaikki kuusi ikkunaa ovat samanlaisia. Ne ovat T-ikkunoita ja niissä on samanlaiset kehykset. Ala- ja sivukehykset ovat sileää lautaa, ulkoreunassa on laudan päällä kapea rima, ikkunan yläkehys muodostuu leveästä laudasta, jossa on suorakaiteen muotoinen peili ja tämän sisällä rombikuvio, sekä viistosta vesilistasta, jota kannattaa puolipyöreäksi veistetty lauta (ikkunakehyksen profiili - piirros). Yläkerran ikkunoissa on jouduttu yläkehysten lautaa kaiventamaan, jotta ikkunankehys mahtuisi räystäään alle. Nämä ikkunat jaottelevat myös arkkitraavivyöhykkeen ulottumalla räystäääseen saakka. Räystääs on laudoitettu eikä selkäpuiden jatkeet näy ulos. Fasadin yleisvaikutelma jo antaa kuvan, että rakennusta on korotettu sillä yläkerran räystäään alle "ahdetut" ikkunat ja arkkitraaviin päättyvät ullakkoikkunat ja rakennuksen fasadin leveyteen nähden suhteeton korkeus antavat tämän vaikutelman.

Eteläpääty muodostuu runko-osasta ja kaksikerroksisesta kuistista (kts kuisti). Runko-osa on laudoitettu kuten katufasadikin. Ikkunoita ei ole lukuunottamatta yläkerrassa päädyn keskiakselin itäpuolella olevaa sekundaaria kapeaa kylpyhuoneen ikkunaa.

Pohjoispääty on samoin vuorattu kuten katufasadikin vaakalaudoituksella. Kuten eteläpäädyssäkin niin täällä kadunpuoleisessa pilasterissa on kapiteeli, pihan puoleinen sensijaan jatkuu molemmissa suoraan räystäääseen saakka. Ikkunoita ei tässä päädyssä ole.

Pihafasadi. Pitkänurkkapilasterit jakavat pihafasadin samoin kuin katufasadin kolmeen horisontaaliseen vyöhykkeeseen. Pihafasadissa laudoitetut pitkänurkat ulottuvat räystäääseen saakka. Koko eteläisimmän vyöhykkeen samoin kuin osan keskivyöhykkeestä täyttää vuorauksen päälle rakennettu kuisti. Runko-osassa on näkyvissä kaksi ikkuna-akselia, joissa ikkunat kehyksineen ovat samanlaiset kuin katufasadissakin. Keskiosan ikkunan yläpuolella on luukku ullakolle.

Kuisti on 2-kerroksinen ja siinä on portaat toiseen kerrokseen. Se on lautarakenteinen ja rakennettu kahdessa osassa. Kuistia on jatkettu pohjoisosassa mikä näkyi jatketusta ja eri laudasta tehdystä satila-katosta, kuistin pohjoisosassa olevasta runko-osan vuorauksen maalauksesta sekä kuistin hirsisestä tukirakennelmasta.

Kuisti on laudoitettu pystyrimalaudoituksella. Rimat ovat n. 5 cm leveitä ja niissä on kulmissa pyöristävä profiili. Kuistin itäisivulla on laudoitusta uusittu 250 cm korkeudelle. Samoin on tämän yläpuolella sauma. Tässä on saattanut olla ikkuna.

Sisäänkäynti on eteläsivulta, jossa on kaksi ovea, toinen ensimmäisen kerroksen eteiseen ja toinen toisen kerroksen portaikkoon. Näiden yläpuolella on toisessa kerroksessa 3-levyinen ikkuna. Kuistin koilliskulmassa on toisessa kerroksessa ikkuna, jossa on 1 ruutu pohjoissivulla sekä kaksi ruutua itäisivulla. Kuistin pohjoissivulla on lisäksi parveke.

Kuistissa ei ole kivijalkaa vaan se on hirsistä tehdyn tukiristikon päällä. Kuisti on n. 50 cm runko-osaa matalampana.

Pohjakaava ja sisätilat. Rakennus käsittää molemmissa kerroksissa neljä huonetta. Kaksi poikittaista väliseinää jakaa suorakaiteenmuotoisen rakennuksen kolmeen osaan, joista keskimäinen on sivuosia leveämpi. Eteläisimmän osan jakaa väliseinä kahteen osaan, eteiseen ja keittiöön. Tämä väliseinä on Jarlen mukaan tehty myöhemmin.

Sisätilat:

- huonekorkeus on alakerrassa n. 230 cm ja yläkerrassa n. 250 cm.
- kaikissa huoneissa on uudet korkkimatot, tapetoidut seinät ja paperoidut katot.
- alakerrassa uunit ovat peltiä, huoneen 2 uuni on nelikulmainen ja huoneen 1 uuni pyöreä. Yläkerrassa huoneessa 6 on vaalean vihreä nelikulmainen sileä uuni sekä huoneessa 5 pönttöuuni.
- ikkunankehukset ovat kaikki samaa tyyppiä, liite.
- ovet: alakerran eteisen (huone 4) eteläseinästä on erotettu komero, jonka ovi on nelipeilinen ja siinä on ruotsalaismallinen 1700-luvun "lehtisarana". Oven peilin alin väri oli tummanvihreä (ovi 2). Eteisestä kuistille on pariovi, jonka ylimmässä peilissä on soikea lasi-ikkuna. Alimmassa peilissä on pystysuora, keskimmaisessä vaakasuora uurros, ylin peili on sileä. Alin maalikerros tässä ovesa oli väriltään punaruskea, alimmassa peilissä tumman vihreä (ovi 3). Ovi keittiöön on yksinkertainen 3-peilinen ovi, jossa on pallopäiset saranat (ovi 1).

Eteisestä huoneeseen 2 on 3-peilinen pariovi (ovi 4).

Kaikissa muissa ovissa on samanlaiset kehukset.

- muu kiinteä sisustus on sekundaaria. Keittiöt on uusittu ja yläkerrassa on eteisen eteläosasta erotettu kylpyhuone-WC, josta on ikkuna eteläpäättyyn.

Ullakko. Sisäänkäynti ullakolle on pihafasadin katonrajassa olevasta luukusta, jonne pääsee tikapuita pitkin. Ullakko on hyvin matala n. 150 cm, Lattialla on paksu hiekka ja purukerros. Tasakerta on lattiatäytteen yläreunan tasalla sanoin jalkaorsi. Selkäpuita tukee kontti ja kypälä, jotka ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan.

Rakennushistoria. Talo on hirsistä rakennettu 1819. v. 1853 on tehty korjauksia ja rakennusta lienee tällöin korotettu 2-kerroksiseksi samoin vuoraus on tältä ajalta sekä ikkunankehukset. Rakennuksen korkeus ei ole tasapainoisessa suhteessa sen leveyteen ja suuret yläkerran ikkunat heti räystään alapuolella eivät ole tasapainoisia eikä fasadilla ole selkeää empireasua. Toisaalta, jos pitkänurkkasalvostus ulottuu alkuperäiseen räystään tasalle on ensimmäisen kerroksen yläpuolella hyvin leveä osa, jossa on saattanut olla 4-ruutuiset ullakkoikkunat tai tavallista suuremmat ullakkoikkunat. Varmaa asiasta ei rakennusinventoinnissa pystynyt toteamaan.

Rakennus 2 on tontin etelälaidalla. Se on yksikerroksinen, pitkänurkalle salvottu hirsirakennus, jossa on kaksi kamaria ja pakaritupa. Talo on rakennettu 1846. Rakennusta kattaa satulakatto, jonka eteläpää on aumattu. Rakennus on laudoitettu ja punamullattu, pitkänurkat ja ikkunakehukset ovat valkoiset.

Kivijalka on lohko- ja luonnonkivistä muurattu. Kivijalka muodostuu pilareista, jotka kannattavat hirsivasoja. Tontilla maa viettää itään ja niinpä rakennuksen kivijalkaa ei länsipäässä ole lainkaan maanpinnan yläpuolella, eteläpäässä kivijalan korkeus on n. 130 cm.

Fasadit on vuorattu vaakalaudoituksella. Laudoitus on 21-22 cm leveistä uurretuista laudoista. Pitkänurkat on pystylaudoitettu. Pohjoisfasadin jatkavat pitkänurkat viiteen vertikaalivyöhykkeeseen. Eteläisimmässä vyöhykkeessä on kaksi 6 ruutuista ikkunaa ja niiden keskellä yläpuolella ullakkoikkuna. Ikkunat ovat kooltaan n. 105x135 cm ja niissä on 1800-luvun kulmaraudat. Ullakkoikkunat 70x20 cm. Ikkunoissa on profiloidut kehukset (kts.piiirros). Toisessa vyöhykkeessä on pariovi eteiseen sekä tämän yläpuolella ullakkoikkuna. Oviaukon molemmin puolin on seinässä pystylaudoitus oven yläreunan tasalle, josta alkaa vaakalaudoitus. Oven kehukset ovat uusklassista

tyyppiä: sivukehykset ovat kaksiuraista lautaa ja yläkehyksessä on profilointi.

Kolmannessa vyöhykkeessä on 3-levyinen ikkuna ja sivukehykset ovat sileää lautaa. Neljännessä vyöhykkeessä on ovi, jonka paikalla lie-
nee ollut ikkuna, sillä vuorausta on uusittu oven kohdalla 115 cm korkeudelle. Kolmannen vyöhykkeen väliset pilasterit kapenevat ylöspäin kuten päärakennuksessa, muut ovat suorina.

Länsipääty on vaakalaudoitettu kuten fasadikin ja siinä on keskellä yksi 6-ruutuinen ikkuna, jossa on 1800-luvun kulmaraudat. Ikkunankehukset ovat samanlaiset kuin pihafasadin ikkunoissa (piir.).

Eteläfasadissa on II vyöhykkeessä (idästä lukien) ikkuna. Vuoraus on samanlainen kuin pohjoisfasadissakin.

Pohjakaava ja sisätilat. Kolme poikittaista väliseinää jakaa rakennuksen neljään osaan niin, että itäpäähän muodostuu paritupa. Keskellä on eteinen ja siitä erotettu pieni kamari. Sen itäpuolella on pakaritupa ja länsipuolella suurempi kamari. Lisäksi on rakennuksen länsipäässä vielä yksi kamari. Pakarituvan lounaisnurkassa on suuri leivinuuni (kts. piirros). Pakarituvan korkeus on 250 cm. Lattia on 14 cm leveistä pitkittäissuuntaisista laudoista. Seinät on hirsistä ja tilkkeenä on käytetty sammalta. Seinäpinnan tasoittamiseksi on hirsien välissä täytteenä rimoja. Seinissä on paikoitellen liimattu paperia. Seinät ovat alkuaan olleet vaaleaksi maalattu. Alimpana näkyi vaaleanpunainen maali, jota oli myös uunin rappauksessa. Katto on laudoitettu peiterimalaudoituksella. Länsiseinässä oli n. 120x120 cm suuruinen täytetty aukko, joka lie-
nee ollut ikkuna.

Tupien välissä olevasta eteisestä erotettu väliseinällä kamari, josta on ikkuna etelään. Kamarin koillisnurkassa on pieni muurattu uuni.

Isompi kamari eteisen länsipuolella on täydellisesti uusittu, samoin länsipäädyn kamari.

Ullakko. Tasakerran korkeus on 75 cm, harjan korkeus on 180 cm. Väliseinät ovat hirsistä harjaan saakka ja kannattavat kolmea kattolevyvuoliaista. Länsipääty on aumattu. Käynti ullakolle on eteisen katossa olevasta luukusta.

Rakennus 3

Ulkorakennus, joka on rakennettu 1950-luvulla. Siinä on halkovajat, varastotilat ja käymälät.

Omistaja: Maistraatin sihteeri A.J. Lundgren

Rakennukset:

Rakennus 1. Uusista hirsistä 1819 rakennettu, mutta uusittu (under och tillbyggd) sekä varustettu uusilla muureilla, ikkunoilla ja ovilla 1853. Yhdeltä puolelta vuorattu, mutta maalaamaton. 2-kerrosta.

Alakerrassa 4 huonetta: eteinen kuisteineen, sali, kamari (yhteensä 2 kaakeliuunia tiilestä) ja keittiö, jossa liesi ja paistiuuni.

II-kerros: 4 juonetta: eteinen kuisteineen, sali ja kaksi kamaria (yhteensä 3 kaakeliuunia).

20 1/4 x 9 x 13 1/2 kyyn. Lautakatto.

Kivijalka 1 1/4 kyyn. Kivijalka kiillatusta punagraniitista.

10 ikkuna-aukkoa 2 k x 2 k. 18 t.

1 ullakkoikkuna 1 x 1 kyyn.

6 puoliranskalaista ovea.

2 paria täysranskalaisia eteisovia.

1 kaksinkertainen ovi kuistille.

2 savupiippua.

Kuisti on laudoista, yhtä korkea kuin rakennus.

3 pienempää ikkunaa kuistissa.

Portaat läpi rakennuksen.

Rakennus 2. Uusista hirsistä 1846 rakennettu. Vuoraamaton ja maalaamaton.

4 huonetta: eteinen ja 3 kamaria (yht. 3 kaakeliuunia) sekä pakaritupa, jossa liesi ja leivinuuni.

26 1/2 x 8 1/2 x 9 1/2 kyyn.

Rakennus on kulmakivillä.

6 ikkuna-aukkoa 2k. x 2k. 4t.

3 puoliranskalaista ovea.

2 lautaovea.

2 savupiippua

Rakennus 3. Ulkorakennus, jossa on navetta, 1833.

Rakennus 4. Pakaritupa.

Rakennus 5. Talousvarasto.

Rakennus 6. Liiteri

Rakennus 7. Lautavaja.

2 savupiippua.

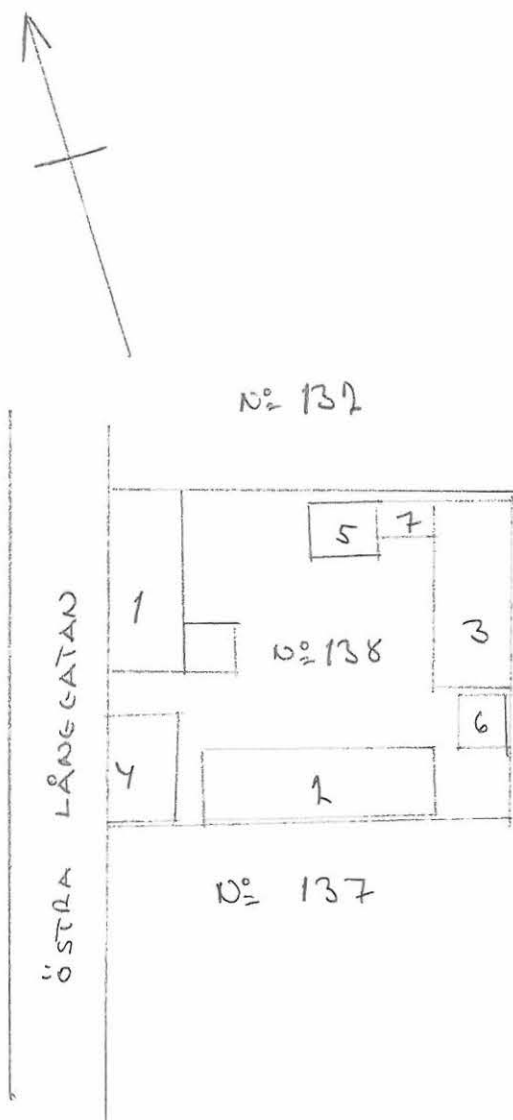
Rakennus 3. Ulkorakennus, jossa on naves ta, 1833.

Rakennus 4. Pakaritupa.

Rakennus 5. Talousvarasto.

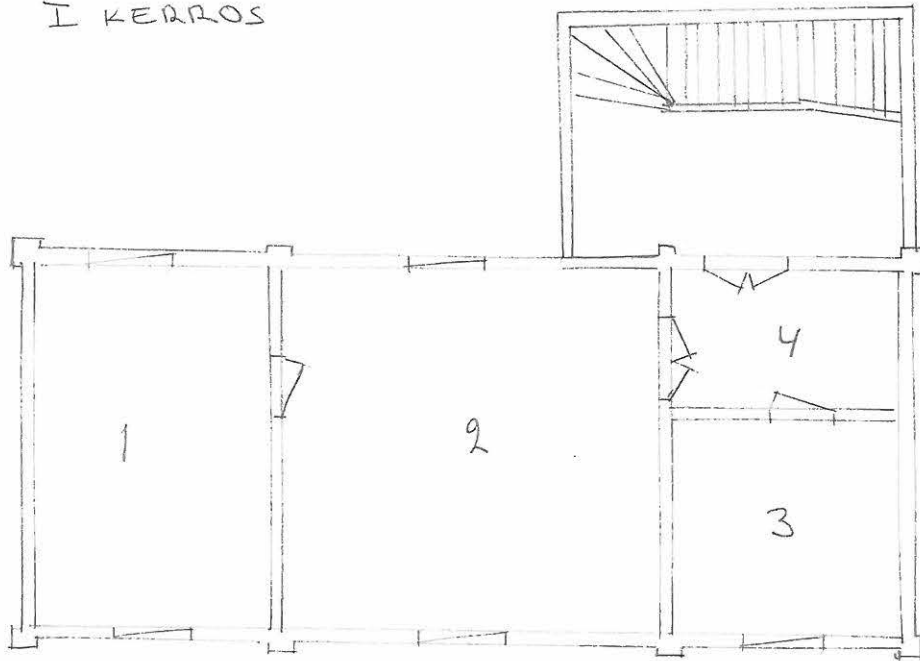
Rakennus 6. Liiteri.

Rakennus 7. Lautavaja.

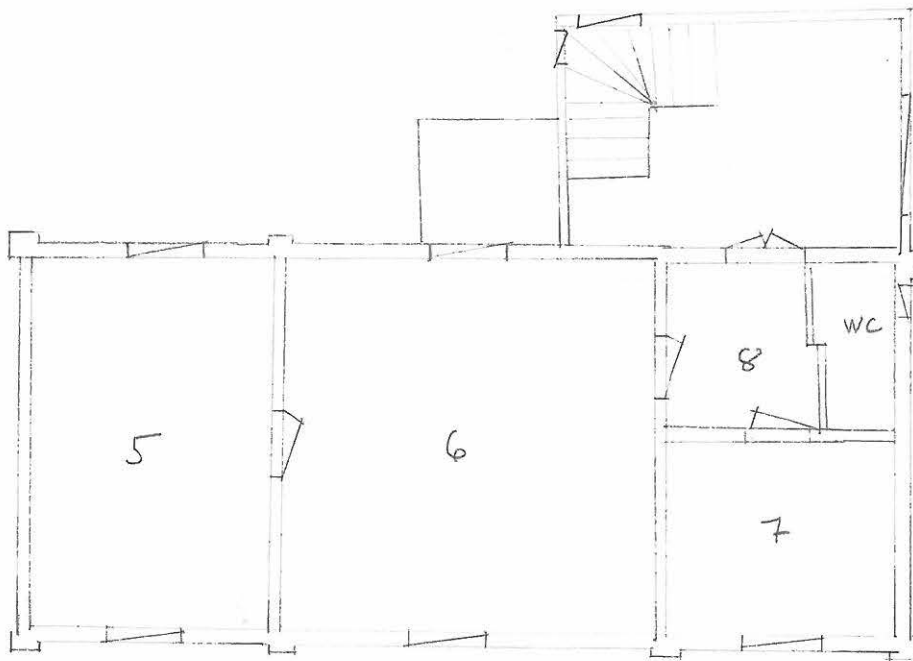

Liitepiirros palovakuutuskirjaan.

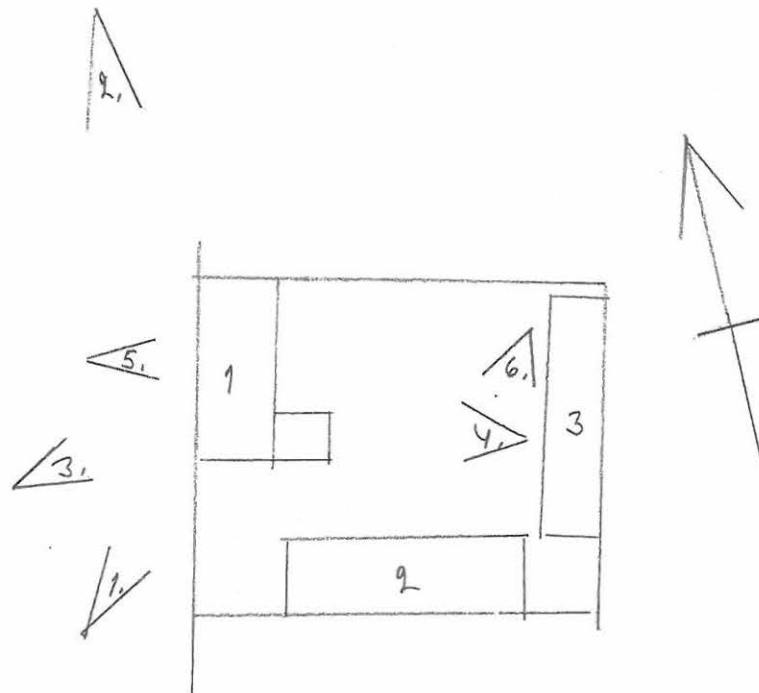
I KERROS

II KERROS

VALOKUVALUETTELO

- 1) Päärakennus, katufasadi etelästä
- 2) Päärakennus, katufasadi pohjoisesta
- 3) Päärakennus, katufasadi lounaasta
- 4) Päärakennus, pihafasadi idästä
- 5) Päärakennus, katufasadin ikkuna
- 6) Rakennus 2, pihafasadi koillisesta

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Ritva Tuomi			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	51	2

Osoite
Rantakatu 29 - Miilukuja 4

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 5 s.

Piirroksat

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutuskirjoista n:o 1541 vuodelta 1837, n:o 2726 vuodelta 1848 ja n:o 19727 vuodelta 1897. Tarmon arkisto. VA. 1 s.

Kuvakulmat

KRISTIINANKAUFUNKI, tontti 2, kortteli 51, kaupunginosa II
Rantakatu 29 - Miilukuja 4

Inventoitu heinäkuussa 1966
Ritva Tuomi

- Inventointikertomukseen liittyy mittauspiirustus Kansallismuseon arkistossa.

Kirjalliset lähteet:

- Muutospiirustukset Kristiinankaupungin maistraatin piirustusarkistossa (2 kpl).

liit.4 - Palovakuutuskirjat n:o 1541 v:lta 1837, n:o 2726 v:lta 1848 ja n:o 19727 v:lta 1897. Tarmon arkisto, VA.

Tontin omistaa nykyisin johtaja E.Pullola. Tontin pohjoisen puolikkaan omisti v 1848 kirjansitoja Peter Lindskog, vuodesta 1852 värjärimestari Eric Ekberg, vuosina 1868-73 edellisen leski Wilhelmina Ekberg ja vuosina 1878-86 kirjansitojantytär Ida Wilhelmina Ekman. Tontin eteläisen puolikkaan omisti vuonna 1837 maalarimestari Andreas Nordström ja v 1897 herra K.A.Karlsson.

liit.1 ja piir. Tontin numero on v 1825 kartassa 202. Vuosien 1837 ja 1897 välillä tontti esiintyy palovakuutuskirjoissa jaettuna pohjoiseen ja eteläiseen puolikkaaseen, joiden numero on 1/2 202.

Neliönmuotoisen tontin itäsivu rajoittuu pohjois-eteläsuuntaiseen Rantakatuun ja pohjoissivu Miilukujaan. Miilukujan varrella on tällä vuosisadalla rakennettu yksikerroksinen puinen asuinrakennus ja tontin luoteisnurkassa on uusi ulkorakennus, joita kumpaakaan en inventoinut. Inventoitu rakennus sijaitsee tontin koillisnurkassa Rantakadun suuntaisena. Talossa oli parhaillaan käynnissä täydelliset sisäkorjaukset. Tontin eteläisellä puoliskolla, aivan edellisen vieressä ollut kaksikerroksinen puinen asuinrakennus oli purettu jo edellisenä vuonna.

liit.2 ja piir.2 Inventoitu rakennus on palovakuutuskirjan mukaan rakennettu v 1832. Ensimmäisessä kerroksessa on ollut neljä huonetta ja ullakolla kaksi kamaria. Inventoitaessa olivat talon korjaukset siinä vaiheessa että sisältä oli osa lattiaa, koko lattian laudoitus, seinien tapettikerrokset ja välikatkokonaan purettu. Vesikatto oli jäljellä samoin vuoraus molemmilla katufasadeissa, läntisen pihafasadin pohjoisreunassa oli jonkin verran vuorausta jäljellä, muuhun osaan fasadia oli juuri kiinnitetty tervahuopaeristys, eteläpäädyssä ei

mahdollisesti ole lainkaan ollut vuorausta, sillä mainittu kaksikerroksinen asuintalo oli aivan kiinnirakennettu tähän taloon. Kaikki uunit oli purettu, ikkunat ja ovet olivat suurimmaksi osaksi jäljellä.

Kivijalka on katufasadissa ilman muurausta ladottu n 35 cm korkeista pituudeltaan vaihtelevista harmaista graniittikvaadereista, joiden reunat ovat sileät n 6 cm leveydeltä ja keskiosa rosainen ja aaltoileva. Korkeus on katufasadeissa 50-70 cm. Läntisen pihafasadin korkeus on 25-35 cm, kivet ovat normaaleita kvaadereita. Eteläpäädyssä ei ole lainkaan kivijalkaa, pitkittäisen väliseinän kohdalla on betonipilari.

Kellaria ei ole.

Fasadit: Nykyinen vuoraus on sekundääri. Seinäpinnat on vaakasuuntaisesti laudoitettu 13,5 cm leveillä loivasti uurretuilla ponttilaudoilla. Vuorauksen päällä on sileistä laudoista tehty koristeistointi. Pitkänurkat on suojattu sileillä laudoilla niin, että kummankin seinän hirrenpäillä on oma lauta-arkku.

- Katufasadi itään. Keskellä fasadia on sekundääri ullakkoikkuna, jota varten kattoon on tehty lautarakenteinen, harjakattoinen uloke, jonka harja on talon harjan tasolla ja sitä vasten kohtisuora, ja jonka seinäpinta on yhtenäinen fasadin seinäpinnan kanssa. Fasadissa on neljä 120x162 cm kokoista ikkunaa, joissa on neljä ruutua niin, että keskellä on pystyvälikarni ja ikkunan alaosassa poikki-
välikarni. Ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat.

- Pohjoispäädyssä on kaksi edellisen kaltaista ensimmäisen kerroksen ikkunaa sekä harjan alla ullakokanarin ikkuna.

- Länsifasadin keskellä on aikaisemmin ollut kuisti ja ulko-ovi. Kuisti on nyt poistettu ja ulko-oven aukko on täytetty. Eteläreunaan on avattu uusi oviaukko. Huoneen 3 kohdalla on samanlainen ensimmäisen kerroksen ikkuna kuin katufasadissakin, ja huoneen 4 kohdalla vastaavanlainen, mutta kolmilevyinen (kahdella pystyvälikarnilla varustettu) 180x162 cm kokoinen ikkuna.

- Eteläpäädyssä ei ole ikkunoita. Maalaamattomat hirret ovat näkyvissä, niissä on alhaalta lukien numerointi 01-017 ja harjan alla numerot 1-10. Hirsien numeroinnin syytä en saanut selville, kirjalliset lähteet eivät mainitse mitään siitä, että talo olisi siirretty nykyiselle paikalleen jostain muualta. Mikäli niin kuitenkin on tapahtunut on siirtäminen suoritettu siime vuosisadan puolivälissä, sillä sisällä oli alimpana tapettikerroksena maalattu sanomalehtikerros ja lehdissä esiintyi vuosiluku 1846. Numerointia ei näkynyt missään muualla tasolla. On mahdollista, että numerointi

on jostain syystä suoritettu aivan hiljattain.

Katufasadissa on ollut neljä ja pihafasadissa kaksi 120x40 cm kokoista ullakkoikkunaa akselissa ensimmäisen kerroksen ikkunoiden kanssa, ikkunat on nyt peitetty vuorauksella. Ikkunat ovat kaksiruutuiset niin, että keskellä oli pystyvälikarmi.

Maalit. Vaakalaudoitettu seinäpinta on maalattu valkoiseksi ja listat sekä kehyslaudat ruskeiksi.

SISÄINVENTOINTI

Pohjakaava. Poikittainen väliseinä jakaa talon kahteen osaan, jotka edelleen jakautuvat kahtia edelliseen salvotuilla pitkittäisillä väliseinillä, jotka eivät ole keskenään samassa linjassa.

Eteinen on ollut pihan puolella keskellä taloa, siitä on ollut ovi huoneisiin 1, 3 ja 4. Väliseinä eteinen-huone 4 on korjausten yhteydessä juuri sahattu pois.

Mahdollisesti on huone 1 ollut sali ja huone 3 ainakin viimeaikoina keittiö. Ullakon sisäänkäynti on todennäköisesti ollut kuistin kautta, sillä entisen kuistin kohdalla on seinähirret sahattu pois tasakertaan asti. Tämä aukko samoin kuin entinen ulko-oven aukko on peitetty laudoituksella. Pohjoispäädyssä on ullakkokamari, joka ulottuu poikittaisesta, harjaan asti salvotusta väliseinästä päätyyn, ja jonka sivuseinät on rakennettu hirrestä noin katon lappeiden puolivälin kohdalle. Palovakuutus kirjassa mainitaan myös toinen ullakkokamari, jota ei kuitenkaan voinut enää paikallistaa.

Huoneinventointi. Huonekorkeus lienee ollut 250-265 cm. Hirsien varausten avonaiset reunat on täytetty poikkileikkaukseltaan kolmi-kulmaisilla rimoilla ja tapetit on kiinnitetty suoraan hirsiseinän päälle. Huoneissa 1 ja 2 on alunna sabloonatapetti ja huoneessa 4 maalattu sanomalehtipaperikerros, huoneessa 3 ei alinnastakaan tappetikerroksesta ollut mitään jäljellä.

Ullakkokamarin seinät ovat olleet tapetoidut, samoin poikkiväliseinä avoullakon puolella kamarin kohdalla.

Kaikki uunit ja talossa olleet kaksi savupiippua on poistettu. Huoneiden 2, 3 ja 4 uuni on ollut sisänurkassa ja huoneen 1 uuni huoneen 3 uunin kohdalla.

Nykyiset ovet, jotka on osittain irrotettu karneistaan ovat sekundäärejä 70x190 cm kokoisia ja nelipeilisiä, ja niissä on uudet silleät saranat. Karmin ja seinän välissä on tilkkeenä hamppua. Ovet eivät ole tarkalleen alkuperäisten ovien paikoilla: Ovi 1-2 on ollut n 20 cm lähempänä ulkoseinää, samoin ovi 2-4, ovi 3-4 on ollut

95 cm lähempänä sisänurkkaa. Kaikki aikaisemmat ovet lienevät olleet 180 cm korkeita.

Huoneessa 2 on ikkunoiden välissä pystyhirsillä tukittu oviaukko, joka ulottuu kivijalan päältä ikkunoiden yläreunan tasolle. Lattiasa on aukko oven edessä, portaat ovat olleet sisäpuolella. Kivijalka on rakennettu sen jälkeen kun huoneessa on ollut myymälä.

piir.2 Vesikatto. Harjakatto on katettu pellillä. Harva pitkittäissuuntainen ruodelaudoitus on peltikatteen aikainen. Ruodelaudoitusta tukevat 90 cm välimatkoin asetetut lankuista tehdyt selkäpuut. Varsinaisesti kattoa kannattavat pyöreistä, veistämättömistä hirsistä tehdyt harjavuoliainen ja vuoliaiset, joita on yksi kummallakin lappeella. Vuoliaisia kannattavat harjaan asti salvotut päätyseinät ja poikittainen väliseinä. Vuoliaiset menevät päätyseinien läpi, pohjoispäässä niiden päät on sahattu lyhyiksi. Lähellä sivuseiniä on sekundäärin lisävuoliaiset, jotka on tehty sahatuista lankuista ja tuettu päätyseiniin seinään naulattujen kiilojen avulla ja väliseinään vinotukia käyttämällä. Katon kaltevuus on noin 1:1,7.

Rakenne. Talo on rakennettu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä. Ulkoseinät on salvottu pitkänurkalle. Väliseinät on salvottu sivuseiniin, mitta hirsien päät lukuunottamatta eteläpäätä on sahattu pois. Seinähirsien vuoraukset on tilkitty sammalella. Lattian pinta on n.45 cm korkeudella kivijalan yläreunasta. Lattian poikittais-suuntaiset kannatinparrut on salvottu alushirsiin. Lattiahirret ovat pitkittäissuuntaiset ja 15x15 cm kokoiset, neliskulmaisiksi palhotut ja niiden välit on tilkitty sammaleella. Välikaton poikittais-suuntaiset kannatinparrut on salvottu pitkittäisseiniin ja niiden välimatka on n.160 cm.

Rakennushistoria. Talo on rakennettu palovakuutuskirjan mukaan v. 1832 ja vuorattu sekä maalattu vuoteen 1848 mennessä, jolloin se vakuutettiin. Nykyinen vuoraus, kattouloke ja kiinteä sisustus ovat tältä vuosisadalta.

Edellisen vieressä ollut kaksikerroksinen asuintalo. Talo oli palovakuutuskirjan mukaan rakennettu v.1824. Sen omistajat ovat olleet v.1837 maalarimestari A.Nordström, ja v.1846 puuseppä A.H.Ekblom. V.1837 talossa mainitaan olleen 10 huonetta: 2 eteistä, 2 keittiötä, 4 kamaria, sali ja maalarin työhuone, joka sijaitsivat kahdessa kerroksessa. Maistraatissa olevassa fasadiiirustuksessa katufasadi

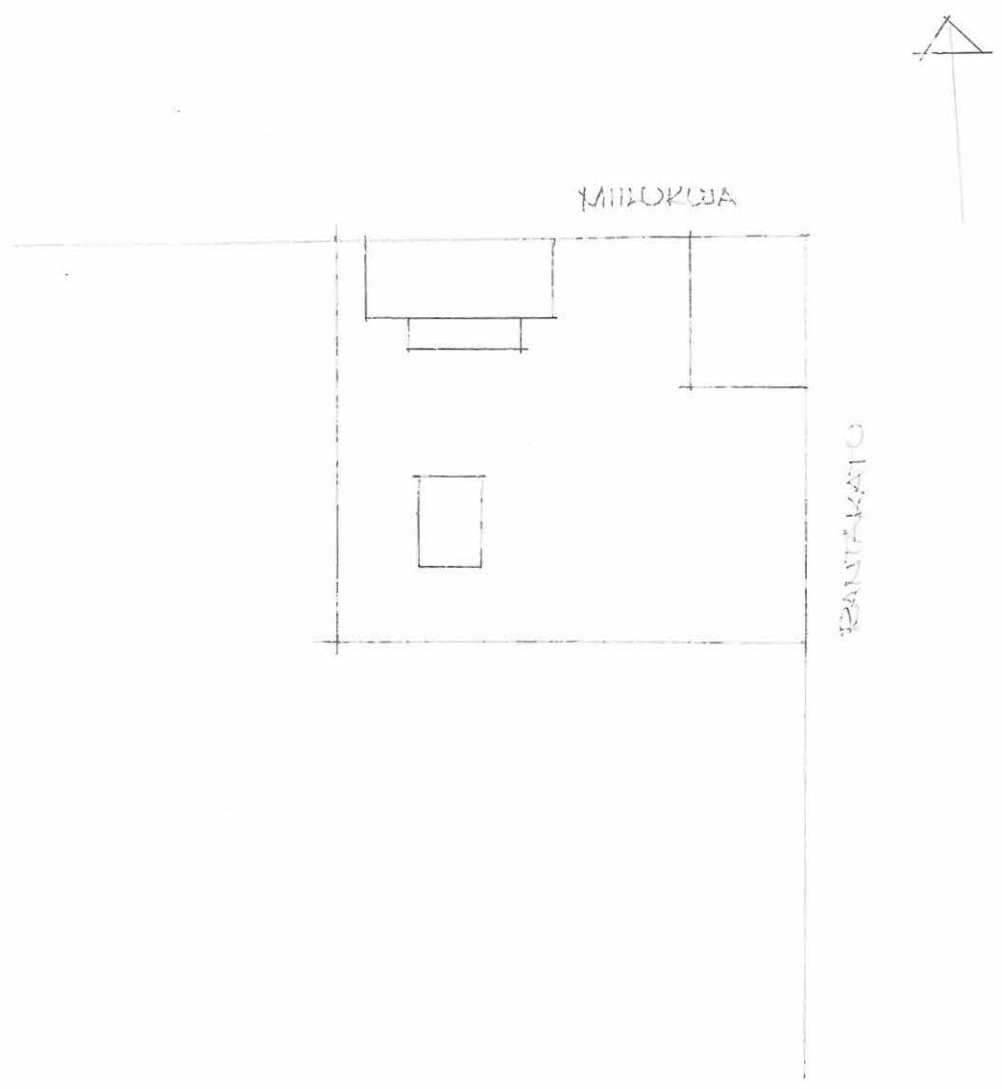
jakautuu pilasterein kolmeen vyöhykkeeseen, joissa on ikkuna-akseleita 1-2-1. Ensimmäisen ja toisen kerroksen ikkunat ovat samankokoiset, lähes neliskulmaiset. Kadulta on avattu ovi keskimmäisen vyöhykkeen eteläisen ikkunan paikalle. Talossa on piirustuksen mukaan ollut molemmista päistä aumattu katto. Piirustus lieinee 1800-luvulta koska mittayksikkönä on käytetty kyynäriä. Asemapiirustuksessa vuodelta 1886 on molemmissa taloissa kuisti pihan puolella ja talojen välissä on kapea rako.

Liitteet:

- 1) -Asemapiirustus
- 2) -Pohjakaavio
- 3) -Valokuvaluettelo
- 4) -Lyhennelmä palovakuutuskirjoista.
- 5) -Edelliseen liittyvä asemapiirustus.

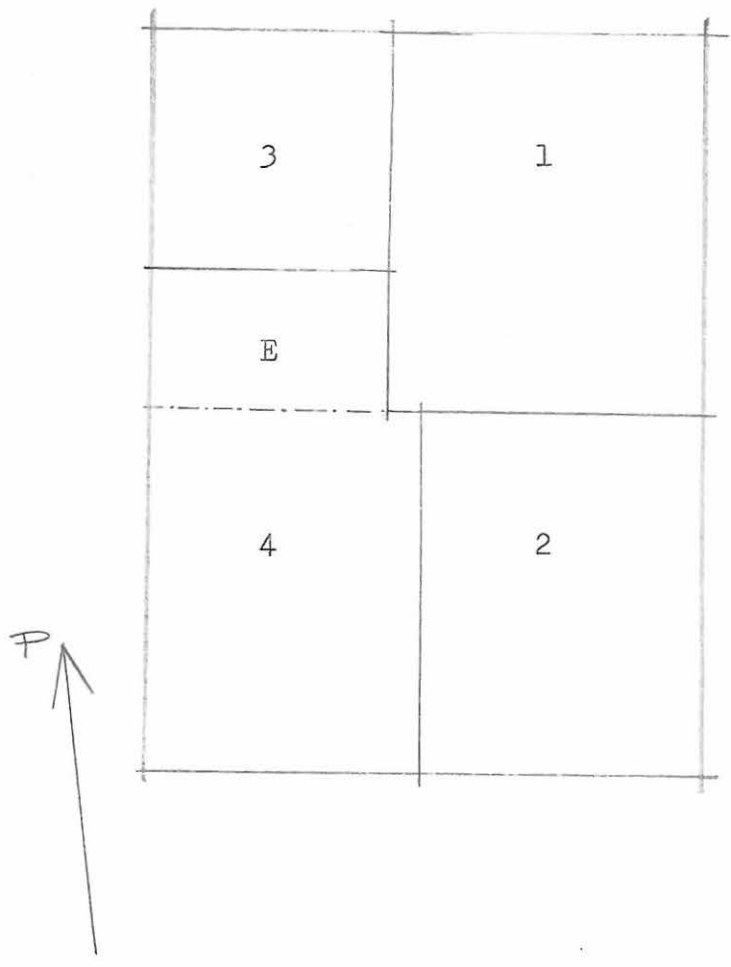
LIITE 1

Asemapiirustus Kansallismuseossa olevan mittauspiirustuksen mukaan.
Mittakaava 1:500.

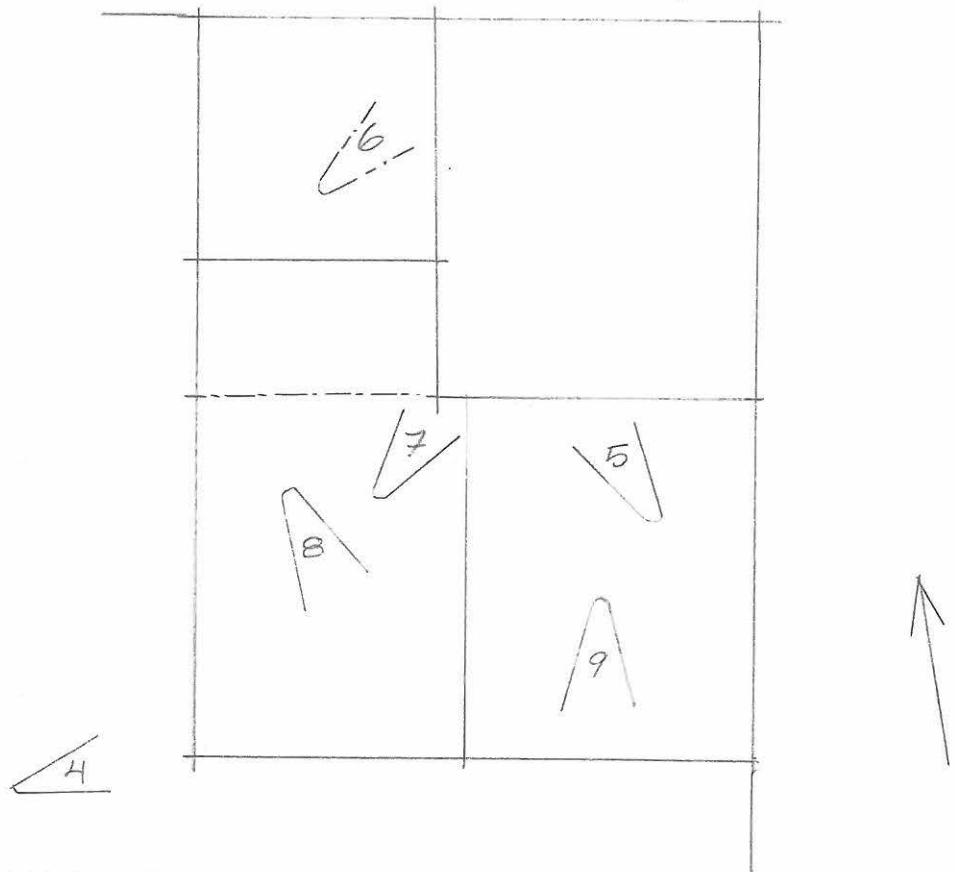
LIITE 2

Pohjakaavio Kansallismuseon arkistossa olevan mittauspiirustuksen mukaan. Mittakaava 1:100.

LIITE 3

Valkuvat.

1. Etelä- ja itäfasadi.
Itä
2. ~~Etelä~~fasadi koillisesta.
3. Pohjoisfasadi sekä Miilukujan varrella oleva asuinrakennus.
4. Rakennuksen lounaisnurkka.
5. Näkymä huoneesta ² ~~1~~ huoneeseen ¹ ~~2~~.
6. ~~U~~ Ullakkokamari.
7. Salvos kohdassa, josta väliseinä eteinen-huone 4 on sahattu pois.
8. Huoneen 4 eteläistä ja itäistä seinää.
9. Vesiväritapetti huoneessa 2.

Liite 4.

- Lyhennelmä palovakuutuskirjoista 1) -n:o 1541 vuodelta 1837
2) -n:o 2726 vuodelta 1848
3) -n:o 19727 vuodelta 1897

Tarmon arkisto, VA.

1) Käsittelee eteläistä tonttia 1/2 202.

Omistaja maalarimestari A.Nordström.

Talo 1 rakennettu vuonna 1824, kaksi kerrosta, 10 huonetta.

Talo 2 vuonna 1833 rakennettu navetta.

Talo 3 vaja ja liiteri.

Talo 4 talli.

Viereisellä, pohjoisella tontilla on yksikerroksinen asuintalo, navetta ja ulkorakennus.

2) Käsittelee pohjoista tonttia 1/2 202.

Omistaja kirjansitoja Peter Lindskog.

Talo 1 on rakennettu uudestaan puusta v.1832. Vuorattu ja maalattu keltaiseksi. 7 huonetta: eteinen, sali, 2 kamaria, keittiö sekä 2 ullakkokamaria.

Talon keskikorkeus 13,5 kyyn., pituus 17 3/4 kyyn. ja leveys 13 kyyn. Lautakatto ja yhden kyynärän korkuinen kivijalka.

Talo 2 on vanhempi hirsinen ulkorakennus.

Talo 3 on vuonna 1830 rakennettu ulkorakennus, jossa on navetta rehuvaaja, lantala sekä lautarakenteinen puuvaaja.

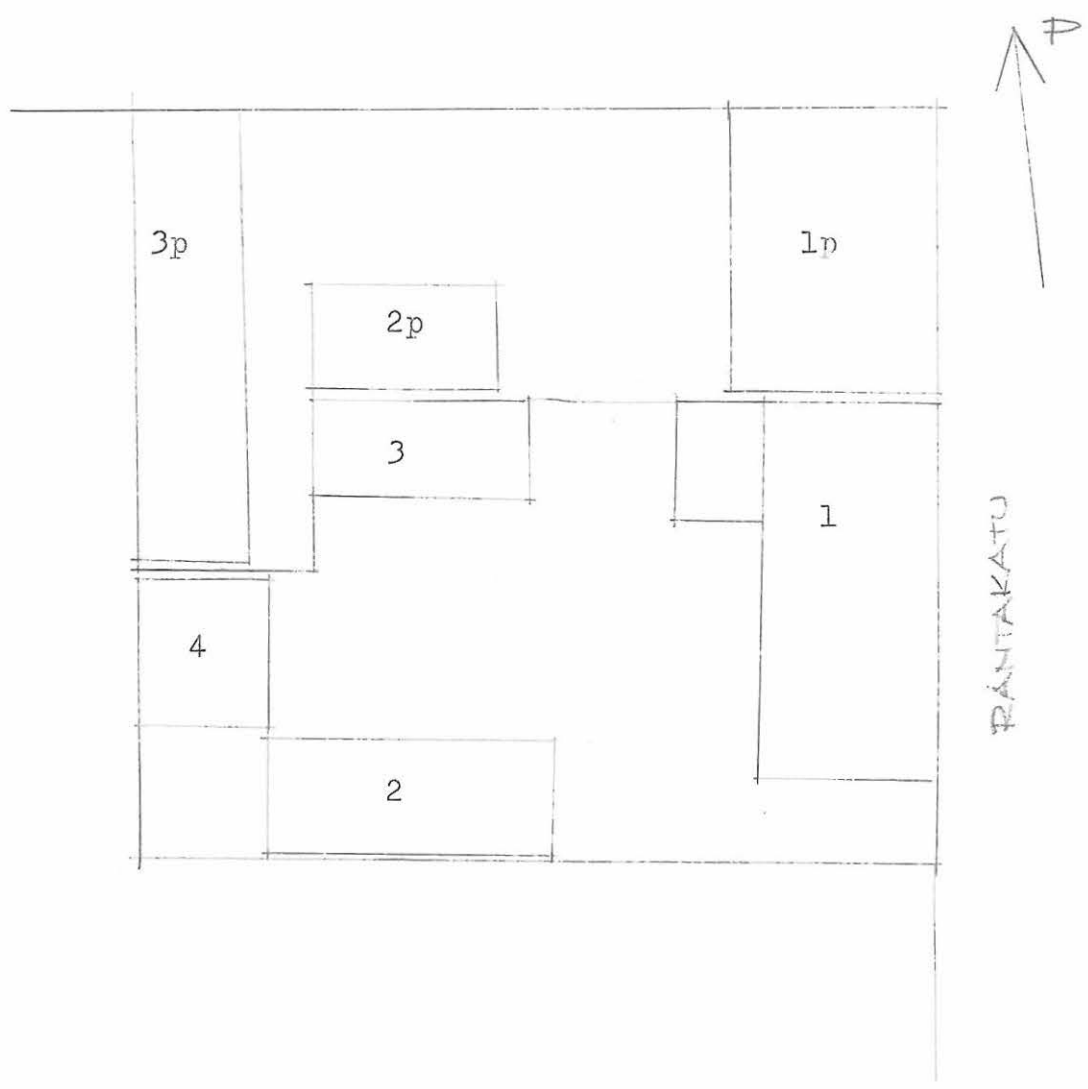
3) Käsittelee eteläistä tonttia.

Omistaja K.A.Karlsson

Rakennukset kuten aikaisemmin, viereiseltä tontilta on purettu talo 2.

LIITE 5

Jäljennös palovakuutuskirjaan N° 1541 liitetystä asemapiirustuksesta
Pohjoisen puolikkaan rakennusten numerointi on uusi.

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Timo Keinänen			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	52	233

Osoite

Itäinen Pitkätatu 39 - Koulukatu 7

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 3 s.

Piirrokset

Pohjakaavio- ja asemapiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 5934 vuodelta 1865. Tarmon arkisto. VA. 1 s.

KRISTIINANKAUPUNKI

II/52/233

Itäinen Pitkätatu 39 - Koulukatu 7

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Inventointiin liittyvät piirrokset Rak.hist.arkistossa.

Lähteet:

Palovakuutuskirja n:o 5934, Tarmon arkisto, VA.

Muutospiirustus v:lta 1928, tontin omistajan hallussa.

Tontti

Tontti on suorakaiteen muotoinen ja sijaitsee korttelin 52 kaakkoiskulmassa siten, että tonttia rajoittaa idässä It.Pitkätatu ja etelässä Koulukatu. Pohjoisessa rajoittaa tontti 25/232 ja lännessä tontti 52/6. Tontilla on kaksi rakennusta, päärakennus ja ulkokuone-rakennus. Aikaisemmin tontin pohjoislaidalla on ollut vielä lisärakennus, joka muodosti vinkkelin päärakennukseen. Se on purettu joitakin vuosia sitten. Tontti on itään viettävässä rinteessä.

Päärakennus.

Päärakennus on yksikerroksinen, pitkänurkalle salvottu aumakattoinen hirsirakennus tontin kaakkoiskulmassa fasadi Pitkätadulle ja pääty Koulukadulle. Talo on rakennettu pvk:n mukaan v.1835. Rakennuksen eteläpään kaksi huonetta ovat kapeampia kuin pohjoispään huoneet ja näin muodostuu pihan puolelle "sisäänvedetty" osa. Nykyään tässä on kuisti, jossa on lämmitettävä huone. Runko-osassa on 6 huonetta.

Kivijalka

Itäfasadin ja eteläpäädyn kivijalka on harmaakivikvaadereista, jotka on kylmämuurauksella liitetty toisiinsa. Kivijalan korkeus on Pitkätadun fasadissa 110-75 cm. Eteläpäädyssä kivijalan korkeus on 40-100 cm. Pihan puolella ja pohjoispäädyssä kivijalka on lohko- ja luonnonkivistä ladottu. Kellaria ei rakennuksessa ole.

Fasadit.

on vuorattu uudelleen ilmeisesti tämän vuosisadan alussa. Horisontaalivyöhykkeitä on kaksi. Alempi vyöhyke on n.100 cm korkea ja se on laudoitettu pystyyn helmiponttilaudalla, jonka leveys on n.9 cm. Ylempi vyöhyke on taas vaakalaudoitettu n.8 cm leveällä uurretulla laudalla, jonka alareunassa on kapea "kouru". Vaakalaudoitus ulottuu räystääseen saakka.

It.Pitkäkadun fasadin jakavat pitkänurkat 5 vertikaalivyöhykkeeseen, joissa ikkunat ovat pohj.lukien 1:2:1:1:1. Eteläisimmän vyöhykkeen jakaa seinää tukemaan asetettu pysty tukihirsi ikkunan eteläpuolella kahteen osaan.

Fasadien kaikki ikkunat ovat samankokoisia (115x155cm) ja niissä on T-ruudutus.

Koulukadun pääty on laudoitettu kuten katufasadikin. Päädyn laudoitus jatkuu yhtenäisesti runko-osasta kuistiin. Runko-osan laudoitettu pitkänurkka jakaa päädyn kahteen vertikaalivyöhykkeeseen.

Pohjoispääty on laudoitettu kuten katufasadi. Seinässä on pystyhirsi tukemassa seinää. Se on rautapulteilla kiinnitetty seinähirsiin.

Pihafasadi Pohjoispäästä on purettu vinkkeliosa ja kuisti 1950-luvulla, joten tässä osassa on laudoitus uusittu. Ovi kuistista saliin on vielä ulkoseinässä. Fasadin eteläpäässä on kuisti, joka täyttää "sisäänvedetyn" osan ja ulkonee hieman seinäpinnasta. Kuistin eteläpuolella on seinäosa laudoitettu 15-20 cm leveällä uurretulla puoli-ponttilaudalla, jossa uurros on suorakulmainen.

Pohjakaava,

Poikittaiset väliseinät jakavat rakennuksen viiteen osaa. Näistä keskimmäisen jakaa pitkittäinen väliseinä vielä kahteen huoneeseen. Huoneita on siis yhteensä 6. 1950-luvun alussa erotettiin salista (huone 2) pihan puolelta huone ja eteinen sekundaareilla väliseinillä.

Sisätilat on uusittu 1950-luvun alussa. Huonekorkeus on n. 275 cm.

Huone 1. Ikkuna kadulle, länsiseinässä on ovi, joka on johtanut jo purettuun rak. 2:een. Huoneen pohjoisseinässä on samalla kohdalla kuin ulkoseinässäkin seinän pystytukihirsi.

Huone 2 on sekundaarilla lautaseinällä jaettu huoneisiin 2a, 2b ja 2c sekä pihan puolella eteiseen. Huoneiden 2a ja 2c välisessä seinässä on suuri lähes koko seinän suuruinen aukko, joten nämä huoneet ovat yhtenäistä tilaa. Huone 3 ja huoneen 4 välinen seinä on poistettu 1950-luvun korjauksessa. Huone 4 on keittiö.

Huoneen 5 lattia on muita huoneita korkeammalla ja huoneen korkeus on n. 250 cm.

Huone 7 tehtiin v. 1928 kuistista.

Kiinteä sisustus on sekundaaria. Ikkunakehykset ovat uusitut ja uunit ovat pyöreitä pönttöuuneja.

Ullakko ja kattorakenteet

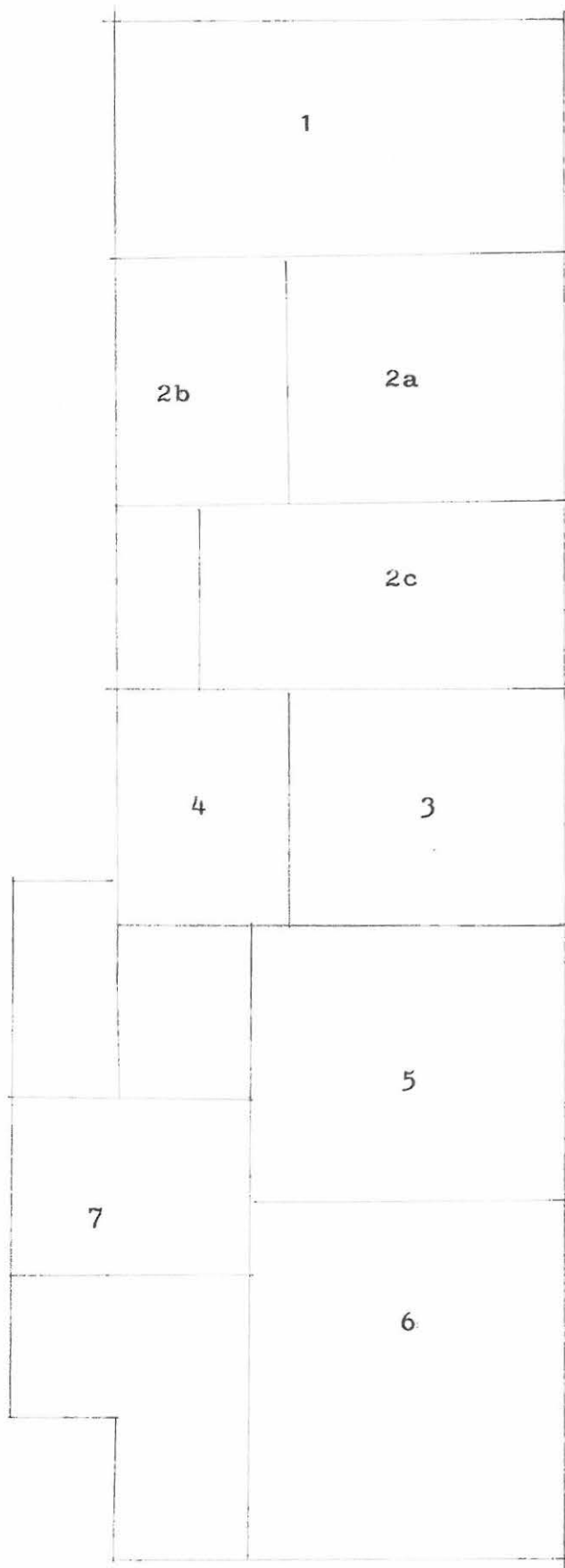
Rakennuksen kapeampi eteläosa sekä pohjoisosa vaikuttavat eriaikaisilta. Pohjoisosassa väliseinät on salvottu harjaan saakka ja kattolaudat ovat vuoliaisten varassa, eteläosassa on sensijaan kattotuolit sekä selkäpuut tukevat konttiin ja kääpäpäälään. Eteläosan länsiseinä on karan avulla liitetty pohjoisosan eteläpäädyn seinään, itäseinässä ainakin ullakon tasolla pohjois- ja eteläosassa oli yhteinen hirsiseinä.

Mahdollisesti pohjoisosa on muualta siirretty ja pystytettäessä se nykyiselle paikalle on eteläosa rakennettu.

Ulkorakennus on tontin länsilaidalla. Se muodostuu kahdesta hirsistä rakennetusta osasta, jotka on salvottu pitkänurkalle. Näiden välissä on lautarakenteinen osa kuten myös ulkorakennuksen pohjoispäässä. Ulkorakennus on pvk:n mukaan rakennettu 1845.

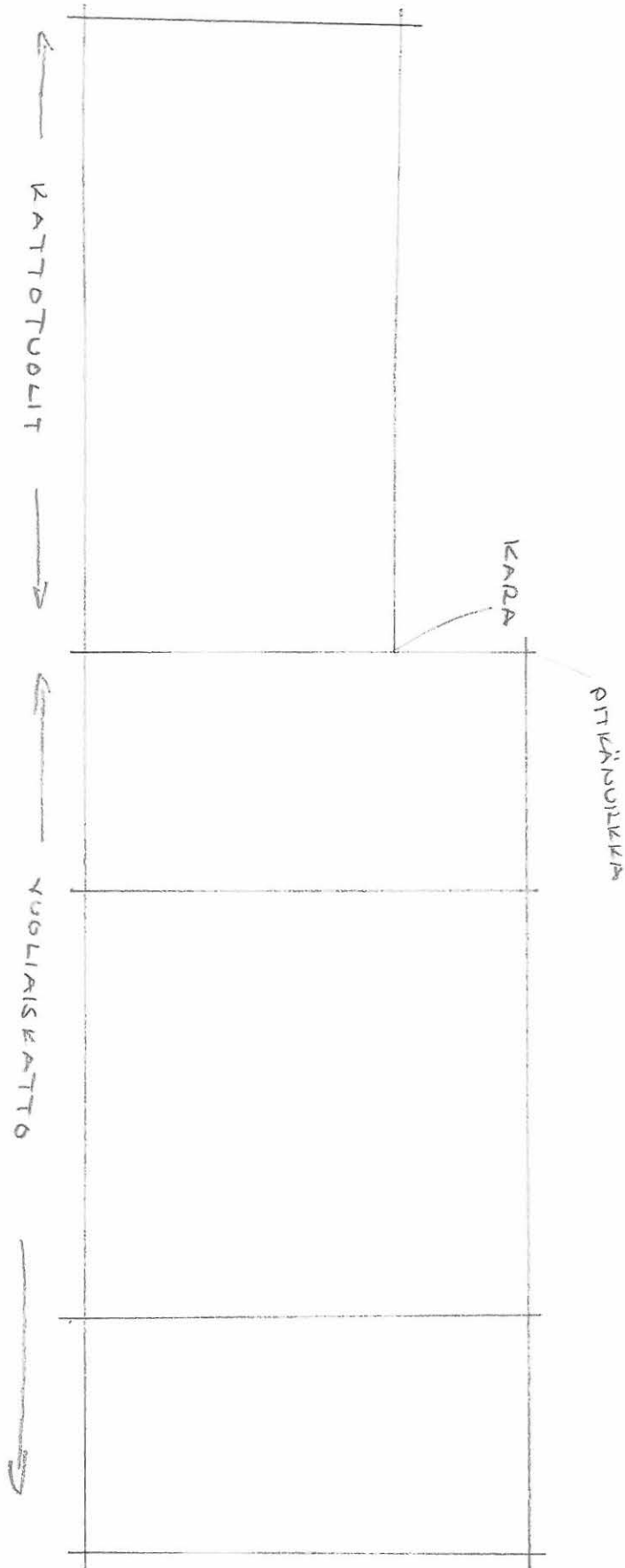
Ulkorakennus on pystylaudoitettu ja punamullattu. Siinä on satulakatto.

Pohjakaavio

KRISTIINANKAUPUNKI II/52/233

ULLAKON POHJA

LIITE

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 5934, Tarmon arkisto, VA

Vakuutusvuosi: 1865

Omistaja: Laivuri J.A.Österblad

Rakennus 1: Rakennettu v. 1835. Suurimmaksi osaksi vuorattu ja samoin maalattu kompositioonivärillä. Lautakatto. $39 \frac{1}{2} \times 10 \times 7 \frac{1}{2}$ kyyn. 6 huonetta sekä eteinen ja kuisti laudoista. 6 kaakeliuunia.

Rakennus 2: Asuinrakennus, 1840. $9 \frac{1}{2} \times 7 \frac{1}{2} \times 6$ kyyn. Huone, sekä eteinen laudoista.

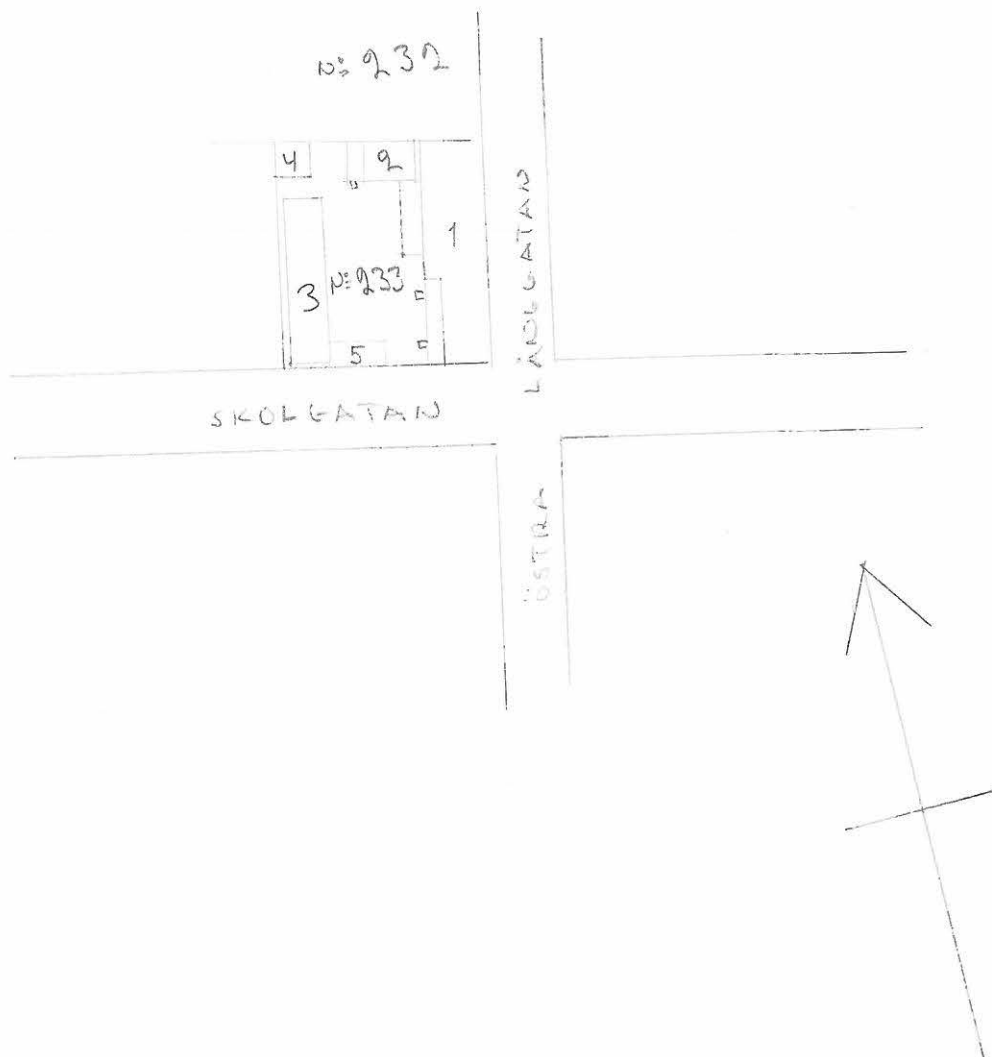
Rakennus 3: Ulkokuonerakennus osaksi hirsistä ja osaksi laudoista. Rakennettu 1845. Vuoraamaton, mutta maalattu kompositioonivärillä. Lautakatto. $30 \times 7 \frac{1}{2} \times 5$ kyyn. Talli, navetta, käymälä ja halkovaja.

V. 1880 omistaa tontin laivurinleski Elda Österblad

V. 1895 omistaa tontin puusepäntytär Alma Hörsten.

Liitepiirros palovakuutuskirjaan n:o 5934

Kristiinankaupunki II/52/233

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Timo Keinänen			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	52	3
Osoite Itäinen Pitkäkatu 33			
Tutkimuksen laatu Inventointi			

Työselostus

Inventointikertomus 5 s.

Piirroksat

Asema-, pohjakaavio- ja poikkileikkauspiirroksia 6 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 7625 vuodelta 1872. Tarmon arkisto. VA. 1 s.
Kuvakulmat

KRISTIIINANKAUPUNKI

II/52/3, Itäinen Pitkätatu 33

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Inventointiin liittyvät piirrokset Rak.hist.tston piirustusarkistossa.

Lähteet:

Palovakuutuskirja n:o 7625, Tarmon arkisto, Valtionarkisto

Jarle: Kristinestads byggnadshistoria

Muutospirustus v. 1920 (tontin omistajan hallussa) tehnyt O.A.Ivars.

Tontti: on suorakaiteen muotoinen, lähes neliönmuotoinen ja sijaitsee Itäisen Pitkänkadun varrella melko jyrkästi itään viettävässä rintteessä siten, että tontti idässä rajoittuu Itäiseen Pitkäänkatuun, lännessä Myllyvuorenpuistoon ja pohjoisessa tonttiin II/52/2 sekä etelässä tonttiin II/52/4.

Tontilla on neljä rakennusta. Rak.1, päärakennus (1820), on Pitkänkadun varrella pohjoispääty tontille II/52/2. Rak.2, asuinrakennus (1859) sijaitsee tontin lounaiskulmassa fasadi Myllyvuorenpuistoon ja rak. 3, ulkokuonerakennus (1859), tontin luoteiskulmassa pitkäsiivu Myllyvuorenpuistoon. Rak 4, vajarakennus, on tontin pohjois-sivulla pitkäsiivu tonttia II/52/2 vastaan.

Tontin keskivaiheilla on jyrkkyyden takia tehty pengermä koko tontin leveydeltä.

Päärakennus. Hirsistä rakennettu pitkänurkalle salvottu, 1-kerroksinen, satulakattoinen rakennus, jonka runko-osa pvk:n mukaan on rakennettu 1820, sekä lisärakennus v. 1859.

Rakennus muodostuu siis kahdesta 2-huonetta käsittävästä osasta, joiden välissä on ollut läpikulkukäytävä kadulta pihalle (nykyisin huone 3). Eteläosa on pohjoisosaa kapeampi ja niitä yhdistävä seinä on siksi pihan puolella viisto. En saanut selville kumpi osa on aikaisemmin rakennettu.

- Poikittaisväliseinät jakavat rakennuksen 5 huoneeseen. Lisäksi on pihan puolella kuisti,

Kivijalka on ulkopinnalta rapattu sileäksi ja siinä on kvaaderointi. Kivijalka on rappauksen johdosta n. 15 cm seinäpintaa ulompana. Kivijalan sisäpuolelle ei ollut mahdollista päästä, joten sen rakenteesta en päässyt selville. Kivijalan korkeus on kadun puolella n. 90 cm, eteläpäädyssä 10-70 cm ja pihan puolella kivijalka on maan tasalla.

Kellaria ei ole.

Fasadit. Rakennuksen nykyinen vuoraus on 1920-luvulta. Tätä ennen rakennus on ollut peiterimalaudoitettu. Siinä oli tällöin myös tiilikatto nykyisen huopakaton sijasta. Nykyisessä vuorauksessa fasadit jakaantuvat kolmeen vyöhykkeeseen, joista ikkunoitten alapuolinen vyöhyke ja arkkitraavi on laudoitettu pystyllä helmiponttilaudalla sekä ikkunavyöhyke 13-14 cm leveällä uurretulla (puoli)ponttilaudalla. Vyöhykkeiden väliset listat ovat sileää lautaa, ikkunoitten alapuolisessa listassa on lisäksi viisto vesilauta.

Ikkunankehukset ja ikkunat on uusittu vuorauksen yhteydessä. Ne edustavat lähinnä jugend-tyyliä. Vanhat ikkunat kehyksineen on siirretty kuistiin (piirros).

Pitkäkadun fasadi. Laudoitetut väliseinänurkat jakavat fasadin viiteen vyöhykkeeseen. Katufasadissa on yhteensä 7 ikkunaa(1:2:1:2:1). Arkkitraavissa on jokaisen ikkunan kohdalla ullakkoikkuna.

Päädyt ovat keskenään samanlaiset. Alakerrassa ei ole ikkunoita lainkaan, mutta ullakolla on molemmissa päädissä alakerran ikkunoita pienempi ikkuna.

Pihafasadia hallitsee kuisti, joka on laudoitettu kuten fasaditkin. Kuistin eteläpuolella on runko-osassa 2 ikkunaa. Kuistissa on eteläpäädyssä 1 ikkuna, pihan puoleisessa fasadissa 2 ovea ja nykyään 5 ikkunaa. Ikkunoita on ollut kuusi, sillä keskellä olevassa seinässä oli laudoitus uusittu ikkunan paikalla, ja maalauksessa näkyi värierona ikkunan kehykset, nykyisen kylpyhuoneen ikkunaa on pienennetty. Kuistissa on pulpettikatto, joka yhdistyy runko-osan räystään kohdalla tämän kattoon. Kuistin katto on kuitenkin runko-osan lapetta loivempi. Liitteenä on vanha valokuva pihafasadista ennen v. 1920 uutta vuorausta.

Pohjakaava ja sisätilat. Rakennus käsittää viisi huonetta, joista keskimäinen, huone 3, on alunperin ollut läpikulkukäytävä. Se muutettiin huoneeksi omistajan kertoman mukaan 1860-luvulla. Vuoden 1920 muutospiirustuksen jälkeen on tapahtunut seuraavia muutoksia: rakennus on nykyään yhden perheen hallussa ja huoneiden 2 ja 3 väliseen seinään on avattu ovi sekä huoneiden 3 ja 4 välistä oviaukkoa on suurennettu niin, että huoneet 3 ja 4 ovat yhtenäistä tilaa. Huone 2 on nykyään keittiönä ja muista huoneista on liedet ja uunit poistettu, sillä rakennuksessa on nykyään keskuslämmitys. Kuisti

osan keskellä on nykyään kylpyhuone sekä öljylämmityskeskus. Runko-osassa vaihtelee huoneiden korkeus, huone 1: 260 cm, huone 2: 240, huoneet 3 ja 4: 245 cm, huone 5: 230 cm.

Sisätilat on muuten täydellisesti uusittu, viimeeksi muutama vuosi sitten.

Ovet. Sisäovet ovat samanlaisia ja vanhoja. Ne ovat kooltaan n. 86 x 190 cm, kolmipeilisiä ovia, joissa on vanhat pallopäiset saranat. Oven kehykset ovat Kristiinankaupungissa tavallista tyyppiä: sivukehykset ovat 9-10 cm leveää 3-uraista lautaa. Yläkehyslauta on profiloitu (kts piirros).

Ikkunoissa on sisällä samanlainen kehystys kuin ovissa.

Ikkunat, ovat kooltaan n. 98 x 128 cm. Runko-osan ikkunat on uusittu. Pystyvälikarmi jakaa ne 2 osaan ja poikki-piena, joka on puolivälin yläpuolella taas kahteen osaan.

Kuistin ikkunat ovat samanlaisia kuin runko-osan ikkunat, mutta poikki-piena on keskellä ikkunaa. Ulkokehykset onkin siirretty runko-osan ikkunoista. Kuistin ikkunoissa on kulmaraudat 1800-luvun tyyppiä. Ullakkoikkunat ovat 2-ruutuisia ja kooltaan 70x25 cm. Pääty-ullakkoikkunoiden koko on n. 85x98 cm.

Ullakko. Harjan korkeus on n. 300 cm. Rakennuksen katto on uusittu. Rakennuksessa on ilmeisesti ollut mansardikatto, sillä vanhat mansardikatolle ominaiset kattotuolit ovat vielä jäljellä. Mansardikatto on kuitenkin poistettu ennen 1910-lukua.

Kattolaudat ovat 2-uraisia vesikattolautoja.

Tasakerran korkeus on n. 60 cm. Tästä ylöspäin n. 70 cm, räystäään asti ovat seinät lautaa, päädyt ovat lautaa aina harjaan saakka. Ullakkoikkunat ovat siis lautaseinässä. Tämä lautaosa on sekundaari ja rakennusta on korotettu vuoden 1920 korjauksessa. Ullakkoikkunoitteen alapuolella on hirsiosassa täytetyt vanhat ikkuna-aukot (koko n. 75x25 cm). Nämä ullakkoikkunat näkyvät myös 1910-luvulla otetussa valokuvassa.

Rakenteelliset seikat ja rakennushistoria. Talo on rakennettu palhotuista hirsistä salvostamalla pitkänurkalle. Mahdollisesti rakennus on yhdistetty kahdesta eri rakennuksesta osien eri leveydestä päätellen, ja välillä on ollut läpikulkukäytävä. Tätä en kuitenkaan voinut enää varmasti todeta.

Kuisti pihan puolella on rakennettu 1860-luvulla.

Omistajan kertoman mukaan on läpikulkukäytävästä tehty huone, kun tontin omisti Josephina Lund-niminen henkilö. Vuoden 1872 pvk:ssa kuisti ja huone 3 ovat jo mainittuina.

1920 rakennusta korotettiin ja samalla se vuorattiin uudelleen. Alkuperäinen mansardikatto on poistettu 1800-luvulla.

Rakennus 2 on hirsistä rakennettu, pitkänurkalle salvoten, 1-kerroksinen satulakattoinen asuinrakennus, joka pvk:n mukaan on rakennettu v.1859. Rakennus on suorakaiteen muotoinen ja käsittää kaksi huonetta.

-Pihafasadiin, liittyy kuisti, josta on portaat ullakolle. Talo on hieman kallellaan etelään ja lattia viettää melkoisesti länteen.

Kivijalka. Rakennus on suurimmaksi osaksi rakennettu paljaan kalliion päälle. Itäosaan on kuitenkin viettävän maan takia tehty kivijalka latomalla luonnon- ja lohkokivistä pilarit. Noin 20 vuotta sitten kivijalka rapattiin pihafasadissa ja siihen tehtiin kylmäkomero (koko n. 50x50x50). Kuistissa on rapattu kivijalka.

Fasadit. Rakennus on peiterimalaudoitettu yhtenäisesti kivijalasta räystääseen. Laudat ovat 15-17 cm leveitä, rimat 5-6 cm ja profiloimattomia. Pitkänurkat on laudoitettu. Kuisti on laudoitettu vaakalaudalla samaan aikaan kuin päärakennuskin (1926).

Myllyvuorenpuiston fasadi. Laudoitettu pitkä väliseinänurkka jakaa fasadin vertikaalisesti kahteen vyöhykkeeseen, joista etelänpuoleisessa on keskellä 4-ruutuinen ikkuna sekä ullakkoikkuna.

Pihafasadi. Runko-osassa on ikkuna ja ullakkoikkuna kuten Myllyvuoren puiston fasadissa.

Kuistissa on pihan puoleisessa sivussa ovi ja sen molemmin puolin ikkunat (koko 47x128 cm). Näissä ikkunoissa on samanlaiset kehykset kuin listat ja kehykset ovat valkoiset. Kuisti on runko-osan tasolle laudoitettu n. 20 cm leveällä uurretulla puolipontyyllilaudalla. Tämä laudoitus on maalattu tumman vihreällä värillä.

Pohjoispääty. Runko-osassa on keskellä 4-ruutuinen ikkuna ja ullakolla (koko 47x47 cm). Ullakkoikkunan kehystys on 3-uraisesta laudasta. Arkkitraavi, joka on kahden lautakerran levyinen, on satulakaton räystään mukainen.

Kuisti on n. 17 cm päätyseinää ulompana, sillä kuisti on runko-osan pitkänurkan päälle rakennettu. Pohjoiseen on kuistissa 4-ruutuinen ikkuna, jossa on 1920-luvulla tehty kehys kuten päärakennuksessakin.

Ikkunat. Runko-osan kamarin 2 ikkunaan ovat samanlaisia 4-ruutuisia ikkunoita, kooltaan 98x108 cm. Huoneen 2 ikkuna on kooltaan 98x128. Kaikissa näissä ikkunoissa on samanlaiset ulkoiset kehykset (kuva)

Sisätilat on täysin uusittu.

Ullakko. Kattorakenne.

Päädyt ja poikkiväliseinä on hirsistä harjaan saakka. Vuoliaiset lepäävät näiden päällä. Vuoliaisia on 3 ja kattolaudat on kiinnitetty näihin. Tasakerran korkeus on 125 cm, harjan korkeus 230 cm. Kattolautojen alla näkyi vanhaa pärekattoa. Nykyisin on kateaineena huopa. Pvk v:ltä 1872 mainitsee rakennuksessa olleen tiilikaton. Ullakon eteläpäässä on kamari. Sen sivuseinät on salvottu lyhyt-nurkalla pääty väliseinään sekä poikkiväliseinään. Sivuille jää varastotilat. Ullakkokamarin lattia on n. 10 cm muuta lattiatasoa korkeammalla. Lattialaudat ovat n. 27-33 cm leveitä. Lattiassa on luoteiskulmassa n. 20x20 cm suuruinen luukku ja aukko, jonka kautta on alakerran kamarista saatu lämpöä ullakkokamariin. Huoneen korkeus on n. 175 cm ja katto on laudoitettu 20-23 cm leveillä laudoilla. Eteläpäädyssä on ikkuna (koko n. 67x85 cm). Ovi (kts. koulutori 2 piirros ovi 1) ullakkokamariin on kooltaan 75x150. Se on kuitenkin katkaistu alapäästään niin, että alimmasta peilistä on vain puolet jäljellä. Oven peilin profiili piirroksessa, ja sarana piirroksessa.

Portaista ullakkohuone 1:een olevassa aukossa on ovi (77x99 cm), joka on tehty siten, että ylin ja alin peili on sahattu ed. kaltaisesta 4-peillisestä ovesta. Tässä ovesta on myös samanlaiset sarnat kuin ullakkokamarin ovesta. Oven peilin profiili piirroksessa. Kuisti on rakennettu ilmeisesti samanaikaisesti runko-osan kanssa, sillä seinässä ei näkynyt merkkejä vuorauksesta tai maalauksesta.

Rakenteelliset seikat. Talo on rakennettu palhotuista hirsistä salvostamalla pitkänurkalle. Tilkkeenä on käytetty sammalta. Kuisti on lautarakenteinen.

Rakennus 3 on hirsistä pitkänurkalle salvottu ulkokuonerakennus. Vakuutuskirjan mukaan siinä on ollut talousvaja, käymälä, navetta ja rehuvarasto. Nykyään siinä on varastoja ja käymälä.

Rakennus 4 on hirsistä pitkänurkalle salvottu varastorakennus.

LIITE

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 7625, Tarmon arkisto, VA.

Vakuutusaika: 1872

Omistaja: Tullimestarin tytär Wendla Charlotta Engman

Rakennus 1: Asuinrakennus, rak. 1820, lisärakennus rak. 1859, vuoraamaton, tiilikatto. $33 \frac{1}{4}$ kyyn x $7 \frac{1}{2}$ kyyn x $9 \frac{1}{2}$ kyyn. 1-kerroksinen. 5 huonetta ja lisäksi lautarakenteinen veranta. Yhteensä 4 kaakeliuunia sekä keittiöhella paistouuneineen.

Rakennus 2: Asuinrakennus, rak. 1859, vuoraamaton, tiilikatto. $10 \times 7 \frac{1}{2} \times 9 \frac{1}{2}$ kyyn. 1-kerroksinen. 2 huonetta ja lisäksi lautarakenteinen kuisti, jossa portaat. 1 kaakeliuuni ja keittiöliesi.

Rakennus 3: Ulkokuonerakennus, rak. 1859, tiilikatto. $21 \frac{3}{4} \times 7 \times 9$ kyyn.

Talousvaja, lantala ja käymälä, navetta, eteinen ja rehuvarasto.

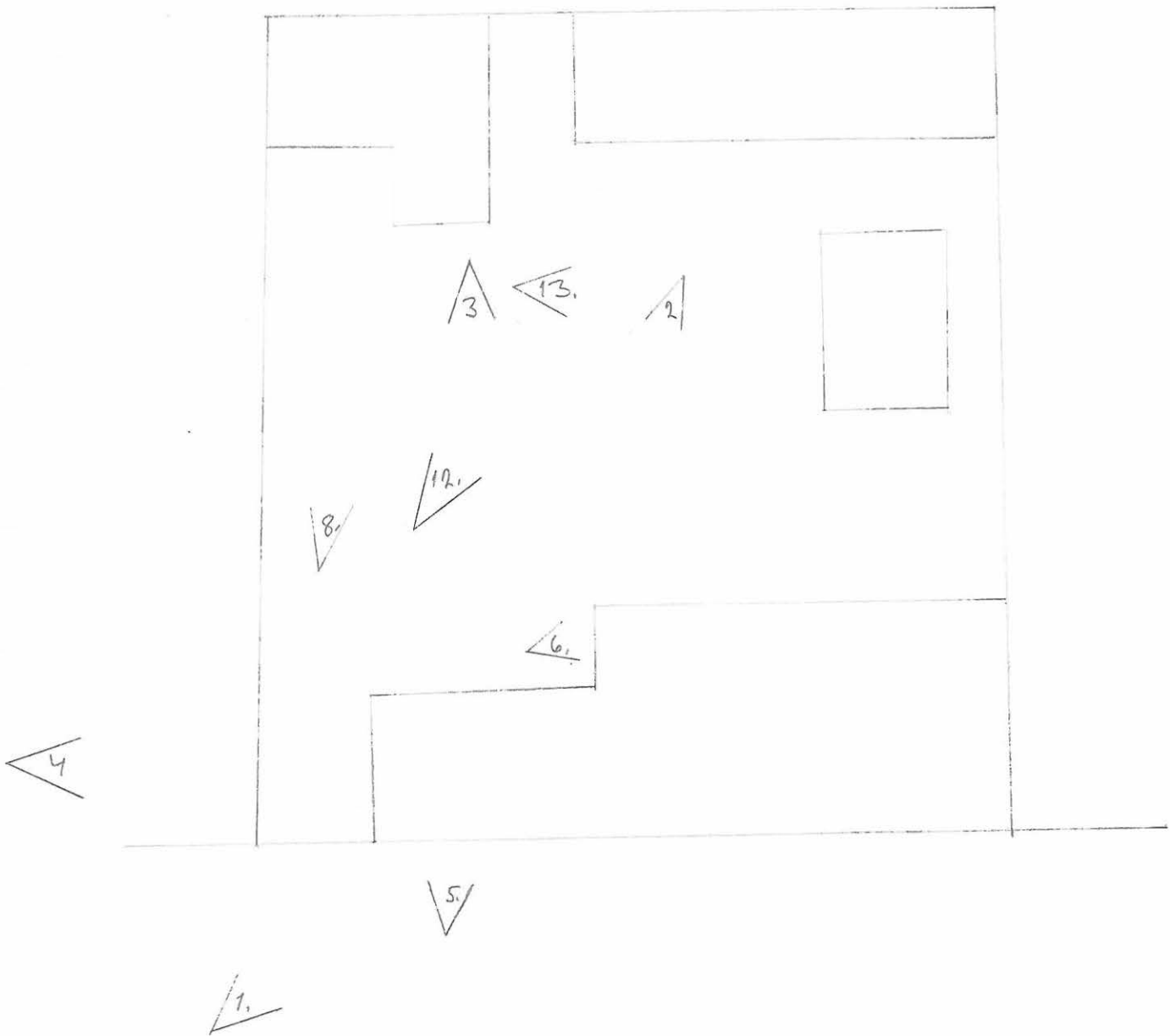
Rakennus 4: Lautarakenteinen halkovaja.

Palovakuutuskirjan n:o 7625 liitepiirros

Tontti IV/230 = II/52/3 v. 1872

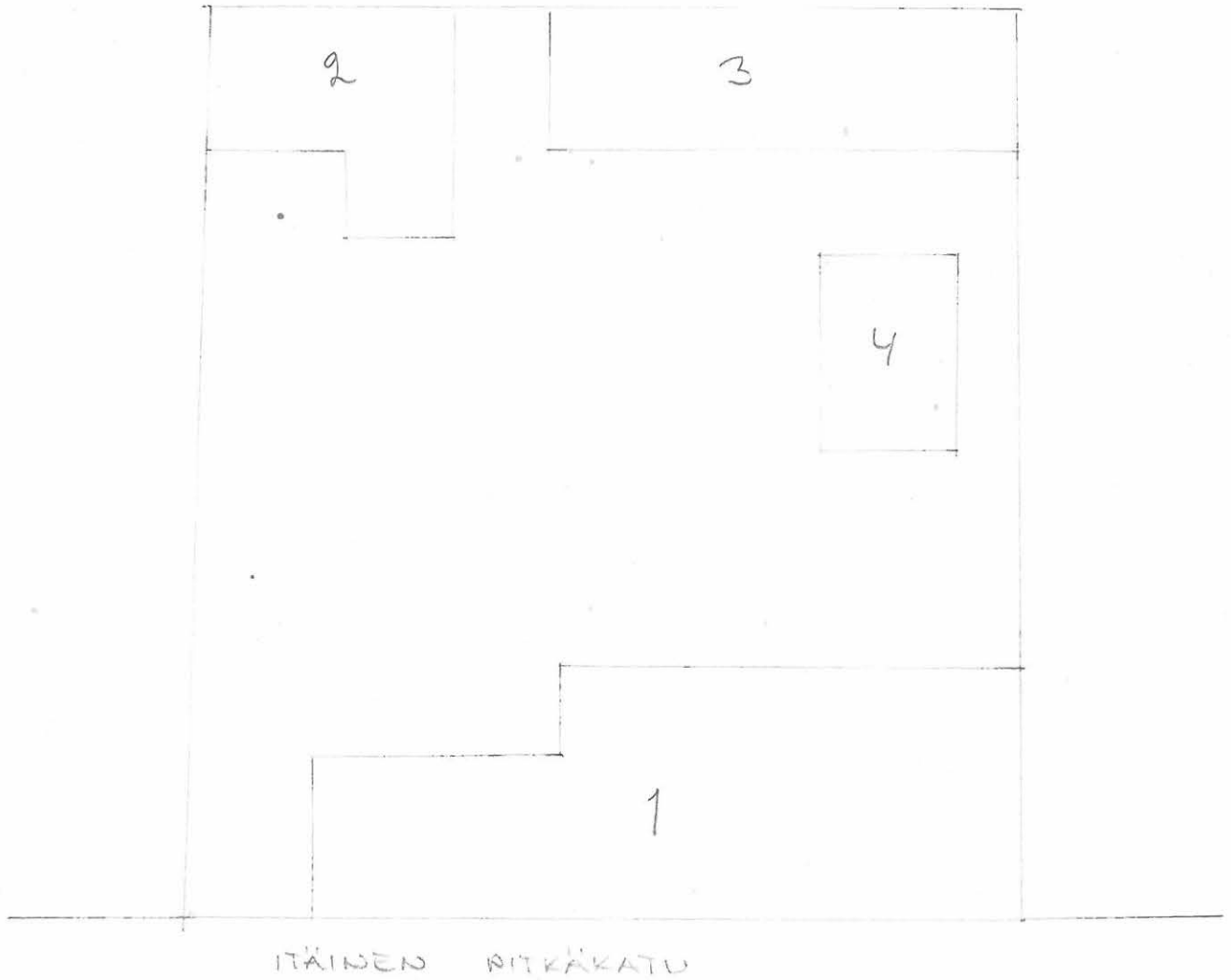
VALOKUVALUETTELO

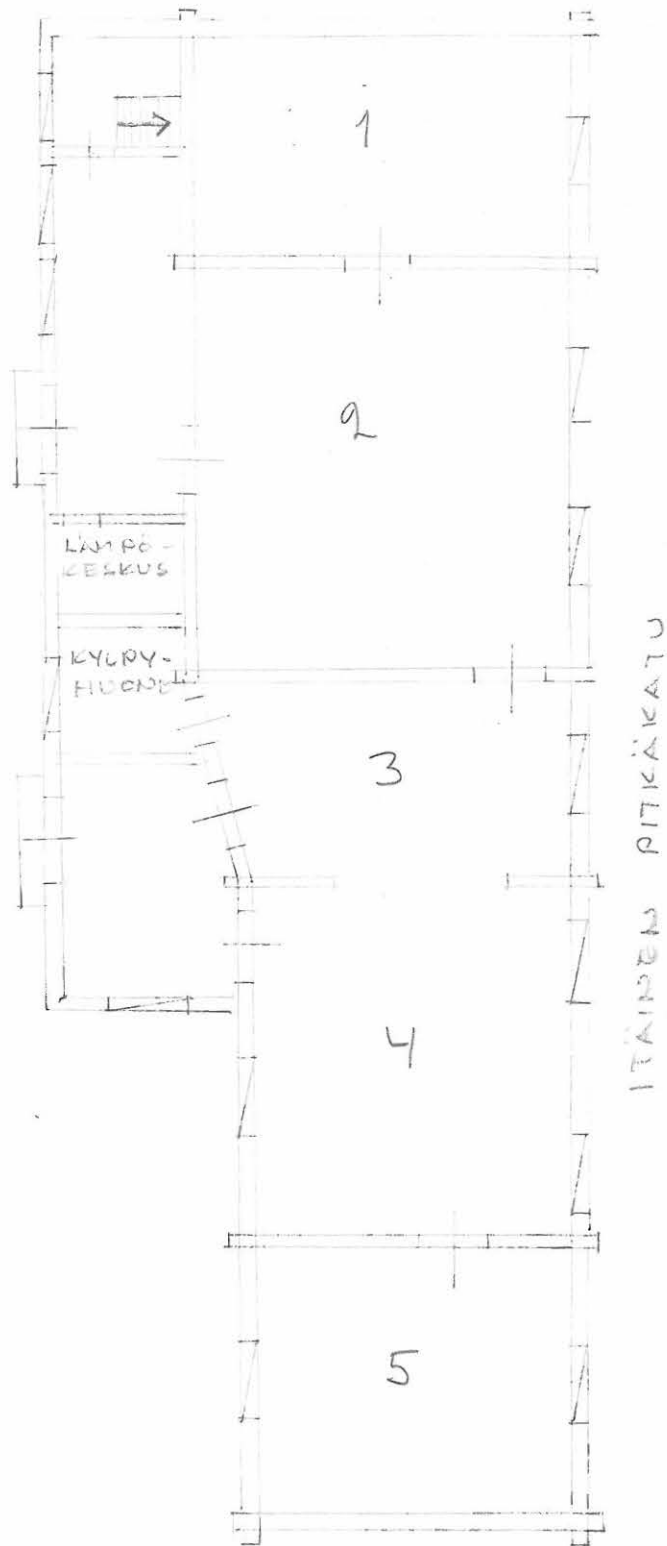
valokuvat:

1.) <u>Päänakennus</u> , katotasadi kaakosta	10.) Rakennus 3, länsitasadi,
2.) Pihatfasadi luoteesta	11.) — " — " —
3.) Pihatfasadi lännestä	12.) Rakennus 3, pihatfasadi
4.) Eteläpääty	13.) Rakennus 4, pihatfasadi
5.) Katutasadin ikkuna	
6.) Kuistin ikkuna (vanha runko-osan ikkuna)	
7.) <u>Rakennus 9</u> , länsitasadi	
8.) Pihatfasadi	
9.) Länsitasadin ikkuna,	

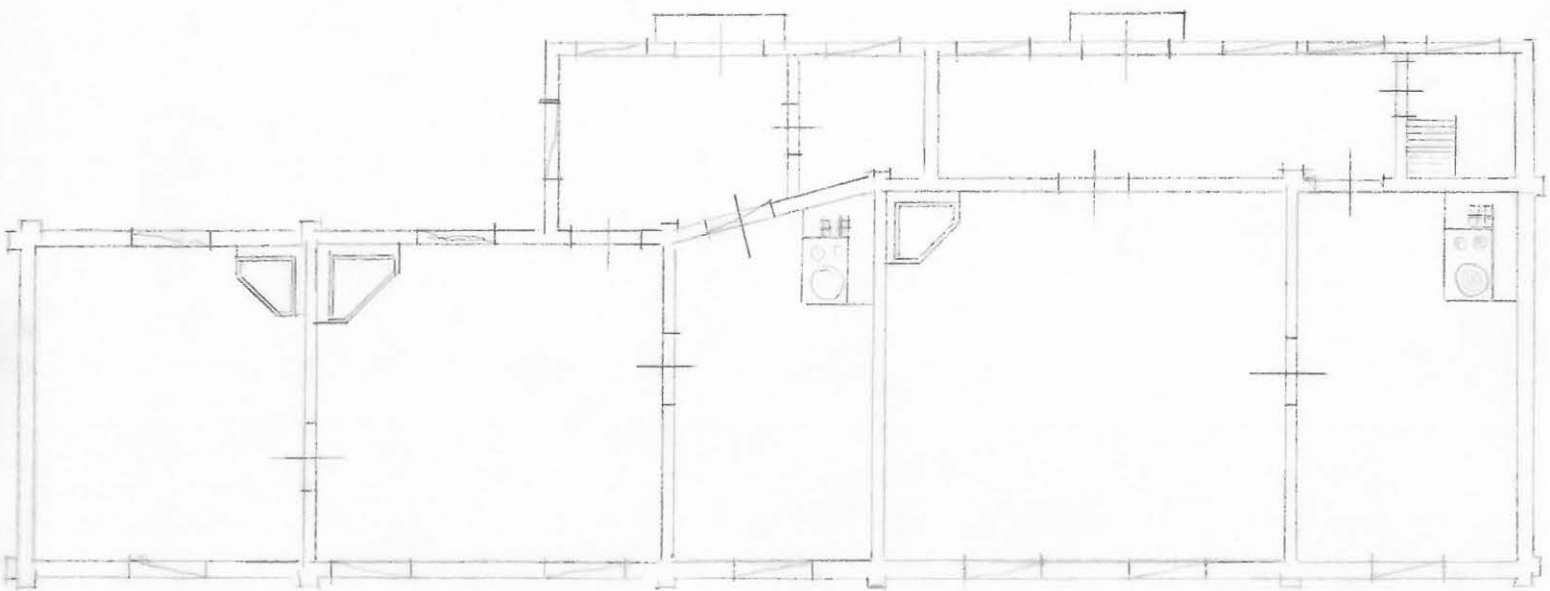
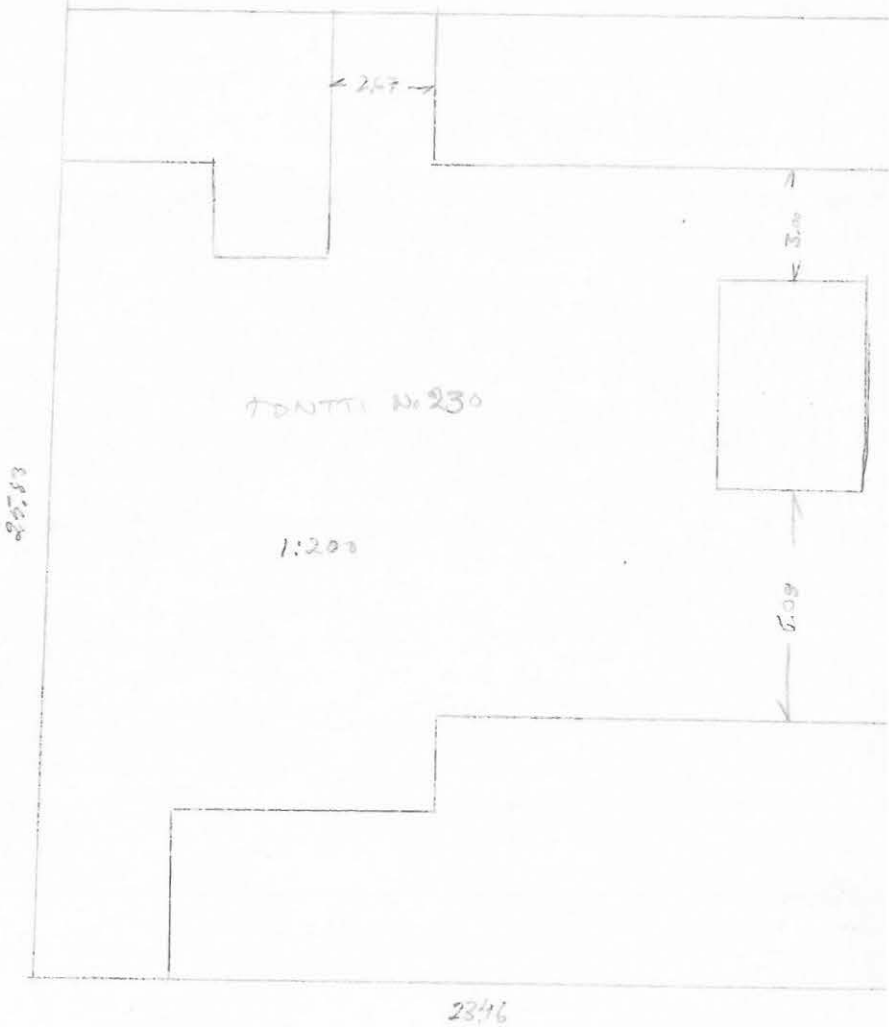
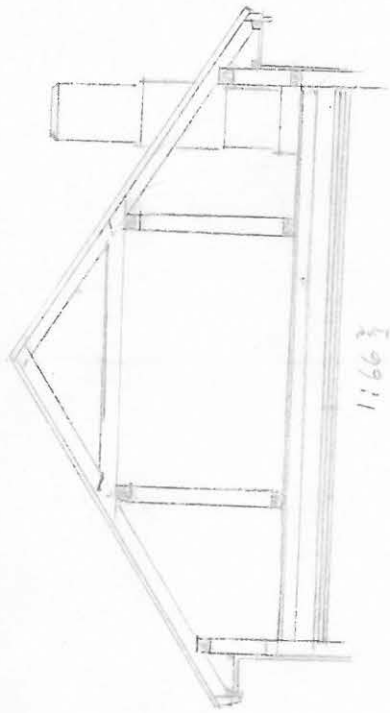
MYLLYVUORI

LIITEPIIRROS KRISTINANKAUPUNKI II/52/3
RAKENNUS 1

JÄLJENNÖS MUUTOSPIIRUSTUKSESTA v. 1920 (O. A. IVAKS)
2241

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Ritva Tuomi			Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	50	1
Osoite			
Rantakatu 26 - Miilukuja 2			
Tutkimuksen laatu			
Inventointi			

Työselostus

Inventointikertomus 7 s.

Piirroksat

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopiot palovakuutus kirjasta n:o 4023 vuodelta 1858, täydennetty vuodelta 1861, sekä n:o 16937 vuodelta 1891. Tarmon arkisto VA. 1 s.

Kuvakulmat

KRISTIINANKAUPUNKI, tontti 1, kortteli 50, kaupunginosa II
Rantakatu 26 - Miilukuja 2

Inventoitu heinäkuussa 1966

Ritva Tuomi

-Inventointikertomukseen liittyy jäljennös Kristiinankaupungin maistraatin arkistossa olevasta rakennuspiirustuksesta. Kansallismuseon piirustusarkisto.

Kirjalliset lähteet.

- Rakennuspiirustus v:lta 1886 ja muutospiirustukset vuosilta 1913 ja 1924. Kristiinankaupungin maistraatin arkisto.

liit.3 - Palovakuutuskirjat n:o 4023 (1858, 1861) ja n:o 16937 (1891). Tarmmon arkisto, VA.

Omistajat.

Tontin omisti v. 1858 leipurimestari G.M.Hanren, v. 1863 leipuri G.A.Packalen, v. 1881 leipuri G.A.Öhman ainakin vuoteen 1886 sekä vuonna 1891 kapteeni J.V.Olin. Nykyinen omistaja

Tontti.

liit.1 Tontin numero on vuoden 1825 kartassa 173. Se on itä-länsisuuntainen ja suorakaiteenmuotoinen. Lännessä se rajoittuu Rantakatuun, pohjoisessa Miilukujaan, idässä aikaisemmin suoraan Kaupunginlahteen, nykyisin väliin rakennettuun Merikatuun. Etelässä se rajoittuu tonttiin 50/2, jonka rakennukset samoin kuin muut ympäröivät rakennukset ovat yksikerroksisia puutaloja.

Päärakennus (talo 1) sijaitsee tontin länsilaidassa katufasadi Rantakadulle ja pohjoispääty Miilukujalle päin. Tontin pohjoisreunassa on ulkorakennusrivi, johon kuuluvat asutut talot 2, 4 ja 5 sekä ulkorakennus 3. Kaakkoisnurkassa on nykyisin asuinrakennuksena oleva talo 6. Vasten tontin eteläsivua ollut ulkorakennus on purettu. Pihamaalla on puutarha. Maa viettää itään.

liit.2 Talo 1 on rakennettu v. 1886 tai 7. Paikalla oli ennen sitä v. 1801 rakennettu asuinrakennus, joka tuhoutui tulipalossa v. 1886. Aasukkaiden tietämän mukaan talo on siirretty Lappväärtistä.

Se on yksikerroksinen asuinrakennus, joka on rakennettu hirsistä lyhytnurkalle salvoten ja vuorattu. Huoneita on 8. Nykyisin talossa on kolme asuntoa. Pihan puolella on kuisti.

Kivijalka on n. 50 cm korkea ja muurattu harmaista kvadereista. Kellaria ei ole.

Fasadit:

- Katufasadi jakaantuu horisontaalisesti ullakkovyöhykkeeseen ja asuinkerroksen kohdalla olevaan vyöhykkeeseen. Ullakkovyöhykkeen vuoraus ulkonee alemmasta vuorauksesta n.5 cm. Laudat ovat sileitä vaakalautoja ja alin lauta on leikattu sahalaitaiseksi (valok.). Aelmaan vyöhykkeen vuoraus on tehty 15-16cm leveistä vaakasuuntaisista loivasti uurretuista ponttilaudoista. Räystään alus on vuorattu sileillä laudoilla.

Vertikaalisesti fasadin jakavat pilasterit viiteen vyöhykkeeseen. Pilasterit ovat n.30 cm leveitä ja ne ulkonevat vuorauksesta n.10cm. Ne on tehty sileistä pysty-laudoista. Profiloitu kapiteeli ulottuu ullakkovyöhykkeen alaosaan asti. Ikkuna-akseleita on 7. Ne jakaantuvat vertikaalivyöhykkeisiin symmetrisesti: 1-2-1-2-1. Ullakkoikkunat ovat 90x40 cm kokoiset ja pystypienä jakaa ne kaksiruutuisiksi. Ikkunat ovat hirsiseinän, eivät ulkonevan vuorauksen tasossa, niiden kehykset ovat vinot, sileät laudat, jotka yhdistävät niiden reunat vuorauksen tasoon.

Asuinhuoneiden ikkunat ovat 120x177 cm kokoisia, ne ovat neliosaiset, niin että keskellä on pystyvälikarmi ja yläosassa poikkivälikarmi. Niissä on erilliset kulmaraudat ja saranat. Ikkunoita kiertävät sileät kehyslaidat, joiden ulkoreunan päällä on kapea rima. Yläkehukseen kuuluu lisäksi reunoista viistetty lauta ja sen päällä oleva profiloitu räystäs. Eteläisimmän ikkunan kohdalla on ollut ulko-ovi.

- Päädyt. Talossa on harjakatto. Harjan alla oleva alue on vuorattu samoin kuin sivuseinien ullakkovyöhyke niin, että sahalaitareunus kiertää koko talon samalla tasolla. Nurkkapilasterit tulevat päätyjen puolelle. Pohjoispäädyssä on kaksi asuinkerroksen ikkunaa ja 105x110 cm kokoinen ullakkoikkuna. Eteläpäädyssä on saman kokoinen ullakkoikkuna, mutta ei asuinkerroksen ikkunoita.

- Pihafasadi. Vuoraus on samanlainen kuin muissa fasadeissa. Keskellä fasadia on alkuperäinen kuisti. Kuistissa on pulpettikatto ja kaksi ovea sen fasadin suuntaisella sivulla. Vuoraus on samaa lautta kuin itse talossa. Kuistin pohjoispuolella fasadissa on kaksi ikkuna-akselia sekä pilasterien erottama ikkunaton vyöhyke. Eteläpuolella ei ole muita pilastereita kuin nurkassa oleva. Ullakkoikkunoita on vain yksi, asuinkerroksen ikkunoita on kolme, lisäksi eteläreunassa on sekundääri, kolmanteen asuntoon vievä ulko-ovi. Ikkunat ovat samanlaiset kuin katufasadissa.

Maalit.

Pilasterit ja ikkunoiden kehykset on maalattu ruskeiksi ja seinäpinnat valkoisiksi, valkoisen alla on ruskea maalikerros.

Sisätilat.

- Pohjakaava. Huoneita on 8. Poikittaiset väliseinät ulottuvat läpi talon. Itse pohjakaava on säilynyt lähes muuttumattomana vuoden 1886 piirustuksen mukaisesta järjestelystä, vain huoneiden käyttö on muuttunut. Mainittuun piirustukseen on kirjoitettu huoneiden nimitykset: huoneet 1,2,4 ja 6 olivat kamareita, huone 3 sali, huone 5 eteinen, huone 7 keittiö ja huone 8 myymälä, johon oli portaat kadulta. Nyt on huoneet 7 ja 8 jaettu kahtia, sillä huoneet 8 ja 6-7 on erotettu erillisiksi asunnoiksi. Samassa yhteydessä kuisti on jaettu kahteen osaan ja aikaisemmin kuistin eteläpäässä sijainneet ullakon portaat on muutettu sen pohjoispäähän. Huoneesta 8 on rakennettu ulko-ovi pihalle. Eri asuntojen väliset ovet on suljettu.
- Huonekorkeus on 315 cm kaikissa huoneissa.
- Lattioilla on korkkimatto paitsi huoneessa 8a, missä on 9 cm leveistä laudoista tehty lattialaudoitus. Seinät on tapetoitu. Huoneissa 8a ja b on paperoitu katto, muissa huoneissa katto on peitetty neliskulmaisilla laatoilla.
- Kaikki vanhat uunit on poistettu. Huoneissa 4,7a ja 8b on keittiöliesi ja huoneissa 1,2,7b ja 8a on pönttöuuni.
- Ovet 1-3,2,3,3-4,3-5,4-5 ja 5-kuisti ovat kolmipeilisiä täysranskalaisia pariovia. Niiden koko on 122x225 cm ja peilien korkeudet ylhäältä luetellen 88,5-31,5-60,5 cm sekä leveys 41,5 cm. Saranat ovat uudet, samoin listat lukuunottamatta huoneessa 5 olevia: Sivukehyslistat ovat loivasti profiloituneet ja 11,5cm leveät, yläkehys muodostuu leveästä laudasta ja sen päällä olevasta profiloituneesta, ulkonevasta listasta, koko yläkehysten korkeus on 25 cm. Huoneen 8a ikkunankehys on vastaavanlainen, sivukehys on loivasti profiloitu ja yläkehys on leveä sileä lauta, jonka päältä kuitenkin puuttuu profiloitu lista. Muut listat koko talossa ovat uudet ja sileät.
- Kuisti on pohjoispäästä sisältä vuorattu 17 cm leveillä sileillä pystylaudoilla ja eteläpäästä tapetoitu.

Vesikatto.

Katto on harjakatto, kateaineena on huopa. Savupiippuja on neljä. Päätyseinät on salvottu harjaan asti, väliseiniä patkät tasakerran korkeudelle. Harjan korkeus ullakon lattiasta on 275 cm ja tasakerran 100 cm. Nykyiset kattorakenteet on rakennettu joko taloa nykyiselle paikalle pystytettäessä tai myöhemmin, joka tapauksessa tasakerrassa on aikaisempien selkäpuisen koloja. Nykyinen ruodelaudoitus on harjan suuntainen. Sitä kannattavat ohuet neliskulmaisiksi veistetyt selkäpuut. Ne eivät nojaa suoraan tasakertaan vaan menevät sen ulkopuolelle ja niitä tukevat sivuseiniin naulatut

pystytuet ja liitosta vahvistavat vinotuet.

Noin 170 cm korkeudella on kitapuut.

Ullakon lattialla on irtolaudoitus. Pohjoispään hirret on pinottu siirrosta väärässä järjestyksessä, sillä kokonainen hirsipalkki katkaisee ikkuna-aukon, itse ikkunan karnit on kiinnitetty sen vuoksi aukon ulkopuolelle.

Rakenne.

Talo on rakennettu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä lyhytnurkalle salvoten, tilkkeenä on käytetty sammalta. Seinähirret on siirretty muualta, niissä ei näkynyt numerointia ainakaan sisäpuolella.

Rakennushistoria.

Talon todellista ikää ei tiedetä. Nykyiselle paikalle se siirrettiin vuonna 1886, jona vuonna siitä lähetettiin piirustus maistraattiin, tai ehkä seuraavana vuonna. Kadulle avautunut ovi on poistettu, pihan puolelle on tehty uusi ulko-ovi ja huoneita on jaettu väliseinillä ja vuorausta on ehkä uusittu, muuten talo on säilynyt lähes vuoden 1886 mukaisessa asussa.

Talo 2.

sijaitsee pohjoisessa sivurakennusrivissä lähinnä päärakennusta. Se on yksikerroksinen, hirsistä pitkänurkalle salvottu ja vuorattu rakennus, jossa on 2 asuntoa. Huoneita on 6. Pihan puolella on kuisti.

- Kivijalka on nuurattu pienistä lohkokivistä käyttäen kalkkia sisältävää laastia. Korkeus on 30-100 cm.

- Vuoraus on saumarimallinen pystyaukko. Saumarimat ovat sahattuja, 7-8 cm levyisiä, niiden väli on n 10 cm. Itäpäädyssä vuoraukseen on käytetty lonittain naulattuja eri levyisiä pystyautoja. Kuistin laudoitus on hyvin tiheä saumarimalaudoitus. Pitkänurkat on vuorattu sileillä pystyautoilla.

Kadun puolella on 4 100x163 cm kokoista T-ikkunaa, joissa on kulmarautasaranat. Pihafasadissa on kuistin länsipuolella 3 ja itäpuolella 1 T-ikkuna. Kuistissa on ovi etelä- ja itäsivulla. Eteläsivun oven molemmin puolin ja länsisivulla on 145x105 cm kokoiset kolmirekyiset ikkunat, joiden uloimmissa ruuduissa on kulmarautasaranat, keskimmäisissä on uudet kulmaraudat. Ikkunoissa on sileät sivu- ja alakehyslaudat, yläkehyslauta on niitä leveämpi ja sen päällä on profiloitu räystäs, jota kannattaa kaksi koristeleikattua konsolia. Seinät on maalattu punamullalla ja ikkunankehukset sekä pitkänurkkien suojalaudat ovat valkoiset.

- Pohjakaava. Huoneita on nykyisin 6. Keskellä ulottuu yksi poikitt-

tainen väliseinä läpi talon. Sen länsipuolella on sekunlääri poikittainen väliseinä, joka on pitkänurkkaa käyttäen salvottu vain pihan puoleiseen sivuseinään. Katuseinään sitä ei ole salvottu lainkaan tai se on salvottu käyttämällä lyhytnurkkaa, tai pitkänurkkien päät on sahattu pois. Keskellä olevaan poikittaiseen väliseinään on sen itäpuolelle salvottu pitkittäis-suuntainen väliseinä, jonka jakamat kaksi huonetta on jaettu sittemmin kahtia.

Vuonna 1858 talossa oli kolme huonetta, leipomo, kamari ja pesutupa. Vuoteen 1891 mennessä talo muutettiin asuintaloksi, siinä oli silloin neljä huonetta. Vuonna 1924 talo muutettiin nykyisen kaltaiseksi sijoittamalla keittiöliedet huoneisiin 3 ja 6.

- Huonekorkeus on 300 cm. Sisustus on kokonaan uusittu.

- Vesikatto on tervatulla huovalla katettu harjakatto. Ruodelauditus on harjan suuntainen. Päätuseinät ja yksi väliseinä on salvottu harjaan asti. Harjavuoliainen ja vuoliaiset, joita on yksi kummallakin lappeella menevät niiden läpi. Vuoliaisten päällä on ohuet selkäpuut. Lattia on tasakerran korkeudella ja harja lattiasta 150 cm korkeudella. Välikattoa on ilmeisesti korotettu, sillä palovakuutuskirjassa v:lta 1858 mainitaan 7 ullakkoikkunaa, joita ei enää ole. Ullakon ovesa, joka on itäpäädyssä harjan alla on koukukusaranat, joiden lehti on pyöreä, halkaisijaltaan 8-10 cm kokoinen.

- Talon rakennettu v 1837. Se vahingoittui osittain päärakennuksen palaessa v 1886. Vuoteen 1891 mennessä se oli vuorattu uudelleen, katettu huopakatolla ja huoneluku oli lisätty neljään. Vuonna 1924 kaksi huonetta jaettiin kahtia.

Talo 3.

Rakennus on 27 m pitkä hirsistä rakennettu ulkorakennus, jonka länsipääty on kiinni talossa 2. Se on salvottu pitkänurkalle ja on vuorattu. Hirsiväliseiniä on viisi.

Kivijalkana on yksi kerros luonnonkiviä.

Katuseinä on vuorattu saumarimallisella pystylaudoituksella, saumarimat ovat 4-5 cm leveitä, paitsi seinää läntisimmän huoneen kohdalla mikä on vuorattu lomittaisilla 25-30 cm leveillä laudoilla. Pitkänurkkien päät on suojattu sileillä pystylaudoilla. Länneistä lukien kolmannessa huoneessa on 3 ikkunaa täystään alla. Pihaseinän vuoraus on aivan vastaavanlainen kuin katuseinän.

Pihan puolella on kaikkiaan 8 ovea. Nykyisin rakennuksessa on käymälä, lantala ja erilaisia varastohuoneita. Vesikatto on harjakatto, joka on katettu tervatulla huovalla.

Vuosina 1858 ja 1891 rakennuksen paikalla oli vuonna 1830 rakennettu 21 metriä pitkän ulkorakennus sekä vuonna 1829 rakennettu yksi-huoneinen aitta. Edellinen muodostaa nykyisen ulkorakennuksen pää-

osan, jälkimmäinen on todennäköisesti purettu ja sen paikalle on pitempää ulkorakennusta länsipäästään jatkettu yhden huoneen verran.

Talot 4 ja 5.

Rakennukset sijaitsevat tontin koillisnurkassa. Ne on rakennettu aivan vierekkäin. Asukkaiden kertoman mukaan talot on siirretty tontille tämän vuosisadan puolella. Niiden paikalla on palovakuutuskirjan mukaan ollut aikaisemmin kaksi ulkorakennusta. Molemmat on rakennettu hirsistä pitkänurkalle salvoten ja vuorattu punamul-latulla peiterimalaudoituksella. Ikkunat talossa 4 ovat normaali-kokoisia pysty- ja yläosassa olevan poikkivälikarmin neliruutuisiksi jakamia ja talossa 5 T-ikkunoita. Ikkunoissa on erilliset kulma-raudat ja saranat. Vuorilaudat ovat sileät ja valkoisiksi maalatut. Molempien talojen edessä on pihan puolella kuisti. Katot ovat harja kattoja ja ne on katettu tervahuovalla. Talon 5 ullakolle ei pääs-syt. Talon 4 kattorakenteet ovat sekundäärit, ne on tehty sahatuis-ta lankuista.

Talossa 4 on kolme asuinhuonetta, eteinen ja kuisti.

Talossa 5 on itäpäässä kaksi asuinhuonetta ja puolet kuistia, etei-senä, länsipäässä on sauna ja pesuhuone.

Asuinhuoneiden kiinteä sisustus on uusittu samalla tavalla kuin päärakennuksessa.

Talo 6

sijaitsee tontin kaakkoisnurkassa. Se on rakennettu hirsistä lyhyt-nurkalle salvoten ja vuorattu.

Kivijalka on 50-90 cm korkea ja muurattu kvaadereista ja luonnon- ja lohkokivistä. Laasti on samoin kuin talossa 2 kalkinsekaista. Vuoraus on tehty 9 cm leveistä höylätyistä pystysuuntaisista pont-tilaudoista ja talo on maalattu kellertäväksi. Katto on molemmista päistään aumattu ja katettu tiilellä. Ikkunat ovat T-ikkunoita, joissa on erilliset kulmaraudat ja saranat. Pohjoissivulla on pul-pettikattoinen kuisti.

Talossa on kolme asuinhuonetta ja eteinen. Kaksi poikittaista väli-seinää jakaa talon kolmeen osaan. Itäin jakautuu pitkittäisellä väliseinällä kahdeksi huoneeksi, keskimmaisessa on eteinen, jonka eteläreunassa on kaksi komeroa, toisessa on ullakon portaat, länti/sin osa on yhtenä huoneena. Huonekorkeus on 265 cm. Kiinteä sisustus on uusittu.

Kattorakenteet: Uusien tiilien ja harvan ruodelaudoituksen välissä on pärekerros. Harjan korkeus on 260 cm ja tasakerran 70 cm ullakon lattiasta. Kattotuolit on tehty neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä.

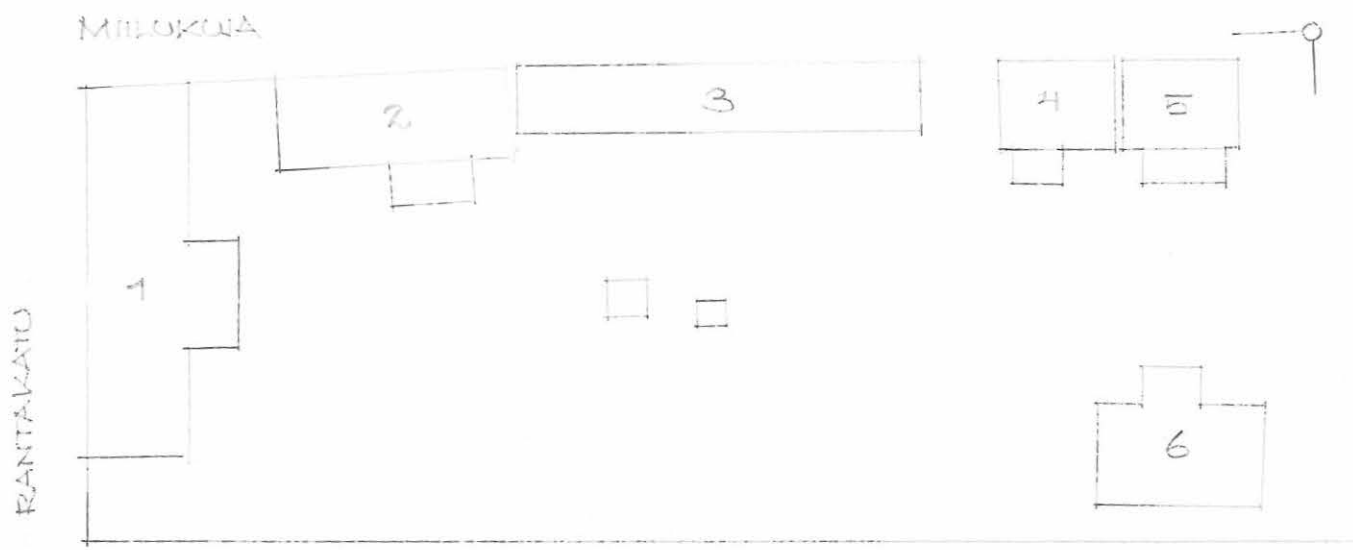
Niiden välimatka on n 90-100 cm. Kämpälä lepää jalasorren ja tasakerran päällä, kontti on pystysuora ja n 180 cm korkeudella selkäpuita tukevat kitapuut.

Ullakon seinissä on näkyvissä 70x40 kokoiset vuorauksella peitetyt ikkunat.

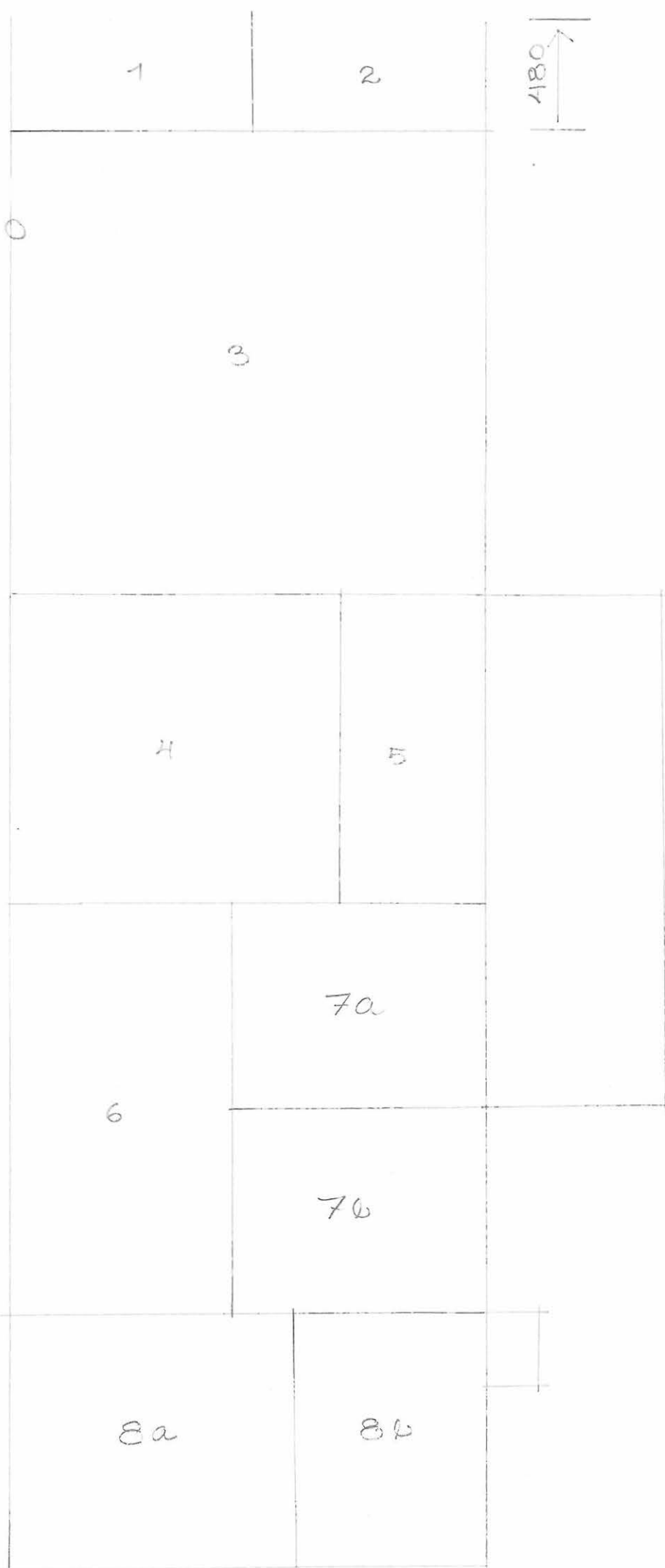
Seinähirret ovat neliskulmaisiksi palhottuja, niiden välissä on tilkkeenä sannalta. Samoin välikaton täytteenä on turvetta ja sammalta.

Talo on rakennettu v 1859. Alun perin siinä oli kolme huonetta, eteinen, leipomo ja kamari.

LITTE I, ASEMAPIIRUSTUS, MITAKAAYA 1:500

LIITE 2
POHJAKAAVIO
TALO 1.
MK, 1:100

Liite 3

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 4023 v:lta 1858, täydennetty v 1861, sekä kirjasta n:o 16937 v:lta 1891. Tarmon arkisto, VA.

1858. Tontin omistaa leipurimestari G.M. Hamren.

Talo 1 on vuonna 1801 rakennettu yksikerroksinen hirsinen talo, joka on vuorattu ja maalattu vihreällä "slammivärillä". Huoneita on 12, niistä mainitaan 2 eteistä, 2 salia, 6 kamaria ja 1 myymälä.

Talo 2 on v. 1837 rakennettu leipomorakennus. Se on vuorattu ja maalattu kolmelta sivulta punamullalla. 3 huonetta: kamari, leivintupa, pesutupa. Pituus 26 ja leveys 10 kynn.

Talo 3 on vuonna 1829 rakennettu talousaitta, jossa on huone ja ullakko. Kahdelta sivulta vuorattu ja maalattu punamullalla.

Talo 4 on vuonna 1830 rakennettu ulkorakennus, jossa on navetta, luhtiparveke, rehuvara, talli ym. Vuorattu kahdelta sivulta.

Talo 5 on vuonna 1837 rakennettu ulkorakennus, jossa on 2 makasiinia sekä ullakot niiden päällä. Vuorattu kahdelta sivulta.

Talo 6 on vuonna 1825 rakennettu rantamakasiini. 1 huone.

Talo 7 on vuonna 1837 rakennettu ulkorakennus, jossa on 1 hirsinen puuvaja ja 2 ristikkorakenteista vaunuvajaa.

1861. Omistaja sama kuin edellä.

Talo 8 on v 1859 rakennettu uudisrakennus, jossa on 3 huonetta: eteinen, leipomo ja kamari. Ei vielä vuorattu eikä maalattu.

1886. Talo 1 on palanut kokonaan ja talo 2 vahingoittunut.

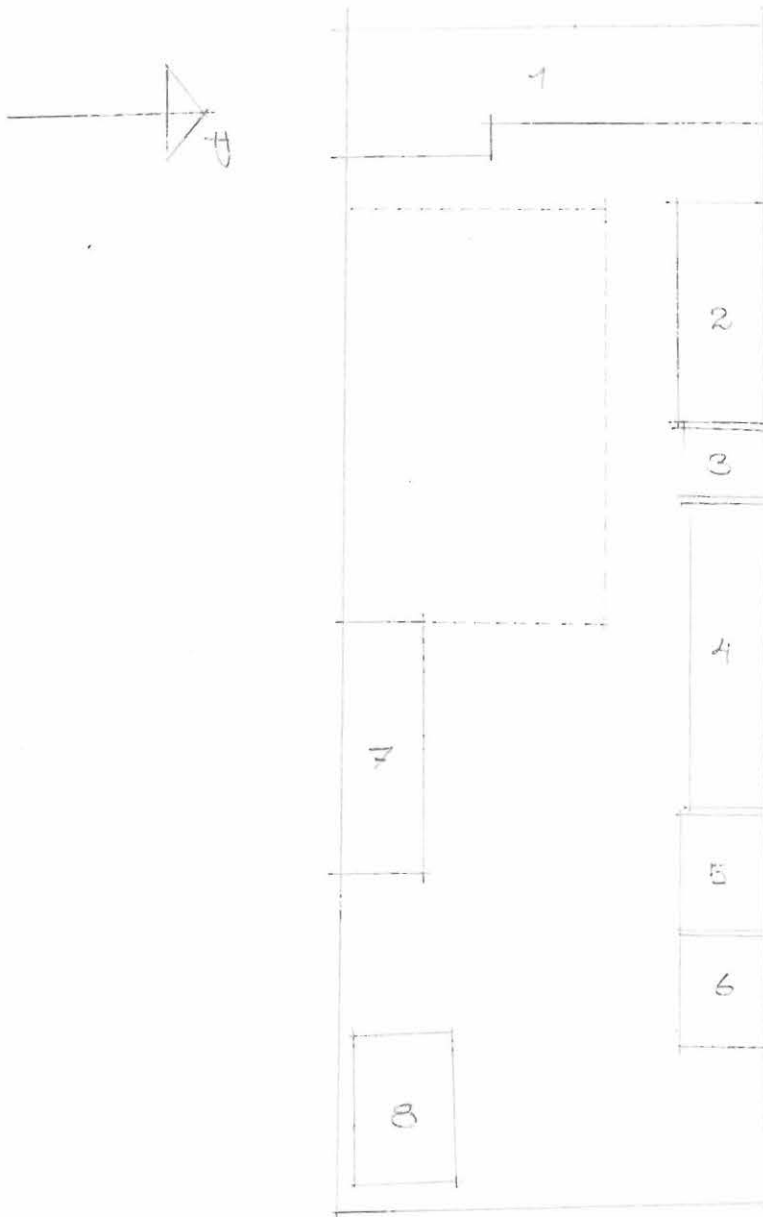
1891. Uusi vakuutus n:o 16937. Omistaja kapteeni J.V.Olin.

Talon 1 paikalle on rakennettu uusi päärakennus 1880-luvulla, tarkempaa rakennusvuotta ei mainita.

Pituus 4 1/2 ja leveys 12 kynn. 1-kerros, 8 asuinhuonetta. 6 kaakeliuunia ja keittiöliesi. Lautarakenteinen kuisti. Huopakatto.

Talo 2 on uudelleen vuorattu. 4 asuinhuonetta. Huopakatto.

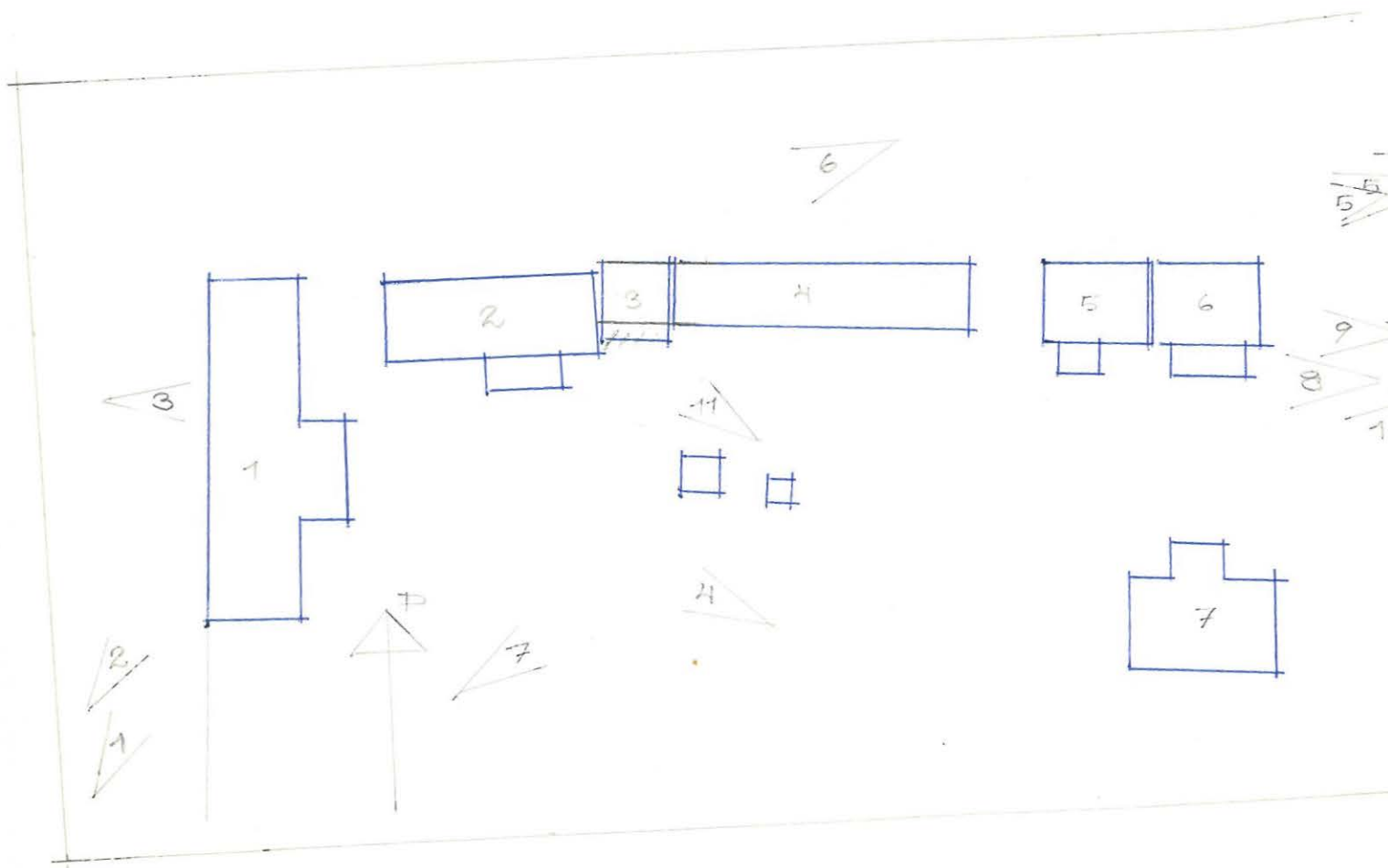
LIITE 4, PALOVAKUUTUSKIRJAAN N° 4023
V. 1858 LIITETTY ASEMAPIIRUSTUS.

TALO 8 ON VAKUUTETTU VUONNA 1861.
TALO 1 ON RAKENNETTU UUDELLEEN
JAVAKUUTETTU VUONNA 1891.
VET. ASEMAPIIRUSTUS, LIITE I

LIITE 5 VALOKUVAT

1. PÄÄRAKENNUKSEN KATUFASADI
2. " " " " " "
3. KATUFASADIN IKKUNA
4. PÄÄRAKENNUKSEN PIHAFASADI
5. ULKORAKENNUKSET MUKUKUJAN PUOLELTA
6. TALO 2
7. PIHARAKENNUKSET LONNASTA IDÄSTÄ
8. " " " " " "
9. ULKORAKENNUKSEJEN ITÄPÄÄTY
10. TALO 7
11. TALO 2 PIHAN PUOLELTA

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Ritva Tuomi			Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	49	4

Osoite

Rantakatu 40 - Kauppatori 1 - Merikatu

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 13 s.

Piirroksat

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 33 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 78 vuosilta 1834, 1840, 1846 ja 1851 sekä n:o 4647 vuodelta 1862. Tarmon arkisto. VA. 2 s.

Kuvakulmat

KRISTIINANKAUPUNKI, tontti 4, kortteli 49, kaupunginosa II
Rantakatu 40 - Kauppatori 1 - Merikatu

Inventoitu heinäkuussa 1966

Ritva Tuomi

- Inventointikertomukseen liittyvät samanaikaiset mittauspiirustukset Kansallismuseon piirustusarkistossa.

KIRJALLISET LÄHTEET

- Muutospiirustukset vuosilta 1887 ja 1938. Omistajan hallussa.

Liite 2 - Palovakuutuskirjat n:o 78 (1834, 1840, 1846 ja 1851) ja n:o 4647 (1862). Tarmon arkisto, VA.

TONTIN OMISTAA nykyisin Pohjoismaiden Yhdyspankki, jolla on päärakennuksessa Kristiinankaupungin konttori. Vuonna 1834 omistaja oli kauppias, varakonsuli S.A.Wendelin, joka rakennutti suurimman osan tontin rakennuksista. Vuonna 1862 tontin omisti varakonsuli O.Wendelin, vuonna 1887 ja 1892 kauppias Konrad Sundman. Pankin omistuksessa talo on ollut ainakin vuodesta 1938 lähtien.

Piir. TONTIN numero on vuoden 1825 kartassa 127-128. Vuonna 1834 tonttiin kuului vain eteläinen osa 127, tontti 128 liitettiin siihen vuoteen 1840 mennessä. Lähes neliönmuotoinen tontti rajoittuu etelässä Kauppatoriin, lännessä Rantakatuun, pohjoisessa tonttiin 49/3, jolle nyt on rakennettu uusia kaksikerroksisia kivitaloja, idässä tontti rajoittui aikaisemmin Kaupunginlahteen, nyt on tontin ja rannan välissä Merikatu sekä täytemaalle rakennettu yksikerroksinen liiketalo. Tontin kaakkoiskulmasta lohkaistulla alueella on huoltoasema. Vinkkelinmuotoinen päärakennus sijaitsee fasadit vasten Kauppatoria ja Rantakatua. Tontin pohjoisreunaa vasten on melkein tontin levyinen ulkorakennus ja koillisnurkassa on neliönmuotoinen makasiinirakennus. Maan pinta viettää itään.

Liite 1 PÄÄRAKENNUS on vinkkelirakennus, jonka leveämpi pääsiipi on vasten kauppatoria ja toinen siipi Rantakadun varrella.

Talo on rakennettu vaiheittain. Vanhin osa on vuonna 1832 rakennettu Rantakadun siiven keskiosa, jota on jatkettu molemmista päistään, ja vuonna 1837-8 rakennettiin pääsiipi ja siihen kuuluva lyhyt Rantakadun puoleinen siipi. Koko rakennus on yksikerroksinen hirsistä lyhytnurkalle salvottu ja vuorattu. Rantakadun siivessä on viisi liikehuoneistoa, torisiiven länsipäässä on pankin konttori ja itäpäässä kaksi asuntoa. Itäpäädyn kellarikerrokseen on rakennettu kahden liikehuoneiston tilat.

KIVIJALKA: Kivijalan korkeus on torifasadissa 80-240 cm, itäpäädyssä 240-220 cm, pääsiiven pihafasadissa 220-130 cm, Rantakadun siiven pihafasadissa 113-110 cm, pohjoispäädyssä 100-40 cm ja Rantakadun fasadissa 40-80 cm. Kivijalka on muurattu kvaadereista ja lohkokivistä sekä rapattu. Torifasadissa rappauspinta on käsitelty rosoiseksi, Rantakadun fasadissa rappauksella jäljitellään kvaadereita, joissa on sileät reunat ja rosopintainen keskiosa, pohjoispäädyssä ja pihafasadeissa rappauspinta on aaltoileva ja rosoinen, itäpäädyssä ja pihafasadin itäpäässä sileäksi hierretty. Torifasadin kivijalassa on nurkkapilasterien alla ja itäpään ovien välissä 10 cm korkeat risalliitit. Kivijalka on maalattu vaaleanharmaalla maalilla. Torifasadissa on yksi ja Rantakadun fasadissa samoin yksi peltiluukulla suljettu 28x32 cm kokoinen tuuletusluukku. Torifasadin itäpäässä on kaksi ovea ja kolme ikkunaa, ovet ovat kadun tasoa alempana ja niiden edessä on betonista valettu syvennys jonka päissä on portaat ja yläpuolella on katos. Itäpäädyssä on kolme sekundaaria ikkunaa. Pääsiiven pihafasadin itäpäässä on yksi ikkuna. Fasadissa on lisäksi kaksi kellarinovea, joista toinen on kuistin alla, sekä ovi avokivijalkaan. Rantakadun siiven pihafasadissa on ulkoneva, tiilistä muurattu kellarin oven katos sekä kaksi puuluukuin suljettua aukkoa kivijalan sisään. Rantakadun siiven avokivijalka on täytetty hiekalla.

KELLARIT. Rantakadun siivessä on kaksihuoneinen holvattu kellari, joka mainitaan jo vuoden 1834 palovakuutuskirjassa. Huoneet ovat noin 500 cm leveitä ja ne sijaitsevat peräkkäin talon suuntaisesti.

Sisäänkäynnin kohdalla oleva huone on 650 cm pitkä ja sen pohjoispuolella on 560 cm pituinen huone. Päätyseinät, väliseinät sekä sivuseinien holvaamaton osa on muurattu kvaadereista ja lohkokivistä. Holvattu katto on muurattu tiilistä ja rapattu. Tynnyriholvin lakikorkeus on 180 cm ja sivuseinien korkeus 75/80 cm. Lattia on valettu betonista. Oviaukko portaikkoon on holvattu, aukon leveys on 70 cm, sivujen korkeus 140 cm ja lakikorkeus 170 cm. Oven kaari jatkuu kellarihuoneen katossa 250 cm verran lohkaisten osan sitä vastaan poikittaissuuntaisesta tynnyriholvista. Oven ulkopuolella on tiilistä muurattu porrashuone, jossa on kvaadereista muuratut portaat. Porrashuone on harjakattoinen ja ulkopuolelta rapattu rosopintaiseksi. Molemmissa kellarihuoneissa on kadun puolella kaksi 30x30 cm kokoista tuuletusaukkoa ja pohjoisessa huoneessa on lisäksi yksi tuuletusluuku pihan puolella.

- Piir.2 Pääsiiven itäpäässä on sekundaari^{nen} kellari, jossa on kaksi liikehuoneistoa sekä sauna, pesutupa ja pannuhuone. Tämän länsipuolella on vanhempi tynnyriholvattu kellarihuone talon suhteen poikittaissuuntaisesti. Huoneesta on ovi uuteen kellariin sekä pihalle. Kellariin on muurattu öljysäiliö, joten sen pituutta ei voinut nähdä. Leveys on 540 cm, sivuseinien korkeus 100 cm ja lakikorkeus 215 cm. Huoneen edessä on 120 cm leveä käytävä, jonka molemmissa päissä on kaarevat oviaukot ja molemmissa sivuseinissä kaksi 70x50 cm kokoista ja 40 cm syvää komeroa, joissa on suljettavat luukut. Käytävän ja huoneen seinät ovat rapattua tiiltä, paitsi holvatun huoneen sivuseiniä, jotka on muurattu kivistä ja rapattu. Lattiat on valettu betonista. Ulko-ovi on tehty pysty-laudoista. Se on vuorattu sisäpuolelta vinosuuntaisesti naulatuilla ponttilaudoilla ja ulkopuolelta maalatuilla rautalevyillä. Oven yläosassa on levy, jossa on vuosiluku 1877.
- Edellisen länsipuolella on ovi varastotilana olevaan avokivijalkaan. Yhtenäinen tila jatkuu katuseinään asti. Maalattia on peitetty irto-laudoilla.
- Piir.3

FASADIT.

- Fasadi torille. Fasadi jakaantuu horisontaalisesti arkkitraavi-
 vyöhykkeeseen ja ikkunavyöhykkeeseen. Räystään alla on profiloitu
 piir.4 lista ja arkkitraavin alla kapea vesilista. Kivijalan päällä on
 ylempänä vinosta ja sen alla olevasta pystysuuntaisesta laudasta
 muodostuva vesilista. Vertikaalisesti fasadi jakaantuu kolmeen vyö-
 hykkeeseen. Reunoissa on kolmen ikkuna-akselin levyiset vyöhykkeet,
 joiden kohdalla seinäpintaa jäsentävät ikkunavyöhykkeen korkui-
 set pilasterit. Pilastereita on nurkissa olevat mukaanluettuna neljä
 kunnassakin päässä. Ne on tehty sileistä pystylaudoina ja ulko-
 nevat noin 10 cm. Kapiteeli on profiloitu ja sen alla on kolme vaaka-
 suuntaista rimaa kiertämässä pilasteria. Jalusta on samoin profi-
 loitu ja ulkoneva. Pilasterivyöhykkeiden yläpuolella on sileän ark-
 piir.5 kitraavilaudoituksen päällä pystyurteiset triglyfijäljitelmät. Kes-
 kimmäisessä vyöhykkeessä ei ole sisäistä vertikaalijaottelua. Arkki-
 traavissa on ikkunat akselissa ensimmäisen kerroksen ikkunoiden
 kanssa. Arkkitraavin seinäpinta on sileää vaakasuuntaista lautaa ja
 alemman vyöhykkeen 18-23 cm levyisistä jyrkästi uurrettua vaakasuun-
 taista ponttilautaa. Molemmissa reunavyöhykkeissä on kolme ikkunaa,
 fasadin läntisimmän ikkunan paikalla on vuodesta 1887 lähtien ol-
 lut ovi, jonka yläosa on ikkunaa, ikkunan yläreuna on muiden ikkunoi-
 den yläreunan tasolla. Keskivyöhykkeessä on 8 ensimmäisen kerroksen
 ikkunaa ja 8 ullakon ikkunaa akselissa näiden päällä. Fasadin länsi-
 laidasta lukien kuudennen ja seitsemännen ikkunan välissä on ulko-
 ovi., jonka yläpuolella on samoin ikkunoiden yläreunan tasolle ulot-
 tuva ikkuna-aukko. Ullakkoikkunaa oven yläpuolella ei ole. Vuoden
 1887 muutospiirustuksessa on lännestä lukien viidennen ikkunan koh-
 dalle piirretty ovi. Ovesta ei nyt ole näkyvissä mitään merkkejä,
 on mahdollista, että suunnitelmia on muutettu ja sen tilalle on ra-
 kennettu nykyinen ulko-ovi, jota ei vielä vuoden 1887 piirustuksissa
 ole. Ullakkoikkunoissa on sileät kehyslaudat, yläkehyslaudan yläreuna

on loivasti kaareva. Ensimmäisen kerroksen ikkunoissa on sileät sivukehyslaudat, profiloituneet, sivuille levenevät alakehyslaudat ja kahden konsolin kannattamat profiloituneet räystäsmäiset yläkehukset. Konsolien välisessä tilassa on sileä reunoista viistetty lauta. Torifasadin ikkunoissa on aikaisemmin ollut puukehysiset valkoiset markiisit, joita oli muutama vielä ullakolla.

- Itäpäätty. Vuoraus on samanlainen kuin torifasadin keskiosassa. Nurkissa on ikkunavyöhykkeen korkuiset pilasterit. Ikkuna-akseleita on kolme.

- Pääsiiven Rantakadulle kääntyvän siiven fasadi.

Vuoraus on samanlainen kuin torifasadin keskiosassa paitsi että kaksi samanlaista pilasteria kuin torifasadissa jakaa fasadin kolmeen osaan. Lähinnä toria olevassa vyöhykkeessä on säännöllisin välimatkoin kolme ullakon ikkunaa, keskellä vyöhykettä niiden alapuolella on pankkisalin suuri ikkuna, joka muodostuu neljästä vierekkäin asetetusta normaali-ikkunasta. Aikaisemmin vyöhykkeessä oli kaksi ikkunaa ja ovi niiden välissä, ovi poistettiin vuonna 1887 ja ikkunat muutettiin nykyiselleen myöhemmin.

Keskimmäisessä vyöhykkeessä on yksi ensimmäisen kerroksen ja yksi ullakon ikkuna. Reunavyöhykkeessä on kaksi ullakon ikkunaa ja niiden alapuolella myymälän ovi ja näyteikkuna. Vyöhykkeen pohjoisreunassa ei ole pilasteria vaan sileä lauta.

Ullakkoikkunoissa ei ole kehyslautoja vaan sileät valkoiset puitteet. Ensimmäisen kerroksen ikkunoissa on sileät kehyslaudat ilman konsoleja ja profiloitua alakehyslistaa.

- Rantakadun siiven katufasadi. Seinäpinnat on laudoitettu samantyyppisillä uurretilla ponttilaudoilla kuin pääsiiven fasadien seinäpinnat. Horisontaalijaottelua ei ole. Räystäs on alempana kuin pääosan Rantakadun siiven räystäs, samoin ullakon ikkunat ovat eri tasolla. Ensimmäisen kerroksen ikkunoiden yläreuna sen sijaan on samalla korkeudella koko Rantakadun puoleisessa fasadissa. Seinäpinta jatkuu yhtenäisenä, saunan kohdalla on vain sileä pystylauta.

Vastaavat pystylaudat jakavat Rantakadun talon katufasadin kolmeen vyöhykkeeseen niiltä kohdilta mistä taloa sen molemmista päistä on jatkettu. Ullakkoikkunoita on kaikkiaan 13. Niiden alapuolella on neljän myymälän ulko-ovet ja näyteikkunat. Pohjoispäähän rakennettiin vuonna 1887 ovi toisen ikkunan kohdalle. Muita ovia ei Rantakadun fasadissa vielä silloin ollut. Ullakkoikkunoissa on sileät sivukehyslaudat ja profiloituneet ylä- ja alakehyslaudat. Näyteikkunoiden kehysten päällä on profiloituneet räystäslistat.

- Pohjoispääty. Rantakadun siivessä on harjakatto. Hirsiä ei ole salvottu päädyssä harjaan asti, tasakerran yläpuolella on yksinkertainen sileä vaakalautoitus. Muu seinäpinta tasakerran korkeudelle on vuorattu samoin kuin katufasadi. Ikkunoita ei ole.

- Pihafasadit. Pääsiiven fasadi. Räystäään alla on samanlainen profiloitu lista kuin katufasadissa. Horisontaalijaottelu on myös kuin katufasadissa, vertikaalijaottelua ei ole. Ullakkoikkunoissa ei ole lainkaan kehyslautoja. Ensimmäisen kerroksen ikkunoissa on sileät kehyslaudat, yläkehysten päällä on profiloitu räystäslista ja sen alla reunoista viistetty lauta. Ullakon ikkunoita on 9. Ensimmäisen kerroksen ikkunoita on siirretty ja lisätty kapeilla ikkunoilla niin ettei alkuperäistä akseliryhmittelyä ole näkyvissä. Fasadissa on kaksi kuistia ja sen länsireunassa, vinkkelin sisänurkassa on ovi. Kuistit ovat lautarakenteiset, ne on vuorattu 10-11 cm levyisillä höylätyillä ponttilautoilla. Läntisemmän kuistin kohdalla on ollut kuisti jo vuonna 1862. Fasadin länsireunassa oli vuonna 1862 kuisti tai erillinen lisähuone. Sen kohdalla on Rantakadun siivessä laudoituksessa sauma. Lisärakennuksessa on ollut pulpettikatto. Päärakennuksen Rantakadun puoleisessa lyhyessä pihasiivessä on kaksi samanlaista ullakon ikkunaa kuin viereisessä pohjoiseen antavassa pihafasadissa.

- Rantakadun talon pihafasadi. Laudoitus ja ikkunakehykset ovat samanlaiset kuin kadun puolella. Ovia on kolme. Pohjoispäässä olevan

oven kohdalle on vuoden 1862 palovakuutuskirjan asemapiirustuksessa piirretty portaikko ja keskimmäisen oven eteen kuisti. Eteläisin ovi lienee kaikkein uusin. Kaikissa ovissa on sileät sivukehyslaudat ja samanlainen yläkehys kuin ikkunoissa. Vertikaalivyöhykejako on sama kuin kadun puolella. Reunavyöhykkeissä on kolme ullakkoikkunaa ja akseleissa näiden alla ovi ja kaksi ikkunaa. Keskimmäisen vyöhykkeen ullakkoikkunoita on 4, ne eivät sijaitse säännöllisin välimatkoin ja vain kaksi alempaa ikkunaa on akselissa niiden kanssa. Ullakon ikkunoita on yksi joka huoneen kohdalla ja ensimmäisen kerroksen ikkunoita on lisätty ja siirretty.

- Ikkunat. Näyteikkunoita ja sekundäärejä kolmiveyisiä ja kapeita komeronikkunoita lukuunottamatta asuinkerroksen ikkunat ovat 120 x 190 cm kokoisia T-ikkunoita pääsiivessä ja 6-ruutuisia, 120 x 190 cm kokoisia pysty- ja yläosassa olevalla poikkivälikarmilla varustettuja ikkunoita Rantakadun siivessä. Pääsiiven ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat paitsi toisessa ikkunassa idästä lukien toirin puolella, siinä on 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat. Ullakon ikkunat ovat pääsiivessä 70 x 45 cm kokoisia ja kaksiruutuisia, keskellä on pystypieniä. Muutamissa pihan puoleisissa ikkunoissa on kulmarautasaranat. Rantakadun siiven ullakkoikkunat ovat 120 x 60 cm kokoisissa aukoissa itse ikkunat ovat noin 5 cm kapeammat ja matalammat sen levyisten karmien johdosta. Ikkunoissa on kulmarautasaranat ja keskellä pystyvälikarmi.

MAALIT. Seinäpinnat on maalattu vaalean siniharmaiksi ja listat ja ikkunankehykset valkoisiksi. Myös sokkeli on maalattu vaaleanharmaaksi. Vuoden 1840 palovakuutuskirjassa mainitaan, että molemmat siivet on maalattu keltaisella öljyvärillä.

SISÄTILAT.

Liite 1 - Pohjakaava on epäsäännöllinen. Koko talossa on kaikkiaan 34 huonetta. Lisäksi pääsiivessä on joukko numeroimattomia käytäviä ja komeroita. Rantakadun koko siivessä kaikki poikittaiset väliseinät

ulottuvat läpi talon ja pitkittäiset väliseinät ovat yhden poikkiseinävälin pituisia. Torisiivessä on kaksi eri linjassa olevaa pitkittäistä väliseinää, joihin poikittaiset väliseinät on salvottu. Vanhimpaan, vuonna 1832 rakennettuun taloon kuuluvat huoneet 6-12. Palovakuutuskirjan mukaan talossa oli alun perin eteinen, sali 2 kamaria ja 2 tupaa. Todennäköisesti huone 11 oli eteinen, jonka ulko-ovi oli akselissa ullakon ikkunan kanssa, keskellä seinää. Huone 12 on muita korkeampi ja on ilmeisesti ollut sali.

Palovakuutuskirjan mukaan huoneet 13-16 on rakennettu vuonna 1838. Uuden päärakennuksen, huoneiden 17-34 rakennusvuodeksi ilmoitetaan samoin 1838. Ullakon itäpäädyn seinähirsissä on kuitenkin mustalla maalattu kirjoitus: "År 1837 Uppbyggdes detta Hus af Handn.Sim: And: Wendelin och inflyttades 28(?) Nov: samma år." Todennäköisesti ei alun perin ollut tarkoitus rakentaa huoneita 13-16, sillä katto on aumattu huoneiden 18-17 yläpuolella, niiden pohjoisseinään ullakolle on myöhemmin sahattu oviaukko, ja seinän pohjoispuolella on jäljellä kiinninaulattuja eristyspahvin palasia, lisäksi hirret ovat patinoituneita.

Pohjoispään huoneet 1-5 on rakennettu vuonna 1846, jolloin niistä tehtiin lisäys palovakuutuskirjaan. Vuonna 1840 oli päärakennuksessa 3 eteistä, 3 sisäeteistä, 2 salia, keittiö ja 16 kamaria, joista yhdessä oli myymälä. Alkuperäistä huoneryhmittelyä on nykyisestä vaikea erottaa.

Rantakadun siivessä, huoneissa 1-18 on yhteensä viisi myymälää. Pankkihuoneisto on huoneissa 19-22. Suurempi kahdesta asunnosta käsittää huoneet 23-29 ja pienempi huoneet 30-34.

- Huonekorkeus vaihtelee 310 ja 355 cm välillä ollen 310 cm huoneissa 1-5, 8, 9 ja 11, noin 315 huoneissa 6, 7 ja 10, 330 cm huoneissa 12 ja 325-330 cm huoneissa 13-16, n. 350 cm huoneissa 17-23, 355 cm huoneessa 29, noin 340 cm huoneissa 25, 26, 28 ja 30 sekä noin 330-335 cm muissa torisiiven huoneissa. Tarkistetut huonekorkeudet on merkitty vuoden 1938 pohjapiirustukseen.

- Kiinteä sisustus on suurimmaksi osaksi uusittu:

Lattioilla on korkkimatto, seinät on tapetoitu tai maalattu tai niiden alaosa on paneloitu helmiponttilaudoilla. Katot on joko paperoitu tai ne on peitetty neliskulmaisilla kuitulevyलाatoilla. Huoneessa 28 on pyöreä, halkaisijaltaan 80-90 cm kokoinen katto-medaljonki, jonka koristelu muodostuu sisäkkäisistä eri tavoin profiloituista renkaista, ja keskellä olevasta kukka-aiheesta. Noin 90 cm päässä seinistä kiertää katossa profiloitu lista.

- Ovet. 1. Rantakadun siiven ullakolla on asuinkerroksesta ullakon oveksi siirretty vanha puoliranskalainen peiliovi (piir.). Oven koko on 89x190 cm ja paksuus 4,2 cm. Peilien korkeudet ovat ylhäältä luetellen 78,5-26,5-42,5 cm ja leveys 67,5 cm. Toisella puolella on kohopeilit. Ovessa on päällä oleva vanha lukko, soikea avainkilpi ja taotuilla nauloilla kiinnitetyt pyöreät koukkusaranan lehdet (piir.)

2. Oviaukoissa 26-eteinen, 24-eteinen, 22-24 ja 26-28 on keskenään samanlaiset täysranskalaiset pariovet. Ovien puolikkaat ovat 64,5x238 cm kokoiset, peilien korkeudet ovat 100-36,5-52 cm ja leveys on 40 cm. Peileissä on rombikuviot, ylä- ja alapeilissä rombi on pystysuorassa ja keskipeilissä vaakasuorassa. Rombien kärjet on katkaistu noin 1,5 cm levyisiksi. Profiili kuten piirretty. Ovessa 26-eteinen on pallopäiset saranat, muissa uudet suippopäiset. Ovet 15-13, 8-10, keskellä torifasadia oleva ovi sekä huoneen 16 ulko-ovi ovat edellisten kaltaisia, mutta vain keskinmälisessä peilissä on rombi.

3. Ovet 3-5, 6-7, ja 25-27 ovat keskenään lähes samalla tavoin profiloituja täysranskalaisia kolmipeilisiä yksinkertaisia ovia. Ne ovat 95x205 cm kokoisia, peilien korkeudet ovat ylhäältä luetellen 88-30-48 cm ja leveys 77,5 cm. Oven 3-5 yläpeilissä on noin 50x60 cm kokoinen ikkuna, joka on suorakaiteen, jonka kulmat on katkaistu koverasti, muotoinen. Ikkunan reunat on profiloitu. Huoneesta 29 kuistille johtava ovi on profiloinniltaan ja kooltaan edellisten

kaltainen, mutta ulkopuolella on kohopeilit.

Kautta talon on yleisin ovien ja ikkunoiden kehyslista lähes sileä ovea kohti kahdella teräväkulmaisella porrastuksella oheneva lista.

piir.11 Paikoitellen, mm. ovesa 25/27 on enemmän profiloitu kehyslista (piir)

-Uunit. Rantakadun siiven myymälöiden uunit ovat peltisiä pönttöuuneja, joko pyöreitä tai poikkileikkaukseltaan suorakaiteen muotoisia, sekä yksinkertaisia koristelemattomia valkoisia kaakeliuuneja.

Huoneessa 33 on englantilaistyylinen takkauuni, joka on 140 cm korkea, 130 cm leveä ja 50 cm syvä. Yläreunassa on koristekaakelivyöhyke. Sileät kaakelit ovat 20x20 cm kokoisia. Kahdet savupellit.

Huoneissa 30 ja 27 on samoin takkamaiset matalat jugend-koristeiset uunit. 18x18 cm kokoiset kaakelit on lasitettu kirkkaan tummanvihreiksi. Huoneessa 24 on 240 cm korkea vaalean beige-värinen Jugenduuni ja huoneessa 22 samanlainen tummanruskeaksi lasitettu. Kaakelit ovat 25,5x25,5 cm kokoisia.

VESIKATTO. Koko katto on katettu galvanoidulla pellillä. Torisiivessä ja sen Rantakadulle kääntyvässä lyhyessä siivessä on aumattu harjakatto. Rantakadun talossa on harjakatto. Päärakennuksen torisiiven harja on korkeammalla kuin sen Rantakadun siiven harja, mutta jälkimmäisen läntinen lape on yhtenäistä pintaa edellisen läntisen aumatun lappeen kanssa. Lyhyt Rantakadun siipi on pohjoispäästä aumattu ja sen ja Rantakadun talon liitoskohtaan muodostuu näin kattoon syvennys, jossa on kattokouru.

- Katon rakenne. Rantakadun talo. Ruodelaudoitus on koko siivessä harjan suuntainen, laudat ovat noin 20 cm leveitä, joukossa on runsaasti kaksiuraisia vesikattolautoja. Vanhimman (6-12) osan väli- ja päätyseinät on salvottu harjaan asti. Ne kannattavat neliskulmaista hirsistä tehtyjä harjahirttä ja kahta vuoliaista kummallakin lappeella, vuoliaiset menevät seinien läpi ja päättyvät entisten päätyseinien ulkopuolella. Vuoliaisten yläreunassa on kolot, joissa kulkevat noin 120 cm päässä toisistaan sahatuista lankuista olevat

harjan suuntaiset ruodelaudoitusta kannattavat selkäpuut.

Pohjoispäädyssä huoneiden 1-5 kohdalla päätyseinä on salvottu hirsistä tasakerran korkeudelle ja väliseinä välikaton korkeudelle. Kattoa kannattavat sahatut selkäpuut ja niitä tukevat kitapuut. Väliseinä 13-16 on sivuilta salvottu tasakerran korkeudelle. Sen päällä on jalasorsi, joka päistään tukeutuu seinissä 12-13 ja 16-17 oleviin koloihin. Selkäpuita kannattavat jalasorren ja tasakerran päällä lepäävä kypälä ja pystysuora kontti, sekä kitapuu noin 250 cm korkeudella lattiasta. Kattotuolien väli on noin 130 cm, ne on tehty neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä.

Harjan korkeus ullakon lattiasta on 360-390 cm ja tasakerran korkeus 120-150 cm.

Torisiiven ja lyhyen Rantakadun siiven kattorakenteet. Ruodelaudoit- tus on harjan suuntainen, laudat ovat uusia. Väliseinät on lähellä sivuseiniä salvottu tasakerran korkeudelle. Niiden päällä on noin 150 cm päässä sivuseinistä jalasorret, myös päädyissä Jalkakatto- tuolit ovat noin 130 cm päässä toisistaan, selkäpuut nojaavat ala- päästään tasakertaan ja liittyvät kypälään konsoliliitoksella, kont- ti on pystysuora, ullakon lattiasta noin 300 cm korkeudella on kita- puu ja selkäpuut nojaavat harjalla toisiinsa. Hirret on neliskulmai- siksi palhottuja. Harja on noin 450 cm korkeudella lattiasta ja tasakerta 160 cm korkeudella.

RAKENNE. Talo on rakennettu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä, lyhytnurkalle salvoten. Ainakin torisiivessä nurkka on lukkolyhyt- nurkka. Hirsien välissä on tilkkeenä sammalta. Vuorauksen ja hirsii- seinän välissä on pahvieristys.

Saumot seinän 4-6 pohjoispuolella, 12-13 eteläpuolella ja 15-17 pohjoispuolella ovat tiiviitä saunoja aivan väliseinien vieressä. Todennäköisesti on käytetty lyhytnurkkien päälle naulattua karaa.

RAKENNUSHISTORIA, yhteenveto.

Huoneet 6-12 käsittävä asuinrakennus rakennettiin Rantakadun varrelle vuonna 1832. Vuonna 1834 taloa ei vielä oltu vuorattu eikä maalattu. Talossa oli tuohikatto.

Uusi päärakennus torin varrelle, johon kuuluivat huoneet 17 - 34 rakennettiin vuonna 1837 ja yhdistettiin Rantakadun puoleiseen ilmeisesti vuonna 1838 rakentamalla niiden väliin huoneet 13-16 käsittävä osa. Vuonna 1840 mainitaan koko talon olevan vuorattu ja maalattu keltaisella öljyvärillä. Rantakadun siipi jatkettiin pohjoispäästään huoneilla 1-5 vuoteen 1846 mennessä.

Vuonna 1850 uuteen päärakennukseen rakennettiin lauta- ja ristikkorakenteinen lisärakennus, jossa oli yksi huone, sekä kuisti. Tämä on mahdollisesti ollut vinkkelin sisänurkassa, nyt se on purettu. Vuonna 1861 Rantakadun talon itäpuolelle rakennettiin kaksi kuistia. Päärakennuksen pohjoispuolelle rakennettiin vuonna 1862 yksi kuisti. 1887 katufasadeissa tehtiin muutoksia, joissa torille rakennettiin kaksi ulko-ovea ja Rantakadun fasadin eteläpäästä poistettiin yksi ovi ja pohjoispäähän rakennettiin ulko-ovi. Rantakadun siiven muut myymälät lienee rakennettu tämän vuosisadan puolella.

ULKORAKENNUKSET.

piir. 1 - Talo 2. sijaitsee tontin pohjoisreunassa ulottuen Rantakadulta Merikadulle. Länsipäässä on lauta- ja ristikkorakenteinen osa, muu osa rakennuksesta on tehty neliskulmaiseksi palhotuista hirsistä lyhytnurkalle salvoten. Rakennus on vuorattu vaakasuuntaisilla n. 18-20 cm leveillä molemmista reunoista loivasti uurretuilla laudoilla. Katto on molemmista päistä aumattu ja se on katettu pellillä. Matala kivijalka on muuraamaton.

Talossa on välikatto. Osa väliseinistä on salvottu harjaan asti, suurin osa tasakerran korkeudelle. Nyt on väliseiniä toisin paikoin poistettu ja toisin paikoin on rakennettu lautaväliseiniä. Kattorakenteet ovat peltikaton aikaiset, ruodelaudoitus on harjan suun-

tainen ja sitä kannattavat kitapuiden tukemat sahatut selkäpuut. Ullakolla on 85x40 cm kokoisia ikkunoita sekä parven luukkuja, kaikki aukeavat pihalle päin.

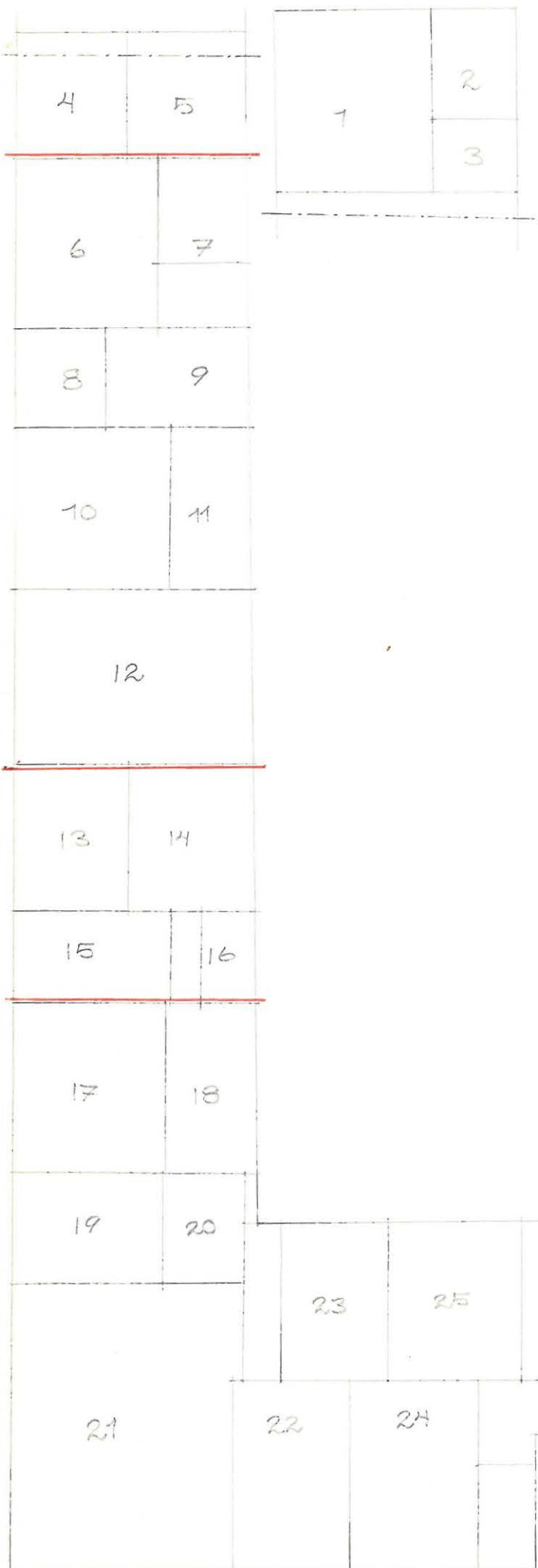
Itäpäähän on entisen leivintuvan paikalle sisustettu asunto, johon ei kuitenkaan päässyt sisälle. Muut huoneet ovat vajoina ja liikkeiden varastoina. Talo on maalattu kellertävällä öljyvärillä.

Lukuunottamatta läntistä lauta- ja ristikkorakenteista osaa talo rakennettiin vuonna 1838. Se jatkettiin länsipäästä vuonna 1862.

piir.1 - Talo 3 sijaitsee edellisen vieressä tontin koillisnurkassa. Rakennus on useiden eri puolilla kaupunkia sijaitsevien liikkeiden varastona, eikä siihen päässyt sisälle. Se on vuorattu 14 cm leveillä vaakasuuntaisilla laudoilla. Kivijalka on tehty kvaadereista, sitä ei ole muurattu eikä rapattu. Nykyisen kuoren sisällä on vanhat eri aikoina rakennetut ulkorakennukset.

Kaakkoisnurkassa oleva vanhin osa on rakennettu vuonna 1828. Se lisärakennettiin vuonna 1839, jolloin rakennuksessa oli 4 makasiinia. Vuonna 1846 sen pohjoispuolelle rakennettiin kaksi pienempää ulkorakennusta. Ne on joko purettu vuoden 1862 lisärakennuksen tieltä tai niitä on käytetty sen osiina. Mainittuna vuonna talo rakennettiin nykyiselleen, siinä oli 5 huonetta, se vuorattiin ja maalattiin vaalealla maalilla, joka lienee juuri nykyinen vaalean siniharmaa väri. Talossa on välikatto. Eteläfasadissa on kaksi avonaista päistään pyöristettyä luhtiparvekkeen ikkuna-aukkoa.

Vesikatto muodostuu kahdesta vierekkäisestä päistään aumatusta harjakatosta, jonka päädyt ovat itään ja länteen.

LIIITE 1.

POHJAKAAVIO,

MITTAKAAVA 1:200

— = SAUMA

LIITE 2. Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 78 vuosilta 1834, 1840, 1846 ja 1851 sekä n:o 4647 vuodelta 1862.

Tarmon arkisto, VA.

- liitep. 1834. Tontin omistaa kauppias, varakonsuli S.A.Wendelin. Talo 1 on vuonna 1832 rakennettu yksikerroksinen asuintalo. Pituus 35, leveys 14 3/4 kyynärää. Ei vuorattu eikä maalattu. 6 huonetta: eteinen, sali, 2 kamaria ja 2 tupaa. Holvattu kaksihuoneinen kellari. Talo 2 on vanhempi makasiinirakennus, jota ei ole palovakuutettu. Talo 3 on vuonna 1828 rakennettu, vuoraamaton, punamullattu, 2 makasiinia käsittävä ulkorakennus.
- liitep. 1840. Tonttia on laajennettu pohjoiseen. Talo 1 on lisärakennettu vuonna 1838. Vuorattu ja maalattu keltaisella öljyvärillä. 7 huonetta. Talo 3 on lisärakennettu vuonna 1839. 4 makasiinia. Talo 4 on rakennettu uusista honkahirsistä vuonna 1838 ja vuorattu 1839. Maalattu keltaisella öljyvärillä. 3 eteistä, 3 sisäeteistä(tambur), 2 salia, 11 kamaria. Keittiö. Yhdessä huoneessa on myymälä. 2 holvattua kellaria, joihin kiviportaat. Talo 5 on rakennettu vuonna 1838, vuorattu ja maalattu keltaisella öljyvärillä. 12 huonetta: pesutupa, sauna, 2 kamaria, 2 makasiinia, eteinen, navetta, talli, rehuvaaja, lantala, puuvaaja. Pituus 90 kyyn. Tuohikatto ja 1 kyyn. kivijalka.
1846. Talot n:o 2 ja 6 on lisätty.
1851. Vuonna 1850 taloon 4 rakennettu lisärakennus, jossa 1 asuinhuone ja kuisti. Pituus 7 ja leveys 5 kyynärää.
- liitep. 1862. Uusi vakuutus n:o 4647. Omistaja sama. Talo 1. Vuonna 1861 on itäpuolelle rakennettu 2 kuistia. Talon pituus on 68 ja leveys 14 3/4 kyynärää. 19 huonetta: 2 eteistä, 2 sisäeteistä, 2 salia, 10 kamaria, 1 keittiö ja leivintupa. Talo 4. Pohjoissivulle on rakennettu vuonna 1862 kuisti. Eteinen on muutettu asuinhuoneeksi. 24 huonetta: 4 eteistä, 3 sisäeteistä, 2 salia, 11 kamaria, 2 kauppakonttoria ja 1 myymälä. Pituus toril-

le 70 ja Rantakadulle 34 1/2 kyynärää. (1 keittiö).

Vuorauksessa pilasterit ja korniisit.

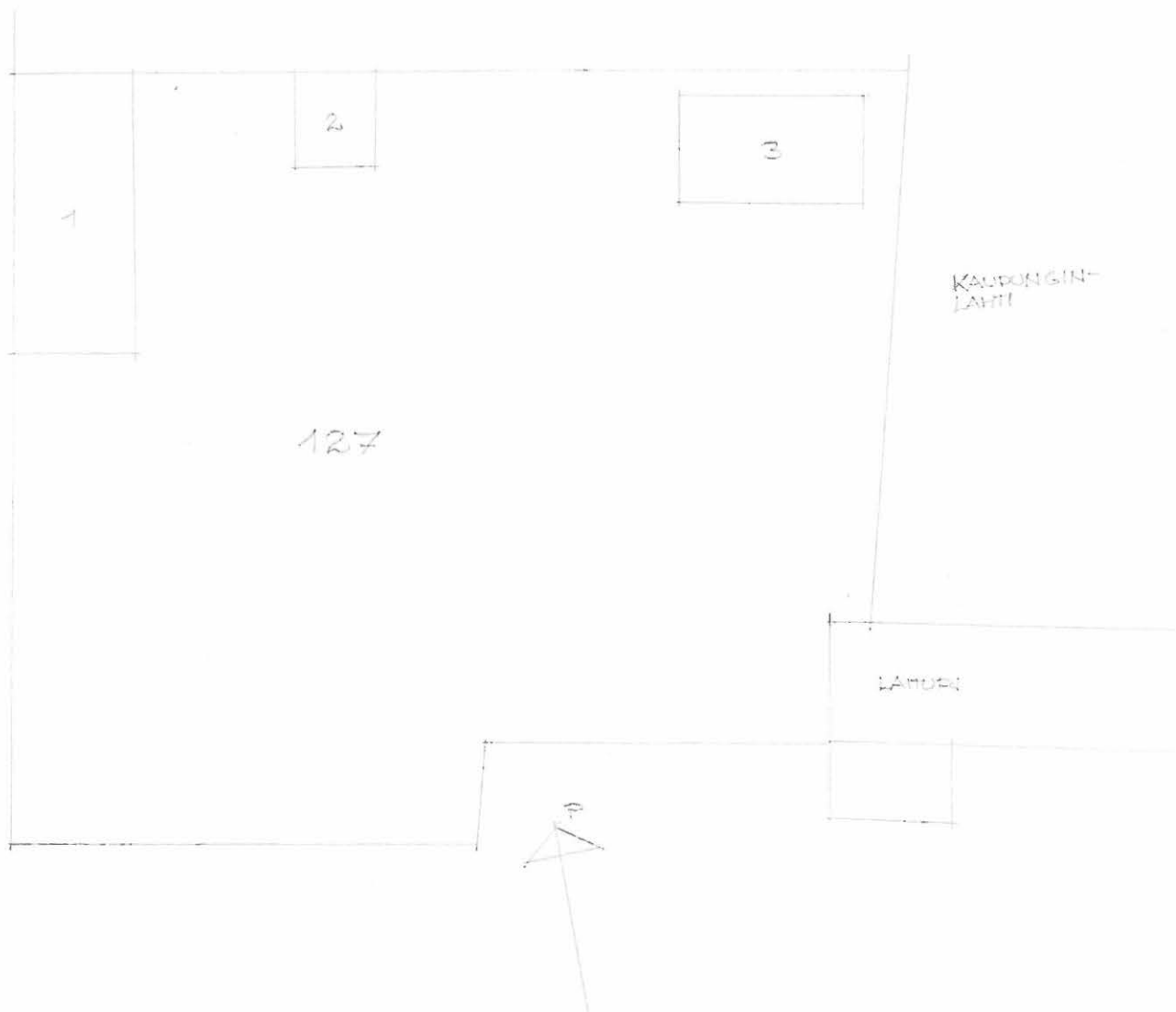
Talo 3 lisärakennettu vuonna 1862. Vuorattu ponttilaudoin, maalattu vaalealla öljyvärillä. 5 huonetta: 3 makasiinia, 1 jäävarasto ja halkovaja. Välikatto.

Talo 5. Vuonna 1862 on länsipäähän rakennettu 21 kyynärää pitkä ristikkorakenteinen lisärakennus. 13 huonetta:

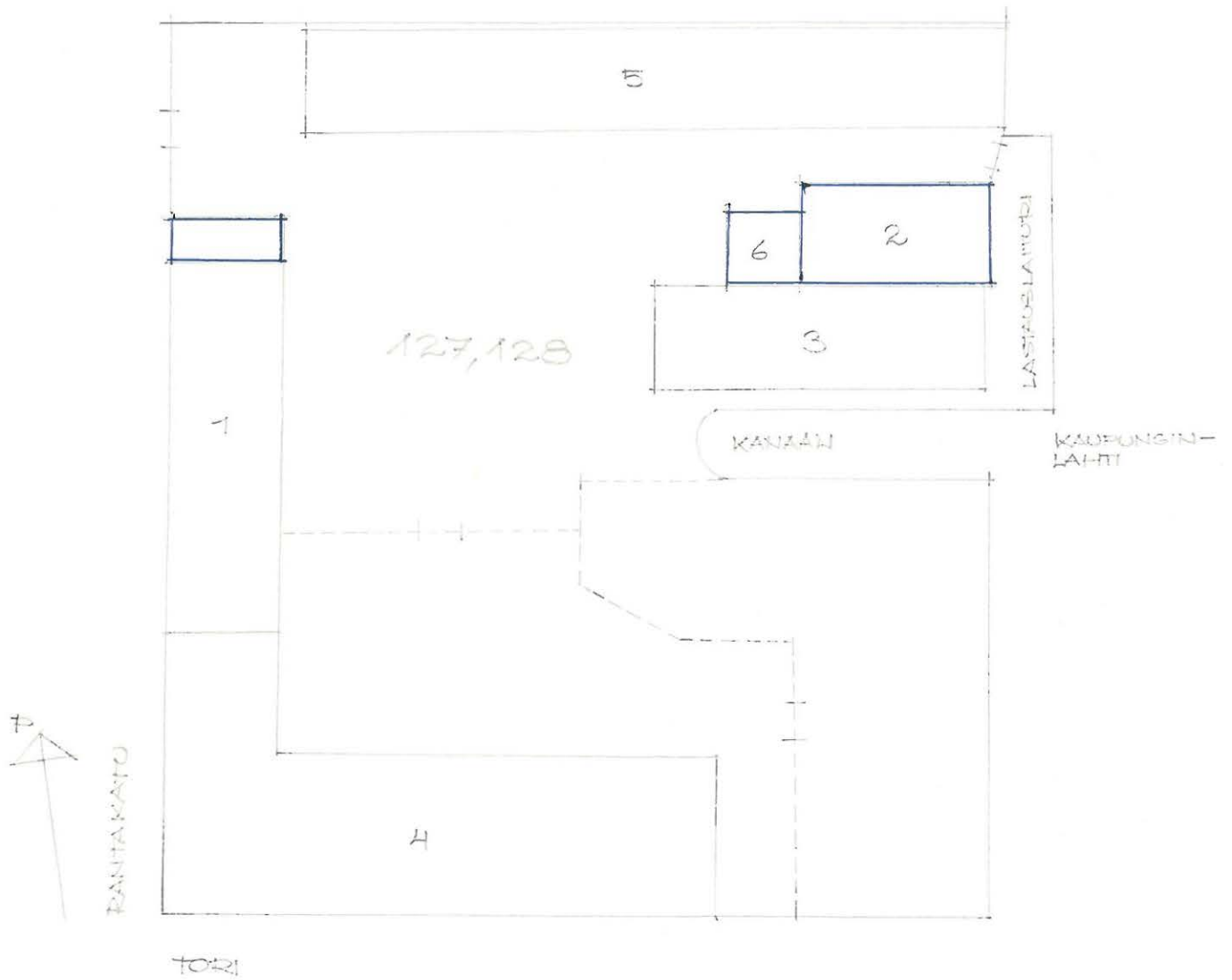
1893. Taloissa 1, 3, 5 on tervahuopakatto ja talossa 4 peltikatto.

1899 on talossa 4, pihan puolella ollut pienehkö tulipalo.

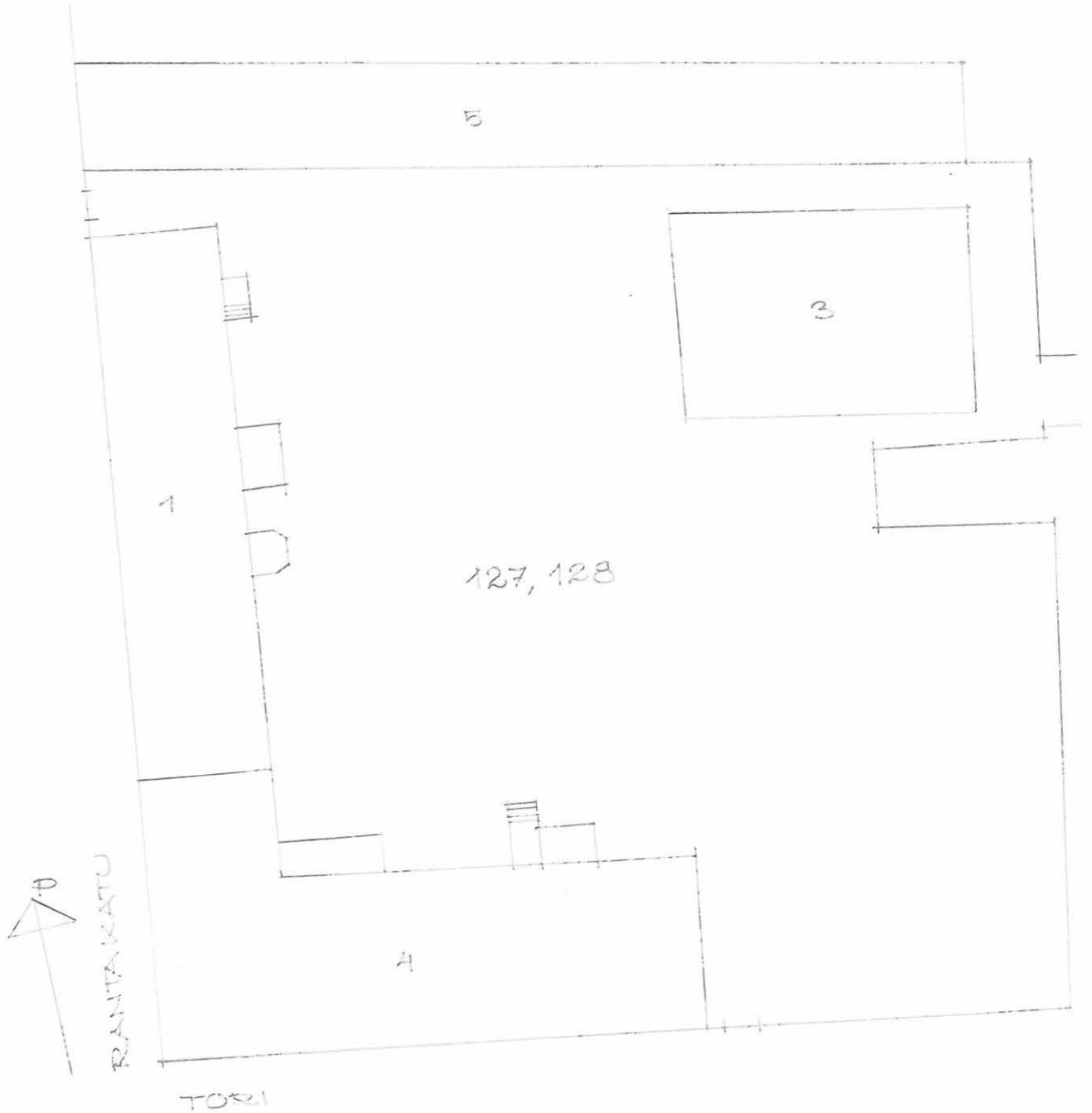
LIITE ^{3a} PALOVAKUUTUSKIRJAAN N° 78
VUODELTA 1834 LITETTY
ASEMAPIIRUSTUS

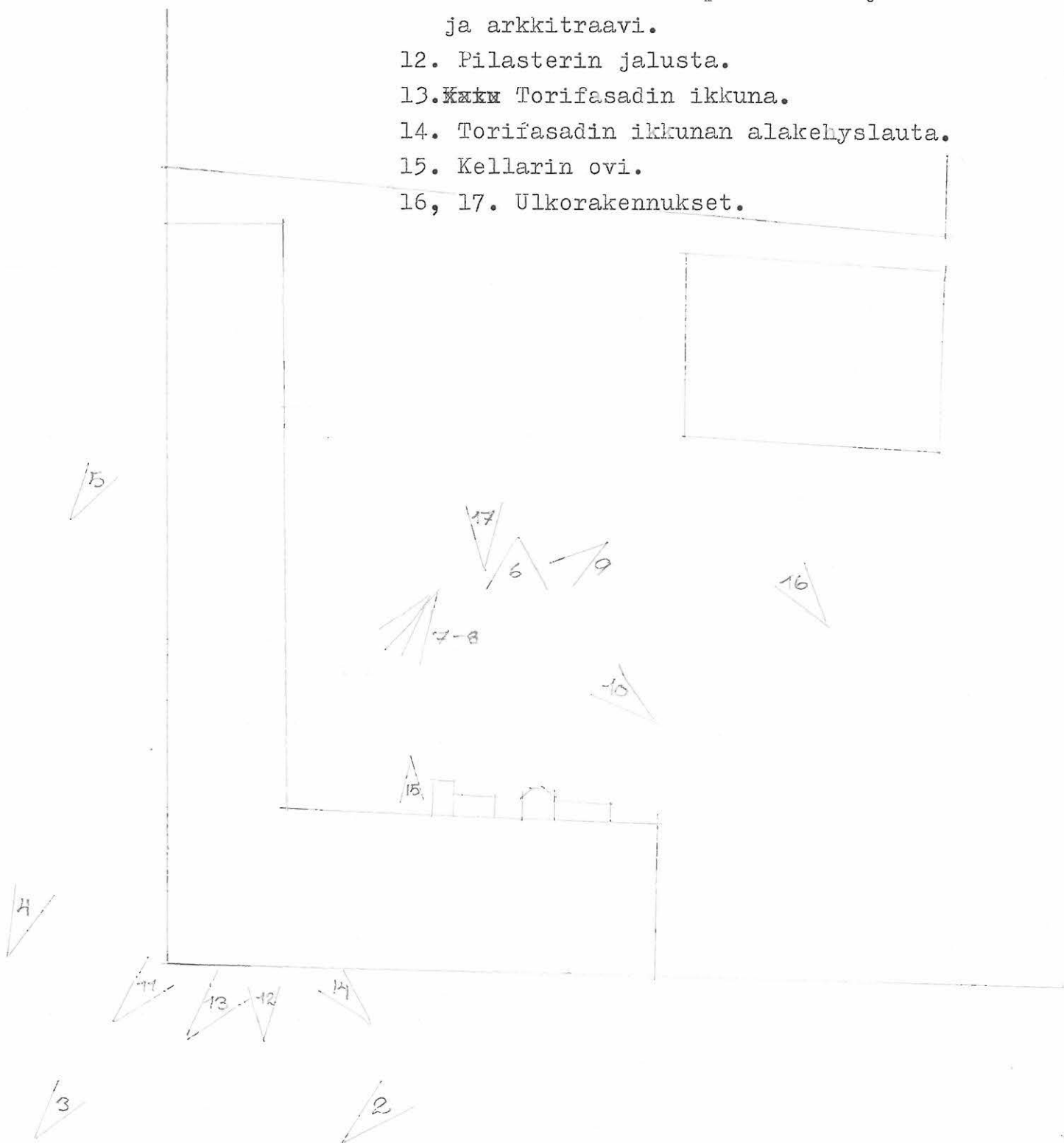
30/
LITE / PALOVAKUUTUSKIRJAAN N° 78
VUOSILTA 1840 JA 1846 (—)
LITETTY ASEMAPIIRUSTUS

LIITE ^{3c} PALOVAKUUTUSKIRJAAN N° 4647
VUODELTA 1862. LIITETTY ASEMA-
PIIRUSTUS.

- LIITE. Valokuvat:
1. Torifasadi ja itäpäätty.
 2. Torifasadin itäreuna.
 3. Lounaiskulma.
 4. Rantakadun fasadi.
 5. Rantakadun fasadin pohjoispää.
 6. Torisiiven pihafasadi, kuistit.
 - 7, 8, 9. Vinkkelin sisänurkka.
 10. Rantakadun siiven pihafasadi.
 11. Katufasadin nurkkapilasterin yläosa ja arkkitraavi.
 12. Pilasterin jalusta.
 13. ~~Katu~~ Torifasadin ikkuna.
 14. Torifasadin ikkunan alakelhyaslauta.
 15. Kellarin ovi.
 - 16, 17. Ulkorakennukset.

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Ritva Tuomi			Aika 25.9.1968
Paikkakunta Kristiinankaupunki	Kaup.osa/ Kylä II	Kortteli/ Tila 48	Tontti 136,137

Osoite
Kauppatori 5 - Itäinen Pitkätatu 46

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 25 s. (käsinkirj. 5 s.)

Piirroksat

Fasadi-, asema-, pohjakaavio-, yksityiskohta- ja poikkileikkauspiirroksia 13 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 19688 vuodelta 1897. Tarmon arkisto. VA. 2 s.
Kopio palovakuutus kirjasta n:o 4 vuodelta 1833. Tarmon arkisto, Liisankatu 4,
Helsinki. 5 s.

KRISTIINANKAUPUNKI , tontti 136,137, kortteli 48, kaup. osa II

Kauppatori 5 - Itäinen Pitkätatu 46

Inventoitu 25.9.1968

Ritva Tuomi

KIRJALLISET LÄHTEET

Liite 1

Palovakuutuskirja N 19688 vuodelta 1897. Tarmon arkisto. Valtion-
arkisto.

Liite 2

Muutospiirustukset vuosilta 1898 ja 1919 (W. Hagen ja P. Wadström)
Muutospiir. v. 1906 (Einar Holmström)
Kristiinankaupungin maistraatin arkisto. (Koskevat taloa 3).

TONTIN OMISTAJAT

Nykyisin tontin omistaa Kristiinankaupungin Säästöpankki, jonka
konttori on päärakennuksessa. Vuonna 1897 omistajana oli palovakuu-
tuksen mukaan kauppias Viktor Haaronen, ja palovakuutuksen liite-
tyn tulipalon selvityksen mukaan vuonna 1906 kauppias Frans Hen-
riksson, *Säästöpankki on talo Helsingin kunnassa 1900-luvun
aluna*

TONTTI

PIIR. 1

Tontti on suorakaiteen muotoinen ja pohjois-eteläsuuntainen. Lyhyt
eteläsivu on vasten Kauppatoria ja pitkä länsisivu vasten Itäistä
Pitkätatua. Idässä tontti rajoittuu tonttiin II/44/ , ja poh-
joisessa tonttiin II/48/ . Eteläreunassa olevalla päärakennuk-
sella on hallitseva asema Kauppatorin luoteisnurkassa. Rakennukset
ympäröivät lähes joka puolelta tontin kivettyä nurmettunutta piha-
maata. Maa viettää itään.

RAKENNUKSET

Rak. 1 on kaksikerroksinen pitkänurkkainen asuin- ja liikerakennus, joka pvk:n mukaan on rakennettu 1799. Ensimmäisessä kerroksessa on kaksi liikehuoneistoa, toisessa yksi asunto. Vesikatto on aumattu ja katettu lasitetuilla tiilillä. Nykyinen vuoraus on sekundaarinen.

Rak. 2 on edellisen yksikerroksinen pihasiipi, joka pvk:n mukaan on rakennettu vuosina 1814, 1815 ja 1836. Rakennuksessa on kaksi liikehuoneistoa ja yksi asunto. Vuoden 1919 jälkeen sitä on lyhennetty pohjoispäästä. Vuoraus on sekundaarinen, satulakatossa on uusi tiilikate.

Rak. 3 on yksikerroksinen lyhytnurkkainen asuin- ja liikerakennus, joka palovakuutuksen mukaan on rakennettu 1824. Vuonna 1898 sitä on korotettu nykyisen ullakon korkeuden verran. Vuoraus on ilmeisesti korotuksen aikainen. Satulakatossa on uusi tiilikate.

Rak. 4 on hirsinen vuorattu ulkorakennus, jonka torinpuoleisessa päädyssä a on liikehuoneisto ja varastohuone. Osassa b on viisi varastohuonetta. Osa a on vuorattu vaakalaudoituksella, katto on toisesta päästä aumattu ja peltikatteinen. Osassa b on saumarimavuoraus. Satulakatto on katettu lasitetuilla ruukkutiilillä. Rakennus on palovakuutuksen mukaan rakennettu 1860.

Rak. 5 on lautainen vaja rakennusten 4 ja 6 välissä.

Rak. 6 on vuonna 1860 rakennettu vinkkeli hirsinen vuorattu ulkorakennus, joka ~~on~~ sisältää entisiä karjasuojia, lantalan ja käymälän. Satulakatto on katettu lasitetuilla tiilillä.

RAKENNUS 1

KIVIJALKA on sekundaarinen, se lienee rakennettu aikaisintaan vuosisadan vaihteessa, sillä vuoden 1897 palovakuutuskirjassa ei mainita kivijalan itäpäässä sijaitsevaa myymälähuoneistoa joka lienee kivijalan aikainen. Kivijalka on muurattu kvaadereista, jotka katu-

fasadissa ovat reunoista 5 cm:n leveydeltä ^{sileäksi} hiottuja, muualla kokonaan rosopintaisia. Korkeus on katufasadissa 50-170 cm, itäpäädyssä noin 160 cm, pihafasadissa 50-100 cm ja länsipäädyssä noin 50 cm.

Talon alla itäpäädyssä on jo mainittu pieni myymälä, josta avautuu kadulle ikkuna ja ovi ja johon laskeutuu portaat katutasosta. Pihan puolella itäpäässä on pannuhuone.

Katuvfasadissa on ~~xiixxpxkixxkixxi~~ viisiakselinen ikkunarytmittely, jonka rikkovat ensimmäisen kerroksen näyteikkunat ja ovet. Ullakon ikkunat ovat ^{alkuperäisillä} alkuperäisillä paikoillaan ja ~~ilmeisesti~~ alkuperäisen kokoiset, toisen kerroksen ikkunoista on huoneen 3 ikkuna sekundaarisesti kolmilevyinen ja muut on uusittu T-tyyppiseksi. Ensimmäisessä kerroksessa on lännestä luetellen ensimmäisessä akselissa T-tyyppinen ikkuna, jonka yläruutu on jaettu neliruutuiseksi, toisessa akselissa on myymälänovi ja sen yläpuolella matala neliruutuinen ikkuna, kolmannessa akselissa on suuri näyteikkuna ja viidennessä akselissa kolmilevyinen ikkuna. Neljännen akselin kohdalla on samanlainen T-tyyppinen ikkuna kuin ensimmäisessä akselissa ^{SELA} ~~ja~~ pankkihuoneiston ovi. Ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat ja vuorauksen aikaiset kenyslaudat.

Ikkunoiden koot: ullakkoikkuna 120x47 cm

toisen ja ensimmäisen kerroksen T-ikkunat 112x178

kolmilevyiset ikkunat 171x178cm

näyteikkunoita ei mitattu

Ovet ovat sekundaarisia, niiden edessä on graniittiportaati.

^{suurimmaksi osaksi ja perustuu oviin v. - 1906 muutosrakennuksen}
Vuoraus on sekundaarinen. Räystäään alla on profiloitu, primaarinen lista. Arkkitraavi on vuorattu sileillä vaakalautoilla ja alempi seinäpinta 13 cm leveillä uurretuilla vaakalautoilla, joiden alareunassa on loiva helmiprofiili. Kulmissa ja kahden väliseinän kohdalla on vuoratut nurkkaketjut, itäisimmän väliseinän kohdalla tätä ei ole. Ketjut ulottuvat arkkitraavin alaosaan ja ne on vuorattu 11 cm leveillä sileillä pystylautoilla, muodostuneiden pilastereiden leveys on 22 cm ja ne ulkonevat vuorauksesta 11 cm. Kerrosten välissä on pystylautoitettua vyöhyke sekä koristevyöhyke, ja ensimmäisen kerroksen ikkunoiden alla, vain niiden kohdalla, on pystylautoitettua vyöhykkeet. Ikkunoissa ja ovissa on sileät kenyslaudat. Ks tarkemmin valokuvat.

*sisä- ja seinästä ovien alapäädeksi
arkkitraavin alapuolella sileillä listalla*

5

ITÄPÄÄTY

Arkkitraavi on vuorattu kuten katufasadissa, tällä vuorauksella on suljettu entinen ullakon ikkuna keskellä päätyä. Alempi seinäpinta on vuorattu 21,5 cm leveillä uurretuilla vaakalautoilla, jotka on profiloitu sekä alareunasta että holkon juuresta. Arkkitraavin alaosassa on kapea profiloitu lista. Kivijalan päällä on 16x3 cm:n kokoinen sokkelilauta ja sen alla vino 8x3 cm:n kokoinen vesilauta.

LÄNSIPÄÄTY

Joka kerroksessa on kaksi ikkunaa, ikkunat sijaitsevat kädessä akselissa. Ullakkoikkunat ovat samanlaisia kuin katufasadissa, toisen kerroksen ikkunat ovat T-ikkunoita ja ensimmäisen kerroksen ikkunat T-ikkunoita joiden yläruudut ovat neliruutuiset. Vuoraus on samanlainen kuin katufasadissa.

PIIHAFASADIT

Rakennus 2, kaksikerroksinen kuisti sekä kaksi yksikerroksista eteISRakennelmaa peittävät alkuperäisen fasadin lähes kokonaan. Ikkunaryhmittely on ollut samanlainen kuin katufasadissa, ja vuoraus on samanlainen kuin itäpäädyssä. Joka väliseinän kohdalla on ^{muistut} nurkka ketjut. Huoneen 1 ikkuna on muita vanhemmassa asussa: se on kuusi-ruutuinen siten että keskellä on pystyväli ^{lamin} ~~puu~~, yläosassa poikkiväli ^{lamin} ~~puu~~ ja alaruudut jakaantuvat kaksiruutuisiksi poikkipienoilla.

Toinen ~~fasadista~~ näkyvässä oleva ikkuna on huoneen 5 T-ikkuna. No-lempien yläpuolella on kaksiruutuiset ullakkoikkunat. Huoneen 1 ikkunassa on 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat. Kehyslaudat ovat vanhemmat kuin katufasadin ikkunoissa, ks valokuvat.

KUISTI ^{on muuten aivan kuin jihatfasadin vuoraus.} ~~lienee ainakin nykyisen vuorauksen aikainen.~~ Se on piiru-rakenteinen ja siinä on kaksinkertaiset lautaseinät. Katto on au-mattu pulpettikatto. Ulkolaudat ^{jokas on muovista laudoista} ~~ovat samoja lautoja~~ kuin itä- ja pihafasadin vuorilaudat. Kuistin kivijalka on muurattu kvaadereista, se on 50-100 cm korkea ja lienee sekundaarinen kuten itse talon kivijalkakin.

6

Kuistin ensimmäiseen kerrokseen on sijoitettu tiilistä muurattu, rapattu pankkiholvi. Sen kohdalla on aikaisemmin ollut ikkuna. Ikkunat ja ovet ovat sijainneet symmetrisesti kolmessa akselissa, ovi keskellä. ~~xxxxjxxikkmmx~~ Toisessa kerroksessa itäsivulla on yksi ikkuna. Ikkunat sekä oven yläpuolella ~~xxxx~~ oleva ~~ikkmm~~ matala ikkuna ovat kaikki ^{pyöreäseinin} kaarevalukisia. Suorakulmainen osa on 120x135 cm:n kokoinen ja neliruutuinen, kukin ruutu jakaantuu vielä neljään osaan diagonaalisilla pienoilla. Tämän päällä on pystypienalla ~~xxksiruutuiseksi~~ jakaantuva ^{luonetta} kaareva^{osa}, jonka koko on 120x67 cm. Ikkunoissa on osittain 1800-luvun tyyppiset, kulmarautasaranat osittain erilliset kulmaraudat ja saranat. Kaarevat kenyslaudat sekä ovessa että ikkunoissa ovat primaariset, ks tarkemmin valokuvat. Ovi on sekundaarinen pariovi.

Kuistin itäpuolella on ~~xxxxxxx~~ pankkihuoneistoon kuuluva lautaseinäinen lisähuone, joka on rakennettu sekundaarisen pannuhuoneen Ulkolaudat ovat uurrettuja vaakalautoja ja katto on pulpettikatto. päälle. Huoneessa on neljänmuotoinen ikkuna jonka ~~xxxxxxx~~ reünassa on kapea tuuletusikkuna. Pannuhuoneen edessä on seinästä erillään rakennettu taloa korkeampi savupiippu. Kuistin ja talon 2 väliin on rakennettu lautaseinäinen eteinen. Ulkolaudat ovat vaakasuuntaisia holkkaponttilautoja ja katto on kuistiin päin viettävä pulpettikatto. Eteisessä on T-ikkuna ja ~~xxxxxx~~ ovi.

MAALIT

Itse seinäpinnat ovat nykyisin vaaleat, kermanväriset ja listat ja kehykset vaaleanruskeat. Näiden maalien alla on vain samantapaisia vaaleita värejä, kovin paksu ei maalikerros ole.

(Ovella pilafar. ja itäpuolella ovi on tultu ?)

7

POHJAKAAVA

PIR.2,3

Lukuunottamatta ensimmäisen kerroksen itäpään pankkitiloja, jotka piirustukseen on merkitty kirjaimella P, rakennuksen pohjakaava on edelleen alkuperäisen kaltainen. Kolme poikittaista väliseinää on ulottunut läpi molempien kerrosten, nykyisin on itäisin väliseinä poistettu ensimmäisestä kerroksesta. Keskimmäisen väliseinän länsipuolella ovat ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjakaavat identtiset: päädyssä on ~~kaksi~~ ^{vierekkäin} pohjakaavaltaan neliömuotoista kamaria ja niiden itäpuolella on läpi talon ulottuva sali, josta aukeaa kadulle kaksi ikkunaa. Toisessa kerroksessa on salin itäpuolella parittain neljä huonetta, jotka ovat länsipäädyn kamareita suurempi niistä on yksi eteinen, yksi keittiö (sekundaarinen) ja kaksi kamareita. Kerrosten väliset portaat sijaitsevat kuistissa. Palovakuutuskirjan mukaan ensimmäisessä kerroksessa on ollut myymälä ja pankkihuoneisto jo ainakin vuonna 1897, niiden lisäksi siinä on ollut myös kolme asuinhuonetta, jotka ovat ilmeisesti nykyisin myymälään kuuluvat huoneet 2 ja 3 sekä jokin kolmas huone. Vuoden 1897 jälkeen on rakennettu pankkitilat nykyiseen asuunsa, kaksi ensimmäisen kerroksen lisärakennelmaa kuistin molemmin puolin, ja toisen kerroksen huoneeseen 4 lautaseinäiset WC ja kylpyhuone.

Ensimmäisen kerroksen HUONEKORKEUS on 285 cm ja toisen kerroksen 300 cm, paitsi huonetta 4, jonka huonekorkeus on 245 cm.

KIIINTEÄ SISUSTUS on toisessa kerroksessa säilynyt varsin yhtenäisenä kun sitä vastoin ensimmäisessä kerroksessa on tehty useita eri aikaisia korjauksia. Talossa on keskuslämmitys, joten useimmat uunit on poistettu.

8

I KERROS, huoneet 1,2 ja 3.

Vanhempia, mutta silti sekundaarisia detaljeja ovat huoneiden 1 ja 2 kaakeliuunit sekä ovet 1-2 ja 3-kuisti; ovet on siirretty taloon eräästä puretusta lähiympäristön talosta. Muu sisustus on uutta, ikkunoissa ja ovissa on profiloitunut tämän vuosisadan tyyppiset kehyslaudat, lattioilla on korkkimatot; huoneen 3 seinät ja katto on paneloitu helmiponttilaudalla, muiden huoneiden seinät ovat tapetoituneet ja katot paperoidut.

Huoneen 1 uuni on pyöreä, halkaisijaltaan 70 cm:n kokoinen ja 275 cm korkea valkoisista 25x31 cm:n kokoisista lasitetuista kaakeliuunista tehty kaakeliuuni. Jalustan yläosassa, uunin keskikondall ja kapiteelissa on koristekaakelivyöt, joiden koristekuvina ovat kasviaineiset reliefit. Kapiteelissa koristekaakeliuunia on kaksi keirasta, ylempi ~~kuukakelivyö~~ on ulospäin ulkoneva, profiloitu ja muodostaa uunin päälle sakaramarjan. Kahdet savupellit.

Huoneen 2 uuni on edellisen tyyppinen, mutta koristelultaan sitä yksinkertaisempi. Uunin korkeus on 250 cm ja halkaisija 70 cm. Valkoisten kaakelien koko on 27,5x30 cm. Jalusta ulkonee lievästi profiloituneesti noin 5 cm, kapiteeli on profiloitu ja kapiteelin juuressa on kukkakiemurafriisi. Kahdet savupellit.

Muualta siirretyt ovet ovat 90x200 cm:n kokoisia puoliranskalaisia yksinäisovia, tyyppiä jossa neljästä peilistä kaksi on pysty- ja kaksi vaakasuuntaisia. Saranat ovat uudet.

Huoneen 1 pohjoisseinällä on lautaseinäinen n. 60 cm syvä ja 120 cm leveä syvennys, tällä kondalla on ilmeisesti aikaisemmin ollut ovi taloon 2 ja sitä aikaisemmin ^{eliä} ilmeisesti ikkuna.

Pankin huoneessa P₄ on ^{sekundaarinen} sileä valkoinen kaakeliuuni, sen kapiteeli on profiloitu.

II KERROS

Välikatot

Huoneen 1 katto on paneloitu helmiponttilaudalla, kattolista on kapea kaksikouruinen. Huoneen 2 katto on kipsattu ja maalattu, kattolista kaksikouruinen. Huoneen 3 katto on kipsattu ja maalattu, kattolista on profiloitu: se muodostuu kaldesta profiloidusta puulistasta ja niiden väliin ^{koverasti} pingotetusta paperista, huoneen 4 katto on kipsattu ja maalattu, kattolista on ^{kapea} yksikouruinen, huoneen 5 katto ja lista ovat samanlaiset kuin huoneessa 3, katossa on halkaisijaltaan noin 20 cm:n kokoinen medaljonki. Huoneiden 6 ja 7 katot ovat paperoidut, huoneessa 6 on yksinkertainen vino lista, huoneessa 7 kaksikouruinen.

Seinät

Keittiön (huone 1) seinät on paneloitu helmiponttilaudalla, muiden huoneiden seinät ovat tapetoidut.

Lattiat

Kaikissa huoneissa on lattialla korkkimatot. Jalkalistat vaihtelevat kooltaan ja muodoltaan. Niitä on kahta ^{pää} profiilityyppiä, jotka piirustukseen on merkitty kirjaimilla A ja B.

Huone 1, 16 cm korkea, sekundaarinen, ei kumpaakaan tyyppiä

2, 20x2,5 cm, profiili A

3, - " -

4, 15,5x2,5, profiili B

5, 21,5x1,9, profiili A

6, 20x2, profiili A

7, - " -

Ikkunat ja ikkunankelykset

Muut ikkunat ovat 112x178 cm:n kokoiset, huoneen 3 sekundaarinen ikkuna on 171x178 cm:n kokoinen. Huoneen 3 ikkunassa on profiloituneet 1900-luvun tyyppiset kehyslaudat. Muissa ikkunoissa on kustavilaistyyppiset kehykset, ks. valokuva . Sivukehyslaudat ovat 11 cm leveät ja niissä on kaksi poikkileikkaukseltaan puolipyöreää uurretta (piir. 5), yläkehyslauta on samoin 11 cm korkea, se on porrasmaisesti profiloitu ja sivuille ulkoneva. Ikkunan alla on 6,5 cm paksu ja sisäruudusta 7,5 cm ulkoneva ikkunalaus, jonka reuna on lievästi profiloitu.

Ovet ja ovenkehykset

Lukuunottamatta sekundaarisia komeronovia kaikki ovet ovat kolmi-
puoliranskalaisia
peilisiä (pariovia). Niitä on kahta tyyppiä.

Piir. 6 Vanhempi tyyppi on aukoissa 1-2, 2-3, 3-5, 5-7 ja 5-6. Oven puolikas on 55x213x3,4 cm:n kokoinen ja peilit ovat 39x(95,5-26-46) cm:n kokoiset. Profilointi on piirustuksen mukainen (tyyppi A). Ylä- ja alapeilissä on rombikohokuviet, ylimmän rombin sivut ovat 45 cm ja leveys 27 cm, alarombin leveys on samoin 27 cm ja sivut ovat 22 cm. Kaikissa ovissa on alun perin ollut messinkiset lukot ja kädensijat, joitakin on korvattu uusilla. Ovissa 5-7 ja 5-6 on ranskalaiset 17 cm pitkät saranat, joiden päissä on peräkkäin kaksi palloa, muiden ovien saranat on uusittu.

Piir. 7 Uudempaa tyyppiä B ovat ovet 3-4, 4-5, 1-kuisti, 4-kuisti ja (ulompi ovi) kuistin väliseinässä oleva ovi. Oven puolikkaan koko on 56x214x4,5 cm ja peilien koot 38x(94-29-55) cm. Profiili on piirustuksen mukainen (tyyppi B). Keskipeilissä on rombikohokuvio, jonka leveys on 27 cm ja sivut 16 cm. Ovissa on messinkilukot. Ovessa JA KUISTIN VÄLI OVESSA 1-kuisti on yksipalloiset pallopääsaranat, muissa ovissa uudet saranat.

Ovi aukossa 4-kuisti on kaksinkertainen ovi. Ulompi on siis tyyppi-

piä B, sen yläpeilin paikalla on pienajakoinen ikkuna. Sisempi ovi on kolmipeilinen täysranskalainen pariovi, yläpeilin paikalla on ikkuna.

Ovien kehykset huoneissa 2, 3, 5, 6 ja 7 sekä huoneen 4 ovissa 4-5 ja 4-3: sivukehykset ovat samaa lautaa kuin ikkunoiden sivukehykset, yläkehys on 27 cm korkea ja se muodostuu sileästä alaosasta ja profiloitusta, myös sivuille ulkonevasta yläosasta.

(piir. 8)

Huoneen 1 ja kuistin ovissa on samanlaiset sivukehyslaudat mutta yläkehysten profiloitu yläosa on hieman yksinkertaisempi: se käsittää yhden porrastuksen ja yhden karniisimuodon.

Ovessa 4-kuisti on huoneen 4 puolella kehyksenä samaa profiloitua listaa kuin huoneen 3 ikkunassa.

Uunit

Huoneessa 3 on yksinkertainen uusrenessanssiuuni kulmittain nurkassa.

Huoneessa 5 on keskellä itäseinää uusrenessanssiuuni, jonka korkeus on 300 cm ja ~~panjan~~ ⁹⁰⁻leveys 105 cm, uuni sijaitsee palomuurikomeroissa. Valkoiset lasitetut kaakelit ovat 23x43 cm:n kokoisia, särmissä, kapiteelissa, jalustan yläreunassa ja keskik^{poikittain}on ruskeita koristekaakeleita, joissa on reliefinä runsasta kukkakiemuraa. Jalusta ulkonee, 90 cm:n korkeudella on ulkoneva hylly, jonka alla on profilointia, kapiteelissa on keskellä korkeampi koristeltu otsaosa. Händet savupellit, peltiset suuluukut.

Huoneissa 6 ja 7 on edellisiä vanhemmat, keskenään samanlaiset kaakeliuunit. Ne sijaitsevat kulmittain nurkassa ja ovat pönjakaavaltaan särmikkäät siten että keskellä on 65 cm leveä muusta uunista 11 cm ulkoneva osa. (vrt valokuvat). Uunien korkeus on 287 cm. Valkoiset, lasitetut kaakelit ovat 22x32 cm:n kokoiset, jalustan yläosassa ja kapiteelissa on profiilikaakeleita ja koristekaakeleita. Jalusta on 42 cm korkea ja ulkonee 3,5 cm.

FASADIT

Katufasadi.

Kolme pitkänurkkia suojaavaa lauta-arkkia jakaa fasadin neljään vyöhykkeeseen. Pohjoisesta lukien ensimmäisessä vyöhykkeessä on kaksiruutuinen ullakkoikkuna ja akselissa sen alla T-ikkuna, joka on tyyppiä jossa yläruutu on pienoilla jaettu neliruutuiseksi. Toisessa vyöhykkeessä on kaksi ensimmäisen kerroksen edellisen kaltaista ikkunaa. Ullakkoikkunoita ei ole näkyvissä, ullakolla sitä vastoin on näkyvissä keskellä seinää toinen ikkuna-aukko, joka on suljettu hirsillä, ja toinen sen vieressä (välissä ei ole hirsiseiniä) joka on suljettu vuorauksella. Niiden mukaan paikalla on ehkä aluksi ollut vain yksi ikkuna-akseli. Kolmannessa vyöhykkeessä on sekundaarinen myymälänikkuna ja ovi, ullakkoikkunaa ei ole. Ilmeisesti se on peitetty vuorauksella, ullakolla ei tämän seinän lähelle päässyt. Viimeisessä vyöhykkeessä on kaksi sekundaarista näyteikkunaa vierekkäin. ~~Kaksi~~ Kaksi ullakon ikkunaa on suljettu vuorauksella.

Seinän yläosa ^{kattoon asti} on vuorattu 21,5 cm leveillä uurretuilla vaakalautoilla, joiden alareunassa ja nolkin juuressa on loiva profilointi. Laudat ovat samoja kuin talon 1 vanhempaan vuoraukseen käytetyt. Ikkunoiden alapuolella on sekundaarinen pystylautavyöhyke. Pitkänurkat on vuorattu sileillä pystylautoilla. Kivijalan päällä on 16x3 cm:n kokoinen sokkelilauta ja vino 7x5 cm:n kokoinen vesilauta. Ikkunoissa on sileät kehyslaudat.

Ikkunoiden koot: ullakkoikkunat ~~100x40~~ 100x40 cm

T-ikkunat 110x190 cm

näyteikkunoita ei mitattu

Ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat. Myös ovi on sekundaarinen.

16

Pohjoispääty

Pääty on vuorattu 18,5 cm leveillä uurretuilla vaakalautoilla.

Lautoissa ei ole profilointia. Vuoraus on sekundaarinen: talo on täältä kohdalta katkaistu. Kivijalan päällä on vino vesilauta.

Itäfasadi

Koko seinäpinta on vuorattu samoilla laudoilla kuin pohjoispääty. Fasadi on vuorattu joko talon lyhentämisen jälkeen yhdessä pohjoispäädyn kanssa tai sitten pohjoispäätyyn on käytetty puretun osan vanhoja pihafasadilautoja. Vuorauksen alareunassa on vino vesilauta.

Ikkunat pohjoisesta lukien:

Ensimmäisessä vyöhykkeessä on kaksiruutuinen ullakkoikkuna ja sen alla akselissa T-ikkuna, joka on samaa tyyppiä kuin katu-fasadissa. Toisessa vyöhykkeessä sen pohjoisreunassa on samanlainen akseli, eteläreunan päällä osittain on kuisti. ~~Kuisti on pulpettikattoinen~~
~~kolmannessa ja neljännessä vyöhykkeessä on~~
samoin täydelliset ikkuna-akselit, neljännen vyöhykkeen peittää osittain talon 1 sekundaarinen eteinen.

Kuisti on pulpettikattoinen. Sen seinät ovat 18 cm leveitä uurrettuja lautoja, uudempia kuin fadadin vuorilaudat. Ikkunat ovat pienajakoiset, itäseinällä on ovi, jonka edessä on betonista valetut portaat.

MAALITUS

Seinät on maalattu vaalealla öljymaalilla.

POHJAKAAVA

Neljä poikittaisseinää ulottuu läpi talon. Huoneita on kahdeksan, neljä niistä on asuinhuoneita ja neljä on kuulunut kahteen myymälään. Vuoden 1897 palovakuutuksen aikaan, jolloin talo oli vielä nykyistä lyhyempi, siinä mainitaan olleen 2 eteistä, 4 asuinhuonetta, 3 myymälää ja keittiö. Näitä on tietenkin mahdoton paikallistaa nykyisestä rakennuksesta, jota palovakuutuksen jälkeen on lyhennetty ja jossa on sen jälkeen ollut kaksi tulipaloa. Ullakolta käy ilmi, että taloa on jatkettu huoneiden 5 ja 6 pohjoispuolelta. Joka nurkkaa ei päässyt näkemään, mutta todennäköisesti talon ensimmäiseen rakennusvaiheeseen ovat kuuluneet huoneet 1-6.

HUONEKORKEUS on 280 cm.

KIINTEÄ SISUSTUS on lähes kokonaan uusittu. Huoneissa 1 ja 4 on samanlaiset kattolistat kuin rakennuksessa 1 toisen kerroksen huoneessa 5. Kaikki muut listat sekä ovet ovat sekundaarisia. T-ikkunoissa on koristeelliset pitkäsalvat. Uunit on poistettu, keittiössä (huone 6) on kaakeloitu peltikupuinen keittoliesi. Ovet ovat kolmipeilisiä yksinäisovia, niiden koko on 82x200 cm.

ULLAKKO

Vesikattoasei-tolemaumattu. Väliseinät on salvottu hirsistä harjaan asti. Pohjoinen päätyseinä on lautaa, mutta sen edessä on vuoliaisia varten päätykolmio. Eteläpäädyssä on vasten talon 1 ullakkoa hirsistä salvottu päätykolmio. Vesikatto on väliseiniin tukeutuvien vuoliaisten varassa. Vuoliaisten päällä on poikittaissuuntainen kaksinkertainen ruodelaudoitus, jonka välissä on tuohikerros. *Tämän päällä on ilmi tiilikate.* Ruodelaudat ovat sahattuja, 17,5-26 cm leveitä. Ullakon harjakorkeus on 330 cm ja tasakerta on metrin korkeudella lattiasta. Lattia on laudoitettu 20-25 cm leveillä laudoilla.

Huoneiden 5 ja 6 pohjoispuolelta taloa on jatkettu liittämällä uudet hirret pitkänurkista veistettyihin karioihin. Vanha päätyseinä on punamullattu. Lähellä liitoskohtaa on uusiin hirsiiin maalattu valkoisella maalilla vuosiluku 1848 sekä joitakin kirjaimia joista ei saanut selvää. Tätä lukua ei palovakuutus kirjassa mainita.

RAKENNE

Talo on rakennettu paksuista neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä pitkänurkalle salvoen. Hirsiiä on jouduttu tilkitsemään vain vähän.

Vesikatto on väliseinien kannattamien vuoliaisten varassa. Lyhennettäessä talon päätyseinä on rakennettu laudasta.

RAKENNUSHISTORIA

Palovakuutus kirjjan vuosina 1814 ja 15 on ilmeisesti rakennettu huoneet 1-6. Talo on ollut aluksi vuoraamaton ja punamullattu. Joko palovakuutuksessa mainittuna vuonna 1836 tai hirsiiin maalatun vuosiluvun mukaan 1848 taloa on jatkettu pohjoiseen 2-3 huoneella. Mahdollisesti tämän jälkeen talo on vuorattu sillä vuorauksella mitä vielä on katufasadissa. Vuosina 1899 ja 1906 talossa oli tulipalot, joiden jälkeen sisätiloja on uusittu. Taloa on lyhennetty vuoden 1919 jälkeen (vuoden 1919 asemapiirustus).

RAKENNUS 3

piir. 4 KIVIJALKA on muurattu kvaadereista. Sen korkeus on katufasadissa 30-20 cm, eteläpäädyssä 50-70 cm, pihafasadissa n. 80 cm ja ponjo fasadissa 80-40 cm.

KELLARTTA ei ole.

VUORAUUS on sekundaarinen. Eteläpääty ja katufasadi on vuorattu vaakasuuntaisilla ja ~~rikkokkakkokkakkokk~~ pystysuuntaisilla kapeilla uurretuilla ponttilaudoilla. Pihafasadissa ja ponjoispäädyssä on seinien alaosassa sekundaarinen saumarimavuoraus ja ullakolla uurrettu vaakalaudoitus.

Talo on ^{pitkä} ~~lyhyt~~ nurkkainen, ~~muuttu~~ väliseinien kondalla olevat ^{lauta} ~~puukkyt~~ ^{arkut} ~~lankat~~ jakavat pihä- ja katufasadin viilteen vyöhykkeeseen.

Katufasadissa on ponjoisesta lukien ensimmäisessä vyöhykkeessä yksi ikkuna-akseli, johon kuuluu kaksiruutuinen ullakkoikkuna ja T-tyyppinen ensimmäisen kerroksen ikkuna. Seuraavassa vyöhykkeessä on kaksi ullakkoikkunaa ja niiden alla sekundaarinen näyteikkuna sekä myymälänovi, jotka on rakennettu nykyiselleen 1919. Kolmannessa vyöhykkeessä on kolmivevyinen ikkuna ja sen päällä ullakkoikkuna, neljännessä kaksi ullakkoikkunaa ja niiden alla keskellä T-ikkuna, viidennessä ullakkoikkuna ja T-ikkuna akselissa, Päädyissä ei ole ikkunoita.

Pihafasadissa on ullakkoikkunoita vastaavasti vuorotellen yhden ja kahden ikkunan ryhmissä. Ensimmäisen ja kolmannen vyöhykkeen edessä (etelästä lukien) on pulpettikattoiset kuistit, toisessa ja kolmannessa T-ikkunat, viidennessä ulko-ovi.

Ikkunat ja ovet ovat kaikki sekundaarisia.

Kuistit ovat lautarakenteisia, ulkoseinät ovat uurrettuja vaakalautoja, katto on pulpettikatto.

PONJAKAAVA

piir. 4 Talon viisi huonetta ovat jonossa. Toinen ja neljäs huone ovat muita suuremmat, keskenään samankokoiset, ja samoin kolme ~~muuta~~ pienempää huonetta ovat keskenään suunnilleen yhtä suuret. Vuonna 1897 talossa oli eteinen, myymälä ja neljä asuinhuonetta. Huone 3 oli tällöin, kuten vuoden 1898 piirustuksessa jaettu pitkittäisellä väliseinällä kahtia, pihan puolella oli eteinen. Vuonna 1919 oli molemmissa päätyhuoneissa keittiöt, huoneet 2 ja 3 olivat konttorihuoneita ja huone 4 kamari. Huoneen 3 väliseinä oli poistettu. Ovi huoneesta 2 kadulle rakennettiin joko 1898 tai 1919, Vuoden 1898 piirustuksessa on ovi huoneesta piirustusten merkinnät ovat tässä epäselvät. Vuonna 1919 endotettiin huoneiden 1,3 ja 5 eteen rakennettavaksi kuistit ja niiden Seuraavassa piirustuksessa sitä ei ole. väliin kapeat varastohuoneet. Nykyisin on kuistit vain huoneiden 3 ja 5 edessä, eivätkä ne ole piirustuksessa esitettyjen kaltaisia. Huone 1 on nykyisin sisustettu pesutuvaksi, huoneet 2 ja 3 ovat myymälänä ja huoneet 4 ja 5 asuntona. Ponjakaava on kuisteja lukuunottamatta vuoden 1919 piirustuksen kaltainen.

KIIJNTEÄ SISUSTUS on kokonaan sekundaarista. kolmessa huoneessa on peltikuoriset pyöreät uunit, yhdessä keittoliesi ja pesutuvassa uuni.

ULLAKKO

Taloa on korotettu 1898, aikaisemmin ei ullakkoikkunoita ole ollut. Ullakolla näkyvät sivuseinähirret ohuita vain osittain palhottuja kuusihirsiä joiden välissä on runsaasti sammalta. Päädyt tasakerran yläpuolella ovat lautaa. Kattotuolit ovat sahattuja piiruja. Ruodelaudoitus on tehty vanhoista 14-20 cm leveistä laudoista, se on harjan suuntainen. Väliseinät on jatkettu tasakerran korkeuteen. *Tälläkalle on uuni, joka on muutamaa talon on ollut laitettu puulauttilililale. (hakkeli).*

RAKENNUS 4

4a

Hiotuista kraadereista muurattu sekundaarinen kuinjalca on 60-30 cm korkea. Katuoven edessä on betonista valetut portaat.

Talo on muorattu 20,5 cm leveillä uuvrituilla raakalautoilla. Kadulle oterana päädyssä on kaiken kaikinruutuista ullakkoikkunan muorauksen tarona ja niiden alla on sekundaarinen myymäläseinä ja iluuna. Kattorivillä on polyjörseunana 150x220 cm:n kekeinen parion malanriiniin, kaiken sekundaarista iluunaa ja kaiken 90x105 cm:n kokoista lautaista luukkoa ullakolle.

Ullakkoiluunat ovat 75x37 cm:n kekeina. Malanriinin parion on tehty 16,5 cm leveitä raakalautoista, joiden alaluonana on helmi profiili. Oterana on ^{myymälä} piltäselitit keuhkumararat ja vanha luukko.

Ullakon luukut on tehty samoista laudoista, niinpudella on pirttulaudat.

POHJAKAAVA.

Poikittainen väliseinä jakaa rakennuksen kalteen osaan. Eteläpäätä on myymälä ja ^{työluona} ~~seisak~~, jotta on otettu toivittaan la-

seinillä väliseinillä, Siinä ^{on} sekundaarisen,
Makaminin seinät ovat niältä normaattol-
mat, palkotat, keltia on keltä 20 cm
leveistä pitkittäinmuuntaamista laudoista,
Vantaan välikatto on niuseinien sal-
vottujen parujen varana, Makaminista
johattaa portaat ullakolle.

ULLAKKO

Katto on toista jäsäitä aumattu ja toi-
sesta jäsästä päätyseiniä on rakettu. Par-
jiaatit, Pölyttämiseiniä ulottuu ulla-
kolla tarakeman korkeuteen. Jalat
nojaavat nihen ja on toista jäsästä sal-
votta niuseinien niin tarakeman korkeu-
delle. Käpälä ja kantei nojaavat jäsä-
steen, selläpuut kättyvät kätjällä
Täinistä puulitoksin ja raamoin. Käpälä-
korkeus on 300 cm, tarakeman korkeus 150 cm
ja kätäpuut ovat 250 cm:n korkeudella.
Selläpuuden päällä on kätäni kätäni muokasta
kummallakin kätjellä, niiden päällä
on kätjää kätjää kätjää 160 cm leveistä
salvottuista
Laudoista keltä puidelaudoista, Pöly-
kätä kätjää sekundaarisen: kätjää
myös tänä kätjää kätjää on kätjää kätjää
kätjää kätjää kätjää.

ZAR. 40 on lyhytmuokkainen makuuhuone-
rakennus, joka on rakennettu kiinni
edelliseen.

Kiinjalkaa ei ole näkyvissä, Oven edessä on
betonilaatat.

Rakennus on vuorattu saumamä-
murauksella, jota kehoituu 25 cm le-
veitä puutyökaluista ja (7-8) x 2,5 cm:n
kokoista saumamäntä. Vuoraus on
alkuperäinen.

Rakennuksena on viini varasto luo-
netta ja näiden yläpuolella ullakko. Kellinä
varastoluoneena on pariovet, niiden
säilytys on. Ovet, ja niiden yläpuo-
lella olevat ullakon luukut ovat sam-
laina kuin ovi 4a.

Ovet on maalattu vaaleanruskealla
maalilla, sisäseinät on valkoisella
maalilla, ja seinät punamullattu.

Rakennuksen katulakiatto on katettu
vanhoilla laitetuilla puukuitulilla.
Ullakon rakenne, ks. rak. 6.

RAK. 5 on puupöytälaattainen laato rakennuksen 4 ja 6 välillä. Nämä ovat kaatoksen kolidalla muraamattomat. Niiden jällekuina luvnia ei näy jälkiä punamultauksesta.

RAK. 6 on lyhytmurtehainen rinkeliliulkorakenmus, jonka muraus ja reikäkaton kateaine ovat samat kuin rakennuksessa 4. Kiinjälleaa ei ole näkyvää.

Ullakolle arautuu holme lautaita luukkuu kuten rakennuksessa 4 sekä kaaki neliruutuista ikkunaa, joina on 1900-luvun tyypilliset kulmarautasaranat. Enimmäisena keuvolisena on niin ykinnäisena, joita kaaki on alkuperäisiä lautaona, sekä ykni lautainen parioni. Onien välillä on holme kaaki ruutuista matalaa ikkunaa.

Rakennus sisältää eteläistä kuetellen:

- Entisen tallin, joka on muraattu sisältä helmiponttelaudalla ja jona on holme jilttuuta jäljellä. Täällä on kaaki matalaa ikkunaa ja ykinnäispari ja siihen kuuluu hevniäparvi.
- Kaaki käymälää toisena keuvolisena ja niiden alla lantalan.

Polyjörinruokkana on ilmeisesti entinen navetta, joka on muunneltu makkarinuten. Lyhyenä nimenä on palorakennutuksessa mainittu navetan oleminen, johon navettaa joltain osin on otettu.

ULLAKKO

Pääseinät on rakennettu harjaan asti. Harjankorkeus on 450 cm ja tarakerran korkeus 180 cm. Poikittaisseinät ulottuvat lähes lamakan korkeudelle, niiden päällä on päätyseinien rakennetut jalat, niiden päällä taas normaalit, palkittuista liivista tehdyt kattotuet. Selkäpuolen ^{puolella} ~~puolella~~ seinä on olevat muoviset turvitaan 30 cm:n etäisyydellä ja niiden päällä on poikittaismuuntainen ruodelaudoitus, joka on tehty 22 cm leveistä palkittuista laudoista. Kattorakenteena ovat laitetut mustat ruukut.

Välikatto on lamalaudoitettu, se on rakennettu niin rakennuksen parvien varaan.

VALOKUVAT , valok. elo- syyskuussa 1968

- 1 Talo 1, eteläfasadi
- 2 " "
- 3 " "
- 4 " "
- 5 Talo 4a, länsi- ja eteläfasadi
- 6 " eteläfasadi
- 7 Talo 1, länsipääty
- 8 Talo 1, pihafasadi
- 9 Talot 1 ja 2, pihafasadi
- 10 Talo 2, pihafasadi ja pohjoispääty
- 11 " , katufasadi ja "
- 12 Talo 3, pihafasadi ja eteläpääty
- 13 Kauppatori idästä
- 14 Itäinen Pitkätie pohjoisesta
- 15 Talot 1 ja 2 etelästä
- 16 Talojen 1 ja 2 pihafasadi
- 17 Talot 2 ja 3, pihafasadi
- 18 Talot 4b ja 6
- 19 Pihamaa lännestä
- 20 Talo 6
- 21 "
- 22 Ovi talon 6 siiven päädyssä
- 23 Talot 6 ja 4 pohjoisesta
- 24 Pihamaa pohjoisesta
- 25 Talo 1, huoneen II/1 ikkuna
- 26 Talo 1, kuisti
- 27 Talo 1, II krs ovet 7-5, 5-3 ja 3-2
- 28 Talo 1, II krs, ovet 5-3, 3-2, huoneen 5 uuni

- 29 Huoneen 7 uunin kapiteeli, talo 1, II krs
30 " jalusta , "
31 Talo 1, II krs, huoneen 5 ikkuna
32 " , ovet 5-7 ja 5-6
33 " , huoneen 5 ikkuna ja ovi 5-7
35 " , huoneen 7 uunin yläosa
34 " , kuten valokuva 27
36 " , ovi 5-7
37 Talo 1, kuistin II krs, ikkuna ja portaikon kaidetta
38 Talo 1, ullakko huoneen 7 kohdalla

LIITE 1

diplomielämä palorakennuskirjasta n:o 19688
vuodelta 1897. Taamen arkisto, Valtionarkisto,

omistaja kauppias Viktor Haaronen
Rakennukset

1. Kaksikerroksinen, anuinarakennus, rakennettu
1799, vuorattu ja maalattu öljyväreillä, kaa-
kelikatto.

Koko 19,30 x 8,02 x 12,92 metriä

I krs: myymälä, pankkiluoneisto,
3 anuinaruonetta, 2 eteistä (tambur oli
poistuga), 5 kaakeliuunin

II krs: 5 anuinaruonetta, keittiö, 2 eteistä
(tambur oli poistuga), 6 kaakeliuunin ja
rautakella

- lautainen ristikkorakenteinen, kiivä

2. 1814, 1815 ja 1836 rakennettu anuinarakennus,
vuorattu, maalattu, suupakatto

Koko 30,28 x 6,83 x 7,12 m

2 eteistä, 4 anuinaruonetta, 3 myymälää,
keittiö, 6 kaakeliuunin, keittoliäni

3. 1824 rakennettu anuinarakennus, vu-
orattu ja maalattu, kaakelikatto

18,41 x 5,94 x 5,34 m

4 anuinaruonetta, myymälä, 5 kaakeli-
uunin

4. Kirvienen ulkorakenne, rakennettu 1860, muovattu ja maalattu, kaakelikatto, sisältää rekurajän, navetan ja sen eteisen, tallin, käymälän, oastalan. Viikkelinrakennuksen leveys on 5,34 m, vinokulmisen ulkoreunan pituusdet 18,41 ja 9,50 ja sisäreunan pituudet 13,07 ja 4,16 m.

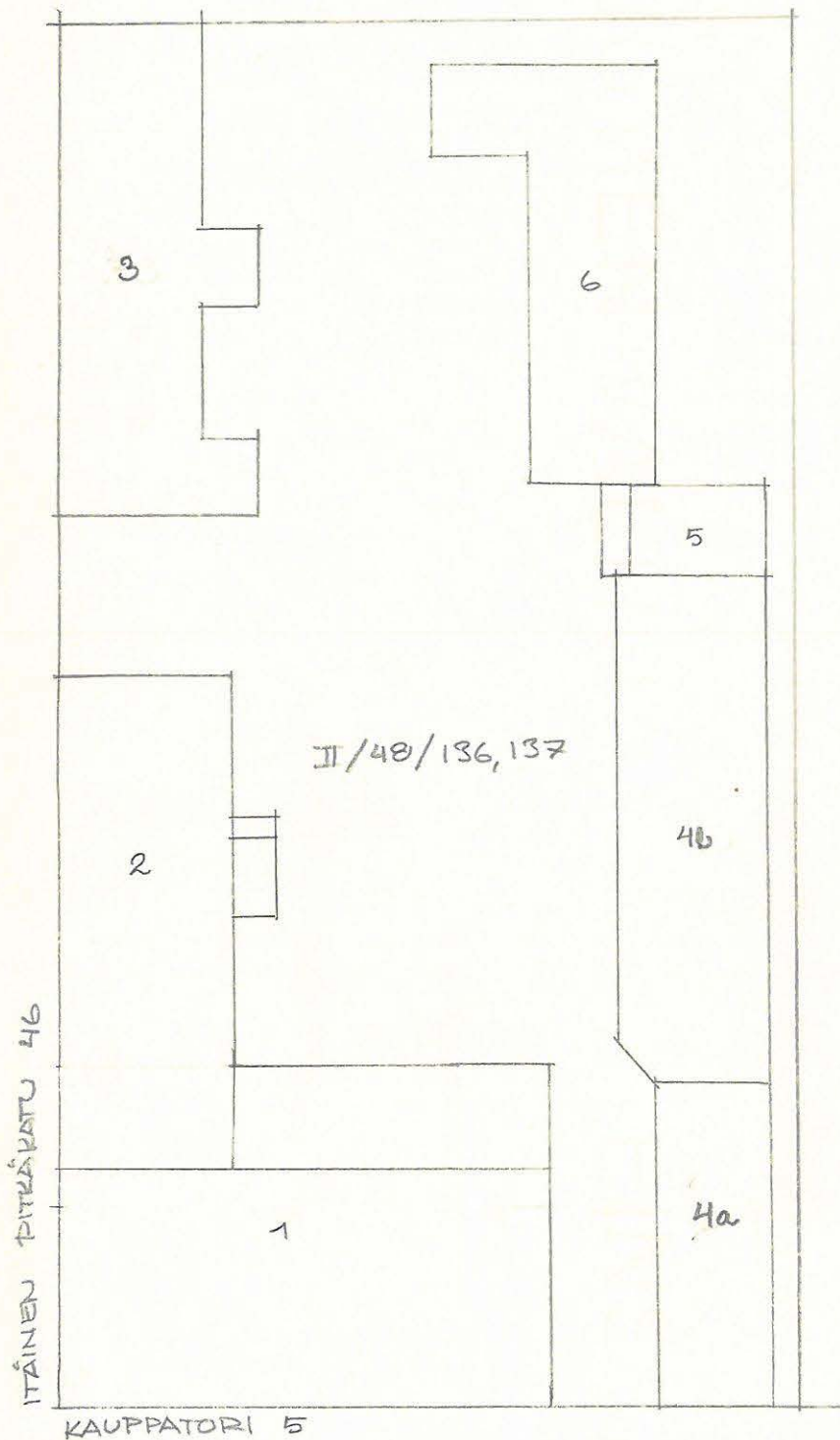
5. Kirvienen ulkorakenne, rakennettu 1860, muovattu ja maalattu kompositio- ja öljymaalilla, kaakelikatto, koko $38 \times (6,53 - 4,75) \times 5,94$ m. Sisältää rauniu- ja puuliiterin, 4 makkariinia ja myymälän.

- Kirvienen ajoportti

26.12.1899 tulipalo talona 2.

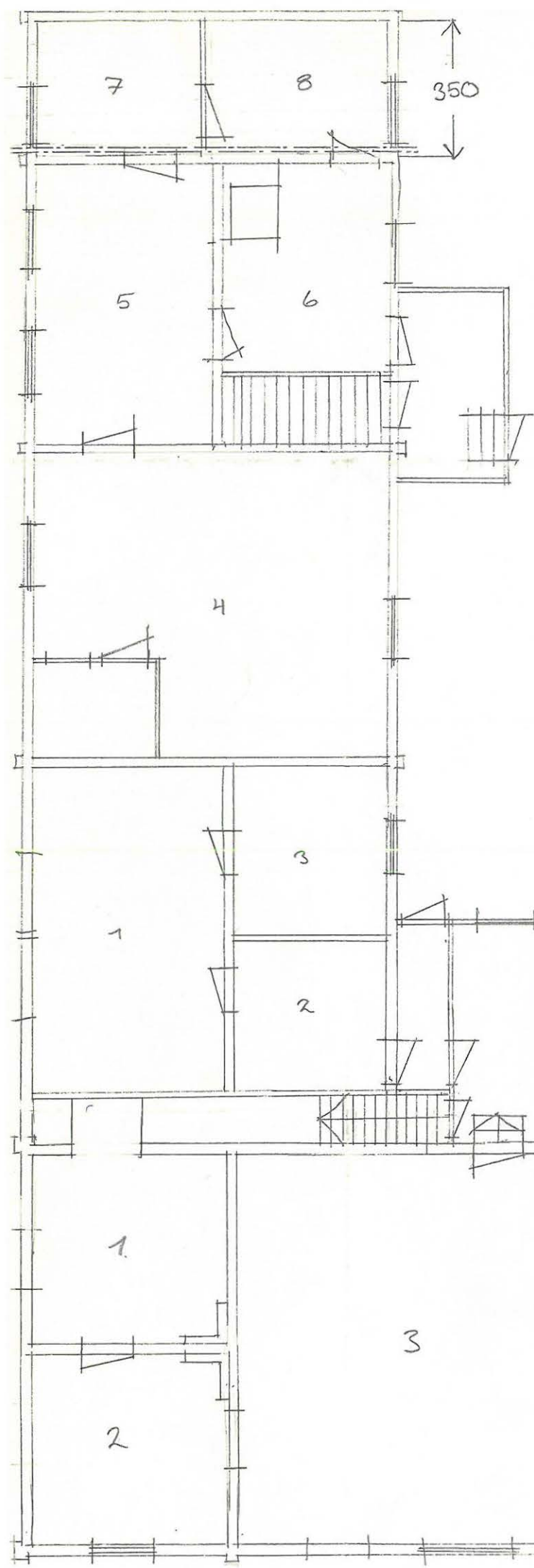
21.7.1906 - " - tällöin
myös talon 7 I kerros raurioutui.
Omistaja kauppias Frans Hennukainen

PIIR. 1, ASEMAPIIRUSTUS VUODEN 1919
ASEMAPIIRUSTUKSEN MUKAAN, KORJATTU
KUISTIEN JA TALON 2 PÄHDEN
OSALTA. MK. 1:300
(ULKORAKENNUSTEN MITAT KS. ULKORAKENNUKSET)

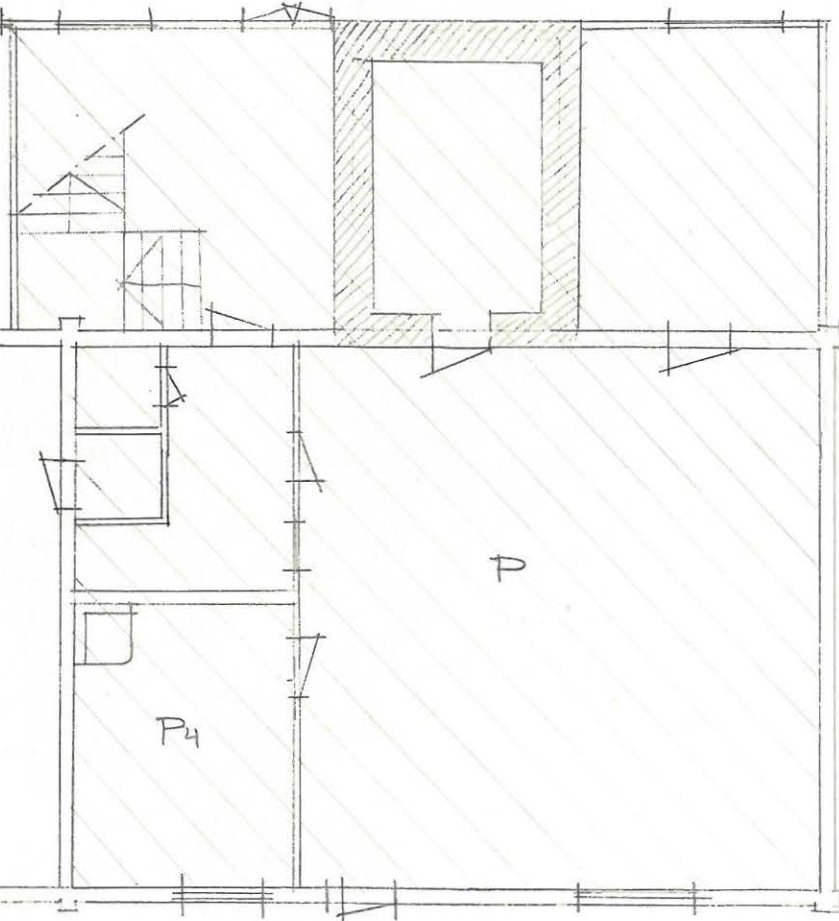
5M 10M

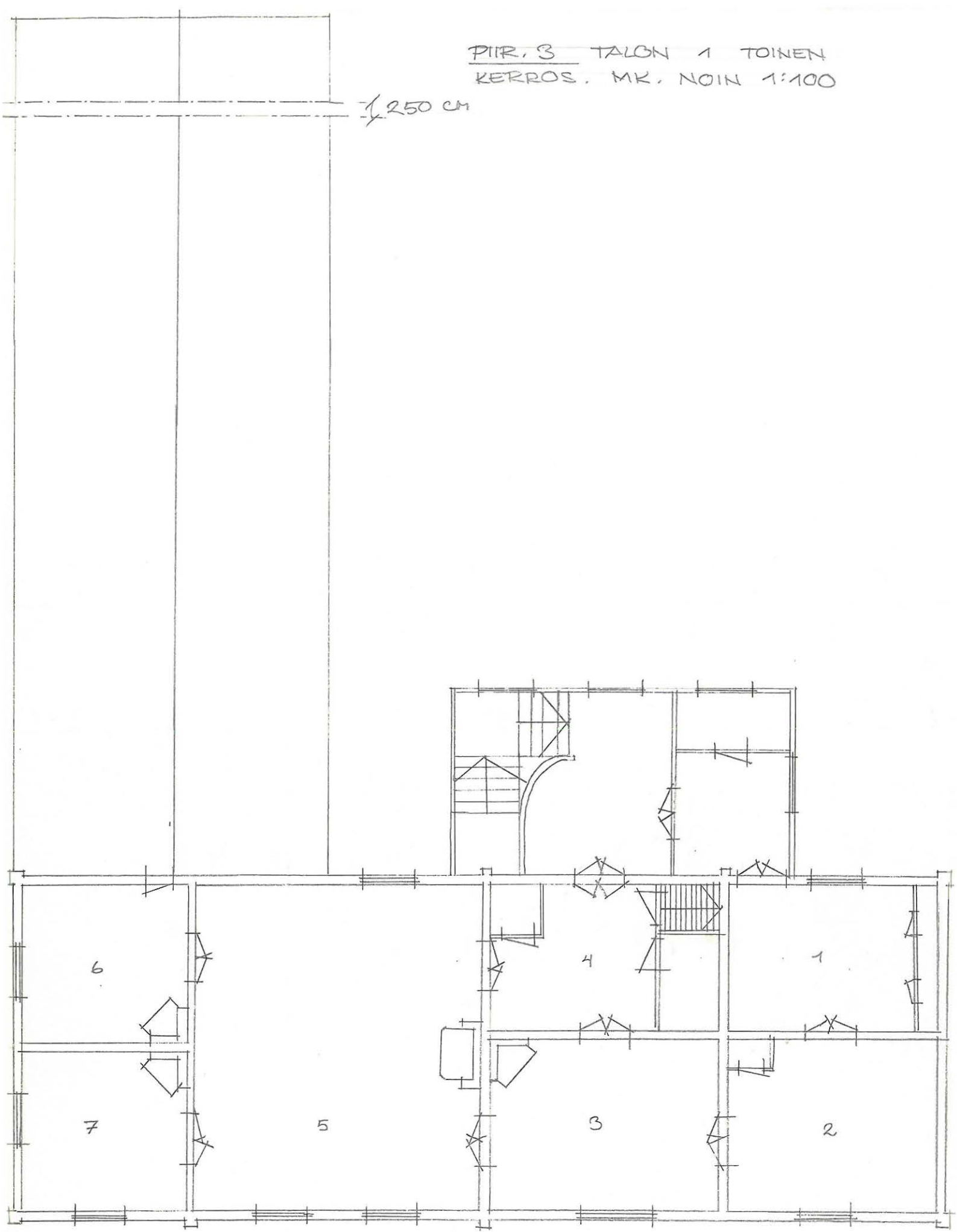
PIIR. 2. TALON 1 ENSIMMÄINEN
 KERROS JA TALO 2
 MK NOIN 1:100 (PIIRRETTY
 KIRJOITTAJAN PIKAMITTAUSTEN
 MUKAAN,

VIIVOITETTU OSA KÄSITTÄÄ PANKKI-
 TILAT, JOTKA OVAT SISUSTUKSELTAAN
 JA POHJAKAAVALTAAN SEKUNDAARI-
 SET, NIIDEN OSALTA MITTAUKSET
 OVAT ERITTÄIN EPÄTARKAT

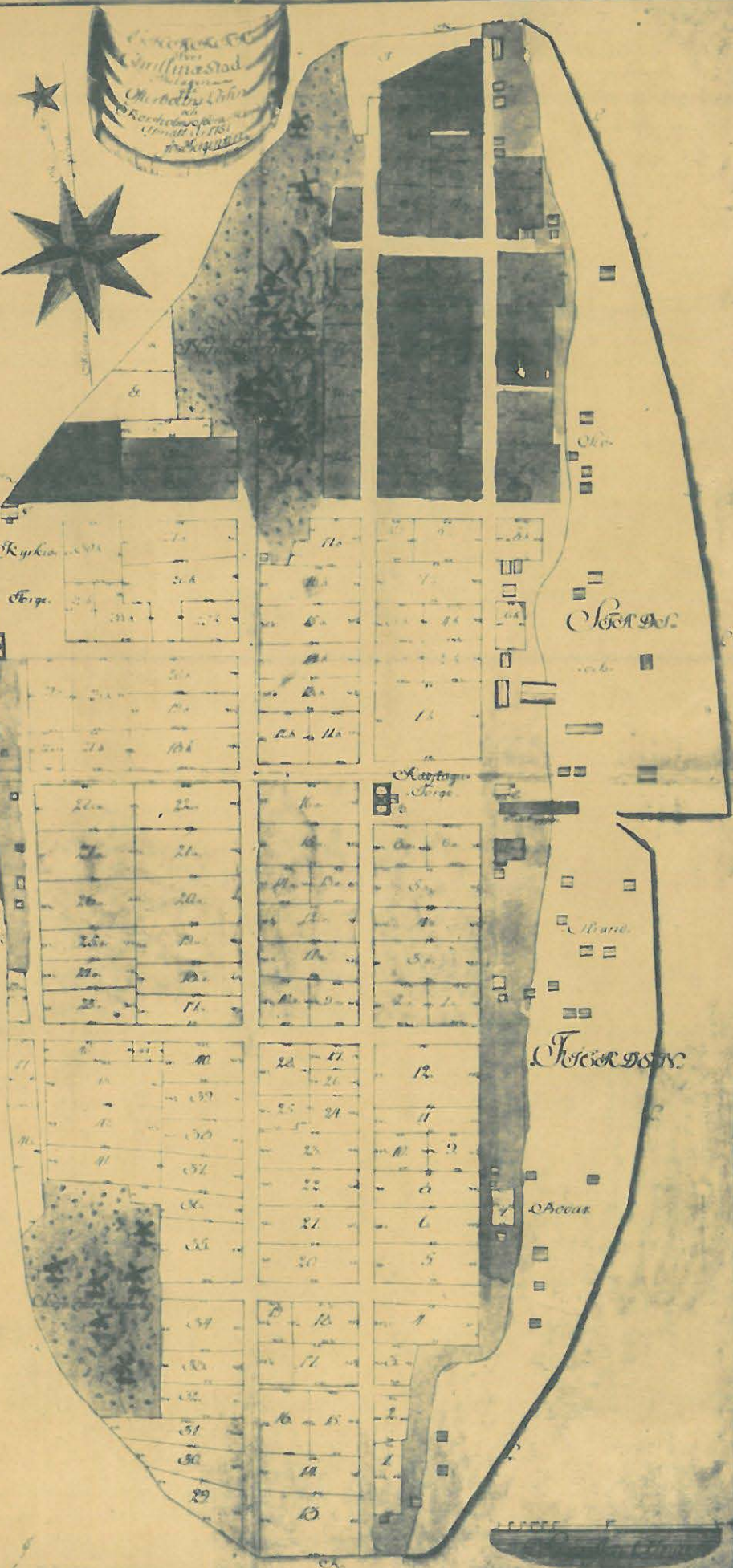
PIIR. 3 TALON 1 TOINEN
KERROS. MK. NOIN 1:100

250 CM

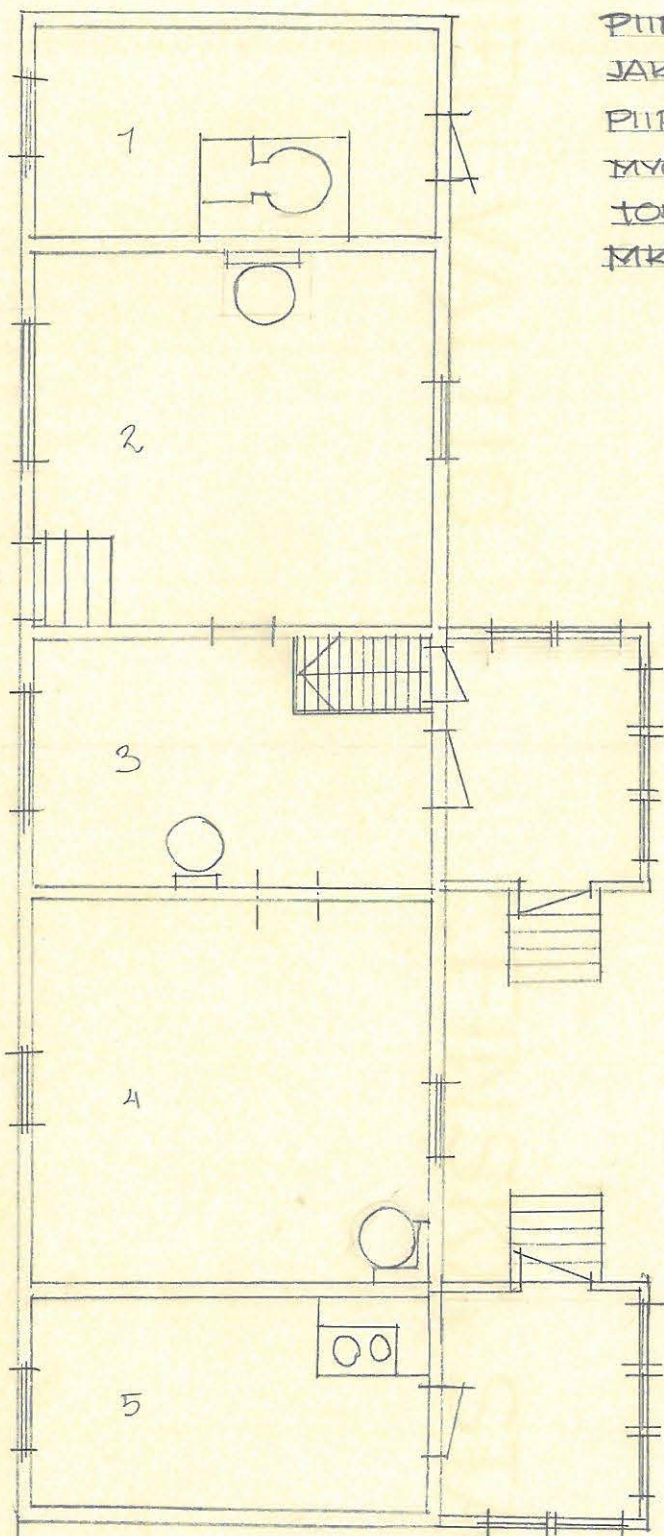
Handwritten title in Swedish script, likely 'Kartan öfver Kungälv'.

Extensive handwritten notes in Swedish script, organized in columns, providing details about the map's creation and the land parcels.

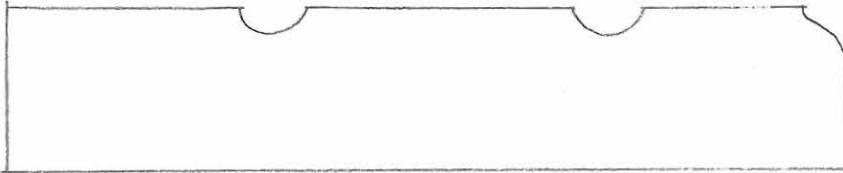

PIIR. 4 TALON 3 POH-
JAKAAVA VUODEN 1919
PIIRUSTUKSEN MUKAAN,
MYÖHEMMIN TEHDYT MUU-
TOKSET MERRITYY
MK. 1:100

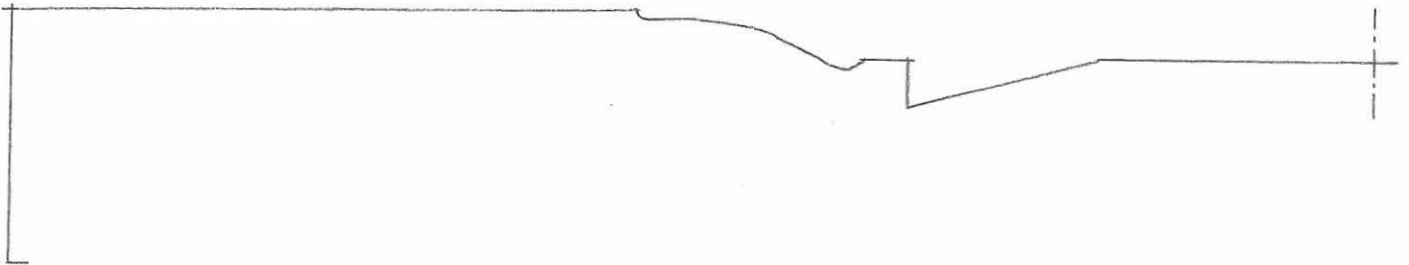
ITÄINEN PITKÄKATU

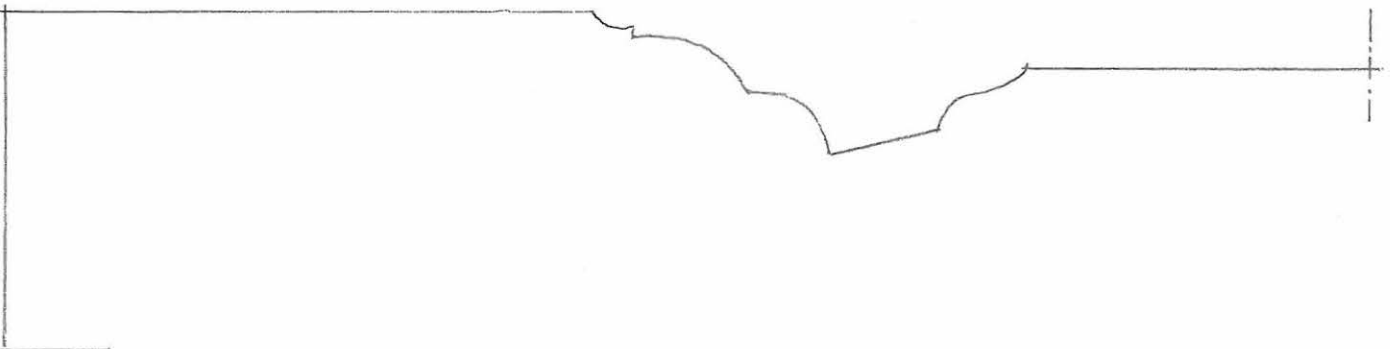
IKKUNAN KEHYSISTÄ, OVIEN PROFIILEJA , RAK. 1, II KRS
MK 1:1

PIIR.5

PIIR.6 PROFILI A

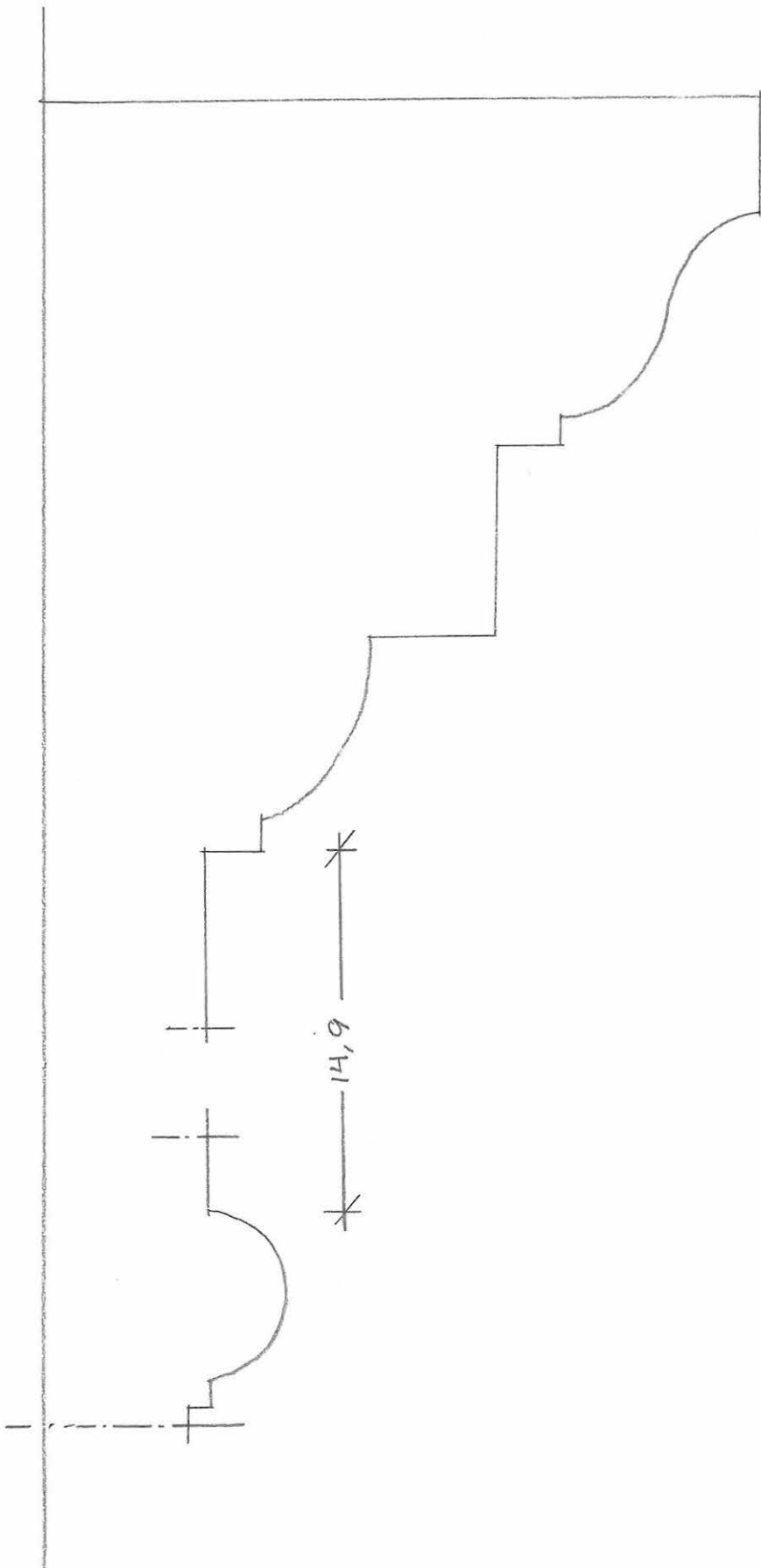

PIIR.7 PROFILI B

RAK. 1, II KRS , OVEN YLÄKEHYKSEN PROFIILI

PIIR. 8

MK. 1:1

PIIR. 9

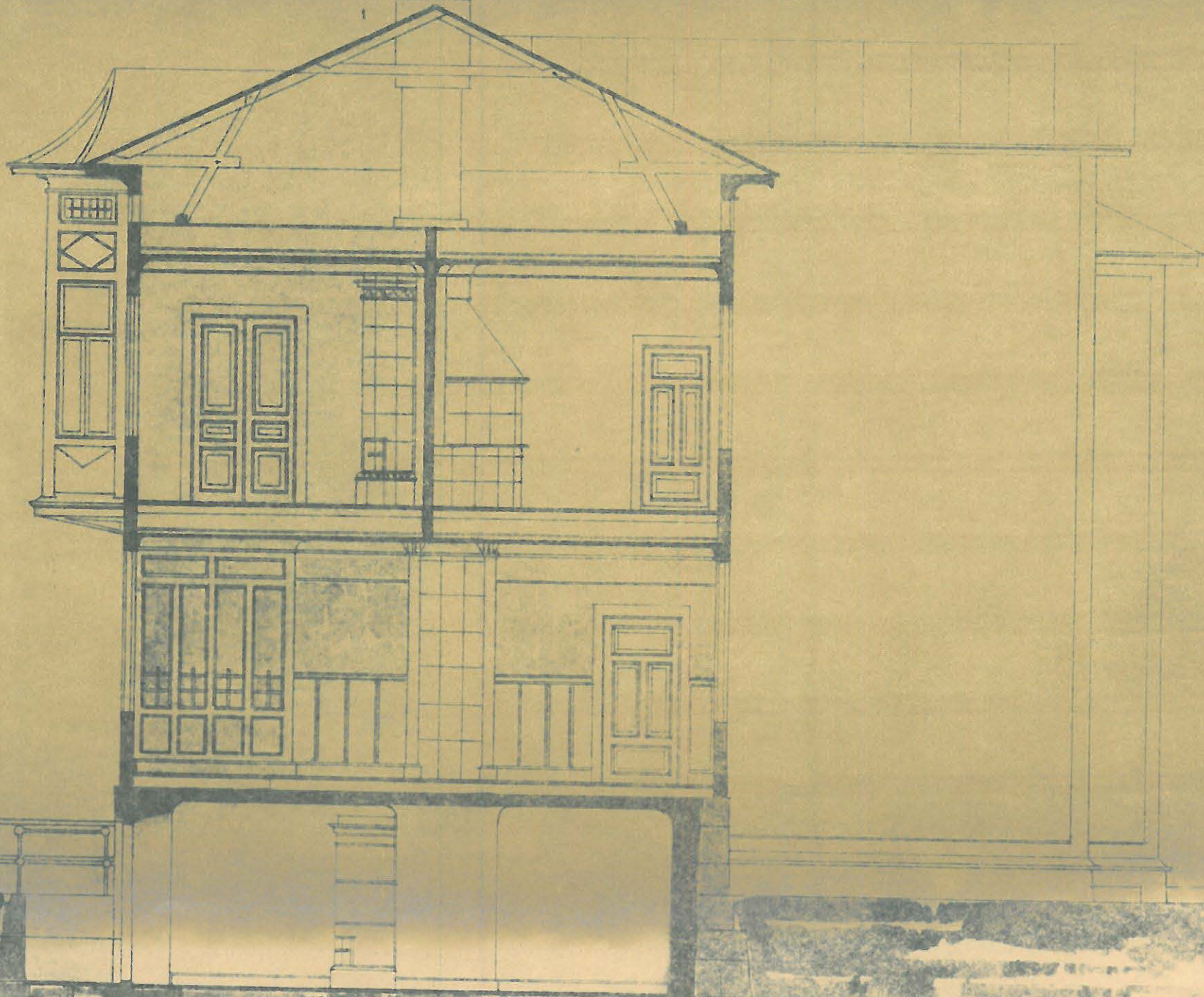
TALON 1 ITÄ- JA POHJOISFASADIN
VUORILAUDAN PROFIILIKAAVIO (PIIRRETTY
SILMÄMÄÄRÄISESTI)

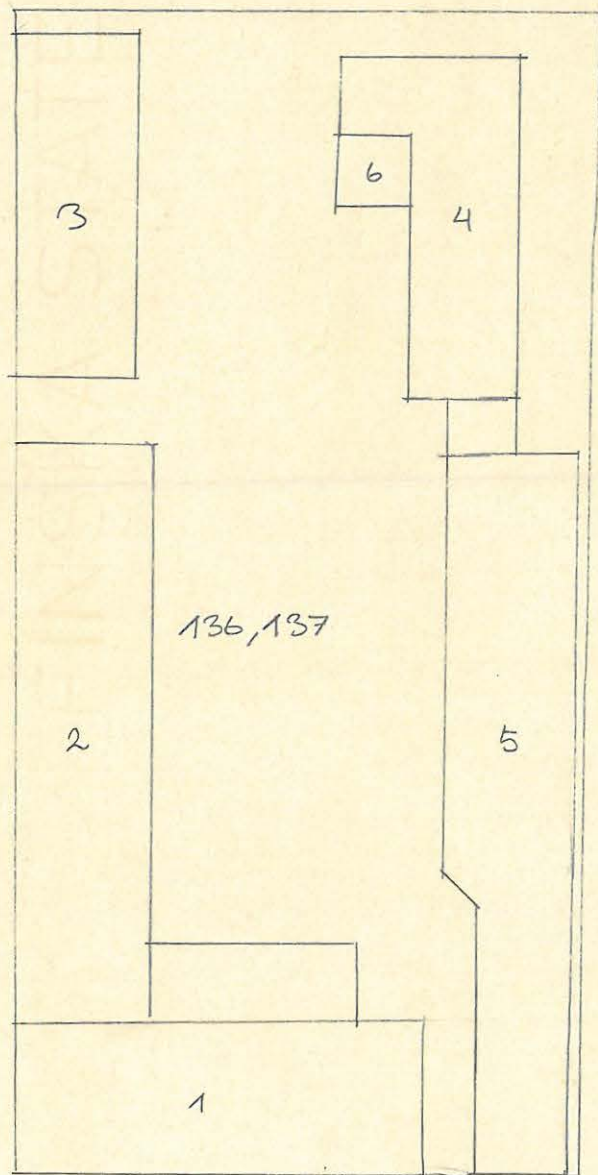
MK. N. 1:2

SKÄRNING

A-B.

LIIITE / PALOVAKUUTUKSEEN 19688
LIIITETTY ASEMAPIIRUSTUS

- 6 alaluenan luoneena yhteensä 153
kappn. määää seinäpaneelia
- 3 poliinikakkeuunia
- 1 haakelihaakkeuuni
- 3 tiilikakkeuunia jona seistohouittelija
- 7 tiilikakkeuunia
- Öljymaalatut kangastapetit 2 luoneena
- Venräi - " - " - " 3 - " - "
- ~~--- paperitapetit ---~~
- Venräi maalatut paperitapetit 11 - " - "
- 1 keittoliini jona seinämuuri
- Tiini (?), kyllyt ja laatikkadupletit myymäläin
- 3 nuppiäppua
- Portaat julkalla eteiseen
- Portaat ~~portilla~~ portilla myymäläin
- 3 myyntitovea

Rak. 2

Rakennettu vanhoista hankaläivistä 1822, vuorauksella, maalattu punarävillä
 Ylin luone jona nuppiäppöiden kivi. Talon
 korkeus $9\frac{1}{2}$ kappn., pituus $16\frac{1}{4}$ ja leveys
 $10\frac{1}{4}$ kappn. Tuolihatto, kiviäalan korkeus
 1 kappn.

- lattia ~~kuunilantekua~~ kuunilantekua
- väliliatto hankalautaa
- portaat kankkua ja lautaa
- 2 ildunaa $2\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$ kappn., kylläpüttleet
- 1 ylink. puolirankkainen ovi
- kiinteä laiva

Rak. 9

Ullonrakennus, rakennettu kuuinläivistä
 1822, ei vuorattu, maalattu punarävillä,
 ni. tallin ja naretan y.m. Talon korkeus
 $9\frac{1}{2}$ kappn., pituus $23\frac{3}{4}$ kappn., leveys $9\frac{1}{4}$
 kappn. Tuolihatto, ei kiviäalaa.

Suuraaia kartin rakennuksia ei palonaltuteta

Rak. 3. Mahanini kiviinen, tuulihatto,
korkeus $9\frac{1}{2}$ kynn.

Rak. 4. Pienehkö naletta, tuulihatto,
korkeus 6 kynn.

Rak. 5. Hautainen puuvaja, lautahatto,
 $6\frac{1}{2}$ kynn. korkea

Rak. 6. Vanhahko mahaniini, kiviinen,
tuulihatto, $9\frac{3}{4}$ kynn. korkea

Rak. 7 ja 8. Kalin vanhempiä yleisluokista
~~niitä~~ amuurirakennuksia joiden
välillä on nykyisin suljettu astettu
porttiruutuja, 7 huonetta, tuuli-
hatto, 10 kynn. korke.

Rak. 10 Vanhahko lato, $9\frac{1}{2}$ kynn. korke.

- Apoportti
- hauta-aita
- Säleaita puutarhan ympärillä

Edellisen kiviin 1836 :

Ommittaja sama

Rak. 1 Talon korkeus nyt $19\frac{3}{4}$ kynn. Enti-
nen lautahatto on katettu laitetuilla
kollantilainilla kaakelilla

- Öljymaalattu kattolista
- 4 pudipipuria ilmeena ullakon
päädyissä 2 k 11 t lev. 1 kynn 6 t
korkeita

Rak. 2

Kuten ed. ptk.

Rak. 3

Uunista keuhon- ja lantialanluuvista ~~70~~
kulurana muenna rak. maljarini.
Ei muorattu, 3 luonetta ja allakko.
Talon lank. 10 loppn.; pituus 36 ja
leveys 10¹/₄ loppn. Kautahatto, 1 loppn.
Lankaa kivitytta, keskeneräinen lahti-
orainen laumakivita muurattu
kellari.

Rak. 9

Kuten ed. ptk.

Ajoportti: ~~lahti~~ keskeneräinen, laudoiteltu,
5³/₄ loppn. korkia, 5 loppn. levey. Oljy-
maalattu.

Puutakan aita 24 loppn. pitkä 2¹/₂ loppn. korkia,
oljymaalattu.

Edellisen ptk:n numerot 3, 4 ja 10 purettu,
rak. 3 tänä ptk:na rak. niiden paikalle

1846, kiräin

Rak. 1

Talon alle on rakennettu 2 tiilestä
muurattua kellaria, joihin sälliset
kellat ~~on~~ ^{määrätyt} ja kiipotaat
jäljältä, sekä kirkas samoin kirkas
määrätyt kiipotaat tältä,
3 puuta mäona ja 2 rautainia
ullio-ora. 2 ilkuina ja 1 katterit,
ilkuunaruudet ja rautaluudet.

Rak. 2

Katto muutettu lautaalatoon

Rak. 3

1 uuni-ovi

Uuni kirkas ja muutet

1851, kiräin

Rak. 1, 5 joulunruuan luonontunus, muuten kuiton
ed.

Rak. 2

Samoin luonontunus, muuten kuiton
ed.

Rak. 3

Samoin luonontunus

RIZNING TIL FÖRÄNDRING AF BONINGSHU

— I II ^{DRA} KVARZEREZ AF KRIS

— FASADEN OCH SALUBORSET. —

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 METR

Emil Holmström 1906
Dr. Carl. Wainbrenth

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Ritva Tuomi			Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	46	5

Osoite

Kirkkokatu 3 - Koulutori

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 5 s.

Piirrokset

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 2742 vuodelta 1848. Tarmon arkisto. VA. 1 s.

KRISTIINANKAUPUNKI, tontti 5, kortteli 46, kaupunginosa II
Kirkkokatu 3 - Koulutori

Inventoitu heinäkuussa 1966
Ritva Tuomi

Inventointikertomukseen liittyvät samanaikaiset mittauspiirustukset Kansallismuseon piirustusarkistossa.

Kirjalliset lähteet. Palovakuutuskirja n:o 2742 vuodelta 1848,
liit.3 Tarnon arkisto, VA.

Tontin omistaa nykyisin rakennusmestari Ågren. Aikaisempia omistajia ovat olleet nahkuri Johan Henrik Wedenius vuonna 1848, nahkurinleski Maria Wedenius vuonna 1868, herra (expeditionsfogden) Gustaf Starike vuonna 1873, kauppakirjanpitäjä (handelsbokhållaren) Frans Gustafsson vuonna 1878, poliisikonstaapeli Henrik Klenets vuonna 1894. Lisäksi talon nykyiset asukkaat mainitsivat, että talon omisti vielä vuonna 1913 konstaapeli Klenets sekä hänen jälkeensä tohtori Roos ja kanttori Blomberg.

liit.1 Tontin numero oli vuoden 1825 kartassa 166-167. Tontti on suorakaiteenmuotoinen kuitenkin niin, että tontti 46/3 lohkaisee sen koilliskulmasta neliömäisen palan pois. Tontti rajoittuu etelässä itälänsisuuntaiseen Kirkkokatuun ja lännessä Koulutoriin, jonka toisella puolella on Ulrika Eleonoran kirkko. Viereisten tonttien rakennukset ovat yksikerroksisia puutaloja. Päärakennus sijaitsee Kirkkokadun suuntaisena tontin eteläreunassa. Kaikki vanhat ulkorakennukset on purettu ja niiden paikalle on aivan viime vuosina rakennettu uusi ulkorakennus tontin itäreunaan sekä kaksikerroksinen puinen vuokratalo pohjoisreunaan, pääty Koulutorille päin. Omistaja aikoo asukkaiden kertoman mukaan purkaa myös nyt inventoidun päärakennuksen ja rakentaa sen paikalle toisen vuokratalon.

liit.2 Päärakennus on kolmessa vaiheessa rakennettu yksikerroksinen asuinrakennus. Itäpäädyssä olevat huoneet 10 ja 11 on rakennettu v. 1830, huoneet 3-9 v. 1847 ja huoneet 1-2 myöhemmin, todennäköisesti 1800-luvun aikana. Rakennuksessa on nykyisin kolme asuntoa, joihin on sisäänkäynti pihan puolella olevien kolmen kuistin kautta.

Kivijalka on katufasadissa 40-80 cm, länsipäädyssä 46 cm, pohjoisfasadissa 45-70 cm ja itäpäädyssä 75 cm korkea. Se on nuurattu lohkokivistä ja rapattu sementtipitoisella laastilla. Sileäksi hieretyn rappauspinnan päällä on ohuet pallesaumat, jotka ruuduttavat

kivijalan. Itäfasadin kivijalka on sileä ilman koristelua. Katufasadissa on kaksi 50x20 cm kokoista puuluukuin suljettua tuuletusaukkoa aivan kivijalan yläreunassa. Itäpäädyssä on 70x70 cm kokoinen puuovella suljettu aukko kivijalkaan. Itäisimmän kuistin alla on rappaamaton kvaaderikivijalka. Ulko-ovien edessä on betonista valetut portaat.

Kellaria ei ole.

Fasadit. Kattoulokkeet, kuistit ja nykyinen vuoraus muuttavat fasadit varsin erilaisiksi kuin ne alunperin ovat olleet. Fasadit jakautuvat vuorauksella kolmeen horisontaalivyöhykkeeseen: Arkkitraavivyöhyke, joka jatkuu katufasadissa kattoulokkeiden seinäpintaan ja päädyissä harjan alle on vuorattu 10 cm leveillä pystysuuntaisilla helmiponttilaudoilla. Ikkunavyöhyke jatkuu ikkunoiden alareunan tasolle. Se on vuorattu 9-12 cm leveillä vaakasuuntaisilla ponttilaudoilla. Ikkunoiden alapuolella on 95 cm korkea vyöhyke joka on vuorattu 9 cm leveillä pystysuuntaisilla helmiponttilaudoilla. Vyöhykkeiden välissä on sileät laudat, joiden alla on profiloitu lista. Räystään alus on sileää laudoitusta, räystäslistaa ei ole. Vesilistana sokkelin päällä on seinäpinnan suuntainen lauta. 20 cm leveät sileät liseenit jakavat fasadit vertikaalivyöhykkeisiin. Liseenit ovat väliseiniä kohdalla jotka todennäköisesti on salvottu sivuseiniin pitkänurkkaa käyttäen.

Katufasadi, jakaantuu kahdeksaan keskenään erisuuruiseen vertikaalivyöhykkeeseen. Lännestä lukien toisessa vyöhykkeessä ei ole yhtään ikkunaa, kaikissa muissa on yksi asuinkerroksen ikkuna. Akselissa kaikkien ikkunoiden yläpuolella on aikaisemmin ollut ullakkoikkuna. Nyt on talon keskelle, lännestä lukien viidennen vyöhykkeen kohdalle sekä reunavyöhykkeiden päälle rakennettu kattoulokkeet, joissa on ikkunat ja niiden kohdalla olleet arkkitraaviikkunat on jätetty vuorauksen alle. Neljännessä vyöhykkeessä lännestä lukien on valeullakkoikkuna. Ullakkoikkunoissa on sileät kehyslaudat. Asuinhuoneiden ikkunoissa on sileät ala- ja sivukehyslaudat, yläkehyslautana on sivuilta viistetty ikkunan levyinen lauta ja vino lauta sen yläpuolella.

Pihafasadissa on kolme kuistia. Pystylaudoitettu helmiponttilautavyöhyke kiertää myös kuistien alaosassa, niiden yläosa on vuorattu vaakasuuntaisilla uurretuiilla 9 cm leveillä ponttilaudoilla. Kuistien fasadinsuuntaisilla seinillä on ulko-ovi sekä kaksi ikkunaa, yksi oven kummallakin puolella. Kuistien välissä sekä fasadin itäpäässä on yksi ikkuna-akseli joissa on samanlainen ensimmäisen kerroksen ikkuna ja ullakkoikkuna kuin katufasadissa. Kuistien ikkunoissa ja ovissa on sileät kehyslaudat.

Päädyissä on sananlainen vuoraus kuin sivuseinissä. Molemmissa päädyissä on yksi asuinhuoneen ikkuna ja sen yläpuolella samankokoinen ullakkoikkuna.

Ikkunat. Asuinkerroksen ikkunat ovat 110x135 cm kokoiset. Ne jakautuvat keskellä olevalla pystyvälikarnilla ja yläosassa olevalla poikkivälikarnilla neliruutuisiksi.

Matalat arkkitraavi-ikkunat ovat talon länsipäässä 120x45 cm kokoiset, itäpäässä ne ovat nyt 115x35 cm kokoiset, mutta ovat aikaisemmin olleet 50 cm korkeat. Ullakkoikkunat ovat kaksiruutuiset, keskellä on pystypiena. Itäpäädyssä on 88x108 cm kokoinen pystyvälikarnin kahteen osaan jakama ullakkokamarin ikkuna. Länsipäädyn ikkuna on 80x95 cm kokoinen, se jakautuu pystyvälikarnilla kahteen osaan ja yläosassa on pienen muodostama vinoneliö ja kolmiokoristelua. Länsipäädyn molemmissa ikkunoissa ja itäpäädyn ullakkoikkunassa on 1800-luvun tyyppiset kulmarautasaranat, muissa ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat.

Ulko-ovet ovat pariovia, joiden toinen puoli on kaksi kertaa toista leveämpi. Ovissa on yhteensä 9 peiliä, ylimmät muita korkeammat peilit on korvattu lasilla.

Maalit. Seinäpinnat on maalattu valkoisiksi ja peltikatto vihreäksi.

liit.2 Sisätilat. Pohjakaava. Talossa on nykyisin 11 huonetta. Poikittaiset väliseinät ulottuvat läpi talon ja pitkittäiset väliseinät ovat vain yhden huoneen pituisia. Itäpäädyssä on asunto, jossa on kaksi peräkkäistä kamaria sekä pitkittäisen väliseinän jakamat eteinen ja keittiö, keskellä olevaan asuntoon kuuluu läpi talon ulottuva kamari sekä samoin kuin edellä ryhmitetyt eteinen ja keittiö. Länsipäädyn asuntoon kuuluu kamari aivan päädyssä, eteinen, jonka kadun puoleisessa päässä on komero sekä keittiö, josta on sekundäärillä pitkittäisellä seinällä erotettu pieni makuuhuone kadun puolelle.

- Huonekorkeus on huoneessa 1 290 cm, huoneissa 2-11 270-275 cm.
- Katto on peitetty paperilla, paitsi huoneissa 10 ja 11 missä se on peitetty neliskulmaisilla kuitulevyllaatoilla. Seinät on tapetoitu kaikissa huoneissa ja lattioilla on korkkimatto. Kuistien katot ja seinät on vuorattu 9 cm leveillä helmiponttilaudoilla.
- Huoneessa 9 on profiloitu, kapea kattolista, huoneissa 8 ja 11 on kattolista paperin peitossa.
- Huoneissa 7, 10 ja 13 on 13 cm korkea yläreunastaan loivasti

profiloitu jalkalista.

piir. Huoneessa 2, ovesa 1-2 on kuvan mukaiset koristeelliset kehykset.

Itäpäähän huoneiden ovissa ja ikkunoissa on käytetty profiloitua kehyslistaa. Muut listat ovat uusia. Huoneissa 6 ja 7 on ovissa ja ikkunoissa 9,5 cm leveät reunoista profiloituneet listat.

- Huoneissa 1,7 ja 11 on peltinen pönttöuuni. Huoneessa 10 on kulmittain huoneen koillisnurkassa 225 cm korkea, 85 cm leveä ja 32 cm syvä kaakeliuuni, jonka etusivu on litteä ja särmät terävät, ainoa koriste on yläreunassa oleva sinisten ja vihreiden koriste-kaakelien muodostama ruudutusfriisi. Muut kaakelit ovat 21x23 cm kokoisia ja valkoisia. Uunissa on kahdet savupellit.

Länsipäädyn huoneistosta on kaikki sisäovet poistettu, oven 1-2 pielissä on pallopäiset saranoiden puolikkaat.

Samoin on ovi 6-7 ja sen pielissä on pallopäisten saranoiden puolikkaat. Ovi 5-6 on 80x200 cm kokoinen ja nelipeilinen: kaikki peilit ovat samankokoisia, keskellä on kaksi peiliä vierekkäin pystyssä ja ylä- ja alareunassa on yksi vaakasuuntainen peili. Itäpäädyn huoneiston ovet ovat 83x198 cm kokoisia ja kuusipeilisiä, peilit ovat 26,5 cm leveitä ja niiden korkeudet ovat ylhäältä luetellen 32,94 ja 32 cm.

Kuistit. Kuistit on rakennettu laudoista ja sahatuista piiruiista. Itäinen kuisti on harjakattoinen, sen harja on talon harjan korkeudella. Huoneen 8 kohdalla ei hirsiä kuistin ullakolla ole vuorattu eikä maalattu, sen sijaan nykyisen kaltainen vuoraus jatkuu ulkopuolelta huoneen 8 itäseinään asti. Keskimmäisessä ja läntisessä kuistissa on pulpettikatto, joka jatkaa yhtenäisenä varsinaisen katon pohjoislapetta. Läntisen kuistin ullakolle en päässyt. Keskimmäisen kuistin alla jatkuu arkkitraavin pysty helmipontti-vuoraus. Kuistin kohdalla on aikaisemmin ollut harjakattoinen kuisti tai ulko-oven katos.

Vesikatto. Katto on vihreäksi maalatulla pellillä katettu harjakatto, jonka kadun puoleiseen lappeeseen on tehty kolme uloketta ikkunoita varten. Ulokkeet on rakennettu sahatuista laudoista. Väliseinät on salvottu harjaan asti ja ne kannattavat harjahirttä sekä yhtä vuoliaista kunnallakin lappeella. Vuoliaisten päällä on sahatut selkäpuut, jotka kannattavat pitkittäistä ruodelaudoitusta. Ullakon lattian korkeus vaihtelee. Huoneiden 7-11 yläpuolella harjan korkeus lattiasta on 230 cm ja tasakerran korkeus on 80 cm. Huoneisen 3-6 yläpuolella vastaavat korkeudet ovat 250 ja 100 cm, ja huoneiden 1-2 kohdalla 190 ja 40-50 cm.

Huoneen 11 yläpuolella on lautaseinäinen ullakkokamari, jonka sei-

nät on tapetoitu ja tapettien alla on kerros 1850-luvulla päivättyjä sanomalehtiä. Vuonna 1913 oli talossa tulipalo, jonka takia ullakon hirret huoneiden 8 ja 9 yläpuolella olivat mustuneet.

Rakenne. Talo on rakennettu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä todennäköisesti pitkänurkalle salvoten. Seinät on tilkitty samalleella. Välikaton täytteenä on ullakolla turvelevyjä sekä huoneen 1 yläpuolella hiekkaa. Lattiaa kannattavat 110 cm välimatkoin olevat poikki-parrut. Ullakolla on näkyvissä talon jatkossaumat. Huoneen 2 yläpuolella on seinä 2-3 punamullattu, samoin väliseinän läpi tulevat vuoliaisten päät. Lähellä seinää on sivuseinissä noin 5 cm leveä rako, hirret on jatkettu ilman karaa. Toinen sauma on huoneiden 8 ja 9 yläpuolella. Seinän 8-9 vuoliaisten päät ja seinähirret ovat samoin punamullatut. Sauma on aivan kapea ja siinä on kara tai hirsiliitos.

Rakennushistoria. Ensimmäinen osa, johon kuuluvat nykyiset huoneet 10 ja 11 on rakennettu vuonna 1830 ja lisärakennettu itseään pitemmällä osalla, johon kuuluvat nykyiset huoneet 3-9, vuonna 1847. Vuonna 1848 on koko talo ollut vuorattu ja punamaalattu. Länsipäädyn kaksi huonetta on rakennettu todennäköisesti 1800-luvun puolella, tarkempaa ajoitusta ei vielä tiedetä. Kuistit, vuoraus ja nykyinen vesikatto lienevät tällä vuosisadalla rakennetut.

Liitteet:

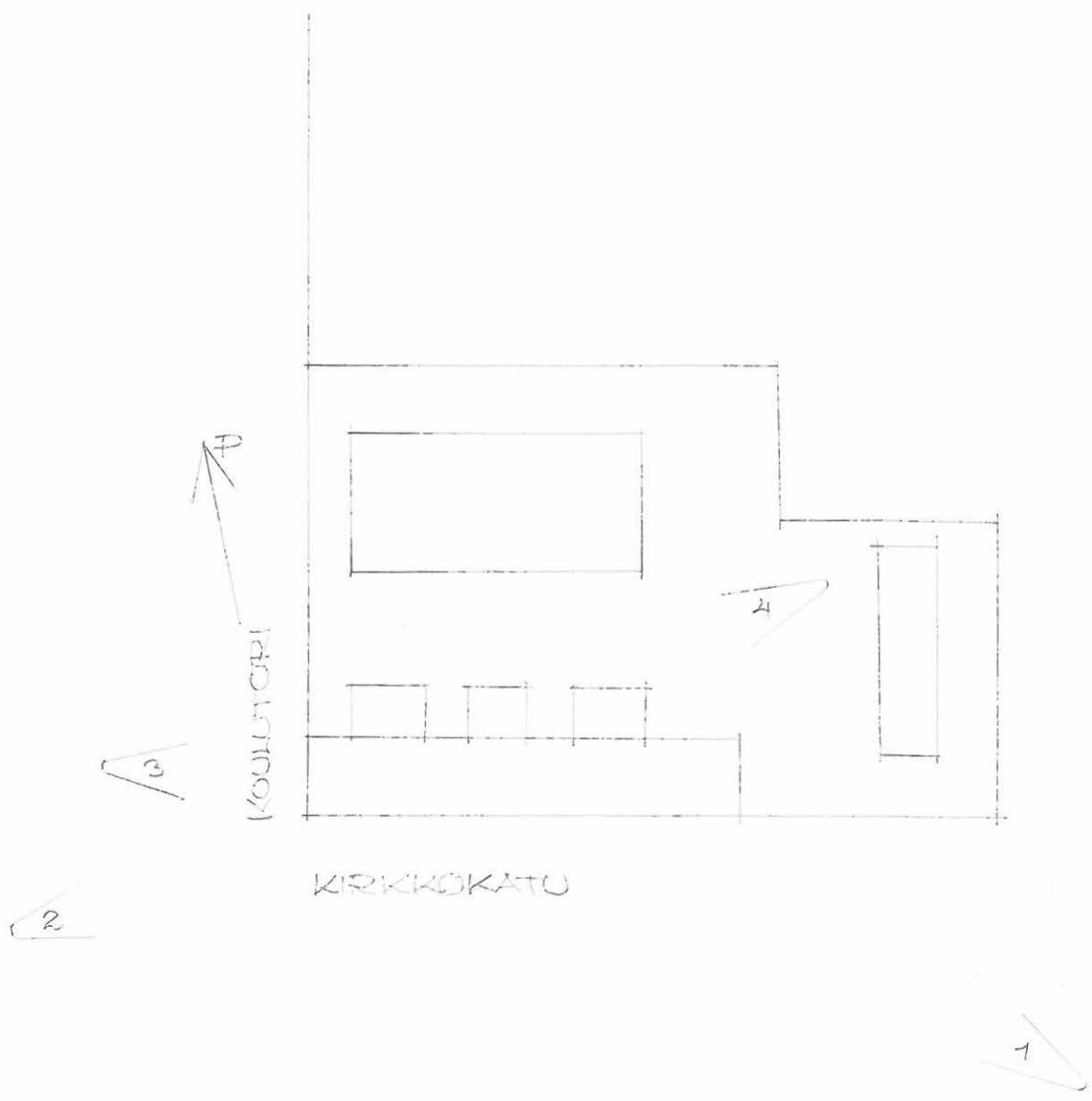
1. - asemapiirustus ja valokuvaluettelo.
2. - pohjakaavio.
3. - lyhennelmä palovakuutus kirjasta.
4. - edelliseen liitetty asemapiirustus.

LIITE,1.

Asemapiirustus, mittakaava 1:500.

Valokuvat:

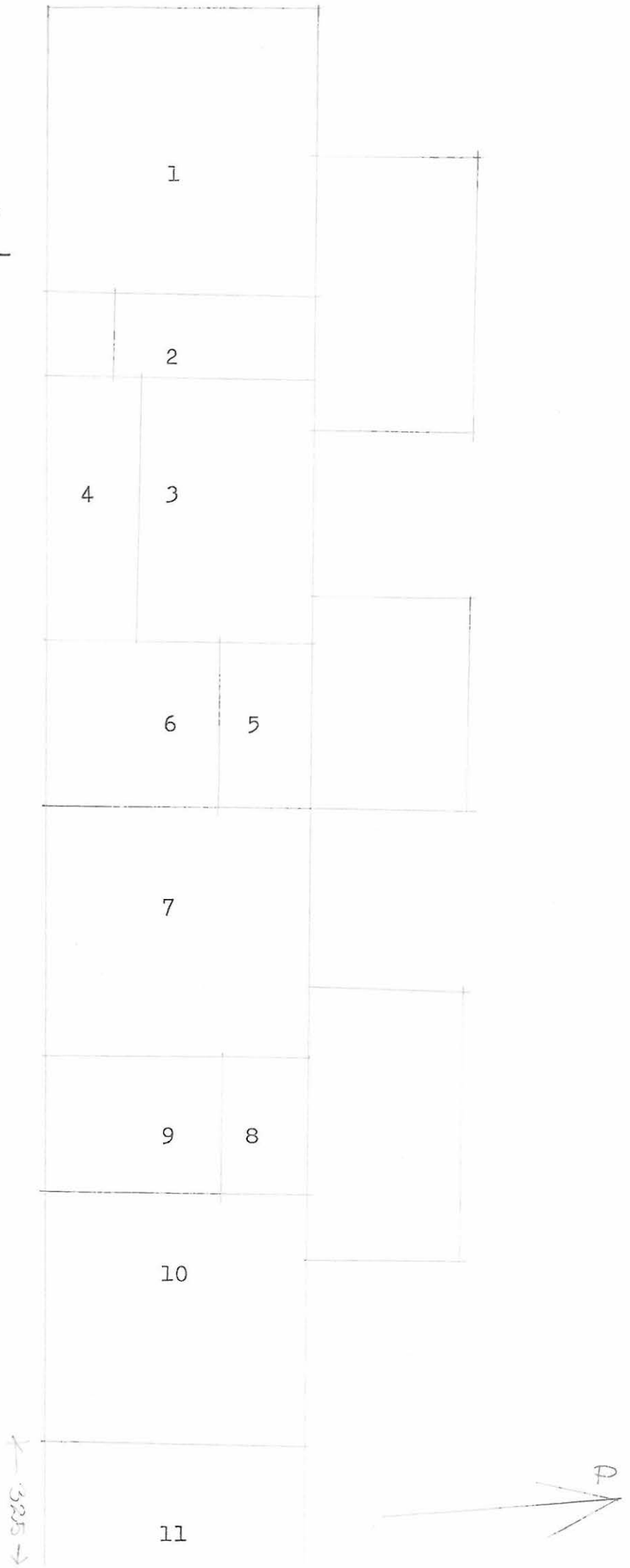
- 1. Katufasadi kaakosta.
- 2. Katufasadi lounaasta.
- 3. Länsipääty.
- 4. Pihafasadi koillisesta.

LIITE, 2

Pohjakaavio Kansal-
lismuseon arkistossa
olevan mittauspiirus-
tuksen mukaan.

MK 1:100.

Liite 3. Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 2742 vuodelta 1848.
Tarmon arkisto, VA.

Tontin omistaa nahkuri Johan Henrik Welenius.

Talo 1 on rakennettu vuonna 1830 ja jatkettu länsipäästä vuonna 1847.
Pituus 39 kyyn., leveys 9 1/4 kyyn. ja keskikorkeus 11 kyyn.

Yksi kerros jossa 7 huonetta: eteinen, sali, keittiö, kolme kamaria sekä nahkamyymälä. Yhteensä 4 kaakeliuunia sekä keittiön liesi. Talo on vuorattu ja maalattu punaiseksi, lautakatto sekä 1 1/4 kyyn. korkea kivijalka. 3 savupiippua.

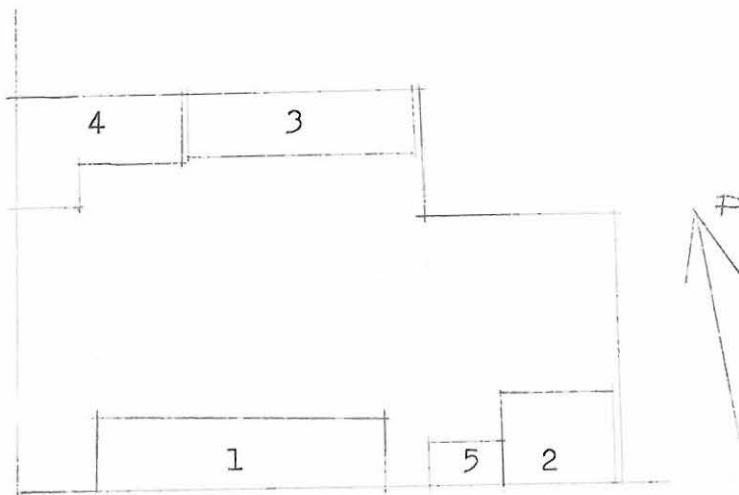
Talo 2 on vuonna 1821 rakennettu ulkorakennus, jossa on 2 kerrosta, ensimmäisessä kerroksessa on 2 ja toisessa 3 huonetta. Koko talo on sisustettu nahkurinverstaaksi.

Talo 3 on vuonna 1839 rakennettu ulkorakennus, jossa on sauna, nahkojen parkitsemisshuone, talousaitta sekä lautarakenteinen puuvaja.

Talo 4 on rakennettu vuonna 1844 ja siinä on talousaitta, navetta, rehuvarasto sekä luhtiparveke (svale).

Talo 5 on lautarakenteinen vuonna 1846 rakennettu parkitsemissaitta.

LIITE, Jäljennös palovakuutuskiirjaan № 2742 liitetystä asema-
piirustuksesta.

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Ritva Tuomi			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	46	3

Osoite

Läntinen Pitkätatu 11

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 12 s.

Piirrokset

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 2475 vuodelta 1847. Tarmon arkisto. VA. 1 s.

Kuvakulmat

KRISTIINANKAUPUNKI, tontti 3, kortteli 46, kaup.osa II
Läntinen Pitkätie 11

Inventoitu heinäkuussa 1966
Ritva Tuomi

- Inventointikertomukseen liittyvät samanaikaiset mittauspiirustukset Kansallismuseon piirustusarkistossa.

KIRJALLISET LÄHTEET:

- Jarle P-O, Kristinestads byggnadshistoria. Kristiinankaupungin maistraatin hallussa oleva kappale.

liit.3 - Palovakuutuskirjat n:o 2475 vuodelta 1847 ja n:o 7142 vuodelta 1869. Tarmon arkisto, VA.

OMISTAJAT:

Vuonna 1847 tontin omisti kauppias G.W.Lindqvist, vuosina 1852 ja 1867 köydenpunojamestari A.R.Åkerberg ja vuonna 1869 hänen perillensä, vuonna 1874 rovastinna Maria L.Alenius, ja vuonna 1894 kauppias Johan Forstell.

Nykyiset omistajat ovat veljekset, autonkuljettajat Holger ja Helge Ulfves.

TONTTI:

liit.1 Tontin vanha numero vuoden 1825 kartassa on 153.

piir.1 Tontti on itä-länsi-suuntainen ja lähes suorakaiteenmuotoinen kaivon lievästi länteen päin. Tontti rajoittuu idässä Läntiseen Pitkätiekatuun, etelässä tontteihin 4 ja 5/46, lännessä tontteihin 5 ja 1/46 ja pohjoisessa tonttiin 2/46. Lukuunottamatta tontilla 5 olevaa uutta kaksikerroksista asuintaloa kaikki korttelin talot ovat vanhoja yksikerroksisia asuintaloja.

Päärakennus on vinkkelirakennus, jonka pääsiipi on tontin itäreunassa ja pihasiipi eteläreunassa (talo 1) Tontin pohjoisreunassa on kaksi pienempää asuinrakennusta (talot 2 ja 3) ja niiden välissä on vanha ulkorakennus (talo 4). Eteläsivulla on toinen ulkorakennus (talo 5) ja sen vieressä uusi saunarakennus (talo 6) Tontin länsilaidalla on puutarha ja kaivo. Maa viettää länteen.

TALO 1, PÄÄRAKENNUS:

liit.2 Talo on yksikerroksinen vinkkelirakennus. Se on rakennettu hirsistä
piir.1 ja vuorattu. Itäinen siipi (osa A) on pääsiipi, se ulottuu tontin laidasta laitaan ja eteläsiipi (osa B) on rakennettu sen länsipuolelle. Osa A on palovakuutuskirjan mukaan rakennettu vuonna 1824 ja osa B on lisätty siihen vuonna 1842.

Keskellä A-osaa on pihalle johtava porttikäytävä. Huoneita on nykyisin yhteensä 8. Pihan puolella on kolme kuistia. Talossa on 2 asuntoa

ja työhuone.

KIVIJALKA.

A-osa. Katufasadissa kivijalkaa ei ole lainkaan näkyvässä, kadun pinta on laudoituksen korkeudella. Eteläpäädyssä on nurkkien alla kivipatsaat, alushirsi on noin 0-70 cm korkeudella maasta. Pohjoispäädyssä talon alusta on suojattu laudoituksella. Pihan puolella on noin 30-60 cm korkea luonnon- ja lohkokivistä pinottu kivijalka, jota ei ole muurattu eikä rapattu.

B-osa. Vain länsipäädyssä ja sivuseinien länsipäässä on kivijalka, sen korkeus on 140-80 cm, se on melko karkeasti muurattu lohkokivistä. Muu osa siipeä on kivipatsaiden varassa, pihan puolella talon alustan edessä on pysty laudoitus.

KELLARI. B-osan alla sen länsipäässä on kellari, jonka oviaukko on länsipäädyn kivijalassa. Kivijalka on kellarihuoneen edessä noin 100 cm paksuinen, ja siinä on kaksi peräkkäistä ovea, ovet ovat 80x130 cm kokoisia lautaovia ja niissä on koukkusaranat, joiden lehti on sileä ja kapea. Itse kellarihuone on 200 cm leveä ja 270 cm pitkä, huonekorkeus on 155 cm. Kellarin katossa ovat näkyvässä neliskulmaisiksi palhotut lattian kannattajaparrut ja niiden päällä 18-23 cm leveät talon suuntaiset lattialankut. Katto on tervattu. Seinät ovat tiiltä, ne on rapattu paksulla laastikerroksella. Lattia on betonia.

FASADIT.

A-osa, katufasadi.

Fasadi jakaantuu horisontaalisesti arkkitraaviin ja varsinaiseen ikkunavyöhykkeeseen. Arkkitraavi jakaantuu edelleen kahteen horisontaalivyöhykkeeseen: Räystäslistaa ei ole, räystään alus on suojattu sileillä laudoilla ja räystään alapuolella on 40 cm korkea vyöhyke, joka on vuorattu vaakasuuntaisilla sileillä laudoilla, sen alla on kapea vesilista ja vasta tämän alla noin 60 cm korkea ullakkoikkunavyöhyke. Se on sanoin kuin edellinen vuorattu sileillä vaakasuuntaisilla laudoilla, mutta ulkonee siitä lievästi. Ullakkoikkunat ovat aivan kiinni koko arkkitraavin alla olevassa runsaasti profiloitussa listassa.

Alempi seinäpinta jakaantuu pilastereilla, jotka eivät ulotu arkkitraaviin asti, kuuteen vertikaalivyöhykkeeseen. Pilasterit ovat noin 30 cm leveitä ja ne ulkonevat seinäpinnasta noin 10 cm. Ne on tehty sileistä pysty laudoista ja arkkitraavin alla oleva profiloitu lista kiertää ne muodostaen niille kapiteelin. Pilasterien

välissä oleva seinäpinta on vuorattu vaakasuuntaisilla 17-18 cm levyisillä uurretuilla ponttilaudoilla. Lautojen alareunassa ja yläreunassa ennen uurrosta on matala helmimäinen pyöritys. Seinän alaosan vuoraus on uusittu eteläreunassa noin 100 cm ja pohjoisreunassa noin 30 cm korkeudelle 10 cm leveillä uurretuilla ponttilaudoilla.

Keskellä taloa, vyöhykkeessä, joka on etelästä lukien kolmas ja pohjoisesta lukien neljäs, on porttikäytävä. Sen eteläpuolella on reunimmaisessa vyöhykkeessä yksi ja lähinnä sitä olevassa kaksi ikkuna-akselia, pohjoispuolella olevissa kolmessa vyöhykkeessä on kussakin yksi ikkuna-akseli.

Myös porttikäytävän yläpuolella on yksi ullakkoikkuna. Ullakkoikkunoita on näin ollen 7 ja ensimmäisen kerroksen ikkunoita 6. Ullakkoikkunat ovat 90x45 cm kokoisia ja pystypienä jakaa ne kaksiruutuisiksi. Niissä ei ole kehyslautoja.

Ensimmäisen kerroksen ikkunat. Kolme eteläisintä ikkunaa ovat 98x147 cm kokoisia ja kaksiruutuisia: niissä on pystyvalikarmi ja puolikkaat jakaantuvat kahdella poikki-pienalla, joista ylempi on leveämpi, 3-ruutuisiksi. Kaikissa kolmessa on 1800-luvun kulmaraudat. Kolme pohjoista ikkunaa ovat uudempia: Reunimmaisesta ovat 103x147 cm kokoisia T-ikkunoita ja keskimäinen on kolmilevyinen ikkuna, jossa on kaksi pystyvalikarmia ja poikkivalikarmi yläosassa. Näissä ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat. Kehyslaudat: Yläkehyslauta on muita leveämpi ja sen päällä on profiloitu, ulkonevalista, sivukehyslaudat ovat sileät ja alakehyslauta on loivasti profiloitu ja sivuille levenevä, paitsi kolmilevyisessä ikkunassa, missä on sileä alakehyslauta.

Pohjoispääty. Vuoraus on samanlainen kuin katufasadissa, ikkunoita ei ole. Katto on aumattu.

Eteläpääty. Päätyseinä on samassa linjassa B-siiven eteläseinän kanssa. Vuoraukset ovat erilaiset. Pädyn vuoraus on samanlainen kuin katufasadissa paitsi seinän alaosa noin 200 cm korkeudelle, se on vuorattu pystysuuntaisella saumarimalaudoituksella.

Ikkunoita ei ole.

Pihafasadi. Pitkänurkkien päät on vuorattu sileillä pystylautoilla, niillä ei ole kapiteelia. Vuoraus on uudempi kuin katufasadissa. Ullakkoikkunat on peitetty vuorauksella, kuistin kohdalla on ollut 70x40 cm kokoinen, huoneen 2 ikkunan yläpuolella on ollut samankokoinen ikkuna kuin katufasadissa, huoneen 3 kohdalla 70x55 cm kokoinen ikkuna ja porttikäytävän yläpuolella 44x22 cm kokoinen ikkuna-aukko. Horisontaalijaottelua ei ole. Fasadin eteläpää huoneiden 3-4 kohdalta on vuorattu 11 cm leveillä vaakasuuntaisilla loivasti

uurretuilla ponttilaudoilla, pohjoispää huoneen 2 kohdalla kuistiin asti sileillä pystyлаudoilla. Kuistin yläpuolella olevassa seinäpinnassa ei ole lainkaan vuorausta vaan hirret on maalattu samalla maalilla kuin vuorilaudat. Lautarakenteinen kuisti fasadin pohjoispäässä on vuorattu samalla leveällä vaakalaudalla kuin katufasadi. Kuisti on pulpettikattoinen, sen eteläsivulla on käytössä oleva ovi ja länsisivulla ikkuna ja suljettu ovi. Ikkunoita on kolme; yksi huoneiden 2,3 ja 4 kohdalla. Ne ovat 98x103 cm kokoisia ja samoin kuusiruutuisia kuin katufasadin ikkunat, paitsi huoneen 2 ikkunaa, jonka alaruudut on uusittu, niin että se on nyt neliruutuinen ikkuna. Ikkunoissa on kulmarautasaranat, huoneen 3 ikkunas- sa tosin vain karmeissa ja niiden vieressä on uudet saranat.

- Porttikäytävä. Käytävä on 350 cm leveä. Sen korkeus on kadun puolella 250 ja pihan puolella 290 cm. Kadun puolella on ajoportti ja siinä kävelyportti. Kattoa kannattaa neljä talon suuntaista kannatinparrua, jotka on eteläpäästä salvottu väliseinän hirsiin, pohjoispäässä ne lepäävät poikittaissuuntaisen hirren päällä lähellä sivuseinää, tätä poikkitukea kannattavat pitkänurkkien vieressä olevat kaksi pystyhirttä. Kannatinparrujen päällä on välipohjan poikittaissuuntaiset lankut. Eteläinen sivuseinä on vuoraamaton, hirret ovat olleet maalatut keltaisella öljyvärillä. Pohjoinen sivuseinä on vuorattu lomittaisella pystyлаudoituksella ja maalattu valkoiseksi. Portti on unpinainen kaksiosainen ajoportti, jonka pohjoisessa puolikkaassa on kävelyovi. Portin yläpuolella on 15 cm korkea rako. Portin korkeus on 215 cm ja puolikkaiden leveys 135 cm. Kävelyovi on 60x160 cm kokoinen. Sisäpuolella on 20-25 cm leveät poikki-pienojen yhdistämät pystyлаудat. Ulkopuoli on paneloitu reunoista profiloituilla 15 cm leveillä laudoilla, jotka muodostavat vinoruudutuksen, ruutujen keskellä on noin 30x30 cm kokoinen kärjellään seisova neliö. Panelointi on kokoonpantu 50x60 cm kokoisista kappaleista.

Sisäpuolella on pitkälehtiset koukkusaranat. Kävelyovi on kiinni toisessa portinpuolikkaassa kahdella kaksilehtisellä saranalla. Lehdet ovat 28 cm pitkät ja niiden päässä on pyöreä laajentuma. Ovessa on vanha lukko, ulkopuolella on vedin ja siihen liittyy painike, jolla sisäpuolella oleva pieni salpa voidaan avata. Porttikäytävän katossa on avattava luukku ullakolle.

B-osa. Eteläfasadi on vuorattu saumarimallisella pystyлаudoituksella. Rimat ovat 7 cm leveitä ja ne ovat toisistaan 20 - 25 cm päässä. B-osa erottuu selvästi A-osan päädyistä, sillä A-osan nurkkapilasteri jakaa koko fasadin kahteen osaan, lisäksi vuoraus on erilainen kuten jo on mainittu.

Huoneen 6 kohdalla on kuusiruutuinen ikkuna, jossa on kulmarautasaranat.

Länsipääty. Sivuseinien hirret on salvottu pitkänurkalle ja ne on vuorattu sileillä pystylaudoin. Päätyseinää ei joko ole salvottu pitkänurkalle tai vuoraus on hirren päiden tasolla. Päädyn vuoraus on samanlainen kuin eteläsivun vuoraus.

Keskellä päätyä on 63x58 cm kokoinen ullakon ikkuna, joka jakautuu neliruutuisekiksi kahdella toisensa leikkaavalla diagonaalipielenalla. Vinottain sen alla, päädyn pohjoisreunassa, on T-ikkuna, jossa on sileät kehyslaudat, yläkehyslauta levenee sivuille.

Pihafasadi. Vuoraus muodostuu 13-20 cm leveistä pystylaudoin. Saumarimoja ei ole. Vinkkelin sisänurkassa ja fasadin länsireunassa on kuistit, jotka on vuorattu tiheällä saumarimalaudoituksella. Ullakkoikkunoita ei ole. Huoneen 7 yläpuolella on ullakolla 90x90 cm kokoinen avattava luukku. Huoneiden 6 ja 7 kohdalla on kuusiruutuiset ikkunat, samoin kuistin sisällä huoneen 8 kohdalla. Kaikissa kolmessa ikkunassa on ollut kulmarautasaranat, huoneiden 6 ja 7 ikkunoissa ne on osittain vaihdettu erillisiin kulmarautoihin ja saranoihin. Kehyslaudat ovat nykyisen vuorauksen pinnan alapuolella. Sivukehyslaudat ovat kaksiruutuiset ja ylä- ja alakehyslaudat ovat loivasti profiloituneet ja sivuille levenevät.

Kuistit ovat keskenään samanaikaiset. Niissä on pulpettikatto ja keskellä harjakattoinen frontoni. Pohjoissivulla on pariovet. Läntisen kuistin oven yläpuolella on päällekkäin kaksi samantapaista diagonaalijakoista ikkunaa kuin länsipäädyn ullakkoikkuna on. Oven vieressä on kuusiruutuinen ikkuna. Itäisen kuistin länsisivulla on kolmireuvinen 9-ruutuinen ikkuna ja oven molemmin puolin on kapeat kolmiruutuiset ikkunat. Ovet ovat uudet, itäisen kuistin ovesta on vanhat pallopääsarajat.

MAALIT:

Koko talo on maalattu harmaalla taitetulla valkoisella öljymaalilla. A-osan katufasadin ja päätyjen seinäpintojen ja pilasterien valkoisen maalin alla on punertava värikerros. B-osassa on vain yksi värikerros. A-osan vuorauksen alla olevat hirret ovat punamallatut. Porttikäytävän eteläseinän hirsissä on ollut keltainen maalikkerros. Palovakuutuskirjan mukaan talo maalattiin vuonna 1842 keltaisella öljyvärillä, silloin se oli jo kolmelta sivulta vuorattu.

SISÄTILAT:

Liit.2 - Pohjakaava. Huoneita on 8, joista 5 on osassa A ja 3 osassa B.

Huoneet 1-3 kuuluvat toiseen ja huoneet 5-8 toiseen asuntoon. Huone 4 on näistä erillään, siinä on huonekalukorjaamo.

Kummassakin siivessä kaikki poikittaiset väliseinät ulottuvat läpi talon.

Palovakuutuskirjan mukaan talossa oli vuonna 1847 1 eteinen, 2 salia ja 4 kamaria sekä tavaramakasiini eteläisessä siivessä. Huone 8 oli todennäköisesti tavaramakasiini ja Jarlen mukaan huone 7 oli eteinen, jolloin eteläsiivessä oli parituparyhmittely. Vuonna 1869 asuinhuoneita mainitaan olevan 9. Huone 8 on tällöin muutettu asuinhuoneeksi ja ilmeisesti siinä vaiheessa on huone 3 jaettu pitkitäisellä hirsiseinällä kahtia. Jarlen mukaan huone 7 muutettiin vuonna 1899 kamariksi ja eteläsiiven sisäänkäynti tapahtui siitä lähtien huoneen 8 kautta. Vuoden 1869 palovakuutuskirjan asemapiirustuksessa on B-osan edessä lähes siiven pituinen kuisti, jonka edessä on kahdet portaat, toiset ovat huoneen 7 kohdalla ja toiset vinkkelin sisänurkan kohdalla. Huoneen 3 edessä on portaat tai pieni kuisti. Nyt on huone 5 yhdistetty huoneeseen 6, ovea 4-5 ei ole poistettu vaan se on huoneen 5 puolella peitetty tapetoinnilla. Huone 3 on jälleen tehty yhdeksi huoneeksi avaamalla pitkittäiseen väliseinään suuri aukko. Sen itäisestä puolikkaasta huoneeseen 2 johtanut oviaukko on suljettu.

- Huonekorkeus on huoneessa 1 240 cm ja huoneissa 2 ja 3 265 cm. Huoneessa 3 se on 280 cm ja huoneessa 5 265 cm. Eteläsiiven lattia on 15 cm alempana kuin huoneen 5 lattia. Huonekorkeus on huoneissa 6 ja 8 260 cm ja huoneessa 7 250 cm.

- Kiinteä sisustus.

Huone 1. Lattialla on korkkimatto, seinät ovat tapetoidut ja katto paperoitu, kattopaperin alla on profiloitu kattolista. Huone on nykyisin keittiönä, liesi on uusi. Kaikki kehyslistat ovat uudet ja sileät. Ovi 2-3 on poistettu.

Huone 2. Lattia, katto ja seinät kuten edellä. Eteläseinällä on noin 20 vuotta vanha, poikkileikkaukseltaan suorakulmainen, maalattu peltiuuni.

Huone 3. Kuten edellä, uuni on pyöreä pönttöuuni.

Myös ovi 3-2 on poistettu.

Kuisti on lautarakenteinen. Katto on sisäpuolelta sileää lautaa, seinät on tapetoitu ja lattialla on korkkimatto. Kuistin pohjoispäässä on portaat ullakolle.

Kuistilta huoneeseen 1 johtava ovi on 78x165 cm kokoinen kaksipeilinen ovi, jonka kehyslistat ovat kuistin puolella reunoista profiloituneet. Huoneiston muut ovet ovat asukkaiden kertoman mukaan

olleet yhtä matalia, mutta oviaukot on aivan hiljattain suurennettu ja ovet on poistettu. Yksi poistetusta ovista löytyi polttopuiden joukosta. Se on 77,5x170,5 cm kokoinen ja 3,5 cm paksuinen nelipeilinen ovi. Ylä- ja alapeilit ovat vaakasuuntaiset 51x24 cm kokoiset ja keskellä on vierekkäin kaksi 22x68 cm kokoista peiliä. Toisella puolella on 1 cm verran ulkonevat kohopeilit. Syväpeilin liitokset kehyspuihin ovat profiloituneet kehyspuiden pyöristyksellä.

piir.2

Ovessa on koukkusaranat, joiden lehti on suorakaide, jonka ylä- ja alapäässä on puolipyöreä osa. Oven maalikerrokset päällimmäisestä luetellen ovat valkoinen, valkoinen, vaaleanruskea, punaruskea, harmaa tai harmaanvihreä.

Huone 4 on entinen keittiö, nykyinen työhuone. Lounaisnurkassa on rapattu palonuuri ja sen edessä irrallinen liesi. Katto on paperoitu, seinät tapetoitu ja lattialla on korkkimatto. Ikkunoissa on uudet kehyslistat. Kuistille johtava ovi on uusi, oviaukko on 82x180 cm kokoinen, samankokoinen kuin huoneeseen 5 johtava suljettu ovi on. Itse ovi 4-5 on kolmipeilinen puoliranskalainen ovi, jossa on pallopääsaranat. Kehyslistassa on kaksi kohoraitaa.

Kuistissa on näkyvissä 18-20 cm leveät lattialaudat ja 25-30 cm leveät kattolaudat.

Huone 5. Lattialla on korkkimatto, seinät ovat tapetoituneet ja katto paperoitu, kattolista on paperin peitossa. Listat ovat uudet. Luoteisnurkassa on pyöreä 260 cm korkuinen kaakeliuuni.

Kapiteeli on profiloitu ja sitä kiertää koristekaakelireunus (valok), joka ulkonee noin 9 cm. Alaosa ulkonee noin 4 cm. Kaakelit ovat 25x32,5 cm kokoisia. Kahdet savupellit.

Huone 6 on samoin uusittu kuin edellinen huone. Koillisnurkassa on maalattu pönttöuuni. Ovet ovat uudet.

Huone 7. Kuten edellä. Huoneessa ei ole uunia. Ovi 7-8 on poistettu.

Huone 8 on nykyisin keittiö. Katto ja seinät on peitetty pahvilla ja maalattu. Kuistille johtava ovi on uusi, mutta siinä on vanhat pallopääsaranat. Kuistin puolella ovessa on kaksiuurteiset kehyslaudat, oviaukko on 85x193 cm kokoinen.

Kuistin ja keittiön välisessä ikkunassa on samanlaiset ulkokehyslaudat kuin huoneiden 6 ja 7 ikkunoissa on.

Kuisti on rakennettu vuorauksen päälle. Katto on vuorattu helmi-ponttilaudalla ja lattialla on korkkimatto. Seiniä ei ole sisäpuolelta vuorattu; laudat ja sahatut runkopiirut on vain maalattu. Länsireunassa on portaat ullakolle, niiden takia on kuistin kattoon jouduttu tekemään uloke.

VESIKATTO: A-osassa on molemmista päistään aumattu harjakatto. B-osan katto on aumattu länsipäästä. Vinkkelin kulmassa B-osan etelälape liittyy A-osan eteläiseen aumaukseen. Molempien siipien räystäävät ovat samassa tasossa.

A-osassa kateaineena on tiili, B-osan katto ja siihen liittyvät A-osan eteläinen aumaus on katettu huovalla.

Savupiippuja on neljä.

KATON RAKENTEET JA ULLAKKO: A-osa.

Väliseinänpätkät ulottuvat lähes tasakerran korkeudelle. Niiden päällä lepäävät jalashirret, jotka on nurkissa salvottu ylimpään hirsikertaan. Kattotuoleihin kuuluu käpälä, joka nojaa tasakertaan ja jalashirteen, kontti on pystysuora ja selkäpuut nojaavat harjalla toisiinsa. Selkäpuiden päällä olevien kolojen läpi menevät neliskulmaiset vuoliaiset. Kaikki kattorakenteiden hirret ovat neliskulmaisiksi palhottuja. Ruodelaudoitus on harjaa vasten kohtisuora. Tiilikatteen alla on tuohikerros. Ullakon lattian korkeus vaihtelee. Huoneiden 1-3 yläpuolella harja on lattiasta 300 ja tasakerta 140 cm korkeudella. Porttikäytävän yläpuolella vastaavat korkeudet ovat 400 ja 240 cm, huoneen 4 kohdalla 280 ja 120 cm sekä huoneen 5 kohdalla 160 ja 320 cm.

B-osa.

Kattorakenteet ovat vastaavanlaiset kuin pääsiivessä. Jalashirsikehikko kiertää väliseinänpätkiin ja nurkissa tasakertaan nojaten noin 40 cm päässä sivuseinistä ja päätyseinästä. Kattotuolit ovat kuten pääsiivessä, ainoastaan vuoliaiset ovat hyvin ohuita neliskulmaisia hirsiiä. Ruodelaudoituksen päällä on tuohikerros. Kattotuolien välimatka on noin 280 cm. Lattian korkeus vaihtelee eri huoneiden kohdalla. Harja on lattiasta 310-320 cm ja tasakerta 165-175 cm korkeudella.

Ullakon lattialla on kaksiuraisia vesikattolautoja. Kun pohjoispäätyyn on tehty lautaseinäinen ullakkokamari on käytetty 18-30 cm levyisiä punamullattuja vuorilautoja, jotka saattavat olla peräisin aikaisemmasta vuorauksesta.

Huoneiden 1-2-3 yläpuolella on nykyisten ullakkoikkunoiden alapuolella hirsillä tukitut 70 cm leveät ja ainakin 30 cm korkeat aikaisemmat ikkuna-aukot. Nykyisten ikkunoiden yläreuna on tasakerrasta noin 60 cm päässä.

Porttikäytävän ja huoneen 3 välisen seinän kohdalla porttikäytävän puolella on sauma. Porttikäytävän päällä ullakolla sivuseinien hirret ovat näkyvissä noin 240 cm korkeudelta. Noin 100 cm tasakerrasta alaspäin hirret ovat yhtenäiset. Sen alapuolella huoneen

3 sivuseinähirret päättyvät pitkänurkkaan kuten alenpana porttikäytävässä. Saunana on noin 5 cm levyinen rako, eikä karaa. Eteläpuoliset seinähirret on salvottu lyhyihin hirrenpätkiin, jotka on piinottu lähelle seinää 3-porttikäytävä porttikäytävän kattoparrujen päälle estäen hirsiä näin painumasta. Seinä 3-porttikäytävä on eteläpuolelta lattiasta 140 cm korkeudelle patinoitunut ja heikosti punamullattu, lisäksi siinä on vanhasta vuorauksesta jäljellä punamullattu 30 cm leveä kiinninaulattu pystyraudanpätke lähellä nurkkaa.

Vastaavanlainen sauma on seinän 2-3 eteläpuolella. Sauma on tehty sovittamalla kavennetut pitkänurkan päät uusien hirsien koloihin. kuten edellisessä myös tässä on seinä noin 100 cm verran tasakerasta yhtenäinen ilman saumaa. Väliseinähirret ovat alaosastaan huoneen 3 puolelta punamullatut.

Ilmeisesti rakennus on aluksi sisältänyt huoneet 1 ja 2, ja sitä on laajennettu ensin huoneella 3 ja sen jälkeen huoneilla 4 ja 5 sekä porttikäytävällä. Myöhemmin taloa on korotettu noin 100 cm verran. Palovakuutuskirjoissa ei mainita aikaisemmista lisärakennuksista mitään, koko pääsiiven sanotaan valmistuneen vuonna 1824, jolloin se myös on ollut nykyisen korkuinen.

Osa B on lisätty palovakuutuskirjan mukaan vuonna 1842.

Liitoskohdassa pääsiiven seinä on umpinainen tasakertansa korkeudelle asti. Seinän länsipuolella on muutama hirsi punamullattu, A-osan viimeistä jatkosta rakennettaessa on ilmeisesti käytetty osittain vanhoja hirsiä. Sauma on eteläseinässä tehty käyttämällä karaa yläosassa ja alaosassa karana kavennettuja pitkänurkan päitä. Pihan puolella on pääsiiven hirsiin veistetty kolo, johon siiven hirret ehkä on ollut tarkoitus sovittaa, nyt ne kuitenkin ovat irrallaan noin 5 cm päässä pääsiiven seinästä ainakin ullakon korkeudella.

RAKENNE:

Koko talossa ovat seinähirret ja kattorakenteiden hirret neliskulmaisiksi palhottuja. A-osan hirret on salvottu pitkänurkalle paitsi ullakon kohdalla noin 1 m tasakerrasta alaspäin missä hirret on salvottu lyhytnurkalle. B-osan hirret on salvottu lyhytnurkalle, sivuseinähirsien päät ovat länsipäädyssä pitkät. Lattiaa ja välikattoa kannattavat poikittaissuuntaiset parrut, porttikäytävän kattoa kannattavat talon suuntaiset parrut.

Tilkkeenä sekä välikaton täytteenä on käytetty sammalta ja turvetta.

A-osan vuoraus on tiiviisti kiinni seinähirsissä eikä välissä ole eristettä.

RAKENNUSHISTORIA:

Talon vanhimmat osat ovat vanhemmat kuin palovakuutuskirjassa mainitaan olleen ehkä peräisin 1800-luvun alusta tai edelliseltä vuosisadalta. Huoneet 1-3 käsittävä rakennus oli ennen koko pääsiiven rakentamista maalattu punamullalla ja mahdollisesti myös vuorattu. Koko pääsiipi rakennettiin vuonna 1824. Se oli aluksi noin metrin nykyistä matalampi mutta korotettiin nykyiselleen joko ennen vuotta 1842 tai vuonna 1842, jolloin eteläsiipi rakennettiin. Vuonna 1842 talo vuorattiin ja maalattiin kolmelta sivulta. Vuoteen 1869 mennessä tehtiin pohjakaavassa vähäisiä muutoksia niin, että asuinhuoneiden lukumäärä kasvoi 7:stä 9:ään. Myöhemmin on B-osan edessä ollut suurehko kuisti korvattu nykyisillä kahdella kuistilla, pohjoispään ulko-ovi on muutettu huoneen 3 kohdalta huoneen 1 kohdalle, johon on rakennettu kuisti, länsipäätyyn on rakennettu kellari ja vuoraus on osittain uusittu.

TALO 2:

Talo sijaitsee tontin pohjoisreunassa päärakennuksen vieressä. Se on kaksihuoneinen hirsistä pitkänurkalle rakennettu asuinrakennus, jonka länsipäädyssä on lautarakenteinen kuisti. Vain eteläfasadi on vuorattu vaakasuuntaisella uurretulla ponttilaudoituksella, muut fasadit ovat vuoraamattomat ja punamullatut. Eteläfasadin vuoraus on maalattu kellertäväksi. Pitkänurkkien päät on suojattu sileillä pystylaudoilla, nurkissa kummankin seinän hirrenpäätkerä erikseen. Kuisti on tehty sileistä pystylaudoista. Eteläfasadissa on kolme T-ikkunaa, joissa ei ole kulmarautoja eikä saranoita. Ikkunoissa on sileät sivu- ja alakehyslaudat, yläkehyslauta on niitä leveämpi ja reunoista viistetty ja sen päällä on vino lauta. Kuistin länsiseinällä on neliskulmainen kaksiruutuinen ikkuna, jossa on kulmarautasaranat. Sisällä huoneissa kattopalkit ovat näkyvissä paperin alla, huonekorkeus on niiden alareunaan mitattuna 230 cm, seinät ovat tapetoituidut ja lattialla on korkkimatto. Huoneiden välinen oviaukko on 80x173 cm kokoinen, itse ovi on uusi vaikkakin siihen on pallopääsaranat. Toisessa huoneessa on pönttöuuni ja toisessa uusi keittiöliesi. Kaikki listat ovat uudet. Katto on harjakatto ja katettu huovalla. Päätyseinät on salvottu harjaan asti ja ne kannattavat harjavuoliaista ja yhtä vuoliaista kummallakin lappeella, vuoliaiset tulevat päätyseinien ulkopuolelle.

Palovakuutuskirjan mukaan talo on rakennettu vuonna 1826. Se oli keittiörakennus, jossa oli kaksi huonetta, toisessa oli keittiöliesi jonka yhteydessä oli leivinuuni ja toisessa oli tiiliuuni. Ovi oli alunperin eteläseinän itäreunassa.

TALO 3.

Rakennus sijaitsee tontin luoteisnurkassa. Se on nyt osittain purettu sisältä.

Tällä vuosisadalla siinä on ollut asunto ja sauna.

Talo on rakennettu hirsistä pitkänurkalle salvoten ja vuorattu saumarimallisella pystylaudoituksella. Laudoitus on melko tiheä; saumarimat ovat 5-7 cm leveitä ja niiden välit noin 7 cm leveitä. Eteläfasadissa on neljä 90x120 cm kokoista ikkunaa, joissa on pystyvälikarmi, yläosassa kummassakin ruudussa on poikki-pienat. Ikkunoissa on erilliset kulmaraudat ja saranat. Kehyslaudat ovat samanlaiset kuin talossa 2, yläkehysten vinon laudan alla on lisäksi profiloitu lista. Seinäpinnat on punamullattu ja ikkunankehukset ja pitkänurkkien päiden vuorilaudat on maalattu valkoisiksi.

Itäpäässä on lautarakenteinen eteinen. Huoneita on kaksi, joista itäinen huone on lautarakenteisilla väliseinillä jaettu kahdeksi huoneeksi ja eteiseksi. Alun perin taloon on kuulunut vain yhtenä huoneena ollut itäinen huone ja se on jatkettu länsipäästä yhdellä huoneella. Sauma on tehty sovittamalla kavennetut pitkänurkkien päät uusissa hirsissä oleviin koloihin. Myös katon vuoliaiset loppuvat jatkoksen kohdalla. Ne on maalattu punamullalla, samoin väliseinän yläosa. Länsipään huoneen lattia ja katto on purettu. Seinissä on monta tapettikerrosta. Alimpana on kerros sanomalehtiä, joissa toistuu vuosiluku 1853. Seinähirsien rakojen tasoitteena on poikkileikkaukseltaan kolmikulmaiset listat. Niiden ja hirsien välissä on tilkkeenä sammalta. Itäisen huoneen länsipää on samanlaisessa kunnossa kuin edellinen. Huoneen länsipäähän on 1900-luvulla rakennettu sauna ja sen eteinen. Rakentamiseen on käytetty vanhoja lautoja. Väliseinässä oleva ovi on samanlainen kuin ulkoa löytnyt A-osan vanha ovi, vain saranan lehti eroaa jo selostetusta (piir.). Oven alkuperä saattaa myös olla sama.

Itäisestä huoneesta eteiseen johtava ovi on kolnipeilinen täysranskalainen ovi, ulkopuolella on kohopeilit. Ovi on 82x179 cm kokoinen ja peilien korkeudet ovat ylhäältä lueteltuina: 75-32,5-44cm ja leveys 65,5 cm. Saranat ovat uudet. Oven molemmin puolin on kehyslaudat: Yläkehyslauta on 20 cm korkea ja sen yläosa on profiloitu. Sivukehyslaudat ovat sisäpuolella loivasti profiloituneet ja ulkopuolella kaksiuurteiset. Ikkunoissa on vastaavanlaiset kehykset sisä-

puolella; Yläkehyslauta on loivasti profiloitu ja sivuille levevä ja sivukehyslaudat samoin loivasti profiloituneet. Vesikatto on harjakatto, kateaineena on huopa. Päätyseinät ja väliseinät on salvottu harjaan asti, ne kannattavat harjavuoliaista ja kahta vuoliaista kunnallakin lappeella. Vuoliaisten päällä on sekundäärit selkäpuut ja ruodelaudoitukset.

Seinähirret ovat neliskulmaisiksi palhottuja. Niiden välissä on tilkkeenä sammalta. Välikaton täytteenä on turvelevyjä, joiden alla on tuohikerros.

Talo on palovakuutuskirjan mukaan rakennettu vuonna 1816, jolloin se oli nykyisen kokoinen. Huoneita oli kaksi, ne olivat pakarituupa ja kamari. Kamarissa oli tiiliuuni.

TALO 4.

Talo on kaksihuoneinen vaja, joka on rakennettu lähes pyöreistä hirsistä pitkänurkalle salvottu. Se on eteläsivulta vuorattu lomitteisilla pystyлаudoilla ja on punamullattu. Eteläsivulla on kaksi verrattain uutta ovea ja länsipäädyssä on ikkuna-aukko sekä ovi. Päätyseinät on salvottu harjaan asti. Harjahirsi ja vuoliaiset ovat uudet. Talo on katettu huovalla. Välikatto on purettu ja väliseinät on lautaväliseinät. Talo on rakennettu vuonna 1819. Se oli alunperin talousaitta, missä oli yksi huone ja ullakko.

TALO 5.

Talo sijaitsee tontin etelälaidassa. Itäpäässä on hirsistä pitkänurkalle salvottu yksihuoneinen rakennus, jonka katto on vuoliaisten varassa ja länsipää on rakennettu laudoista ristikkorungolle. Lautojen joukossa on kaksiuraisia kattolautoja. Länsipäässä on kaksi vajaa, käymälä ja eläinsuoja.

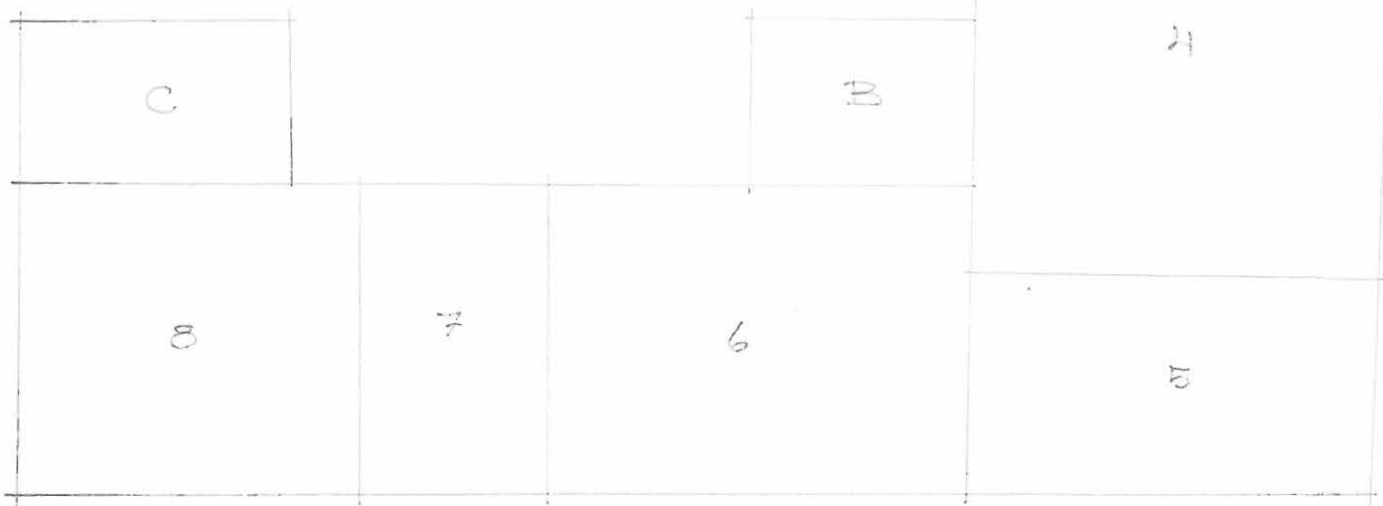
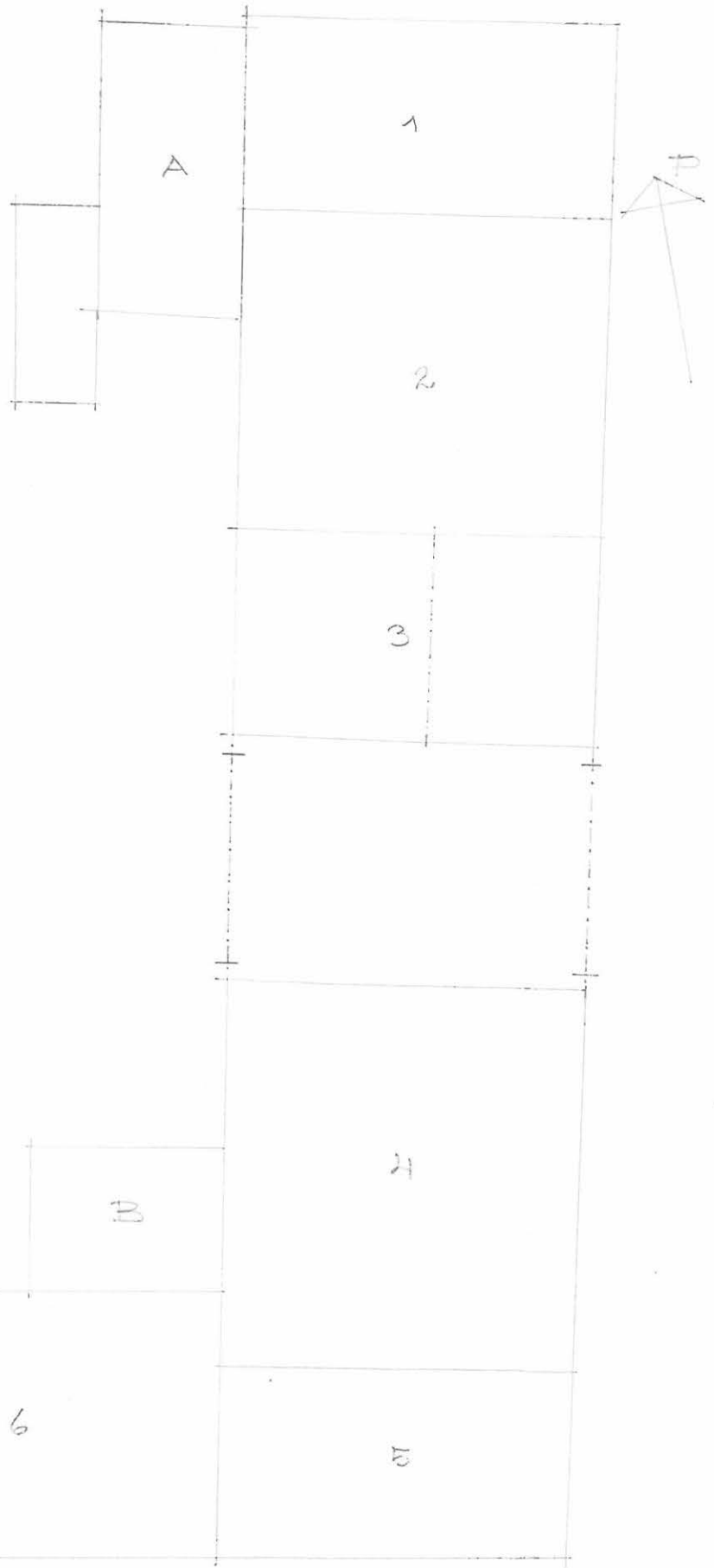
Katto on huovalla katettu harjakatto. Rakennus on vuorattu lomitteisilla pystyлаudoilla ja maalattu punavärillä.

Itäpäädyn hirsiosa on ehkä jonkin palovakuutuskirjassa mainituista ulkorakennuksista. Kokonaisuudessaan talo on rakennettu tällä vuosisadalla käyttäen rakennusaineena paikalta purettujen ulkorakennusten osia.

TALO 6, on aivan hiljattain rakennettu sauna.

LIIITE 2,

PÄÄRAKENNUKSEN
POHJAKAAVIO
MITTAUSPIIRUSTUSTEN
MUKAAN (KS. TARK. HP)
MITTAKAAYA 1:100

LIITE 3

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta № 2475 vuodelta 1847.

Tarmon arkisto, VA.

- Tontin omistaa kauppias G.W.Lindqvist.

Talo 1 on mänty- ja kuusihirsistä rakennettu vinkkelirakennus. Itäinen aiipi on rakennettu vuonna 1824 ja eteläinen vuonna 1842. Rakennus on kolmelta puolelta vuorattu ja maalattu keltaisella öljyvärillä vuonna 1842. Huoneita on 6: kaksi salia ja neljä kamaria, lisäksi yksi eteinen. Eteläisessä siivessä on tavaramakasiini. Keskellä taloa on ajoportti.

Talon keskikorkeus on 12 kyyn., pituus Läntisellä Pitkälläkadulla 39 1/2 kyyn. ja eteläsivun pituus on 21 1/2 kyyn. 10 1 kyyn. ja 22 tuuman levyistä ja 2 kyyn. ja 16 tuuman korkuista ensimmäisen kerroksen ikkunaa ja 10 ullakon ikkunaa.

Talo 2 on vuonna 1826 rakennettu keittiörakennus. Ei vuorattu, maalattu punavärillä. 2 huonetta, 1 keittiöliesi ja leivinuuni, sekä 1 kaakeliuuni.

Talo 3 on vuonna 1819 rakennettu talousaitta. Ei vuorattu, maalattu punavärillä. 1 huone ja ullakko.

Talo 4 on vuonna 1816 rakennettu leivintuparakennus. Ei vuorattu mutta maalattu punavärillä. 2 huonetta. Talon pituus on 18 1/4 kyyn. 1 leivinuuni ja 1 kaakeliuuni.

Talo 5 on vuonna 1841 rakennettu ulkorakennus, jossa on navetta, luhtiparveke ja rehuvaaja "ym".

Talo 6 on vanhempi hirsinen ulkorakennus. Ei vakuutettu.

Talo 7 - "- - "-

Talo 8 pienehkö ulkorakennus. Ei vakuutettu.

Uusi vakuutus № 7142 vuodelta 1869. Tarmon arkisto, VA.

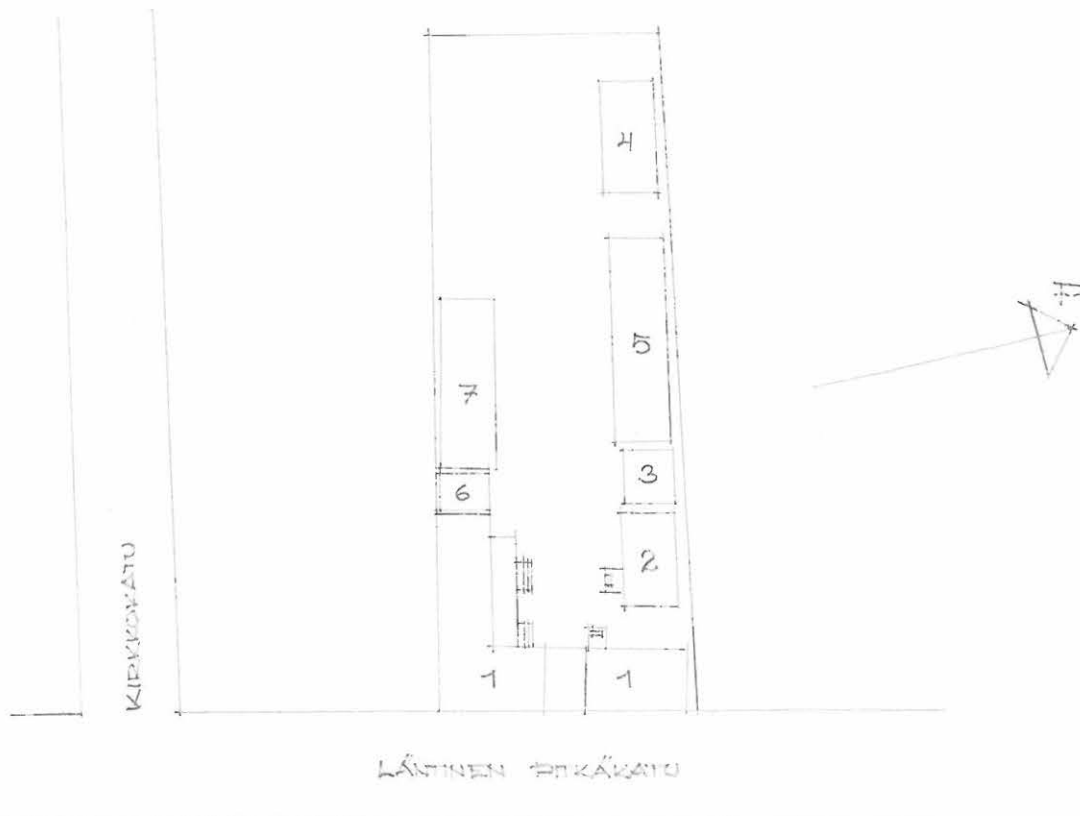
- Tontin omistaa A.R.Åkerbergin perilliset.

- Talossa 1 on lautakatto, jossa välikerros tuolta. 9 asuinhuonetta. Eteläsivun pituus on 31 1/2 kyynärää.

- Talo 2 on maalattu "kompositiovärillä". Lautakatto.

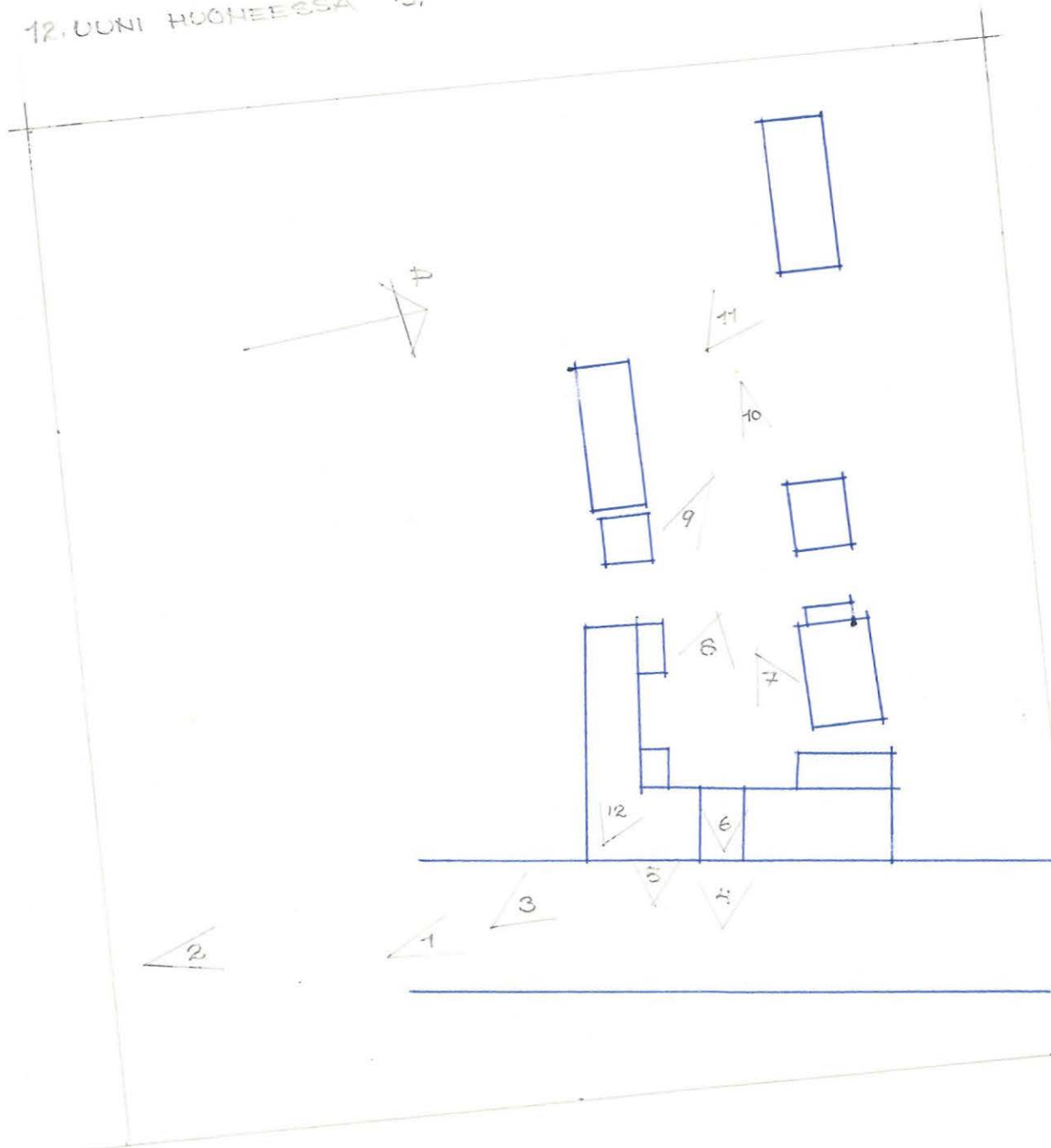
- Muut rakennukset kuten aikaisemmin.

LIITE 4, PALOVAKUUTUSKIRJAAN N:o 7142
VUODELTA 1869.

LIITE 5, VALOKUVAT :

1. KATUFASADI ETELÄSTÄ
2. " " JA LÄNTINEN "PIKKÄKATU ETELÄSTÄ"
3. ETELÄFASADI
4. AJOPORTTI
5. KATOIKKUNA
6. PIHA AJOPORTTISTA KATSOTTUNA
7. PIHAFASADIN POUKOISPÄÄ
8. PIHAFASADIN KAAKKOISNURKKA
9. LÄNSIPÄÄTY
10. POHJOINEN ULKORAKENNUSTRIVI
11. TALO 3.
12. UUNI HUONEESSA 5.

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Ritva Tuomi			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	46	1

Osoite

Koulutori 2 - Koulukatu 14

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 7 s.

Piirroksat

Asema- ja pohjakaaviopiirroksia 4 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta N:o 16153 vuodelta 1891. Tarmun arkisto. VA. 1 s.

Kuvakulmat

KRISTIINANKAUPUNKI, tontti 1, kortteli 46, kaupunginosa II
Koulutori 2 - Koulukatu 14

Inventoitu heinäkuussa 1966
Ritva Tuomi

Inventointikertomukseen liittyvät samanaikaiset mittauspiirustukset Kansallismuseon arkistossa.

Kirjalliset lähteet:

- Muutospiirustukset vuosilta 1919 ja 1943. Kristiinankaupungin maistraatin arkisto.

liit.4 - Palovakuutuskirja n:o 16513 v:lta 1891. Tarmon arkisto, VA.

Tontin omistaa: nykyisin leskirouva Anna Hannus. Omistaja oli v. 1891 merimiehenleski Karolina Rosenholm, hänen jälkeensä värjäri Lindqvist ja tämän vuosisadan puolella ainakin v:sta 1919 lähtien herra Axel Hannus.

liit.1
piir.1 Tontin numero vuoden 1825 kartassa on 168. Tontti on pohjois-eteläsuuntainen ja suorakaiteenmuotoinen rajoittuen pohjoisessa Koulukatuun, lännessä Koulutoriin, etelässä tonttiin 5 ja idässä tontteihin 2 ja 3. Ympäröivät rakennukset ovat lukuunottamatta tontilla 5 olevaa kaksikerroksista uutta asuintaloa, yksikerroksisia vanhoja puutaloja. Päärakennus (talo 1) on yksikerroksinen kapea, tontin pituinen rakennus länsireunassa katufasadi Koulutorille päin. Talo 2 on pienempi yksikerroksinen asuinrakennus tontin itäreunassa. Talo 3 on kahdesta rakennuksesta yhdistetty ulkorakennus tontin eteläreunassa ja kaakkoisnurkassa.

Talo 1 on vuonna 1818 rakennettu ja vuonna 1853 jatkettu asuinrakennus. Se on rakennettu hirsistä ja vuorattu. Pihan puolella on kolme kuistia. Huoneita on nykyisin 14. Tämän vuosisadan alussa talossa oli matkustajakoti. Nyt siinä on kolme asuntoa.

Kivijalka on 40-80 cm korkea. Se on länsi- ja pohjoisfasadeissa muurattu kvaadereista ja lohkokivistä. Kivijalka on ollut rapattu roso-pintaisella laastikerroksella, jota on vielä jonkin verran jäljellä pohjoispäädyssä. Itäfasadin kivijalka on pinottu luonnon- ja lohkokivistä, muuraus- tai rappauslaastia ei ole näkyvissä. Eteläpäädyssä ei ole lainkaan kivijalkaa, alin hirsikerta on noin 40-50 cm korkeudella maan pinnasta nurkkakivien päällä.

Kellaria ei ole.

Fasadit. Seinäpinnat on vuorattu 15-16 cm leveillä vaakasuuntaisilla loivasti uurretuilla ponttilaudoilla. Horisontaalijaottelua ei ole. Vuorauksen alareunassa on yhdestä laudasta muodostuva vesilista. Räystäään alusta ei ole peitetty laudoituksella tai räystääslistalla vaan ruodelaudoitus ja sahatut selkäpuut tulevat seinän ulkopuolelle. Talo on salvottu pitkänurkalle. Pitkänurkkien päät on vuorattu sileillä pystylaudoilla.

Koulutorin fasadi: väliseinät jakavat fasadin yhdeksään vertikaalivyöhykkeeseen. Vyöhykkeissä on ikkuna-akseleita pohjoisesta etelään luetellen 1-2-1-1-1-1-2-1. Toisessa vyöhykkeessä pohjoisesta on kaksi ensimmäisen kerroksen ikkunaa, mutta vain yksi ullakkoikkuna keskellä näiden yläpuolella. Asuinkerroksen ikkunoita on näin ollen 11 ja ullakkoikkunoita 10. Viidennessä vyöhykkeessä pohjoisesta on ollut nykyisen ikkunan kohdalla ovi, laudoituksessa on sen kohdalla saumat.

Koulukadun fasadi: pohjoispäädyssä on akselissa yksi asuinkerroksen ja yksi ullakon ikkuna.

Pihafasadi: pihan puolella on nykyisin kolme kuistia, etelästä luetellen kuistit A, B ja C. Kuistit ovat lautarakenteiset, ne on vuorattu 13-14 cm leveillä vaakasuuntaisilla puoliponttilaudoilla. Nurkkalaudat ovat sileät. Kuisti A on harjakattoinen ja kuistit B ja C pulpettikattoisia. Kuisti B on rakennettu nykyisen vuorauksen päälle, kuistin C kohdalla on aikaisemmin ollut harjakattoinen kuisti tai katos, jonka harja on ulottunut noin 50 cm ullakkoikkunoiden alapuolelle. Ulko-ovet ovat kuistien itäisivulla. Kaikkien ulko-ovien yläpuolella on ikkuna, ja kuistissa A on ikkuna molemin puolin ulko-ovea. Kuistin A pohjoissivulla ja kuistien B ja C pohjois- ja eteläisivulla on lisäksi ikkunat. Varsinaisia huoneikkunoita pihafasadissa on 6 ja ullakkoikkunoita 5. Toisessa vyöhykkeessä etelästä on kahden huoneikkunan yläpuolella yksi ullakkoikkuna. Omistajan kertoman mukaan on toinen huoneikkunoista myöhemmin rakennettu. Kuistien B ja C kohdalla on aikaisemmin ollut ullakkoikkuna.

Fasadi etelään: fasadi on vuorattu samoin kuin muut fasadit, ikkunoita ei ole.

Maalit: seinäpinnat on maalattu valkoisiksi ja ikkunankehykset keskiruskeiksi.

Ikkunat: ullakkoikkunat ovat 80x35 cm kokoiset. Keskellä oleva pystypienä jakaa ne kahteen osaan. Ikkunat on naulattu karmeihin. Kehyslaudat ovat sileät, ikkunan yläpuolella on vino lauta, jota tukee kaksi kiilanmuotoista konsolia.

Asuinkerroksen ikkunat ovat 108x150 cm kokoisia T-ikkunoita, joissa on erilaiset kulmaraudat ja saranat. Kehyslaudat ovat samanlaiset kuin ullakkoikkunoissa.

Kuistin A itäsivulla olevat ikkunat ovat neliruutuisia, keskellä on pystyvälakarmin ja molemmat puolikkaat jakautuvat poikkipienoilla kaksiruutuisiksi. Pohjoissivulla oleva ikkuna on edellisten kaltainen mutta viisilevyinen ja kymmenruutuinen.

Sivu- ja alakehyslaudat ovat loivasti profiloituneet, yläkehyslauta on sivuilta viistetty ja sen päällä on vino lauta. Ikkunat on naulattu kiinni karmeihin.

Kuistin B sivuilla olevat ikkunat ovat neliruutuiset ja keskeltä aukeavat. Kehyslaudat ovat sileät. Oven yläpuolella on 6-ruutuinen välikarminen ikkuna.

piir.10 Kuistin C pohjois- ja eteläsivuilla on ristikkokokoiset ikkunat (valokuva). Sivukehyslaudat ovat kaksiuurteiset, alakehyslauta on profiloitu ja sivuille levenevä, yläkehyslauta on sileä ja edellisiä leveämpi ja sen päällä on vino lauta. Molemmat ikkunat on naulattu kiinni karmeihin. Oven yläpuolella on neliruutuinen ikkuna, jossa on pystyvälakarmin. Kehyslaudat ovat sileät, ikkunassa on kulmarautasaranat. Ikkunan molemmiin puoliin on matalat ristikkokokoiset ikkunat.

Ulko-ovet. A-kuistin ovi on kaksipeilinen 102x200 cm kokoinen pariovi, B-kuistin ovi on ulkopuolelta vaakasuuntaisesti vuorattu 9-10 cm leveillä uurretuilla ponttilaudoilla. C-kuistin ovi on 120x185 cm kokoinen pariovi, joka on ulkopuolelta vuorattu 14-15 cm leveillä helmiponttilaudoilla, ja sisäpuolelta 18-20 cm leveillä sileillä ponttilaudoilla. Ovessa on vanha lukko ja rautainen vedin.

Sisäinventointi

liit.2 Pohjakaava: kaikki poikittaiset väliseinät ulottuvat läpi talon.
piir.1 Vuonna 1891 talossa oli 9 huonetta ja kaksi eteistä. Huoneet sijaitsivat peräkkäin ja eteiset olivat todennäköisesti nykyisten eteisten 5 ja 12 kohdalla. Myöhemmin on rakennettu pitkäsuuntaiset väliseinät huoneiden 2 ja 3, 7 ja 8 sekä 9 ja 10 väliin. Huoneita on nyt kaikkiaan 14, joista huoneet 2, 7 ja 11 ovat keittiöitä ja 5, 8 ja 12 eteisiä. Talon ensimmäiseen osaan kuuluvat huoneet 7-14 ja huoneet 1-6 on rakennettu vuonna 1853.

Huonekorkeus on huoneissa 2 ja 3 300 cm, huoneissa 1, 4, 5 ja 6 280 cm ja huoneissa 7-14 270 cm. Katto on joka huoneessa paperoitu, seinät tapetoitu ja lattialla on korkkimatto.

Ovet: eteläpään huoneistossa (1-6) esiintyvät ovet ovat 80x193 cm kokoisia ja kolmipeilisiä. Peilien korkeudet ovat ylhäältä luetellen 35,82 ja 35 cm. Saranat ovat uudet. Lähes kaikissa ovissa on piirustus-
piir.2

Ovet 6-7, joka nyt on poistettu käytöstä, 7-8 ja 7-9 ovat jonkin verran vaihdellen n. 83x188 cm kokoisia ja kolmipeilisiä, peilien korkeudet ovat 78,26 ja 49 cm, leveys 63 cm. Ovessa 7-8 on pallopääsarana, muissa uudet suippopäiset sarana.

Ovet 11-13 ja 13-12 ovat 79x178 cm kokoisia kolmipeilisiä ovia, joissa on uudet sarana. Ovet 11-12 ja 13-14 lienevät olleet samanlaiset, mutta ne on poistettu karmeistaan.

Kehyslista useimmissa viime mainituissa ovissa on sama kuin eteläpään huoneissa, ovessa 12-13 on huoneen 13 puolella kaksiuurteiset kehyslistat.

Eteisestä 5 kuistille johtava ovi on 118x190 cm kokoinen puoliranskalainen kolmipeilinen pariovi, jonka kehyslistat ovat myös kaksiuurteiset. Peilien korkeudet ovat 88,27 ja 43 cm sekä leveys 42 cm. Eteisen 8 ja kuistin B välinen ovi on kolmipeilinen täysranskalainen pariovi, jonka ylimmän peilin paikalla on lasi-ikkuna.

Kaikki ensimmäisen kerroksen ovet ovat verrattain uusia.

Ullakolle on siirretty kolme vanhaa ovea, joiden alkuperää eivät nykyiset asukkaat tiedä:

piir.7 Ullakon pohjoispäähän on sisustettu kamari, jonka ovi on piirustusten mukainen nelipeilinen ovi. Ovi on maalattu vihertävän harmaaksi ja peileissä on harmaa puun syitä jäljittelevä juovitus. Vihertävän maalin alla on mahdollisesti punaruskea ohut maalikerros.

piir.8 Ovessa on koukkusarana, joiden lehti on 1700-luvun tyyppinen (piir). Pääpiirteissään ovi muistuttaa Lebellin kauppiasantalon barokkihuoneen ovia.

piir.9 Toinen ullakon ovista on mahdollisesti entinen ulko-ovi. Ovi on kolmipeilinen pariovi, jonka toisessa puolikkaassa on koukkusarana, jonka lehdet ovat pyöreät, "kruunupäiset" (piir). Toisessa puolessa on 22 cm pitkät "linnunpäiset" koukkusarananlehdet.

piir.6 Etelästä lukien ensimmäisen väliseinän oviaukkoon on kiinnitetty samoin lyhennetty nelipeilinen ovi, jonka leveys on 83 cm, paksuus 3 cm ja peilien, joista kaksi on pystysuorassa ja kaksi vaakasuorassa leveys on 23 cm. Oven reunassa on venytettyjen pallopääsaranoitten puolikkaat.

- piir.2 Ikkunoissa on joko sileät kehyslistat tai samanlaiset profiloidut listat kuin ovissa (piir.).
- piir.3 Pohjoispäädyn huoneissa on 12 cm korkea jalkalista (piir.).

Uunit: Talossa on uunilämmitys. Huoneissa 1 ja 6 on peltinen pönttöuuni ja huoneissa 9 ja 10 on yhteinen pönttöuuni, väliseinä ei jatku uunin kohdalle. Vanha uuni on samoin poistettu huoneesta 14, sen tilalla on Porin-Matti-uuni. Huoneessa 4 on uusi rapattu tiiliuuni, se on 235 cm korkea, 80 cm leveä ja 40 cm syvä, koristelematon, särmät on pyöristetty. Uunissa on kahdet savupellit, rappaus on maalattu valkoiseksi. Huoneessa 13 on pyöreä, valkoinen kaakeliuuni, jonka yläreunassa on koristekaakelivyöhyke. Koristeaiheita ovat simpukka ja kasvit. Uunin korkeus on n. 238 cm ja halkaisija kapiteeli ulkonee 6-7 cm ja alaosa 110 cm korkeudella 5 cm sekä jalka 40 cm korkeudella tästä vielä 5 cm. Uunissa on kahdet savupellit. Keittiössä 7 ja 11 on kiinnimuuratut liedet ja keittiössä 2 erillinen rautaliesi palomuurin vieressä.

Vesikatto on katettu huovalla. Huovan alla on pärekate. Katto on harjakatto. Päätyseinät ja osa väliseinistä on salvottu harjaan asti, seinät kannattavat pyöreää harjavuoliaista ja yhtä vuoliaista kummallakin lappeella. Katon harja on 300 cm korkeudella ullakon lattiasta, tasakerran korkeus on 130-140 cm ja ullakkoikkunat ovat 60 cm korkeudella lattian pinnasta. Uuden osan, huoneiden 1-6 poikittaiset väliseinät on salvottu harjaan asti. Pohjoispään väliseinät on salvottu ullakon lattian korkeudelle ja tasakerran korkeudelle on sivuseiniin salvottu irrallisia eripituisia hirrenpätkiä. Talo on jatkettu huoneiden 6 ja 7 välisen seinän eteläpuolelta. Ullakon kohdalla hirret on jatkettu karaa käyttämällä mutta jo ullakon lattian tasolla on seinässä noin 10 cm leveä rako. Väliseinän hirret on salvottu lattian korkeudelle, ylimmän hirren päällä on noin 1 m koruinen tyhjä tila jonka kohdalla ei sivuseinissä ole edes väliseinähirsien koloja, ja tämän yläpuolella on yksi sivuseiniin salvottu hirsi, jonka päällä on punamullatut päätykolmion hirret. Todennäköisesti taloa on korotettu n. 1 m verran samalla kun se on lisärakennettu. Talon molemmat osat on salvottu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä pitkänurkkaa käyttäen. Vuorauksen ja hirsien välissä on n 2 cm ilmarako. Ullakolla on runsaasti kaksiuuraisia vesikattolautoja. Hirsien välissä on tilkkeenä sammalta.

Rakennushistoria: Pohjoispääty on rakennettu v. 1818. V 1853 rakennettiin eteläpääty ja vanhaa osaa korotettiin n 1m verran. Talo

oli vuorattu ja maalattu vuoteen 1891 mennessä. Kuistien A ja C kohdalla on ollut kuistit jo 1800-luvulla, kuisti B on rakennettu tämän vuosisadan puolella. Ilmeisesti tällä vuosisadalla katufasadissa on ollut ovi.

liit.3 Talo 2.

piir.1 Rakennusta ei mainita vuoden 1891 palovakuutuskirjassa. Se on tämän vuosisadan alussa joko rakennettu nykyiselle paikalleen tai siirretty sille jostakin muualta. Talo on rakennettu neliskulmaisiksi palhotuista hirsistä lyhytnurkalle salvoten. Osa hirsistä on sisäpuolella punamullattuja. Katto on harjakatto, joka on uudelleen rakennettu v 1943 tulipalon tuhottua edellisen. ^(asukkaiden kertoman mukaan) Kateaineena on huopa.

Kivijalka on 20 cm korkea muuraamaton kvaaderikivijalka. Talo on vuorattu vaakasuuntaisilla 10 cm leveillä loivasti uurretuilla ponttilaudoilla. Länsisivulla on lautarakenteinen kuisti, jonka ovi on sen pohjoisseinällä. Pohjoispäädyssä on kaksi T-ikkunaa, joissa on sileät kehyslaudat. Länsifasadin kahdessa T-ikkunassa on samanlaiset kehyslaudat kuin päärakennuksen katufasadin ikkunoissa. Eteläpäädyssä on ovi ja ikkuna, joissa on samanlaiset kehykset kuin länsifasadin ikkunoissa. Eteläpäädyssä on kapea ullakon ikkuna ja pohjoispäädyssä kiinninaulattu luukku ullakolle. Seinäpinnat on maalattu valkoisiksi ja ikkunankehykset tummanpunaisiksi.

Sisätilat. Vuoden 1919 muutospiirustuksessa, jossa pohjoispäätyyn tehtiin nykyisin purettu kuisti on huoneita kolme. Huoneet 1 ja 2 ovat kuten nykyisin ja huoneet 3 ja 4 ovat yhtä huonetta.

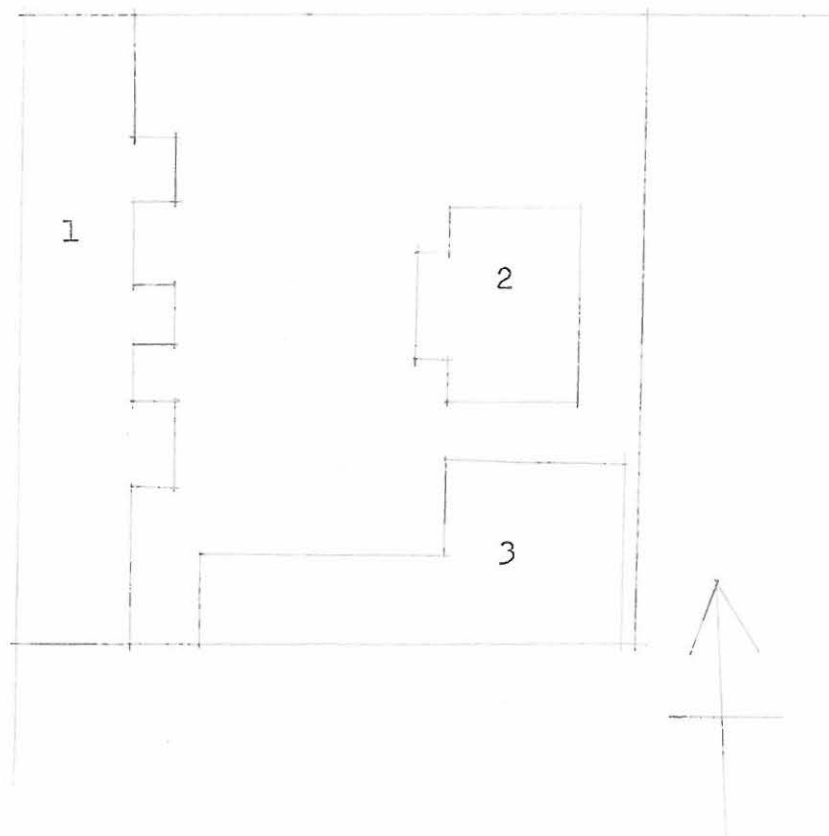
Huoneet 1, 2 ja 3 ovat asuinhuoneita ja huone 4 on entinen pesu- tai leivintupa. Huoneissa 1-3 huonekorkeus on 250 cm. Kiinteä sisustus on uusi lukuunottamatta huoneessa 3 olevaa ilmeisesti muualta siirrettyä komeronovea. Ovi on 70x170 cm kokoinen ja kolmipeilinen, peilien korkeudet ovat ylhäältä luetellen 68,18 ja 38,5 cm ja leveydet 47-48 cm. Oven paksuus on 3 cm. Peilit ovat toiselta puolelta kohopeilejä. Nykyiset saranat ovat uudet, mutta ovesa on kaksi pyöreää halkaisijaltaan 10 cm kokoista koukkusaranan lehteä. Huoneen 4 sisänurkassa on osittain purettu tiiliuuni. Tiilet ovat uusia 27x14x7 cm kokoisia ja muurattu juoksulimitystä käyttäen. Lattia on valettu betonista ja seinähirret ja kattopalkit ovat näkyvissä. Väliseinä 3-4 on rakennettu vanhoista punamullatuista hirsistä. Ulkoseinähirret ovat tulipalon jäljiltä nokisia. Väliseinä 3-4 on rakennettu hirsissä olevan vuosiluvun mukaan v 1926. Ikkunassa on sisäpuolella vanhat ehkä päärakennuksesta siirretyt samanlaiset kehyslaudat kuin kuistin C sivuikkunoissa.

Talo 3.

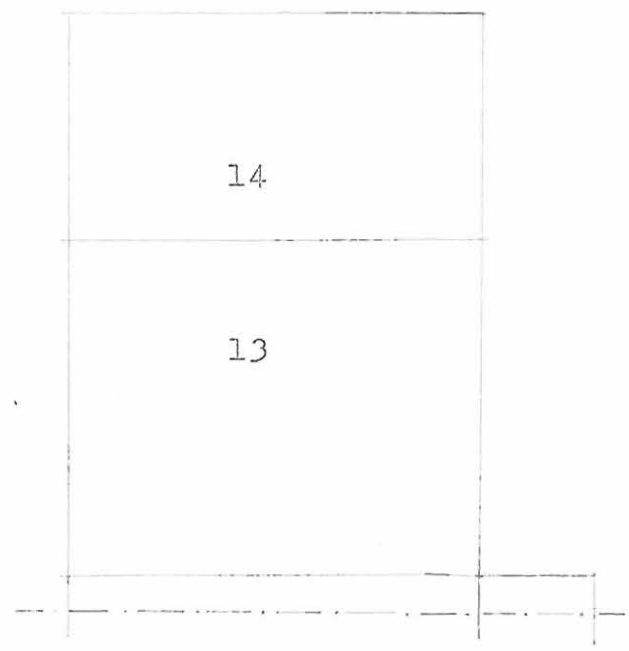
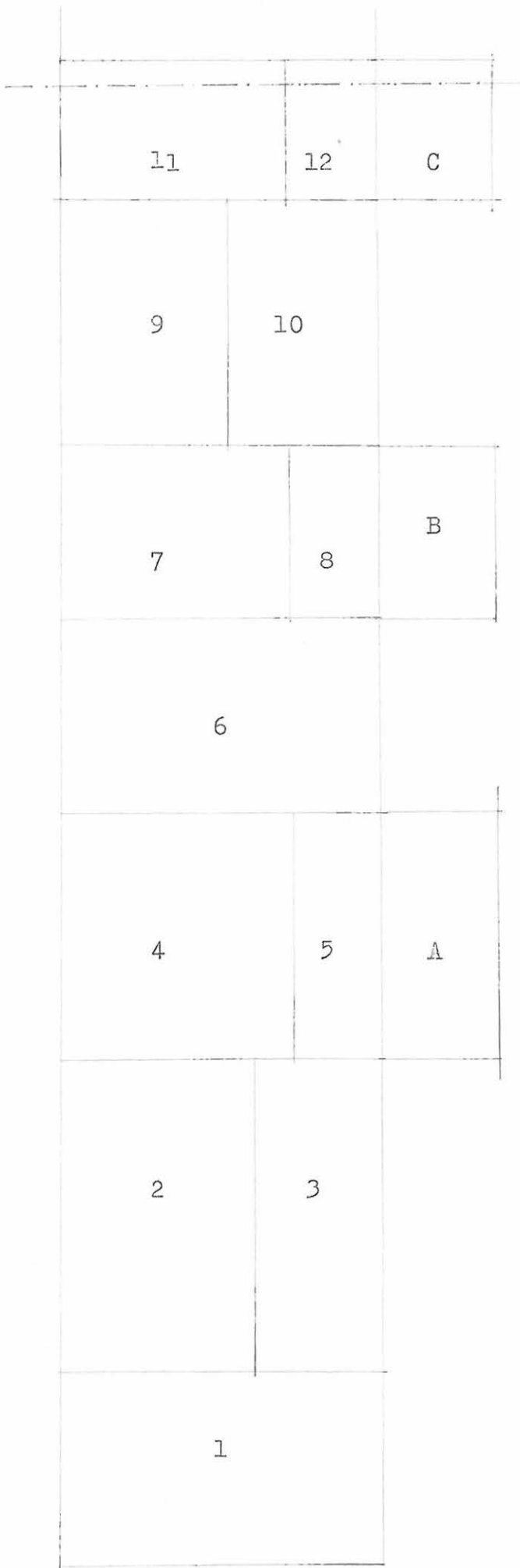
Ulkorakennus on pääosaltaan rakennettu vuonna 1854. Vuoden 1891 jälkeen sen itäpäähän on rakennettu pohjoiseen kääntyvä lauta- ja ristikkorakenteinen siipi. Länsipäässä on vain pihan puolelta vuorattu hirsistä pitkänurkalle salvottu vaja, jonka pohjoisseinän hirret on numeroitu ja merkitty punavärillä maalatulla vuosiluvulla 1840. Tämän vieressä on hirsirunkoinen lomalaudoitettu käymälä ja itäpäässä kolmihuoneinen ulkorakennus. Rakennus on pihan puolelta vuorattu. Koko ulkorakennusta kattaa yhtenäinen päistä aumattu huopakatteinen vesikatto.

Tontin pohjoisreunassa on 150 cm korkea lauta-aita, joka on tehty 8-9 cm leveistä vaakasuuntaisista ponttilaudoista. Aidassa on vierrekkäin kävely- ja ajoportti.

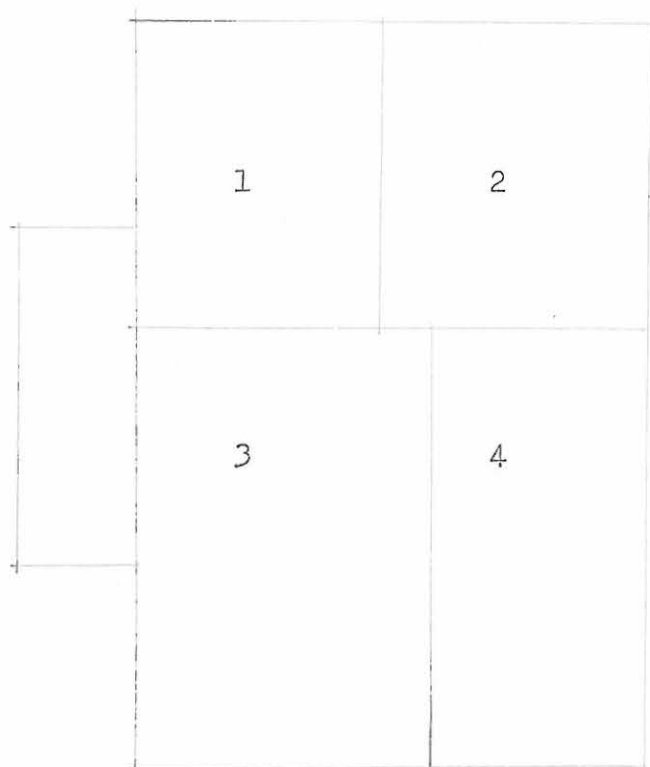
LIITE² Asemapiirustus. Mittakaava 1:500.

LIITE²⁾ Päärakennuksen pohjakaavio. Mittakaava 1:100.

LIITE³⁾ Talon 2 pohjakaavio. Mittakaava 1:100.

Liite 4

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 16513 v:lta 1891, Tarmon arkisto, VA.

Omistaja merimiehenleski Karolina Rosenholm.

Rakennukset:

Talo 1 on vuonna 1818 rakennettu ja vuonna 1853 lisärakennettu asuinrakennus, joka on vuorattu ja maalattu öljyvärillä. Talossa on pärekatto.

Pituus 57 kyyn., leveys 10 kyyn., ja korkeus 12 kyyn.

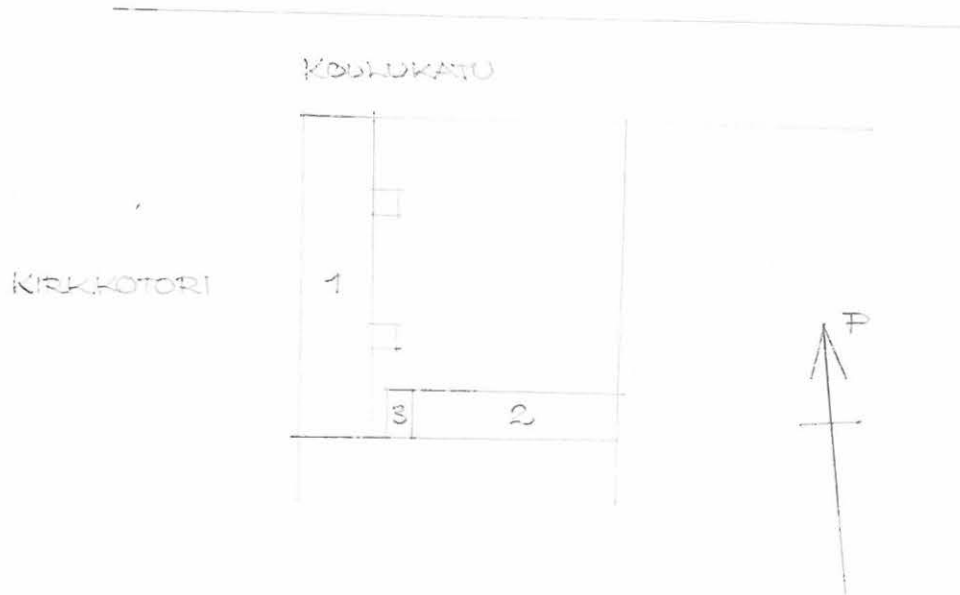
Yksi kerros, jossa on 9 asuinhuonetta ja 2 eteistä.

Yhteensä 6 kaakeliuunia ja 2 keittiöliettä, joista toisessa on leivinuuni. Lautarakenteinen veranta.

Talo 2 on vuonna 1854 rakennettu hirsinen ulkhuonerakennus. Se on vuoraamaton ja maalattu "slamni"värillä. Pituus $37 \frac{3}{4}$ kyyn, leveys $8 \frac{1}{2}$ kyyn. ja korkeus 9 kyyn. Sisältää makasiinin, lantalan, käymälän, navetan, tallin ja rehuvaraston.

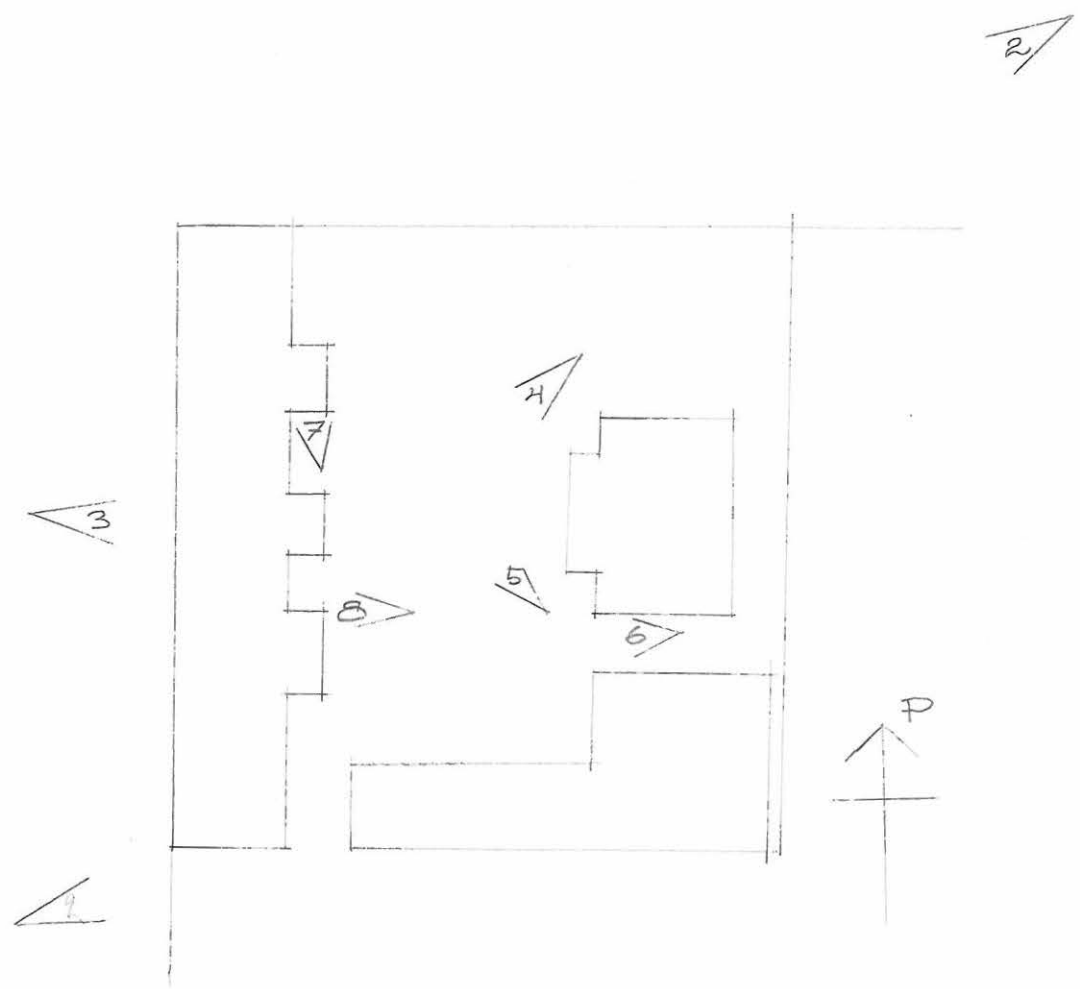
Talo 3 on $9 \times 4 \frac{1}{2} \times 5 \frac{1}{2}$ kyyn. kokoinen lautarakenteinen liiteri.

LIITE^{5/} Palovakuutuskiinjan M16513 liitetty asemapiirustus.

LIITE 6

- Valokuvat:
1. Katufasadi lounaasta.
 2. Pihafasadi koillisesta.
 3. Katufasadin ikkuna.
 4. Kuisti A.
 5. Kuisti C.
 6. Kuisti A idästä.
 7. Kuistin C sivuikkuna.
 8. Kuistin A ikkuna.
 9. Ulkorakennus 3 lounaasta.

1

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Timo Keinänen			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	37	90

Osoite
Itäinen Pitkätatu 50 - Parmaninkatu 5

Tutkimuksen laatu
Inventointi

Työselostus
Inventointikertomus 5 s.

Piirrokset
Asema-, pohjakaavio- ja yksityiskohtapiirroksia 3 kpl.

Valokuvat

Muuta
Kopio palovakuutus kirjasta n:o 19863 vuodelta 1897. 1 s.
Kuvakulmat

KRISTIINANKAUPUNKI

II/96

Itäinen Pitkätatu 50 - Parmaninkatu 5

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Inventointiin liittyvät piirrokset ovat Muinaistieteellisen toimikunnan rak.hist.tston piirustusarkistossa.

Lähteet

Palovakuutuskirja n:o 19803, Tarmon arkisto, Valtionarkisto.

Piirustukset maistraatin arkistossa;

V. 1906 fasadin muutospiirustus

V. 1916 vinkkeliosan rakennuspiirustus (J.E. Slott)

V. 1932 fasadin muutospiirustus

Tontti on suorakaiteenmuotoinen ja sijaitsee 34 korttelin lounaiskulmassa siten, että tonttia rajoittaa lännessä Itäinen Pitkätatu, etelässä Parmaninkatu, idässä tontti II/95 ja pohjoisessa tontti II/94. Päärakennus on tontin lounaiskulmassa fasadi Pitkätadulle ja eteläpääty Parmaninkadulle. Ulkorakennus on tontin pohjoislaidalla pääty Pitkätadulle. Tontilla suoritetaan juuri uudistustöitä. Päärakennus vuorataan uudelleen ja vinkkeliosan itäpähän rakennetaan lisärakennus. Ulkokuonerakennus puretaan.

Päärakennus on hirsistä rakennettu, pitkänurkalle salvottu, 1-kerksinen vinkkelirakennus. Sen runko-osa on pvk:n mukaan rakennettu ja vuorattu 1897. Asukkaiden kertoman mukaan se on siirretty nykyiselle paikalleen nykyisen uuden kirkon korttelista, kun kirkkoa alettiin rakentaa. Uusi kirkko rakennettiin v. 1897, siis samana vuonna, jolloin pvk mainitsee nykyisen talon rakennetuksi. Siirtämistä todistaa se, että hirret vuorauksen alla ovat punamullattuja. Vinkkeliosa Parmaninkadulla on rakennettu v. 1916.

Rakennuksen molemmissa osissa on satulakatto. Runko-osan katto on päädyissä ylhäältä aumattu. Vinkkeliosa on jonkin verran runko-osaa korkeampi.

Kivijalka on harmaakivikvaadereista ja sen korkeus on n. 50 cm. Kivijalassa oli muutamia tuuletusaukkoja katufasadissa. Rakennuksen vinkkeliosan alla ollut pieni kellarisyvennys oli täytetty.

FASADI on vuorattu 1897 vuosisadan vaihteelle ominaisella, melko ikävällä tavalla pysty- ja vaakalautavyöhykkeeksi. Vuoraus kuitenkin uusitaan korjauksessa, jolloin fasadeihinkin tulee yhtenäinen vaakalautoitus.

Pitkäkadun fasadi (kuva 1) on vuorauksella jaettu kahteen horisontaalivyöhykkeeseen. Viistosta vesilistasta n. 100 cm ylöspäin ikkunoitten alareunan tasolla on fasadi vuorattu pystyllä helmiponttilautoituksella. Tästä ylöspäin räystääseen asti on fasadi vuorattu 13-14 cm leveällä uurretulla puoliponttilaudalla. Vuorauksen alla näkyi hirsissä punamultausta. Hirsien ja laudoituksen välissä on käytetty tervapahvia.

Fasadin ikkunat ovat nykyään epäsäännöllisesti. 4 ullakkoikkunaa on kuitenkin alkuperäisillä paikoillaan. Fasadin ikkunat ovat olleet samoilla akseleilla. V. 1906 suurennettiin keskimmäiset ikkunat ja keskelle tehtiin ovi. Vuonna 1937 avattiin fasadin eteläpään ovi ja tällöin lienee myös vieressä oleva ikkuna siirretty hieman pohjoisemmaksi. Eteläovi suljetaan uudistuksessa. Nykyään ovat kaikki ikkunat näyteikkunoita. Kulmissa olevat pitkänurkat on laudoitettu yhtenäisesti.

Parmaninkadun fasadi (kuva 2) muodostuu runko-osan päädyistä ja vinkkeliosan pitkästä sivusta. Koko fasadi on jäsennelty kuten Pitkäkadullakin, vinkkeliosa on laudoitettu myöhemmin ja vaakalautoituksessa laudan uurre on hieman leveämpi kuin runko-osan päädyssä. Päätyosassa on kaksi kaksoisikkunaa ja ullakkokamarin 3-levyinen ikkuna. Päädyssä vaakalautoitus ulottuu ylhäällä räystääseen saakka. Vinkkeliosan fasadissa on ovi ja kaksoisikkuna sekä kaksi ullakkoikkunaa katolla. Vinkkeliosa on salvottu lyhytnurkalle.

Itäpääty = vinkkeliosan pääty (kuva 3) on laudoitettu kuten muutkin fasadit, mutta päädyn yläosassa on pystylautoitus ja se muodostaa siis kolmannen horisontaalivyöhykkeen. Ikkunoita on kaksi + ullakkoikkuna.

Pihafasadi. Runko-osassa on kaksi ikkunaa sekä pohjoisemman ikkunan yläpuolella ullakkoikkuna. Vinkkeliosassa on ovi ja ikkuna sekä katolla kaksi ullakkoikkunaa. Pihafasadin vuoraus on samanlainen kuin katufasadeissa.

Pohjoispääty on vuorattu kuten katufasadi. Päädyssä on kaksi ikkunaa

sekä ylhäällä keskellä ullakkoikkuna. Lisäksi alhaalla on ovi huoneeseen 1.

Pohjakaava. Runko-osan pohjakaava on karoliininen. Sali, huone 3, on ollut myymälänä ja siitä on sekundaari ovi kadulle. Ent. tambuuri, huone 4, on nykyään keittiö ja ovi tambuurista saliin on jäänyt tapetoinnin alle. Huoneiden 5 ja 6 välistä seinää on suurennettu niin, että huoneet muodostavat yhtenäisen tilan.

V. 1916 rakennetussa vinkkeliosassa on neljä huonetta: kaksi eteistä ja kaksi kamaria. Runko-osassa huonekorkeus on 280 cm, vinkkeliosassa se on 295 cm.

SISÄTILAT, Runko-osa:

Huone 1 on nykyään asuinhuone, vaikka siinä onkin kaksi näyteikkunaa kadulle. Pohjoispäättyseinässä oleva ovi on sekundaari. Kaakoisnurkassa on pönttöuuni. Huoneesta on parioven aukko saliin (huone 3), itse ovi on poistettu jo uudistustöiden alkuvaiheessa.

Huone 2 on kamari, josta on ikkuna sekä pihalle että pohjoispäättyyn. Tästä huoneesta on myös portaat pohjoispäädyn ullakkokamariin. Lounaiskulmassa on pönttöuuni.

Huone 3 on entinen sali, joka nykyään on liikehuoneena. Pitkädun puoleisessa länsiseinässä on keskellä ovi ja sen molemmin puolin näyteikkunat. Itäseinässä tambuuriin johtava ovi on tapetoinnin alla. Lisäksi on eteläpuoleisessa seinässä parioven aukko huoneeseen 5. Alkuperäisen Pitkädun fasadin ikkunan paikan osoitti oven pohjoispuolella olevan ikkuna-aukon etelälaidassa hirsissä oleva ikkunan kara. Koska ikkuna on levennetty ei pohjoispuolella ollut hirsissä ovenkaraa. Tapetteja oli useita kerroksia ja alinna oli hirsien päälle liimattu jotakin tilikirjan papereita.

Paperikaton alta esiin tulleet kattolaudat ovat 23-28 cm leveitä, ja ne on maalattu harmaalla värillä. Pönttöuuni on ollut koillisnurkassa.

Huone 4 on ent. tambuuri ja nykyään keittiö. Se on kokonaan uusittu. Vinkkeliosan puolelta on eteisestä ovi huoneeseen 4. Salin ja huone 4:n välinen ovi on tapetoinnin alla. Keittiöstä on myös ovet huoneisiin 2 ja 6, jälkimmäinen on tosin suljettu ja tapetoinnin alla. Huoneessa 4 on yksi ikkuna pihalle.

Huone 5. Kaksoisikkuna Parmaninkadulle on tehty v. 1937. Tällöin tehtiin myös Pitkädun ovi. Tapetoinnin alla näkyi alkuperäinen ikkunan paikka. Oven ja nykyisen ikkunan välinen seinä oli nimitäin pystyhirsistä ja tilkkeenä oli voilokkia, kun muussa osassa on tilkkeenä käytetty saunalta.

Aukkoa huoneeseen 6 on suurennettu huomattavasti alkuperäisestä oviaukosta (kts. pohjapiirros).

Huone 6 ovi vinkkeliosaan on sekunlaari. Sen paikalla on ennen vinkkeliosan rakentamista ollut ikkuna, jonka aukon eteläreuna on näkyvissä hirsiseinässä oviaukon reunasta n. 30 cm etelään.

Kaksoisikkunan nykyinen asu on vuodelta 1937. Huoneesta 6 on portaat eteläiseen ullakkokamariin.

Huone 7 on eteishuone, jonka seinät ja katto on paneloitu helmiponttilaudalla. Samasta laudasta on myös tehty ulko-oven eteen tuulikaappi. Laudoituksen alta näkyi että huoneiden 6 ja 7 välisessä seinässä, siis entisessä ulkoseinässä ovat hirret punamullattuja. Huoneesta 7 on portaat ullakolle.

Huone 8 on kamari, josta ikkuna sekä Parmaninkadulle että pihalle.

Huone 9 on kamari, jossa on päätyseinässä ja pohjoisseinässä ikkuna pihalle.

Huone 10 on eteishuone, jossa seinät ja katto on paneloitu helmiponttilaudalla. Lounaisnurkasta on laudalla erotettu komero, jonka päällä on varaportaikko ullakolta. Tämän komeron länsiseinässä (= runko-osan ulkoseinässä) on ikkunan kehys, aukko on täytetty helmiponttilaudalla, jossa on saranat ja avaimenreikä. Aukon koko on n. 70x160 cm. Tällä kohdalla lienee ollut myös alkuperäisen runko-osan ikkunan paikka.

Ikkunat a) Kaikki katufasadien ikkunat on suurennettu näyteikkunoiksi. Ikkuna-aukkojen koko on n. 134x208 cm.

b) Runko-osan pihafasadin ja pohjoispäädyn ikkunat ovat T-ruutuisia ja kooltaan n. 113x190 cm.

c) Vinkkeliosa päätyikkunat oli jo uudistustöitten aikana poistettu, ikkuna-aukkojen koko on n. 130x190 cm.

d) Vinkkeliosan pohjoisseinässä on myös yksi ikkuna pihalle. Se on 4-ruutuinen, poikkivälikarmi on ikkunan puolivälin yläpuolella. Tämän ikkunan koko on n. 103x160 cm.

Runko-osassa on yhteensä 6 2-ruutuista ullakkoikkunaa (4 on Pitkädun puolella, 2 on pihan puolella). Ikkunoitten koko on n. 83x40 cm. Vinkkeliosassa on satulakatosta ulkonevat ikkunat, jotka ovat edellisten kanssa samankokoiset. Näiden ikkunoitten päällä on 2-lappeiset katokset. Runko-osan päädyissä on ullakkokamarin ikkunat. Eteläpäädyn ikkuna on kooltaan n. 214x105 cm. Pohjoispäädyn ikkuna on 4-ruutuinen ja kooltaan n. 100x112 cm.

Vinkkeliosan länsipäädyssä on ullakkokamarin ikkuna n. 210x168 cm.

Ovet oli jo uudistustöitten alkaessa poistettu.

Ullakko Runko-osa:

Hirret on salvottu räystääseen saakka. Päätyseinät ja poikittaiset väliseinät on hirsistä harjaan saakka. Ullakon korkeus harjaan on n. 300 cm. Vesikatto on vuoliaisten varassa. Kateaineena on huopa. Väliseinät jakavat ullakon kolmeen osaan, joista päätyosista on sisustettu ullakkokamarit. Pohjoisullakkokamarissa on alhaalta tulevien savuhormien yhtymäkohta muurattu suorakulmaisen särmiön muotoiseksi, tässä on yläreunassa koristelista. Hormit yhtyvät tässä savupiipuksi.

Runko-osan ullakkoikkunoitten alapuolella on aukkoa täytetty alhaalla n. 10 cm. Ullakkoikkunat ovat ehkä olleet suuremmat.

Vinkkeliosa:

Ullakon lattia on n. 50 cm runko-osan lattiaa korkeammalla. Satulakatto on melko jyrkkä ja siinä on kattotuolit, joissa selkäpuita tukee kontti ja kápälä. Vinkkeliosan vesikatto on korkeammalla kuin runko-osan katto, ja vinkkeliosan katto ulottuukin runko-osan harjan tasalle saakka, runko-osan vanha katto jää osittain tämän alle. Lautaseinin on vinkkeliosasta itäpäädyistä erotettu kamari, jonka länsiseinän muodostaa tiilimuuri. Tämän seinän edessä on n. 150 cm korkea kaakeliuuni.

Vinkkeliosan eteläpäädyn seinä on ullakolla ainoastaan vuorilautaa.

Rakenteelliset seikat. Runko-osa on hirsistä pitkänurkalle salvottu räystääseen saakka. Tilkkeenä on käytetty sammalta. Seinähirret ovat runko-osassa punamullatut. Katto on vuoliaisten varassa. V. 1916 rakennettu vinkkeliosa on salvottu hirsistä lyhytnurkalle. Tässä osassa on kattotuolit. Vinkkeliosaa ei oltu salvottu runko-osaan, vaan se on liitetty tähän tukirautojen avulla.

Rakennushistoria. Rakennus on siirretty nykyiselle paikalleen v. 1897, uuden kirkon korttelista, kun kirkkoa alettiin rakentaa. Vinkkeliosa on tehty v. 1916.

Ulkohuonerakennus on muodostettu kolmesta hirsirakennuksesta, jotka kaikki on rakennettu v. 1887. Ne on vuorauksen avulla yhdistetty toisiinsa. Ulkohuonerakennus on uusittu varastotiloiksi ym. Tätä rakennusta en tarkemmin inventoinut.

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 19803, Tammön arkisto, VA.

Vakuutusvuosi: 1897

Omistaja: Opettajatar M.A.Vahlfors

Tontin n:o II/96

Rakennus 1: Hirsinen asuinrakennus, rakennettu 1897, vuorattu ja maalattu öljyvärillä. Huopakatto. 13,96x8,60x7,13 m.

Yksi kerros, jossa 6 asuinhuonetta ja tambuuri, yhteensä 5 kaakeliuunia ja keittiöliesi, lisäksi on vintillä 2 huonetta ilman tulisijaa.

Lautarakenteinen veranta ja laudasta tehdyt keittiönportaat.

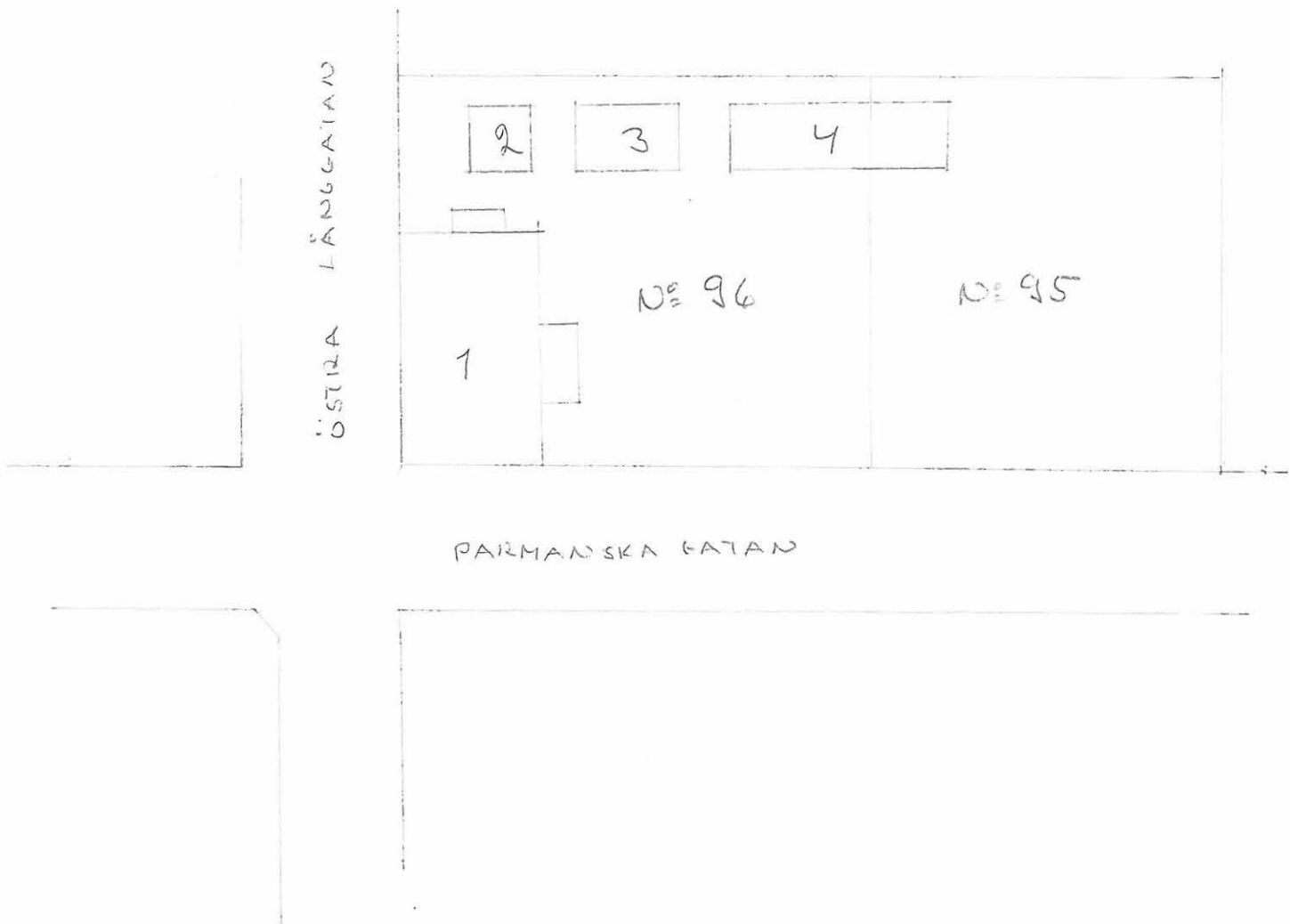
Rakennus 2: Ulkokuonerakennus laudoista, rakennettu 1887, maalattu kompositiovärillä. Lautakatto. 3,75x4,00x4,10 m. Ruokatavaravarasto ja puuliiteri.

Rakennus 3: Asuinrakennus hirsistä, 1887, vuorattu ja maalattu kompositioonivärillä. Lautakatto. 6,32x4,00x4,20 m. Pesutupa, jossa "vapaastiseisova" keittiöliesi sekä leivinuuni.

Rakennus 4: Ulkokuonerakennus laudasta, 1887, maalattu kompositioonivärillä. Lautakatto. 13,50x4,00x4,10 m. 2 talousvajaa, 2 halkoliiteriä sekä käymälä ja lantala.

Liitepiirros palovakuutuskirjaan n:o 19803

Kristiinankaupunki II/96

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

10

20

30

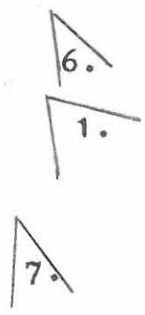
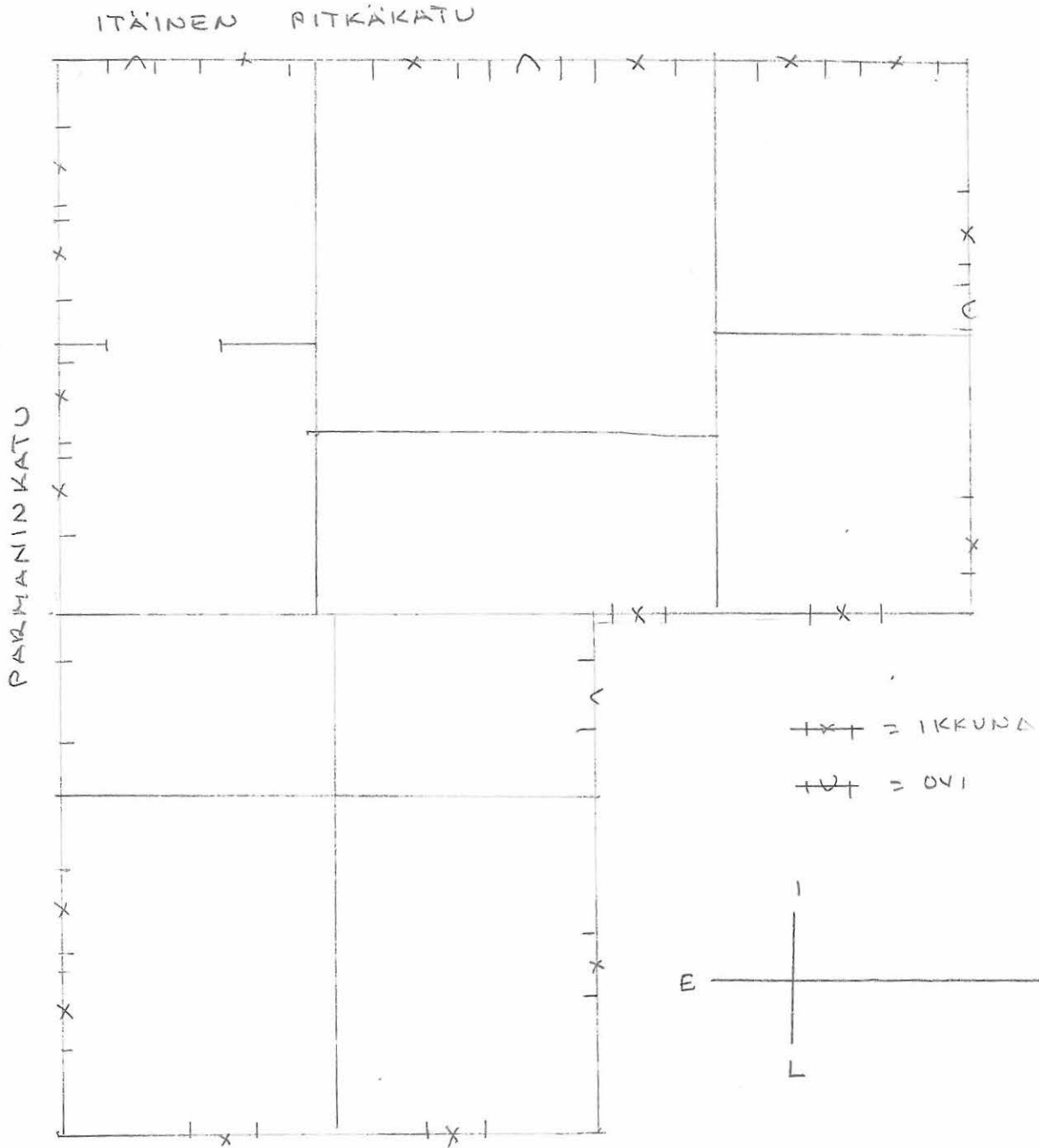
40

50

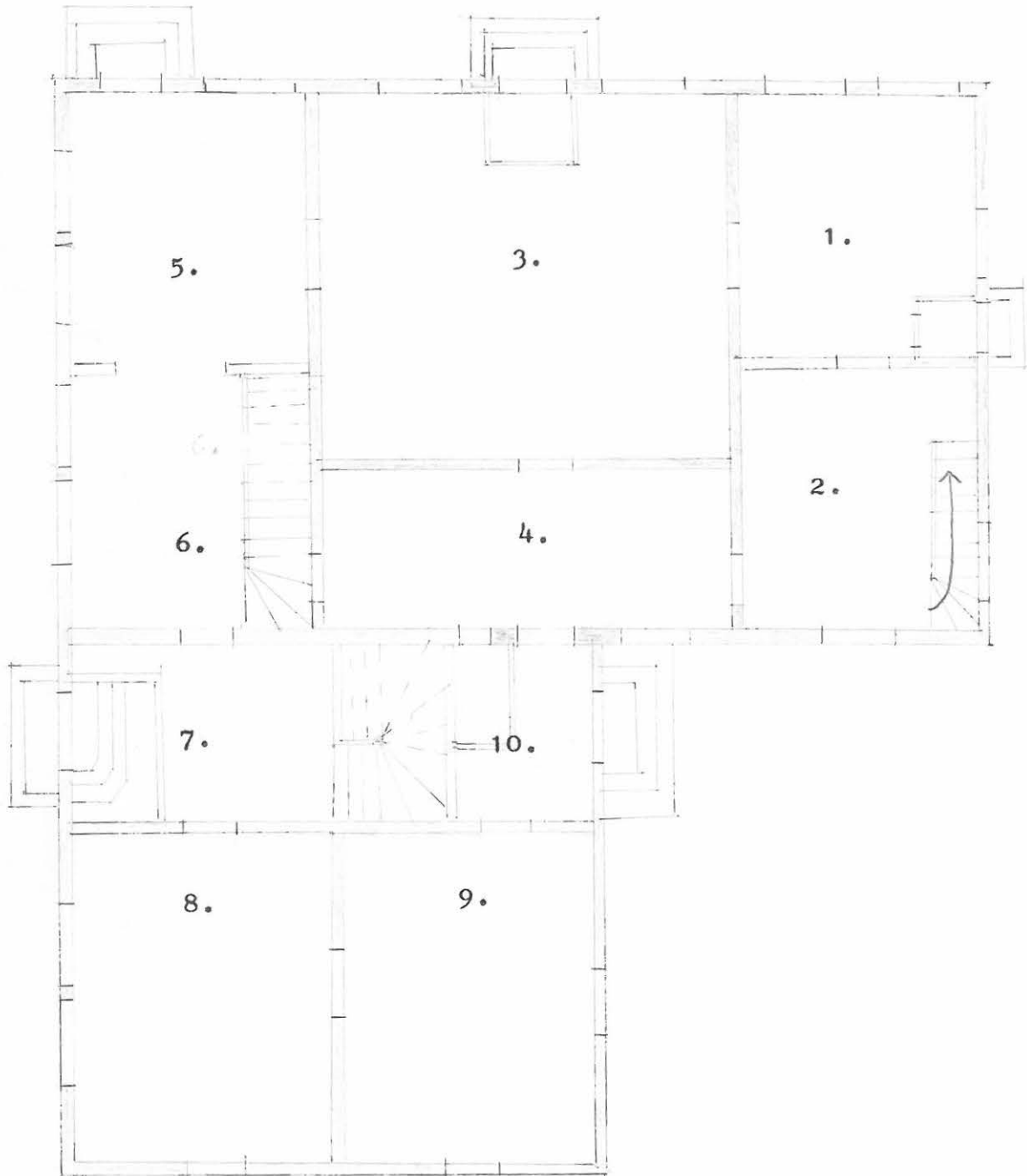
60 METRER

VALOKUVALUETTELO

1. Itäisen Pitkäkadun fasadi
2. Parmanin kadun fasadi
3. Länsipääty
4. Pihafasadi
5. Ulkorakennus
6. Itäisen Pitkäkadun fasadi, uusi vuoraus
7. Parmaninkadun fasadi, uusi vuoraus

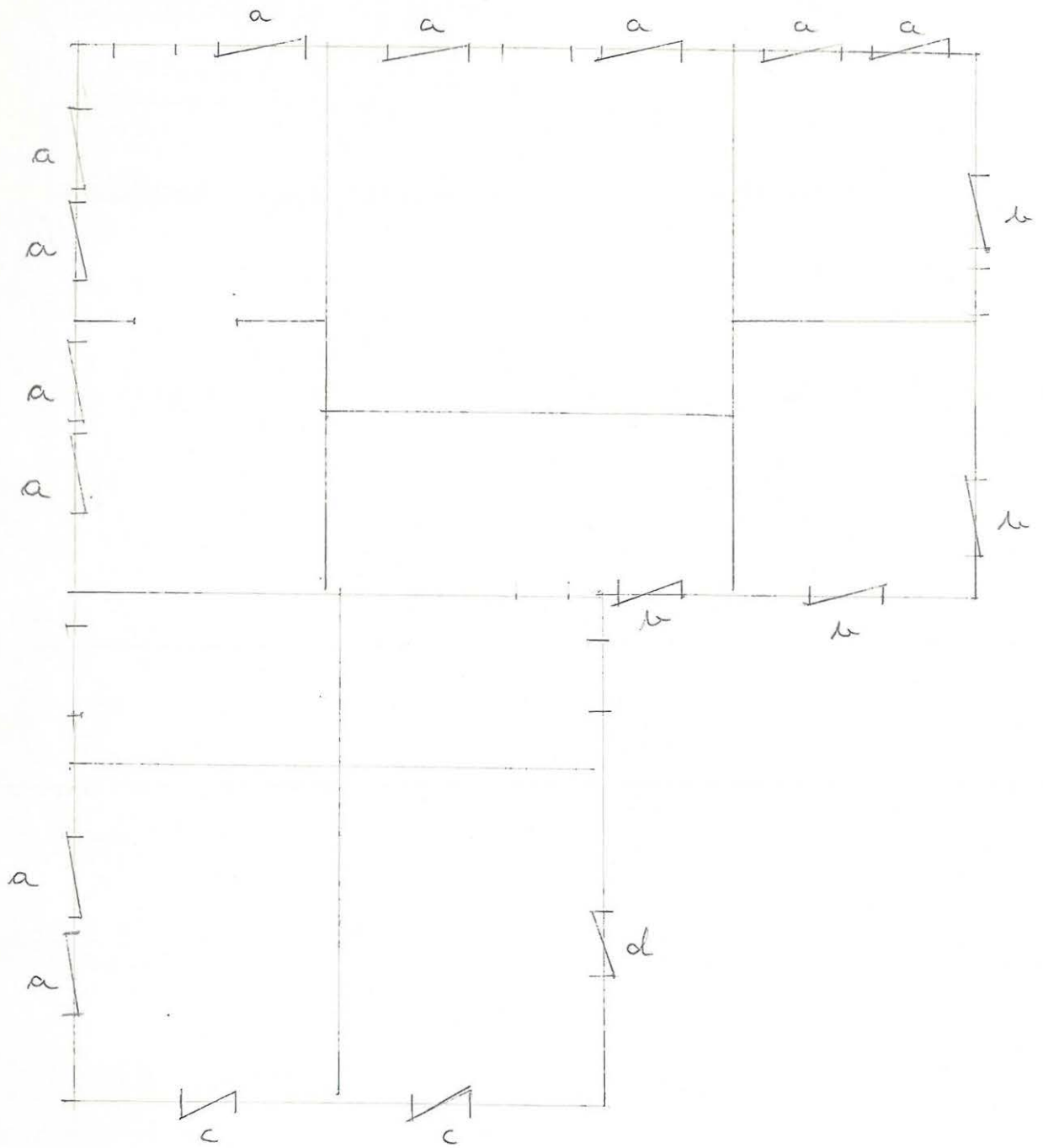
7.

KRISTIAN KAURONIKI

II/a

IKKUIAT

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija Timo Keinänen			Aika Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	I	34	4

Osoite
Rantakatu 61 - Hällfastinkatu 3

Tutkimuksen laatu

Inventointi

Työselostus

Inventointikertomus 4 s.

Piirroksat

Asema-, pohjakaavio- ja poikkileikkauspiirroksia 8 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopio palovakuutus kirjasta n:o 2725 vuodelta 1848, n:o 14236 vuodelta 1886,
n:o 19319 vuodelta 1897 ja n:o 19844 vuodelta 1898. Tarmon arkisto. VA. 2 s.

KRISTIINANKAUPUNKI

I/34/4

Rantakatu 61 - Hällfastinkatu 3

Inventoitu heinäkuussa 1966

Timo Keinänen

Inventointiin liittyvät piirrokset Rak.hist.tston piirustusarkistossa

Lähteet

Palovakuutuskirjat n:o 2725, 14236, 19319, 19844, Tarmon arkisto, VA.

Tontti on suorakaiteenmuotoinen ja sijaitsee korttelin 34 kaakkois-kulmassa siten, että sitä rajoittaa etelässä Hällfastinkatu, Idässä Rantakatu ja muilla sivuilla naapuritontit.

Tontin numerointi on muuttunut. Gyldenin kartassa v.1838 nykyinen tontti 34/4 käsitti silloinen tontin n:o 28 sekä puolet tontista 27. Tämä numerointi oli voimassa vielä v. 1898.

Rakennuksia tontilla on kolme. Päärakennus on vinkkelirakennus Rantakadun ja Hällfastinkadun kulmassa. Rakennus 2 on tontin pohjois-laidalla ja ulkokuonerakennukset tontin itälaidalla.

Omistajia: V.1848 kauppias Gabriel Holmudd, 1886 pormestari K.Johan Lund ja 1897 tullinhoitaja V.Enqvist.

Päärakennus on yksikerroksinen hirsinen vinkkelirakennus, joka on pvk:n mukaan rakennettu kahdessa osassa, itäsiipi vanhoista hirsistä 1836 ja eteläsiipi uusista hirsistä 1832. Rantakadun osa (osa A) on rakennettu kahdesta vanhasta rakennuksesta. Tämä osa on salvottu pitkänurkalle ja vuorattu pystyllä peiterimalaudoituksella ja siinä on satulakatto. Hällfastinkadun osa (osa B) on salvottu lyhytnurkalle ja vuorattu vaakalaudoituksella enpiretyyliseksi. Tässä osassa on aumakatto.

Kivijalka on kvaadereista ja sen korkeus on Rantakadulla 40-60 cm ja Hällfastinkadulla 30-70 cm. Rantakadun puolella on kivijalassa 3 tuuletusaukkoa, Hällfastinkadulla näitä on 4 (koko 20x20 cm). Tämä kvaaderikivijalka on tehty myöhemmin kuin rakennukset. Pihan puolella kivijalka on maanpinnan tasalla eikä sitä ulkoa näkynyt. Sisäpuolelta ei kivijalkaa päässyt näkemään. Kellaria ei rakennuksessa ole.

Fasadit. Rantakadun osa (osa A) on vuorattu pystyllä peiterimalaudoituksella. Laudoitettut pitkänurkat jakavat Rantakadun fasadin kuuteen vertikaalivyöhykkeeseen, joissa ikkunat ovat pohjoisesta lukien

1:2:14:2:1. Horisontaalijaottelua ei ole vaan pystylaudoitus ulottuu vesilistasta räystäääseen asti. Fasadin vuorauslaudat ovat 17-17 cm leveitä ja peiterimat 5,5-6,5 cm, niissä on kulmissa tavallinen pyöristävä profiili. Laudoitus on kiinnitetty hirsiin taotulla nauloilla.

Pitkänurkat on pystylaudoitettu n.21 cm leveillä laudoilla. Pitkänurkat ulkonevat seinäpinnasta 17 cm.

Vesilistan muodostaa kaksi lautaa, ylempi on pystysuunnassa, alempi vaakasuorassa. Muita listoja ei fasadissa ole. Räystästä kannattavat selkävuiden jatkeet, jotka on veistetty kaareviksi alareunasta. Ikkuna-akseleita on 8. Jokaisella akselilla on ikkuna ja ullakkoikkuna. Eteläpäässä on huoneikkunan tilalla ovi, joka on sekundaari. Tämän paikalla on ennen ollut samanlainen ikkuna kuin muutkin. Ikkunan kehyslaudan muoto näkyi vuorauksessa.

Kaikissa fasadin ikkunoissa on samanlaiset kehykset. Yläkehysten muodostaa suorakaiteenmuotoinen peili ja sen yläpuolella viisto vesilista. Sivukehykset ovat sileää lautaa. Alakehys on profiloitu sivuilta. Rakennuksen ikkunakehykset ovat melko tavallista tyyppiä Kristiinankaupungissa ja tästä alkuaan uusklassillisesta tyylistä esiintyy erilaisia muunnoksia.

Hällfastinkadun fasadi jakautuu kahteen osaan. I) Rantakadun osan pääty ja II) vinkkeliosan (osa B) vaakalaudoitettu katufasadi.

I) Päätyosa on laudoitettu pystyllä saumarimalaudoituksella kuten katufasadikin. Laudoitus ulottuu satulakaton harjaan saakka. Päädyssä on keskellä ikkuna ja sen yläpuolella ullakkokamarin ikkuna, jossa on 1800-luvun kulmaraudat. Vuoraus on ikkunan alapuolelta uusittu ja paikalla on mahdollisesti ollut ovi.

II) B-osan vuoraus on empireleimainen. Hällfastinkadun fasadi on vaakalaudoitettu. Fasadi jakautuu kahteen horisontaalivyöhykkeeseen: ikkunavyöhyke ulottuu vesilistasta välikaton tasalle seinälistaan, arkkitraavi ulottuu tästä räystäääseen. Ikkunavyöhyke on vaakalaudoitettu 18-20 cm leveällä uurretulla puoliponttilaudalla. Uurre on teräväkulmainen, lisäksi laudan alareunassa on puolipyöreä kohoama. Ikkunoita B-osassa on 5 ja näiden yläpuolella on arkkitraavissa 2-ruutuiset ullakkoikkunat. Huoneikkunoissa on samanlaiset kehykset kuin Rantakadunfasadilla. Ullakkoikkunoitten kehykset muodostaa seinälista. Sivuja ja yläkehukset ovat samanlaiset kuin Rantakadulla.

Pihafasadi. A-osa on vuorattu kuten Rantakadun fasadikin pystyllä

peiterimalaudoituksella. Ikkuna-akseleita on 4. Eteläisin on kuistin sisäpuolella ja siinä on ovi samoin kuin pohjoisimmassakin. Ikkunat kehyksineen ovat samanlaiset kuin Rantakadulla.

Pihafasadissa on kaksi lautarakenteista kuistia, jotka on rakennettu vuorauksen päälle. Kuisti on 9 cm leveää helmiponttilautaa. Siinä on 1-lappeinen katto, joka jatkuu suoraan runko-osan räystäästä. Tähän kuistiin liittyy pohjoispuolella katos, joka on puuleikkauksin koristettu.

B-osa on laudoitettu kuten Hällfastinkadun fasadi vaakalaudoituksella. Ikkuna-akseleita on 5, huoneikkunoita on tosin muutettu eivätkä ullakko- ja huoneikkuna enää nykyisin ole samoilla akseleilla. Pihafasadissa on lautarakenteinen kuisti.

Pohjoispääty on vuorattu satulakaton harjaan saakka pystyllä peiterimalaudoituksella kuten Rantakadun fasadi.

Länsipääty on vaakalaudoitettu kuten Hällfastinkadun fasadi.

Rakennuksen nykyinen väri on vaalean harmaa. A-osan hirret oli punanullattu ja vuorauksessa oli alimpana keltainen väri. Tämä mainitaan myös pvk:ssa.

Pohjakaava ja sisätilat. A-osa muodostuu kahdesta erillisestä rakennuksesta, jotka on siirretty muualta. Ne ovat keskenään samanlaisia ja niissä lienee alunperin ollut karoliininen pohjakaava. Tätä ei kuitenkaan voinut varmasti todeta, sillä nykyinen huonejärjestely on sekundaari ja huoneitten kokoa on muuteltu. Rakennuksen eteläosan huoneisiin ei ollut mahdollista päästä asukkaitten ollessa poissa.

B-osan pohjakaava on karoliininen.

Sisätilat: alaosa:

- huonekorkeus A-osassa on 295-305 cm.
- kaakeliuunit on vaihdettu pönttöuuneihin ja ainoastaan on yksi uusrenessanssityylinen valkea-ruskea kaakeliuuni.
- muu kiinteä sisustus on uusittu.

B-osa

- huonekorkeus on n. 300 cm, paitsi salissa, jonka korkeus on 325 cm.
- uunit: huone - valkea kelikulmainen uuni, jonka yläreunassa lehtiaiheinen koristelu, huone - uusrenessanssiuuni (kuva).
- ovet: kadunpuolella on parioviakseli, jossa 3-peiliset, täysranskalaiset pariovet (piirros). Tämä ovityyppi on tavallinen Kristiinankaupungissa ja samantapaisia on useissa rakennuksissa.

Ullakko ja vesikatto. Ullakolta näkyi selvästi, että A-osa on rakennettu kahdesta erillisestä vanhasta talosta. Rakennusten päätyseinät ovat n. 20 cm päässä toisistaan. Pohjoisosan poikittainen väliseinä on salvottu lyhytnurkalle, pitkittäinen lyhytnurkalle. Eteläosassa taas päinvastoin.

A-osassa tasakerran korkeus on 130 cm ja harjan korkeus n. 270 cm. Pääty ja väliseinät on salvottu harjaan saakka. Selkäpuut lepäävät kolmen vuoliaisen varassa. Pohjoisosassa ei tilkettä ole käytetty lainkaan, eteläosassa on tilkkeenä sammalta.

Eteläpäädyssä on ullakkokamari.

B-osa liittyy A-osaan karojen avulla. Eteläseinässä muodostaa A-osan pitkänurkka, joka on veistetty kapeammaksi karan B-osan hirsille. Ullakolla on myös näkyvissä A-osan eteläpään ullakkoikkunat.

B-osassa kattotuolit ovat kontin ja kypälän varassa.

Salin kohdalla ullakon lattia on 30 cm muuta lattiaa korkeammalla.

Rakenne. Koko rakennus on rakennettu nelikulmaisiksi palhotuista hirsistä. A-osa on salvottu pitkänurkalle ja se on rakennettu kahdesta vanhasta talosta. B-osa on salvottu lyhytnurkalle. Vuoraus on molemmissa osissa eriaikainen. Kaikki kolme rakennusta ovat erillään toisistaan eikä niitä ole salvottu yhteen.

Rakennus 2. Yksikerroksinen, satulakattoinen hirsirakennus, joka alkuaan on ollut pakaritupa, nykyisin asuinrakennus. Talo on pvk:n mukaan rakennettu 1843.

Ulkorakennukset. Tontin länsisivulla olevat ulkorakennukset ovat osaksi hirsistä osaksi laudoista. Hirret on pitkänurkalle salvottu. Nykyisin ulkorakennuksiin on tehty sauna ja pesutupa.

LIITE

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta n:o 2725

Vakuutusvuosi: 1848

Omistaja: kauppias Gabriel Holmudd

Rakennus 1: Vinkkelirakennus, jonka itäinen siipi on rakennettu vanhemmista hirsistä 1836 ja eteläsiipi uusista hirsistä 1832. Yksi kerros ja 2 vinttikamaria, joissa tulisijat. Rakennus on joka puolelta vuorattu ja maalattu keltaisella öljyvärillä.

15 huonetta: 2 eteistä, tambuuri, 2 salia, 7 kamaria, joista 2 vintillä, kauppakonttori ja myymälä (yhteensä 11 kaakeliuunia) sekä keittiö, jossa on "rörspis".

Rakennuksen korkeus on 11 1/2 kyyn., pituus Rantakadulla 43 1/2 kyyn. sekä Hällfastinkadulla 39 kyyn. Leveys on Rantakadulla 11 kyyn., Hällfastinkadulla 15 kyyn. Lautakatto. Kivijalka 1 1/4 kyyn.

- 13 paneloitua, öljymaalattua ikkunaukkua.
- 8 "- "- "- "- (1 kyyn.22t. x 2 kyyn.4 t.)
- 2 paria kaksinkertaisia eteisovia
- 1 "beklädd" ovi myymälään.
- 14 puoliranskalaista ovea
- 5 savupiippua
- 18 suurehkoa ullakkoikkunaa

Rakennus 2: Pakaritupa, uusista hirsistä, 1843, vuoraamaton, punamullattu. 4 huonetta: eteinen, pakaritupa, renkikamari ja "fruktkamare".

- 2 kaakeliuunia ja liesi, jossa leivinuuni. 25x10x9 3/4 kyyn.
 - 3 ikkuna-aukkua 1 kyyn.22 tuum. x 2 kyyn.
 - kivijalka 1 1/4 kyyn.
- lautakatto, 2 savupiippua.

Rakennus 3: ulkokuonerakennus: talli, navetta ja rehuvarasto. Uusista hirsistä rakennettu 1843, vuoraamaton, punamullattu. 31x10x8 3/4 kyyn. Kivijalka 3/4 kyyn. Lautakatto. 5 "beklädda" ovea.

Rakennus 4: Makasiinirakennus, uusista hirsistä, 1842, vuoraamaton, punamullattu. 32 1/4 x 9 1/2 x 10 kyyn. Kivijalka 1 1/4 kyyn. 4 vuorattua (beklädd) ovea. Lautakatto.

Rakennus 5: Harmaakivistä muurattu ja holvattu kellari, jossa on tiilestä holvattu portaikko, kiviportaat. Korkeus maanpinnan yläpuolelle 2 1/2 kyyn., syvyys 4 1/2 kyyn., pituus 9 ja leveys 7 1/2 k. 1 1/2 kyyn vahvuiset muurit.

Vakuutus n:o 14236

Vak.vuosi: 1886

Omistaja: pormestari K.Johan Lund

Rakennus 1: Maalattu harmaalla öljyvärillä. Pärekatto. 13 huonetta: 2 eteistä, tambuuri ja veranta, jossa ikkunoita ja ovia. Yhteensä 12 kaakeliuunia. Ullakolla 2 huonetta, joista toisessa on kaakeliuuni.

Rakennus 2: Maalattu keltaisella slammivärillä. Pärekatto. 1kaak.uuni. ja 2 liettä, joista toisessa on leivinuuni.

Rakennus 3: Rakennettu osittain hirsistä, osittain laudoista v.1843. Vuorattu ja maalattu. Pärekatto.

Rakennus 4: Vuorattu ja maalattu. Pärekatto.

Vakuutus n:o 19319

Vak.vuosi: 1897

Omistaja: Tullinhoitaja V.Enqvist

Rakennus 1: Maalattu keltaisella öljyvärillä. Pituus: Rantakadulla 25,60 m, Hållfastinkadulla 23,60 m. Leveys: Rantakadulla 6,53m, Hållfastinkadulla 8,91 m. Korkeus: 7,43 m. 10 asuinhuonetta, 2 eteistä, tambuuri ja eteinen, jossa on ovia ja ikkunoita. Yhteensä 10 kaakeliuunia ja keittiöliesi sekä hellaliesi.

Rakennus 2: 14,85x5,94x6,83m. Eteinen, pakaritupa ja renkikamari.

Rakennus 3: 18,41 x 5,94 x 5,20 m.

Rakennus 4: 19,30 x 5,64 x 5,94 m.

Rakennus 5: Korkeus maanpinnan yläpuolelle 1,48m, syvyys 2,67 m, leveys 5,34 m.

Rakennus 6: Ulkokuonerakennus laudoista, 1870, maalattu slammivärillä. Lautakatto. 12,0 x 5,94 x 6,83 m.

Vakuutus n:o 19844

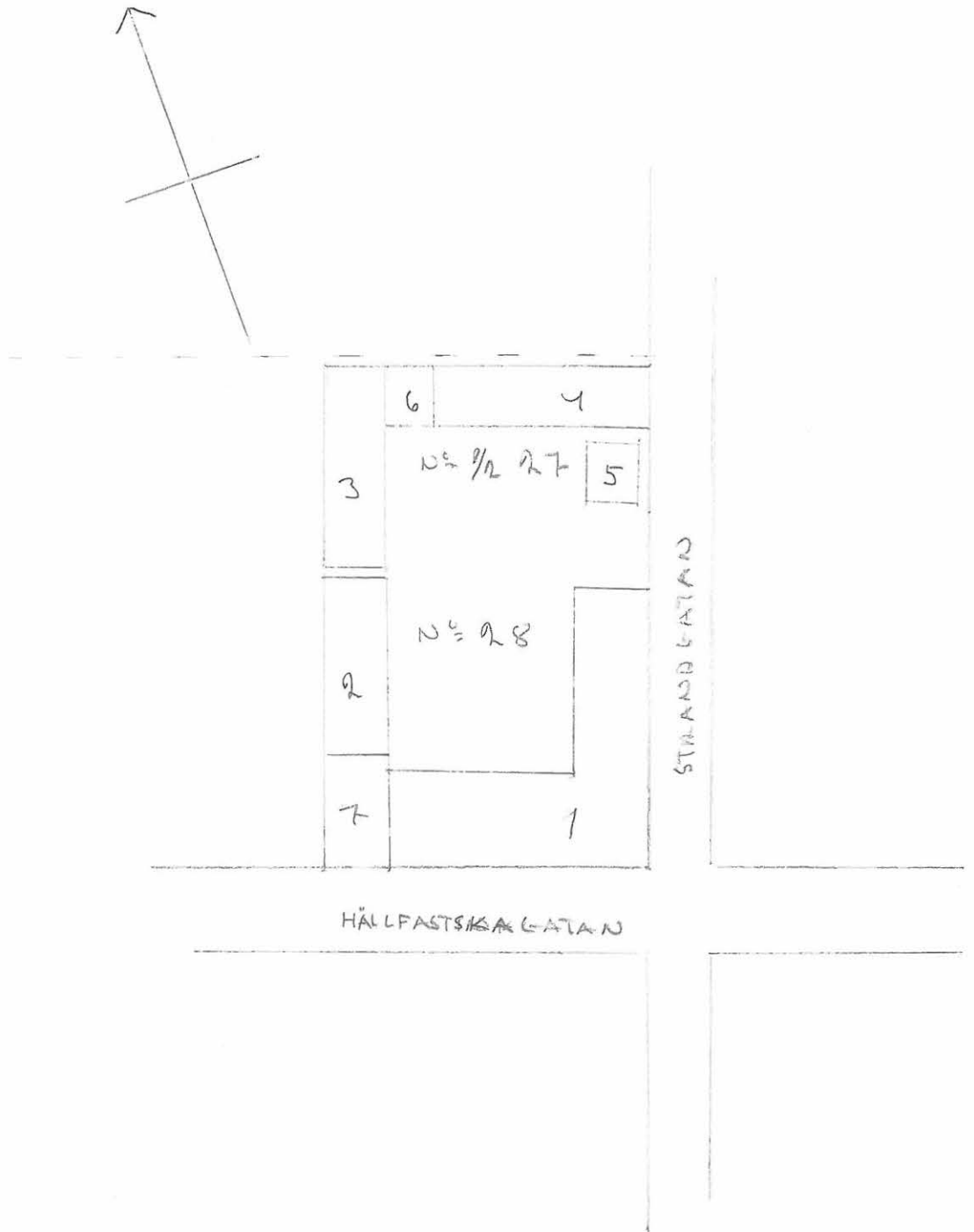
Vak.vuosi: 1898

Omistaja : Tullinhoitaja V.Enqvist

Rakennus 1: 12 kaakeliuunia.

Liitepiirros palovakuutuskirjaan N:o 2725, v.1848

KristiinankaupunkiI/34/4

Liitepiirros palovakuutuskirjaan n:o 14236, v. 1886

Kristiinankaupunki I/24/4

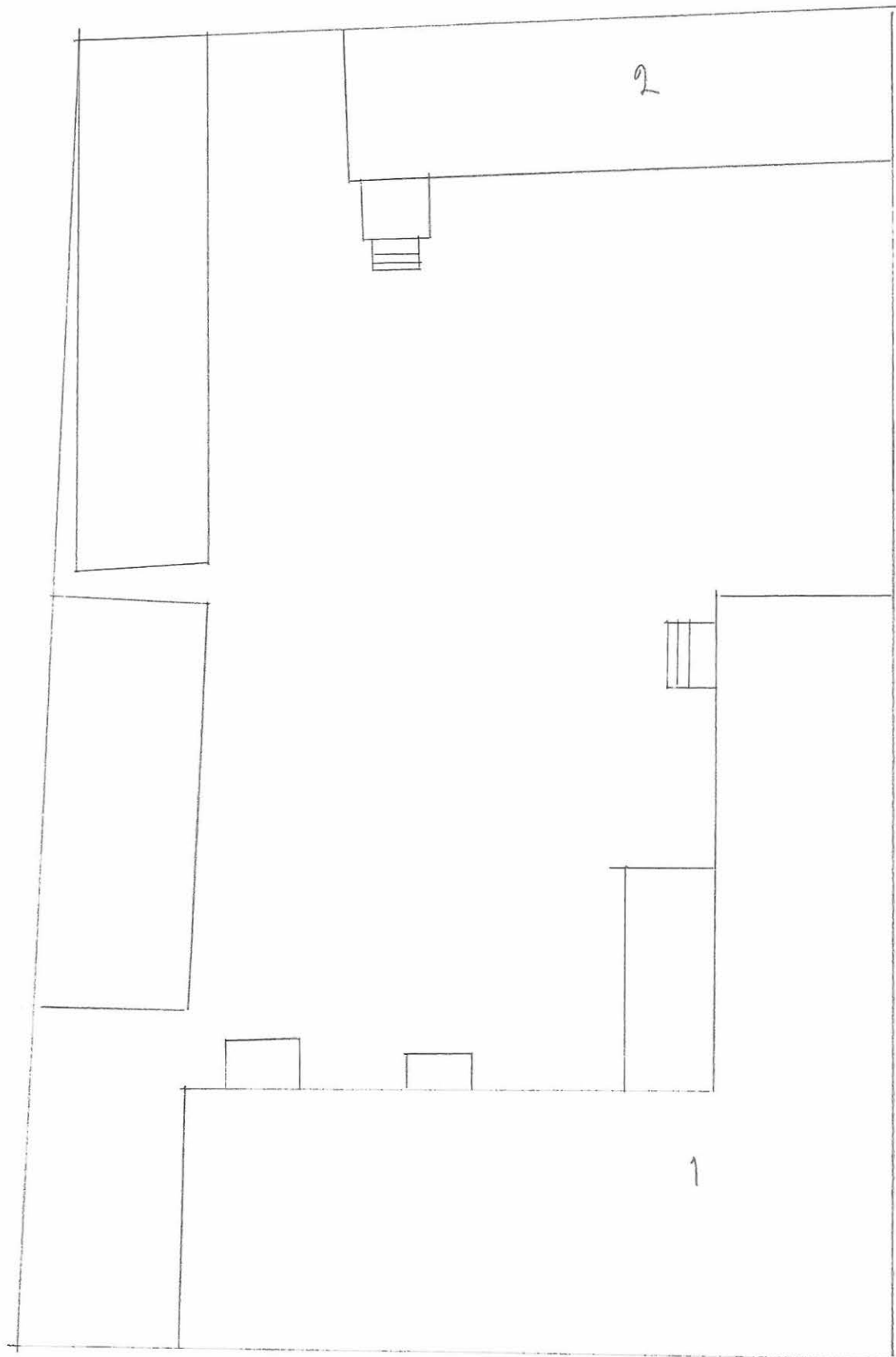

Liitepiirros palovakuutuskirjaan n:o 19319, v.1897

Kristiinankaupunki I/34/4

ASEMAPIIRROS

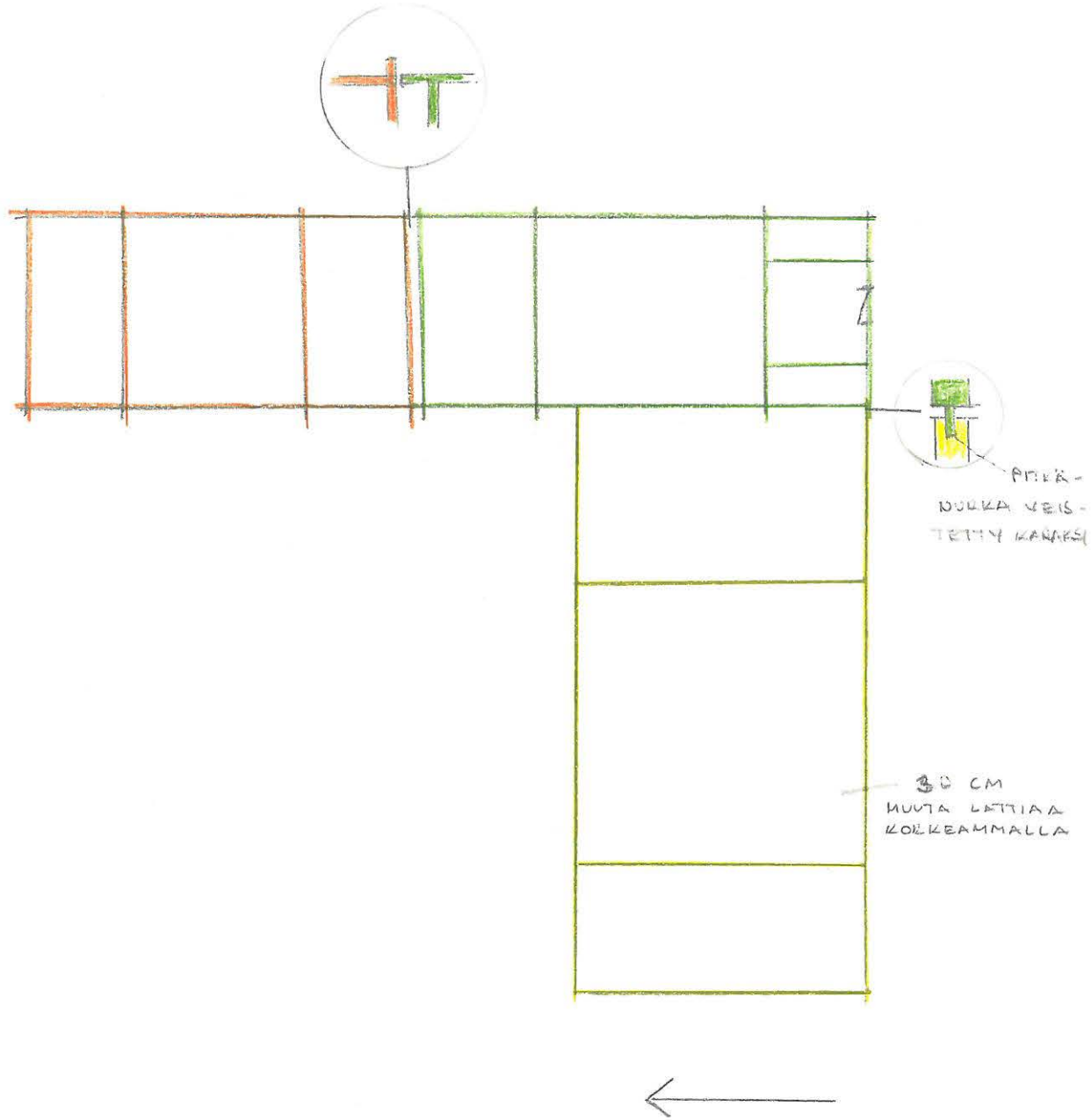

RANSTAKATU

HÄLLPASTINKATU

ULLAKON RAKENEMINEN

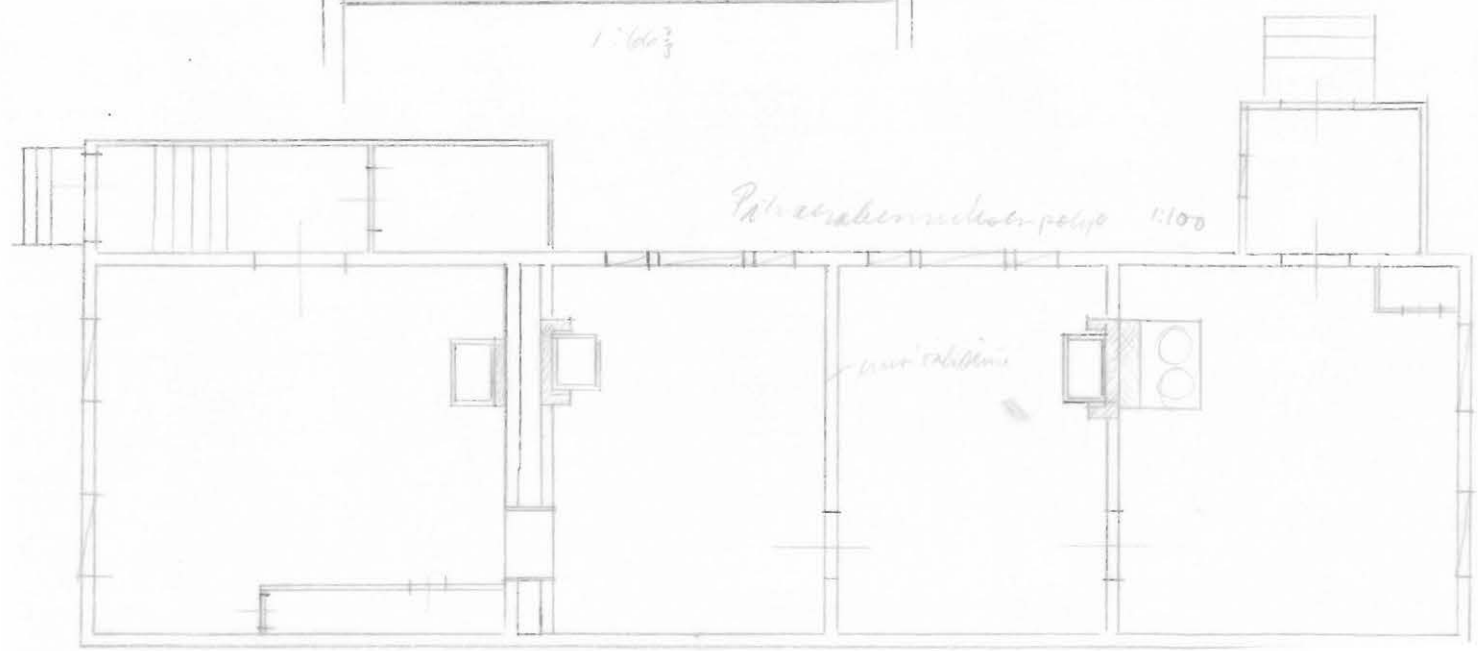
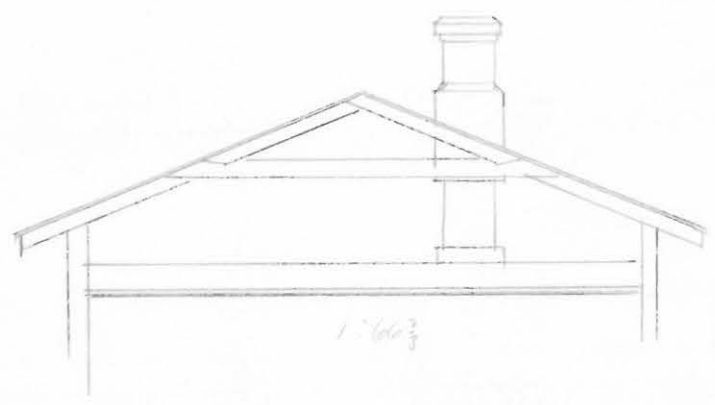

KRISTIINAN KAUPUNKI

POHJAKAAVIO

- NYKYINEN POHJAKAAVA
- } RAK. 1836, KÄRSI YÄNHÄÄ
- } RAKENNUSTA
- RAK. 1832 UUSISTA HIRSISTÄ

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Timo Keinänen			Heinäkuu 1966
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kristiinankaupunki	II	37	92-93
Osoite			
Kauppatori 4 - Rantakatu 49			
Tutkimuksen laatu			
Inventointi			

Työselostus

Inventointikertomus 12 s.

Piirrokset

Fasadi-, poikkileikkaus-, asema- ja pohjakaaviopiirroksia 37 kpl.

Valokuvat

Muuta

Kopiot palovakuutuskirjoista n:o 6343 vuodelta 1866 ja n:o 21202 vuodelta 1899. Tarmon arkisto. VA. 5 s. Valokopioita alkuperäisistä palovakuutuskirjoista (mm. vuosilta 1833, 1836, 1846 ja 1851) 20 kpl. Tarmon arkisto. VA. Osa Tarmon arkistossa, Liisankatu 4, Helsinki.

Lisiä Timo Keinäsen inventointikertomukseen. Pekka Kärki 10.7.1967 1 s. (2 kpl.)

Lyhennelmä Timo Keinäsen inventointikertomuksesta 1 s. (2 kpl.)

Valtioneuvoston päätös koskien tonteilla II/37/92-93 sijaitsevien rakennusten suojelua. Helsingissä 28.12.1967 2 s.

KRISTIIINANKAUPUNKI

II/92/93

Kauppatori 4 - Rantakatu 49

Inventoitu heinäkuussa 1966.

Timo Keinänen

Lähteet:

Palovakuutuskirjat 6343 ja 21202, Tarmon arkisto, Valtion arkisto.

Jarle P-O: Kristinestads byggnadshistoria, Kristiinankaupungin maistraatti. Muutospiirustuksia maistraatin arkistossa:

- päärakennus 1938
- rakennus 2 1916, 1929.

Omistaja on nykyisin Kansallis-Osake-Pankki. Vuonna 1787 rakennutti raatimies Josef Hannelius päärakennuksen. 1800-luvun alussa onisti tontin kirjasitoja Sten, sitten kauppias Casper Holmtröm. Kauppias Henrik Oskar Fontell onisti tontin 1800-luvulla. Pvk:n mukaan onisti tontin v.1866 kauppias E.A. Töttermanin perikunta. Muista omistussuhteista en ole selvillä.

Tontti on Kauppatorin varrella itään viettävässä rinteessä. Se on suorakaiteen muotoinen ja rajoittuu pohjoisessa Kauppatoriin, idässä Rantakatuun, etelässä tonttiin II/93 ja lännessä tonttiin II/37/1. Rakennuksia tontilla on kolme. Rak. 1, päärakennus, sijaitsee tontin koilliskulmassa katufasadi Kauppatorille ja itäpääty Rantakadulle. Rak. 2, v. 1898-99 rakennettu asuinrakennus, sijaitsee Rantakadun varrella ja rak. 3, joka on yhdistetty asuin- ja ulkohuonerakennuksesta, on tontin länsilaidalla tonttia II/37/1 vastaan.

Rakennus 1 on hirsistä rakennettu, pitkänurkalle salvottu, 2-kaksikerroksinen rakennus. Se on pvk:n mukaan rakennettu v. 1787. Rakennus on suorakaiteen muotoinen ja siinä on mansardikatto, jonka ylälappeet on päädtyissä aunattu. Katteena on mustat lasitetut hollantilaiset kattotiilet. V.1790 rakennus vuorattiin pystyrinalauloituksella. Rakennus on nykyään ho

hotelli ja pankki. Sisätiloissa on tehty huomattavia muutoksia v. 1912 sekä 1938. Viimeksi mainittuna vuonna tehtiin rakennuksen länsipäätyn pankki.

Kivijalka on harnaakivikvaadereista ja sen korkeus on Kauppatorin fasadissa itärinteestä johtuen 20-230 cm, itäpäädyssä noin 230 cm, länsipäädyssä noin 20 cm ja pihafasadissa 20-230 cm. Nykyinen kvaaderikivijalka on tehty vuoden 1912 uudistuksessa. Tätä ennen kivijalka on ollut valokuvien mukaan lohkokivistä muurattu. Kauppatorin puolella on kivijalan itäosassa kolme ikkuna-aukkoa kellariin sisustettuun myymälään, aukot ovat koltaan noin 140 x 140 cm. Itäpäädyn kivijalassa on 2 ikkunaa ja ovi myymälään. Ikkunoitten koko on 145 x 140cm ja oven koko 95 x 205 cm.

Kellarit on tehty 1938.

Fasadit on vuorattu saumarinalaudoituksella. Horisontaalijaottelua ei ole, vaan laudoitus alkaa viistosta vesilistasta ja päättyy profiloituun räystäslistaan, joka kiertää yläpäri rakennuksen. Räystäslistan alareunassa on mutulit noin 15 cm välein toisistaan. Pitkänurkat jakavat fasadit vertikaalivyöhykkeisiin. (Räystäslistan profiili - piirros 4). Vuorauslaudat ovat 20-25 cm leveitä. Rimat ovat 7-8 cm leveitä ja profiloituja. (Piirros 3). Vuorauslaudat eivät ole yhtä pitkiä ja rakennuksen seinien keskellä ne muodostavat hyvin epätasaisen saumauslinjan. Pitkänurkkien päät on laudoitettu 20 x 22 cm leveällä laudalla, kulmissa on pitkänurkkien hirrenpäät laudoitettu erikseen. Vuorauslaudat on naulattu suurikantaisilla taotuilla nauloilla. Rakennus on väriltään vaalen vihreä, listat ja kehykset ovat valkoiset. Länsipäädyssä oli hirsissä punaista väriä päädyn sekundaarin vuorauksen alla. Pvk mainitsee myös rakennuksen olleen väriltään punaisen.

Kauppatorin fasadi. Laudoitetut pitkänurkat jakavat fasadin viiteen vertikaalivyöhykkeeseen. Ikkuna-akseleita on 7 (1:2:1:2:1). Fasadissa ei alunperin ole ollut ovia. Nykyinen keskimmäisessä vyöhykkeessä oleva ovi tehtiin v. 1938, sekä samalla rakennuksen länsipäähän sisustettuun pankkiin suuret ikkunat Kauppatorille, jotka rikkovat fasadin yhtenäisyyden.

*Luom.
palmak.
1833, 36
Touk. loppu.
valokuvien
ei ole oia*

Pihafasadi. Suurimman osan pihafasadia peittää sekundaari kuisti. Se on mahdollisesti tehty vuoden 1912 uudistuksessa. Lau-
doitus lienee ainakin peräisin tältä ajalta. Nykyisen kuistin paikalla on ollut alunperin ennen pienempi kuisti, joka näkyy Kansallismuseon valokuva-arkiston kuvassa n:o 1871 vuodelta 1869. Tällöin kuistin ~~etelä~~puolella oli runko-osassa 4 ikkuna-akselia, kun niitä nykyään on 3. Oletettavasti kuistissa on ollut portaat toiseen kerrokseen. Runko-osan vuoraus on samanlainen kuin katufasadissa. Kuistin länsipuolella vuoraus on kuitenkin I kerroksen tasalla uusittu. Ikkunoita on suuresti muuteltu. Kuistin länsipuolella on runko-osassa ikkuna-akseli jossa sekä ensimmäisen, että toisen kerroksen ikkuna on suurennettu tekemällä ikkuna leveämmäksi. Kuistin itäpuolella on taas alakerran ikkunoiden paikkaa muutettu, kun fasadiin on lisätty kapea ikkuna kuistin viereen. Kuisti on 2-kerroksinen ja siinä on pulpettikatto. Kuisti on vuorattu noin 14 cm leveällä kokoponttonilaudalla.

Itäpääty on vuorattu kuten fasadit. Päädyssä on 2 ikkuna-akselia, joissa on ala- ja yläkerroksen ikkunat sekä 2 lunetti-ikkunaa ullakolla. Lunetti-ikkunoitten tasalta säyستääseen saakka on vuorauksessa saumaus, joka osittaa päädyn alkupe-
räisen keskellä olleen ullakkoikkunan paikan. Tämän ikkuna-
aukon nykyinen koko on noin 130 x 150 cm. Ikkuna-aukko ulottuu aina räystääseen saakka. Lunetti-ikkunat on mahdollisesti tehty 1830-luvulla. I pvk:ssa mainitaan päädyissä ullakkoikkuna (2 x 5 kyyn.).

Länsipääty ei ole vuorattu kuin vain osittain ja tämäkin vuoraus on sekundaari. Asuinkerroksissa ei ole ikkunoita, ullakolla sensijaan on 2 lunetti-ikkunaa, sekä keskellä suorakaitteenmuotoisen pääikkunan hirsillä täytetty aukko, kuten itäpäädyssäkin. Ullakon tasalle saakka ulottuu keskellä päätyä oleva pitkänurkka, joka jakaa päädyn kahteen osaan.

Sisätilat:

I kerros. Huoneet on lähes täydellisesti muutettu v. 1912 ja 1938. Länsipäässä on pankin huoneisto ja hotellin keittiö. (Pankki v. 1938). Itäpäässä huoneet on väliseinillä jaettu pienempiin hotellihuoneisiin. (Hotellihuoneet v. 1912). Huonekorkeus I kerroksessa on 280 cm. Huoneet 1 ja 2 ovat ehkä alkuaan oleet yhtä huonetta. Samoin huoneet 3 ja 5, sekä tämän vieressä oleva WC ovat alkuaan olleet samaa huonetta. Huoneet 4 x 6 ovat kuuluneet yhteen vielä v:den 1938 muutospiirustuksessa. Alkuperäisen pitkittäisväliseinän paikasta en päässyt selville. Se on ollut joko aivan keskellä kuten länsipäädyssä tai sitten nykyisellä paikallaan rakennuksen keskiakselin eteläpuolella.

II kerros: Huonekorkeus II kerroksessa on 340 - 350 cm. Huoneiden kiinteä sisustus on lähes täydellisesti uusittu. Kaikissa huoneissa on korkkimatto, uusitut tapetit ja joko paperi- tai levypanelikatto. Lisäksi on huoneiden kokoa muutettu.

Huoneet I, II ja III muodostavat hotellin ravintolatilat. Huone III on alunperin ollut sali. Näissä huoneissa on noin 80 cm korkea seinäpanelointi. Paneelissa on suorakaiteenmuotoinen peilikoristelu. Peilin profiili on kaikissa huoneissa samanlainen, mutta huoneen I ^{II} peilit ^{III} ovat sikäli erilaiset, että ^{niiden} ~~sen~~ kulmat on pyöristetty sisäänpäin (piirros 6), huoneissa II ja III peilin kulmat ovat suorat. Peilit ovat suorakaiteenmuotisia ja ne ovat eri kokoisia riippuen paikasta missä ne ovat. Piirroksen peili on nurkassa ja se on nelionmuotoinen. Huoneiden I, II ja III kaikki ovet ovat samanlaisia täysranskalaisia 3-peillisiä pariovia, joissa on klassistiset kehykset (piirros 6). Nämä ovet on tehty myöhemmin 1800-luvulla, sillä niitä ei mainita ensimmäisessä pvk:ssa. Ovissa 1-3 ja 2-3 on noin 10,5 cm korkeat pallopäiset saranat, muissa ovissa saranat on uusittu. Salin ovet ovat olleet täysin symmetrisesti, sillä pohjoisseinässä on ollut ovi huoneeseen IV (J. Vikstedt: Suomen kaupunkien vanhaa rakennustaidetta, kuva). Ovi 1-2 on muodostettu 4 parioven puoliskosta, jotka on saranoilla liitetty toisiinsa. Pariovien kehyslista on samanlainen

kuin rak. 2 parioven kehys (piirros 7). Huoneissa I ja II on profiloitu kattolista. Huoneessa III on kourukattolista ja katto on pahvilevystä. II kerroksen länsipäässä on tehty huonattavasti muutoksia. Keskellä on käytävä, jonka pohjoispuolella on hotellihuoneita ja eteläpuolella suuri portaikko-eteinen ja muita tiloja. Huoneiden IV ja V seinä on sekundaari, samoin seinä, joka erottaa siivouskoneen huoneesta VII länsipäässä.

Portaikossa ullakolle on roiskemaalattu tapetti. Portaikko huoneessa on myös profiloitu kattolista, josta osa on sahattu pois, (piirros 10). Portaat toiseen kerrokseen on alunperin luultavasti olleet kuistissa pihan puolella, nykyiset sisäportaat ovat sekundaarit, (luultavasti vuodelta 1912).

Uunit on poistettu v. 1912 tapahtuneessa korjauksessa. Ainoastaan salissa on loinais ja luoteiskulmassa korinttilaisen pylvään malliset terrakottauunit, jotka on maalattu valkoiseksi. Huoneessa I on ollut 2-jakoinen puujalustalla oleva lieriöuuni, jossa on kiinalaisaiheinen koristelu. Tämä uuni on siirretty Kansallismuseoon, samoin kuin huoneen V uuni, joka on nyt Jakkarilan salissa.

Ullakko. Kattorakenteet selviävät ullakon leikkauspiirustuksesta. Tasakerran korkeus on noin 50 cm. Päädyissä hirsiseinä on harjkan saakka. Molemmissa päätyseinissä on näkyvässä alkuperäisen ullakkoikkunan paikka keskellä seinää. Päädyissä olevat lunetti-ikkunat on herra Sjöblomin, tontin entisen onistajan mukaan tehty v. 1835, jolloin myös kattoa olisi laskettu 2 jalkaa, tällöin olisi myös kattofriisi tehty. Ullakon keskellä oli hirsiarina, jonka päällä savukanava on ollut. Ullakon keskivaiheilla oli aivan rakennuksen eteläseinän vieressä savukanavan aukko, johon tuli 2 hornia, toinen suoraan alhaalta, toinen viistosti nykyisen salin kohdalta. Rakennuksessa on tilkkeenä sammalta.

Ikkunat on uusittu v. 1912. Ikkunoitten koko on kuitenkin alkuperäinen, yläkerrassa ne ovat noin 12 cm korkeampia kuin alakerrassa, yläkerta 120 x 180 cm, alakerta 120 x 168 cm). Nykyiset ikkunat ovat 6-ruutuaisia, ja niissä on sekä pystyettä poikkivälikarnia. Ullakon lunetti-ikkunoissa on 2 ruutua, jotka pienenä jakaa vielä kahteen osaan. Lunetti-ikkunoitten säle on noin 60 cm.

Yhteenveto rakennushistoriasta. Talo on rakennettu 1787 ja vuorattu 1790. Alunperin se on ollut 1800-luvulla punanullattu. 1800-luvulla suurennettiin yläkerran salia poistamalla läntinen väliseinä. Tällöin lienee myös seinäpanelointi ja pylväsuunit tehty. Ullakon lunetti-ikkunat ovat myös 1800-luvulta. Fontin entinen omistaja olettaa, että suuret muutokset on tehty 1835. Tällöin olisi myös kattoa laskettu 2 jalkaa ja mutulikattolistat tehty. Näiden olettanusten lähteestä en tiedä. v. 1912 tehtiin huomattava korjaustyö. Tällöin vanhat kaakeliuunit poistettiin ja alakertaan tehtiin hotellihuoneet, sanoin uusittiin kivijalka. Maistraatin arkistossa ei tästä korjauksesta ollut minkäänlaisia piirustuksia. v. 1938 muutettiin I kerroksen länsiosaa pankiksi ja tehtiin nykyiset kellarit.

LIITE

Luettelo inventointipiirustuksista Rak.hist.toiniston piirustusarkistossa.

1. Tontin rakennusten pohjapiirrokset
2. - " - ullakon leikkaukset
3. Päärakennus: vuorauksen peiteriman profiili
4. kattolista
5. salin parioven peiliprofiili
6. salin pariovi kehyksineen ja seinäpaneli
7. salin parioven kehysprofiili
8. huoneen 1 kattolista
9. huoneen 3 kattolista
10. ullakkoportaikon kattolista
11. Rakennus 2, käytävän kattolista
12. käytävä- huone 4, parioven kehyslista
13. käytävän parioven kehyslista

Rakennus 2 on hirsistä kahdessa osassa v. 1898 ja 1899 rakennettu, lyhytaurkalle salvottu yksikerroksinen suorakaiteenmuotoinen asuinrakennus, jota kattaa pellillä päällystetty satulakatto. Talossa on sekä asuin- että liikehuoneistoja.

Rakennuksen eteläosa (osa A) on vanhempi ja siinä on karoliininen pohjakaava. Huoneita tässä osassa on 8. ~~On mahdollista, että A~~ ^{tontilla 36,} osa on siirretty uuden kirkon korttelista, kun kirkkoa alettiin rakentaa. Kirkko valmistui 1937. Samalla tavoin on tontin 1/37/96 päirakennus siirretty kirkon korttelista. Pohjoisosa (B osa) rakennettiin vuotta myöhemmin 1899. B osassa on 5 huonetta.

Eteläosa vuorattiin heti rakentamisen jälkeen, pohjoisosa hieman myöhemmin, vuoraus elustaa lähinnä uusrenessanssia. Runsaasti koristellut ikkunankehykset (kuva) ovat rakennukselle leimaa antavia. Rakennus on väriltään vaalean ruskea, listat ja kehykset ovat valkoiset.

Kivijalka on kvaadereista, ja sen korkeus on katufasadissa 90-115 cm, eteläpäädyssä 90-50 cm ja pohjoispäädyssä 100-10 cm sekä pihafasadissa 10-50 cm. Kvaadereissa on noin 6 cm leveä sileäksi hiottu reunus, keskiosa on hakkauksen jäljiltä jätetty epätasaiseksi kvaadereissa. Kivijalassa on muutamia tuuletusaukkoja ja sekä eteläpäädyssä suurempi aukko. Rakennuksen pohjoispäädyssä on sisäänkäynti kellariin, jonne en kuitenkaan päässyt. Tämä kellari on tehty rakennukseen myöhemmin.

Fasadit on vuorattu heti rakentamisen jälkeen. A osa v. 1899 ja B osa hieman myöhemmin. Jäsentelyltään vuoraus on molemmissa täysin samanlainen, mutta eriaikaisuudesta johtuen laudat poikkeavat molemmissa osissa hieman toisistaan.

Fasadit jakautuvat kolmeen horisontaalivyöhykkeeseen. Vesilista ikkunoitten alareunan tasalle ulottuu pystyllä helmiponttilaudalla vuorattu vyöhyke. (Eteläosassa helmiponttilauta on noin 14 cm leveää ja siinä on myös keskellä "helniuurre", pohjoisosan helmiponttilauta on noin 9 cm leveää). Ikkunan vyöhyke ulottuu ikkunoitten alareunan tasalle arkkiraaviin. Tämä vyöhyke on vaakalaudoitettu ja päättyy ylhäällä profiloituun ylälistaan. Arkkitraavi on pystylaudoitettu kuten alavyöhykekin helmiponttilaudalla. Rakennuksen kulmissa on noin 13 cm leveät sileät nurkkalaudat, joissa kulmat on veistetty viistoiksi. Vyöhykkeiden välillä on profiloituneet listat, jotka menevät kulmalautojen yli. Räsyttäslistaa ei ole, mutta selkäpuiden

päihin on ulkona sahattu koristemurteita. Kaikissa ikkunoissa, lukuunottamatta pihafasadin yhtä sekundaaria ikkunaa, on samanlaiset koristellut kehykset. Myös ullakkoikkunoiden, jotka ovat arkkitraavissa aivan yläseinälistan yläpuolella, kehykset ovat samanlaiset, mutta pienennässä koossa.

Rantakadun fasadi

A osa. Alunperin A osassa on ollut 9 ikkuna-akselia säännöllisin etäisyyksin toisistaan. Vuorauksen yhteydessä on joka toinen ullakkoikkuna jätetty laudoituksen alle, joten ullakkoikkunoita on ulkona näkyvissä enää 4. Huoneikkunoita on 7, sillä A osan pohjoispäähän on tehty näyteikkuna 1926. Tämän näyteikkunan eteläpuolella on ullakkoikkunan alapuolella alkuperäisen huoneikkunan paikka näkyvissä laudoituksessa olevassa saumassa. Sen Pohjoispuolella on vielä ollut yksi ikkuna, joka nyt on jätetty näyteikkunan alle. Kaikki huoneikkunat ovat samanlaisia T-ikkunoita ja niissä on samanlaiset koristellut kehykset. Myös näyteikkunaan on tehty samanlainen kehys.

B osa. Eteläpäässä on ovi rakennuksen läpi kulkevaan käytävään. Oven pohjoispuolella on 2 T-ikkunaa sekä näyteikkuna ja v. 1929 tehty ovi rakennuksen pohjoispäädyssä olevaan myymälään. Ullakkoikkunoita on kaksi. Toinen on käytävän ovesta hieman pohjoiseen, toinen on pohjoisemman T-ikkunan yläpuolella. Eteläisempi T-ikkuna lienee ollut noin 20 cm pohjoisempaa, sillä seinässä on laudoituksessa tässä kohlassa sauna.

Päädyt on vuorattu kuten fasaditkin. Arkkitraavin pysty helmi-ponttilaudoitus ulottuu päädyissä harjaansaakka. Eteläpäädyssä on 2 huoneikkunaa ja ullakolla 1 ikkuna, joka on alakeran ikkunoitten kanssa samanlainen. Pohjoispäädyssä on vain 1 huoneikkuna ja 1 ullakkoikkuna. Keskellä on ovi kellariin ja kaakkoiskulmassa ovi myymälään. Päädyn räystästä kiertää seinään naulattu rimoista tehty "säleikkö", joka muodostavat päädyn lappeiden kanssa yhdensuuntainen rima ja sen kanssa kohtisuorassa olevat lyhyemmät rinat, jotka näin muodostavat säleikön. Jännin on päädyissä harjaan muodostuva kolmio koristettu ristikkäin menevillä rimoilla, joista keskimäinen kohoaa yli harjan.

Pihafasadi 3 kuistia peittää suuren osan pihafasadista. Pihafasadi muisteinaan on vuorattu kuten katufasadi. 1 kuisti on fasadin eteläpäässä. Siinä on 3-lappeinen katto. Keskellä kuistia on ovi ja molemmin puolin on kapeat kuistinikkunat. Vyöhykejaottelu on sama kuin runko-osassa, mutta vyöhykkeet ovat matalampia.

II kuisti on hirsirakenteinen ja se liittyy runko-osaan ja muodostaa karoliinisen pohjan mukaisen eteisen kanssa suuren huoneen. II kuistissa on eteläsivussa 1 ikkuna ja länsisivussa 2 ikkunaa, joissa kaikissa on samanlaiset kehykset kuin katufasadin ikkunoissa. Länsisivun ikkunoitten sivukehyksiin liittyvät konsolit eivät ole oikeilla paikoillaan, vaan konsolit ovat keskellä siten että keskimmäisten konsolien etäisyys on toisistaan noin 200 cm ja reunamaiset ovat näistä noin 65 cm päällä. Ikkunavyöhykkeen ja arkkitraavin välinen seinälista puuttuu ikkunoitten välisestä seinäosasta. Tässä on entisen omistajan mukaan ollut ennen vaan yksi ikkuna.

III kuisti on B osassa. Siinä on kaksi ovea. Runko-osa on laudoitettu kuten katufasadissa. Kuistin I ja II välisessä osassa on ikkuna ja ovi sekä sekundaari kapea ikkuna oven pohjoispuolella. Ullakkoikkunoita on kaksi, ikkunan ja oven yläpuolella. Näissä samanlaiset koristekehykset kuin katufasadin ullakkoikkunoissa. Kuistin II ja III välisessä osassa on ikkuna + ullakkoikkuna koristekehyksineen. Myös II:n kuistin kohdalla on ullakkoikkuna. B osan pihafasadissa on 4 ikkunaa ja ovi, joka kuitenkin on sekundaari. B osan kolmessa ullakkoikkunassa ei ole ulkopuolisia kehyksiä.

Sisätilat

A osa

Pohjakaava on karoliininen. Eteläpäähän on kuitenkin vielä lisätty 2 kamaria. Bancin on II kuisti liitetty runko-osaan huoneeksi. Huoneita on nykyään 9, sillä salia vastassa oleva tabbuuri, joka II kuistia kanssa muodostaa huoneen on jaettu sekundaarilla lautaväliseinällä kahteen huoneeseen, 6a ja 6b.

- Huonekorkeus on 345 cm.

- Uunit on muutettu useimmissa huoneissa pönttöuuneiksi. Huoneessa 3 ja 4 on samanlaiset uusrenessanssi uunit, jotka ovat valkoisista kaakeleista. Ne ovat 2-jakoisia suorakaiteenmuotoisia uuneja, joissa reunoissa on vaaleanruskeita koriste-kaakeleita. Keskellä ylempää suorakaiteenmuotoista osaa on

vielä vaaleanruskea koristekaakeli, jossa on 1600-luvun sotilasta esittävä kokokuva. Ullakolla oli tunnan vihreitä ja mustia koristekaakeleita, jotka saattavat olla tämän rakennuksen puretuista uuneista.

- Ikkunoitten ja ovien kehykset on kaikissa huoneissa uusittu.
- Kaikissa huoneissa on myös uudet korkkimatot ja tapetit ja valkoinen paperikatto, paitsi huoneessa , jossa on katto helmipontttilaudasta.
- A osan läpi kulkee kadun puolella parioviakseli. Nämä ovet ovat samanlaisia kuin Kaupunginhotellin salin ovet (piirros). Ovissa on pallopäiset saranat. Salista huoneeseen 6 oleva pariovi on sekundaari.
- Huoneissa 1, 2, 3, 4 ja 5a sekä 5b on profiloitu kattolista.
- Huoneissa 2 ja 3 kattolista on samanlainen ja muita korkeampi.
- Huoneissa 3, 4 ja 5 on kattoneelaljonki. Huoneissa 4 ja 5 kattoneelaljongit ovat samanlaiset, huoneen 3 kattoneelaljonki on hieman suurempi ja se on seppelaiheinen.

B osa

B-osassa on 5 huonetta, joista pohjoispäädyssä oleva on muita suurempi. Se on koko rakennuksen levyinen ja se on myös muita huoneita korkeampi. (Huoneet 9, 10, 12 ja 13 korkeus on noin 360 cm, huone 11 korkeus on noin 300 cm). 5 huoneen lisäksi B-osaan kuuluu koko rakennuksen läpi kulkeva käytävä B-osan eteläpäässä. Sisätilat on suurimmaksi osaksi uusittu. Kaikissa huoneissa on korkkimatto, tapetit sekä paperi- tai levypanelikatto. Kuitenkin huoneissa 10 ja 9 on helmipontttilautakatto. Huonejärjestelyssä on tapahtunut muutoksia sikäli, että huonetta 9 on suurennettu siirtämällä eteläseinää. Vastaavasti on käytävä pienentynyt. Nämä muutokset tehtiin v.1916. Tällöin siirrettiin myöskin käytävän ovet nykyiselle paikalleen alkuperäistä hieman etelämmäksi. Rantakadun puoleinen ovi lienee ollut yläpuolella olevan ullakkoikunan kanssa samalla akselilla. Pihan puoleisen oven paikka näkyi nykyisen ullakkoportaiden länsiseinässä. Ovi huoneesta 13 portaikkoon seinähirsien sahaustesta päätellen on nyhännin tehty.

Huoneen 9 itäseinässä on laudoitettu yhden hirren levyinen ulkonena, ja katossa sanoin noin yhden hirren levyinen laudoitettu ulkonena osoittavassa vanhan väliseinän paikkaa. Entisen väliseinän eteläpuolella oleva katto huoneessa 9 on helmipontttilautta kuten käytävässäkin. Käytävässä, jonka sekundaari lautaväliseinä jakaa kahteen osaan, on säilynyt varsin hyvin vuosi-

sadan vaihteen kiinteä sisustus (listat ja panelit on ilmeisesti tehty 1916 uudistuksessa tai ne on siirretty vanhasta väliseinistä kun se poistettiin). Käytävän lattialla on ruskea kukallinen korkkimatto, seinien alaosassa on noin 150 cm korkea pysty helmiponttilauta panelointi, joka on punertavaksi lakattu. Katto on helmiponttilautaa ja se on ruskeaksi petsattu. Jansin kattolista on puuta ja petsattu (kattolistan profiili - piirros 11).

- Huone 13 on keittiö ja se on täydellisesti uusittu.
- Huoneen 12 ulko-ovi tuulikaappeineen on sekundaari.
- Huoneessa 11 on kirjakaappi (jonka toimitustiloja huoneet 12 ja 10 ovat), ja siinä on sekundaari kiinteä sisustus. Ennen tässä on toiminut pankki.
- Huoneet 9 ja 13 ovat talonmiehen asuutona.
- Huoneen 10 lounaisnurkassa on suorakaiteenmuotoinen vaaleanvihreä jugend-tyylinen kaakeliuuni.

Vesikatto. Talossa on satulakatto. Kateaineena on pelti, joka on uusi. Pihan puolella kuistit ovat kolmilappeisia ja niissä on myös peltikatto. Ullakolla on tasakerran korkeus noin 90 cm, harjan korkeus on noin 400 cm. Kattotuolit näyttävät uusituilta. Jalasortta ei ole, vaan selkäpuita tukee lattianurkasta viistosti ylöspäin kohoava tukipuu sekä ylempänä vaakasuorassa oleva kitapuu. Väliseinien pätkät ulottuvat ullakolla tasakerran korkeudelle.

A osan ullakolla on ikkunoita kadulle 9 ja pihalle 4, joista yksi on II kuistin katon peittämä. Ullakkoikkunoiden koko on noin 80 x 45 cm. Eteläpäädyssä on sekundaari ullakkokamari. Päädyssä on myös T-ikkuna (koko noin 120 x 190 cm).

B-osassa on tasakerran korkeus noin 80 cm. Pohjoispäädyn huoneen 11 kohdalla ullakon lattia on noin 40 cm muuta lattiaa korkeammalla. Ikkunoita on kadulle 2 ja pihalle 3 (koko noin 80 x 40 cm). Pohjoispäädyssä on lisäksi T-ikkuna (koko 120 x 190 cm).

Rakenteellisia seikkoja. Sekä A että B osa on hirsistä rakennettu ja salvottu lyhytnurkalle. A-osassa on tilkkeenä samalta, B-osassa lastuvilla. B-osan hirret on eteläpäässä karojen avulla liitetty yhteen.

Ulkorakennus, rak. 3 on muodostunut kolmesta eri rakennuksesta, joissa on yhteinen katto ja vuoraus. Pohjoisosa (osa I) ja keskiosa (osa II) on molemmat rakennettu pvk:n mukaan 1864. Eteläosa (III osa) on sensijaan myöhäisempi. Se on tehty 1930-luvulla. Koko rakennuksen vuoraus on 1930-luvulta. Rakennus on maalattu punaisella värillä.

I osa on hirsistä lykyouskalle salvottu asuinrakennus, jossa on 3 asuinhuonetta, pesutupa (entinen pakaritupa) ja 2 eteistä. Kivijalka on kvaalereista ja sen korkeus on itäisivulla noin 50 cm. Koska maaperä viettää itään ovat hirret länsisivussa maanpinnan tasalla.

Itäfasadi: Ikkunan-akseleita on 4. Pohj. lukien on kolmannessa akselissa ikkunan tilalla ovi. Ikkunoista on 2. ja 4. 3-leivuisiä ja 1 ja 3. norm. T-ikkunoita. Ullakkoikkunoita on 4 ja ne ovat kaikki 4-ruutuisia (koko noin 65 x 110 cm).

Lyhennelmä palovakuutuskirjasta 1800-luvun alkupuolelta

Päärakennus:

En trädbyggnad af furutimmer, i gäit stånd, af nytt timmer, uppfört 1787, af två våningar, brädfodrad 1790, målad med *rocksfärg*, bestående af 10 rum i nedra våningen: 1 förstuga, 1 tambur, 1 salubod, 2 salar, 4 kamrar med tillsammans 7 kakelugnar, hvaraf 6 med och 1 utan nicher och 1 kök med spis och stekugn. I öfre våningen 8 rum med 1 förstuga, 1 tambur, 1 sal, och 5 kamrar med inalles 7 kakelugnar, 5 med och 2 ~~utan~~ nicher. 2 fönsterluffer i vindsflarna af hvitt glas i kitt och målare med oljefärg, 3 aln långa och 2 aln bräda. 2 mindre ofodrade fönsterluffer i vinskapporna af halfhvitt glas. 2 par bekladda dörrar utan foder, oljemålare med beslag och lås. 5 dubbla halfranska dörrar, oljemålare med beslag och mässinglås. 13 st. enkla halfranska dörrar, ofodrade, i speglar med beslag och lås, oljemålare. 3 st. Borsellain kakelugnar 1 kakel kakelugn 3 ugnar af tegel med bildhuggeri 7 ugnar af tegel med bildhuggeri

Rakennus 2. Trädbyggnad af furu, 1822.

Rakennus 3. Magasin

4. Nindre fähus

5. Vedlider

6. Äldre magasin.

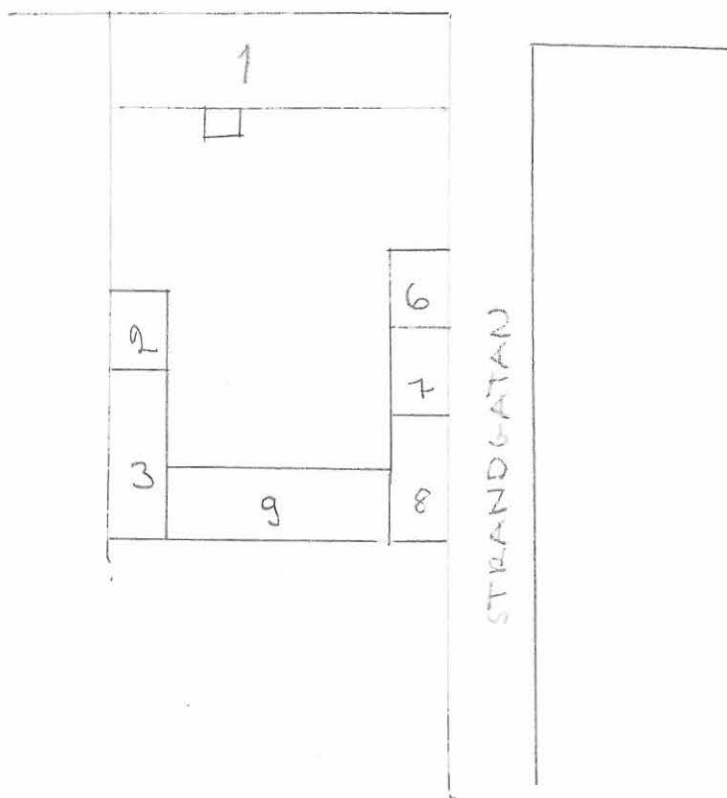
7 ja 8. Rum

9. Uthus af grantimmer, 1822. Fähus, stall m.

3,4 och 10 har blivit nedrivna.

TORJET

Pekka Kärki 10.7.-69

Lisiä Timo Keinäsen inventointiin (1966)

Hotellin lopetettua toimintansa oli nyt mahdollisuus irroittaa tapetteja ja selventää talon rakennushistoriaa.

Kaikista huoneista oli vanhat tapetit poistettu - ilmeisesti 1912. Ainoastaan pari fragmenttia löytyi, joista mielenkiintoisin yläkerran torinpuoleisen nurkkahuoneen oven pielestä tavattu suikale siniharmaaksi maalattua paperitapettia, joka on varmasti samaa kuin Lebellin museossa ja Vaasan museossa säilytettävät "ranskalaiset" tapetit.

Salin seinien hirsisaumat on peitetty vanhasta kukka-aiheisesta tapetista leikatuilla suikaleilla. Sali on laajennuksen jälkeen maalattu keltaiseksi - ilmeisesti tapetteja odotellessa.

Yläkerrasta ullakolle johtavan portaikon seinässä on marmoroitu paperitapetti (harmaa pohja, punaiset, valkoiset ja mustat täplät). Salin ovia on sekundaarisesti suurennettu, niiden toisella sivulla on 208 cm korkea kara, joka ei kuitenkaan liene alkuperäisten ovien korkeus. Ovia on myös siirretty n. 10 cm: lähemmäksi talon keski-osaa. Tämä lienee johtunut siitä, että uudet uunit on tehty huoneen kaakkois- ja luoteisnurkkiin ja ovet ovat olleet tiellä. Myöskään paneelien peilijako huoneissa IV ja V ei ole sopinut muutettavaan ovijärjestelyyn ja niitä on jatkettu ovien sivuilta.

Salin paneelia on lisätty salia suurennettaessa huoneesta II otetulla paneelilla ja viimeksimainittuun on tehty uusi, suorakulmaisilla peileillä varustettu paneeli, jossa tosin on tarkoin sama peiliprofiili kuin alkuperäisessä rokokopaneelissa. Paneelin alkuperäinen väri on siniharmaa.

Salin kattolista on ollut 16 x 16 cm:n kokoinen.

Yläkerran ikkunoita on myös sekundäärisesti laajennettu. Salin keskimmäisen katuikkunan sivulla on 172 cm korkea kara. Ullakolta löytyi 6-ruutuaisen välikarmilla varustetun ikkunan alempi puolisko, kooltaan 112x55 cm (puitteen leveys n. 4 cm), jossa oli poikki-piennä lyijystä. Ei saranarautoja, joten kyseessä lienee "tuplaikkuna".

Pekka Kärki 10.7.-69

Lisiä Timo Keinäsen inventointiin (1966)

Hotellin lopetettua toimintansa oli nyt mandollisuus irroittaa tapetteja ja selventää talon rakennushistoriaa.

Kaikista huoneista oli vanhat tapetit poistettu - ilmeisesti 1912. Ainoastaan pari fragmenttia löytyi, joista mielenkiintoisin yläkerran torinpuoleisen nurkkahuoneen oven pielestä tavattu suikale siniharmaaksi maalattua paperitapettia, joka on varmasti samaa kuin Lebellin museossa ja Vaasan museossa säilytettävät "ranskalaiset" tapetit.

Salin seinien hirsisaumat on peitetty vanhasta kukka-aineisesta tapetista leikatuilla suikaleilla. Sali on laajennuksen jälkeen maalattu keltaiseksi - ilmeisesti tapetteja odoteliessa.

Yläkerrasta ullakolle johtavan portaikon seinässä on marmoroitu paperitapetti (harmaa pohja, punaiset, valkoiset ja mustat täpiät). Salin ovia on sekundaarisesti suurennettu, niiden toisella sivulla on 208 cm korkea kara, joka ei kuitenkaan liene alkuperäisten ovien korkeus. Ovia on myös siirretty n. 10 cm:n lähemmäksi talon keski-osa. Tämä lienee johtunut siitä, että uudet uunit on tehty huoneen kaakkois- ja luoteisnurkkiin ja ovet ovat olleet tiellä. Myöskään paneelien peilijako huoneissa IV ja V ei ole sopinut muutettavaan ovijärjestelyyn ja niitä on jatkettu ovien sivuilta.

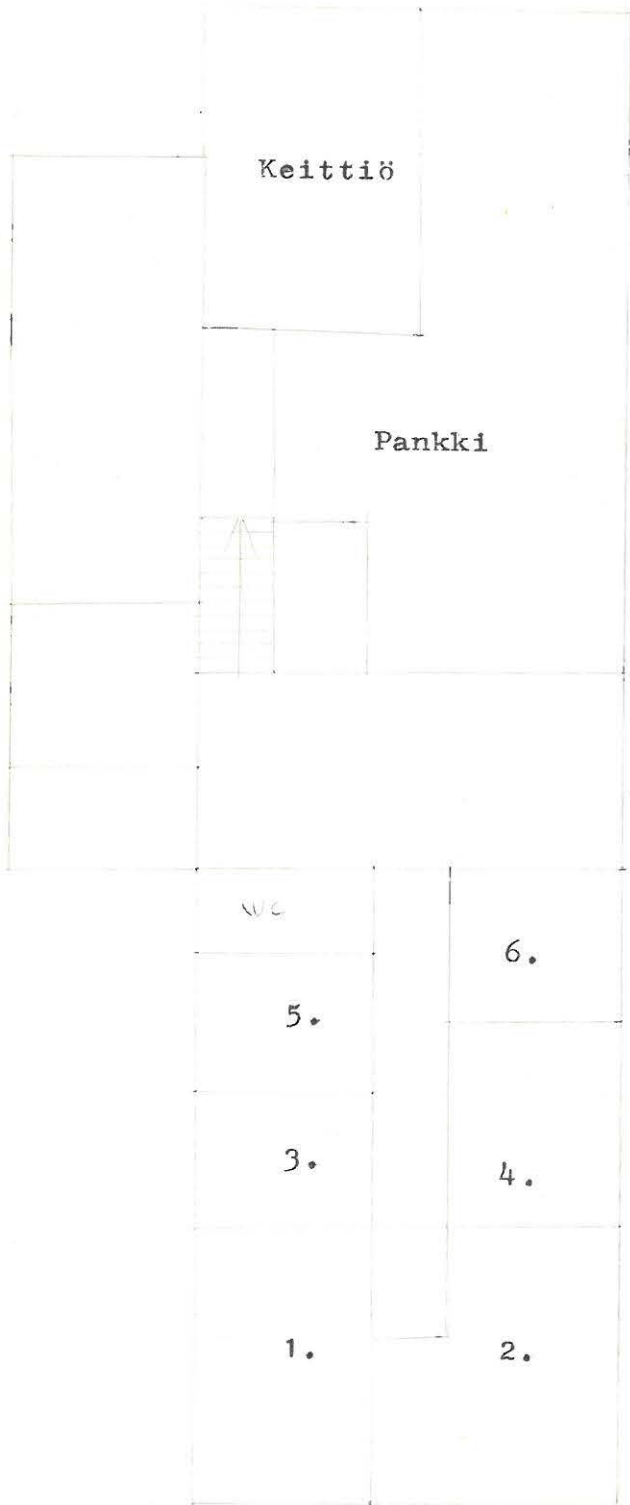
Salin paneelia on lisätty salia suurennettaessa huoneesta II otetulla paneelilla ja viimeksimainittuun on tehty uusi, suorakulmaisilla peileillä varustettu paneeli, jossa tosin on tarkoin sama peiliprofiili kuin alkuperäisessä rokokoopaneelissa. Paneelin alkuperäinen väri on siniharmaa.

Salin kattolista on ollut 16 x 16 cm:n kokoinen.

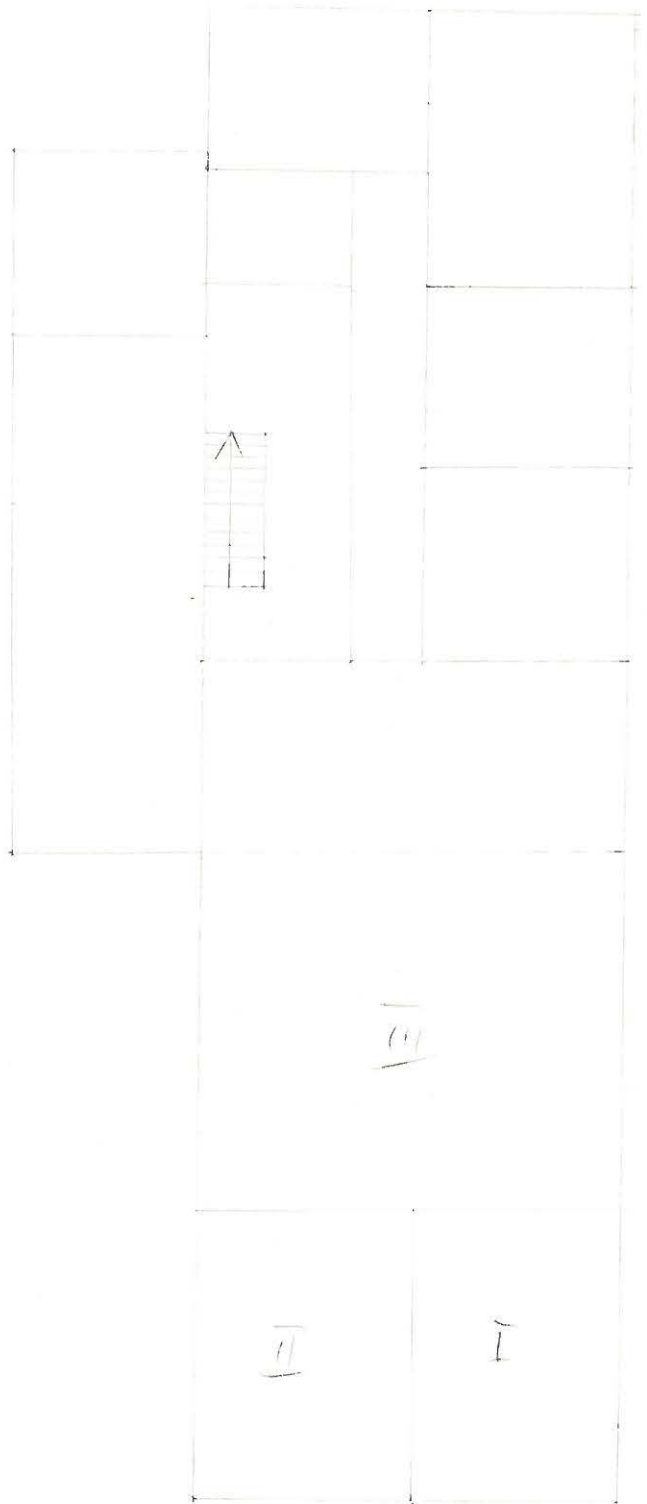
Yläkerran ikkunoita on myös sekundäärisesti laajennettu. Salin keskimmäisen katuikkunan sivulla on 172 cm korkea kara. Ullakoilta löytyi 6-ruutuisen välikarmilla varustetun ikkunan alempi puolisko, kooltaan 112x55 cm (puitteen leveys n. 4 cm), jossa oli poikkipie-
na jyjyistä. Ei saranarautoja, joten kyseessä lienee "tuplaikkuna".

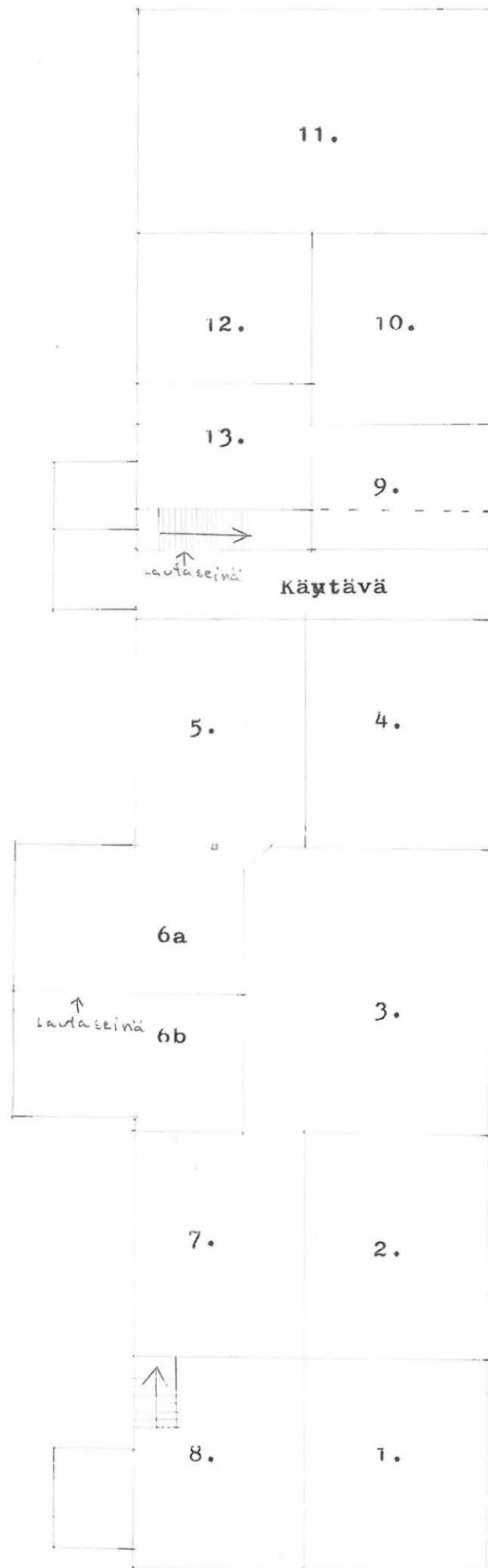
Pohjakaavio

I kerros

II kerros

LITTE

Mittakaava 1:150

LIITE

Palovakuutus

Tontti II/92

Aktin n:o 6343

Vakuutus vuosi 1866

Omistaja: Kauppias E. et. Wötterman

Rakennukset:

n:o 1

Rakennettu 1787, vuorattu ja maalattu punavärillä, tiilikatto,
50 x 14³/₄ x 23¹/₂.

Kaksi kerrosta:

Alempi: 10 huonetta ja yhteensä 9 kaakeliuunia, sekä keittiö-
liesi ja siinä paistinuuni.

Ylempi: 8 huonetta ja yhteensä 8 kaakeliuunia. Lisäksi on raken-
nuksessa eteinen ja kahdet portaat. Laudasta päällerakennettu
veranta, joka on öljymaalattu. 2 tiiliholvattua kellaria, jonne
portaat pihalta.

n:o 2

Asuinrakennus 1864, vuoraamaton ja maalaamaton, pärekatto.

24 x 10 x 15¹/₂ kyyn.

Yksi kerros, jossa 5 huonetta: 2 eteistä, 2 kanaria, patteritupa
(yht. 1 kaakeliuunia) ja 2 liettä, leivinuuni ja hella.

n:o 3

Ullakkorakennus hirrestä 1864, vuoraamaton ja maalaamaton, pä-
rekatto. 24 x 10 x 15¹/₂.

KRISTIINANKAUPUNKI, ent. Kaupunginhotelli II/92-93
Ylimalkainen lyhennelmä Timo Keinäsen inventointikertomuksesta

Rakennettu palovakuutuskirjan mukaan 1787

Nykyinen vuoraus vuodelta 1790. Uusittu osin pihafasadissa ja kokonaan länsipäädyssä. Rakennus oli alkuaan punamullattu.

Mansardikatto, kateaineena lasitetut hollantilaiset tiilet.

Kivijalka on uusittu 1912, kellarit rakennettiin 1938.

Ulko-ovet. Nykyinen ovi torille on avattu 1938. Pihanpuoleinen kaksikerroksinen kuisti rakennettiin ehkä 1912. Sitä edelsi pienempi, yksikerroksinen kuisti, joka oli rakennettu vuoteen 1869 mennessä. Pääovi oli alkuaan pihan puolella, ilmeisesti ilman kuistia. Torille avautui myymälän ovi, sen sijainti epäselvä.

Ikkunat. Ikkunat lienevät edelleen alkuperäisen kokoiset, toisen kerroksen ikkunoita on ehkä sekundaarisesti korotettu. I krs 120x168, II krs 120x180 cm. Ullakon lunetti-ikkunat on rakennettu vasta 1800-luvun alkupuolella.

Pihafasadin ikkunoita on siirretty, katufasadiin on rakennettu kaksi näyteikkunaa 1938.

Sisätilat. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin hotelli 1912 ja pankki 1938, sisätilat ovat siis uusitut. Toisen kerroksen kolme itäisintä huonetta ovat säilyneet 1800-luvun alkupuolen mukaisessa asussa. Niissä on seinäpaneelit, kolmipeliset täysranskalaiset ovet, kattolistat ja salissa on kaksi kaakeliuunaa.

LIITE

Palovakuutus

Tontti II/92

Aktin n:o 6343

Vakuutus vuosi 1866

Omistaja: Kauppias E. et. Tötterman

Rakennukset:

n:o 1

Rakennettu 1787, vuorattu ja maalattu punavärillä, tiilikatto, 50 x 14³/₄ x 23¹/₂.

Kaksi kerrosta:

Alempi: 10 huonetta ja yhteensä 9 kaakeliuunia, sekä keittiöliesi ja siinä paistinuuni.

Ylempi: 8 huonetta ja yhteensä 8 kaakeliuunia. Lisäksi on rakennuksessa eteinen ja kahdet portaat. Laudasta päällerakennettu veranta, joka on öljymaalattu. 2 tiiliholvattua kellaria, jonne portaat pihalta.

n:o 2

Asuinrakennus 1864, vuorattu ja maalaamaton, pärekatto.

24 x 10 x 13¹/₂ kyä.

Yksi kerros, jossa 5 huonetta: 2 eteistä, 2 kanaria, patteritupa (yht. 1 kaakeliuunia) ja 2 liettä, leivinuuni ja hella.

n:o 3

Ullakkorakennus hirrestä 1864, vuoraamaton ja maalaamaton, pärekatto. 24 x 10 x 13¹/₂.

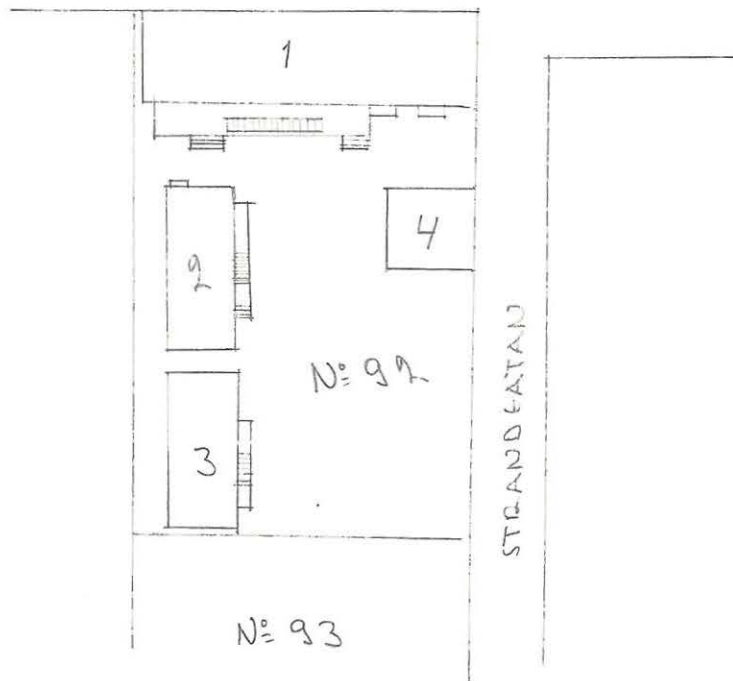
Sisältää vaunuliiterin, tallin ja käytälän, navetan ja heinä-
vajan.

n:o 4

Fakaritupa

SALUTORGET

VAKUUTUS V. 1899

Aktin n:o 21202

Omistaja: Kauppaneuvos Töttermanin kuolinpesä.

Rakennukset:

N:o 1

Maalattu slannivärillä. Tiilikatto.

29,69 x 8,76 x 13,95 m.

Alakerta: 9 asuinhuonetta (yht. 8 kaakeliuunia ja keittiöliesi, jossa hella).

Yläkerta: 7 huonetta (yht. 8 kaakeliuunia). Lautarakenteinen veranta ja kahdet portaat. Rakennuksen alla 2 holvattua kellaria.

N:o 2

Vuorattu ja maalattu öljyvärillä. Huopakatto.

14,25 x 5,94 x 8,02 m.

Yksi kerros, jossa 3 asuinhuonetta ja 2 eteistä (yht. 1 kaakeliuuni ja 2 keittiöliettä sekä leivinuuni, toisessa suuri muurattu pata.

N:o 3

Vuorattu ja maalattu öljyvärillä. Huopakatto.

14,25 x 5,94 x 8,02.

Vaunuliiteri, talli, käymälä ja lantala, navetta sekä heinäsuoja.

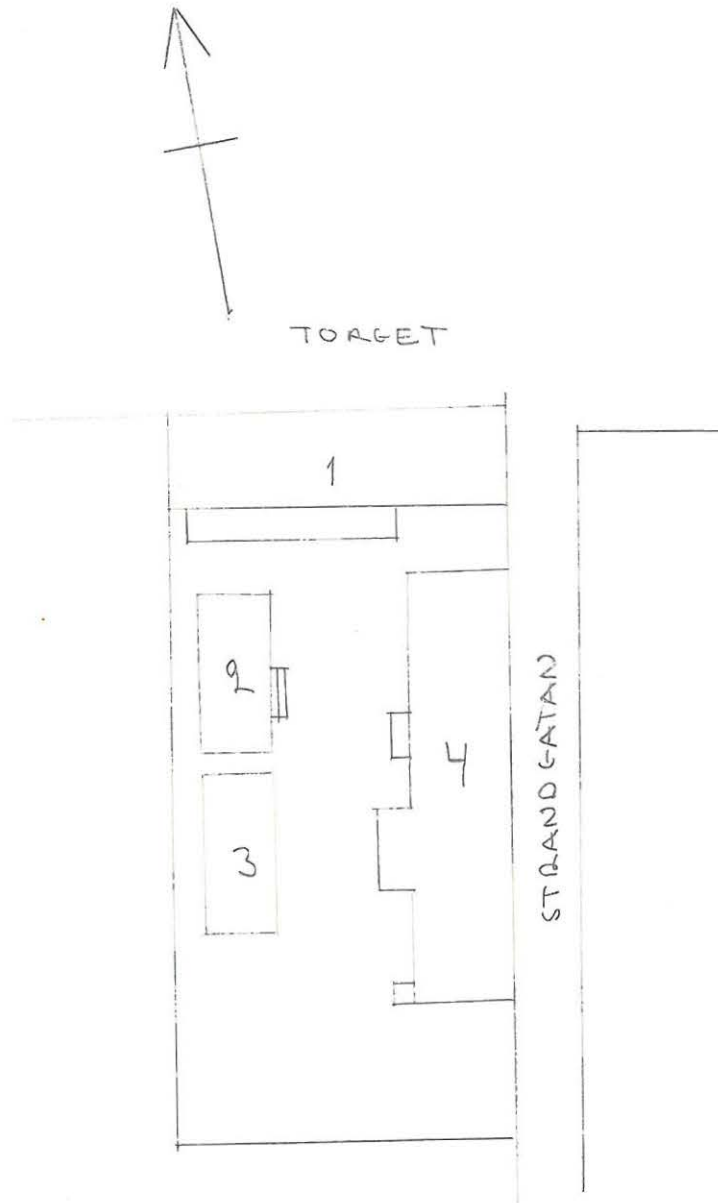
N:o 4

Hirsinen asuinrakennus, osittain 1898, osittain 1899.

Vuorattu ja maalattu oljyvärillä, paitsi tänä vuonna rakennettu pohjoisosa, jonka pituus on 15,70 m, on vuoraamaton ja maalaamaton. Telttikatto.

39,00 x 8,50 x 9,25 m.

Yksi kerros, jossa 12 asuinhuonetta, myymälä ja käytävä (yht. 10 kaakeliuunia ja 2 hellalla varustettua liettä).

KRISTIINANKAUPUNKI, ent. Kaupunginhotelli II/92-93
Ylimalkainen lyhennelmä: Timo Keinäsen inventointikertomuksesta

Rakennettu palovakuutuskirjan mukaan 1787

Nykyinen vuoraus vuodelta 1790. Uusittu osin pihafasadissa ja kokonaan länsipäädyssä. Rakennus oli alkuaan punamullattu.

Mansardikatto, kateaineena lasitetut hollantilaiset tiilet.

Kivijalka on uusittu 1912, kellarit rakennettiin 1938.

Ulko-ovet. Nykyinen ovi torille on avattu 1938. Pihanpuoleinen kaksikerroksinen kuisti rakennettiin ehkä 1912. Sitä edelsi pienempi, yksikerroksinen kuisti, joka oli rakennettu vuoteen 1869 mennessä. Pääovi oli alkuaan pihan puolella, ilmeisesti ilman kuistia. Torille avautui myymälän ovi, sen sijainti epäselvä.

Ikkunat. Ikkunat lienevät edelleen alkuperäisen kokoiset, toisen kerroksen ikkunoita on ehkä sekundaarisesti korotettu. I krs 120x168, II krs 120x180 cm. Ullakon lunetti-ikkunat on rakennettu vasta 1800-luvun alkupuolella.

Pihafasadin ikkunoita on siirretty, katufasadiin on rakennettu kaksi näyteikkunaa 1938.

Sisätilat. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin hotelli 1912 ja pankki 1938, sisätilat ovat siis uusitut. Toisen kerroksen kolme itäisintä huonetta ovat säilyneet 1800-luvun alkupuolen mukaisessa asussa. Niissä on seinäpaneelit, kolmipeliset täysranskalaiset ovet, kattolistat ja salissa on kaksi kaakeliuunaa.

KRISTIINANKAUPUNKI, ent. Kaupunginhotelli II/92-93
Ylimalkainen lyhennelmä Timo Keinäsen inventointikertomuksesta

Rakennettu palovakuutuskirjan mukaan 1787

Nykyinen vuoraus vuodelta 1790. Uusittu osin pihafasadissa ja kokonaan länsipäädyssä. Rakennus oli alkuaan punamullattu.

Mansardikatto, kateaineena lasitetut hollantilaiset tiilet.

Kivijalka on uusittu 1912, kellarit rakennettiin 1938.

Ulko-ovet. Nykyinen ovi torille on avattu 1938. Pihanpuoleinen kaksikerroksinen kuisti rakennettiin ehkä 1912. Sitä edelsi pienempi, yksikerroksinen kuisti, joka oli rakennettu vuoteen 1869 mennessä. Pääovi oli alkuaan pihan puolella, ilmeisesti ilman kuistia. Torille avautui myymälän ovi, sen sijainti epäselvä.

Ikkunat. Ikkunat lienevät edelleen alkuperäisen kokoiset, toisen kerroksen ikkunoita on ehkä sekundaarisesti kokotettu. I krs 120x168, II krs 120x180 cm. Ullakon lunetti-ikkunat on rakennettu vasta 1800-luvun alkupuolella.

Pihafasadin ikkunoita on siirretty, katufasadiin on rakennettu kaksi näyteikkunaa 1938.

Sisätilat. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin hotelli 1912 ja pankki 1938, sisätilat ovat siis uusitut. Toisen kerroksen kolme itäisintä huonetta ovat säilyneet 1800-luvun alkupuolen mukaisessa asussa. Niissä on seinäpaneelit, kolmipeliset täysranskalaiset ovet, kattolistat ja salissa on kaksi kaakeliuunia.

Lyksenachin palovalmentusvirasto
n:o 4, Tammun ~~arhite~~ Staderman
Allmänna Brandtods - Bolaget i Finland

Huom: valmentusija ei ole Valtion-
arhitehti vaan Tammun arhitehti,
Linnah, 4, Hki.

toitti: 92/2 / Kristina Kangas
seurit: Kauppi, Larsen Holmström
valmentus tulla voimaan 31.12.1833

- Pal 1: ^{Uusinta} Houkalivintä Tally 1787,
2-kerro, vuorattu 1790, ma-
tilla punavärillä.
Alalata: 1 steiner, 1 tangervi, 1 tang-
gapani, 2 rahi, 4 kamaaria,
keittio
Yläkerro: 1 steiner, 1 tangervi, 1 rahi
& kamaaria.
Talon koto: koki. 2 1/4, pil. 50 E,
kov. 14 3/4 kynn. kynn. Lautat:
katto, kerkin, 2 1/2 kynn. ker-
kin kiviällä
- lattiat kiviällä
- katto houkalautaa
- lautaportaat, ala 7 kappelin
- 14 illuusa aliluvassa, 7 x 2 k. 11 t.
- 16 illu. yteluvassa, 7 x 7 1/2 t. x 2 k. 11 t.
- 2 illu. ullakon päädynä 3 x 2 k. 11 t.
- 2 pienempää ~~ullakon päädynä~~ illu. ullakolla
HU (i vindsapper)
- 2 paria laudoitettuja oven
- 5 kaksinkertaista pudirandialleista ^{paria} oven
- 13 yksinkertaista pudirandialleista ^{paria} oven
- 6 yläkerroksen luoneena seinäpaneelit, ~~ylläkerroksen~~
100 kynn. peilitettyjä, 104 nielä.

M. S. A. 6/25-68 saap. 8/1-68

VALTIONEUVOSTON päätös, joka koskee Vaasan lääninhallituksen päätöksen vahvistamista kulttuurihistoriallisesti huomattavan rakennuksen suojelua koskevassa asiassa sekä Kansallis-Osake-Pankki nimisen pankkiyhtiön lääninhallituksen päätöksen johdosta tekemää valitusta. Annettu Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 1967.

Vaasan lääninhallitus on lähettänyt valtioneuvoston vahvistettavaksi 21 päivänä elokuuta 1967 antamansa päätöksen, jolla Kansallis-Osake-Pankin omistama Kristiinankaupungin II kaupunginosan tonteilla n:o 92 ja 93 oleva kaksikerroksinen nykyisin hotellina ja pankkina toimiva rakennus oli kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta 27 päivänä marraskuuta 1964 annetun lain nojalla määrätty suojeltavaksi siten kuin sanotussa laissa säädetään ja annettu seuraavat suojelumääräykset:

- 1) Rakennukset ulkoasu peiterimalaudoituksella vuorattuine ulkoseinineen ja tiilisine taitekattoineen on kokonaisuudessaan suojeltava, lukuunottamatta myöhemmin rakennettuja kiuasteja. Ikkunat on sekä ala- että yläkerrassa säilytettävä kuusiruutuisina, itäpäädyn ullakon lunetti-ikkunat neliruutuisina.
- 2) Rakennuksen sisätiloista on suojeltava nykyinen ravintolana käytettävä suuri sali ja rakennuksen itäpäädyssä olevat kaksi huonetta, joiden vanhat ovet kehyksineen, seinäpanelit ja kattolistat on säilytettävä.
- 3) Muutos- ja korjaustöitä saadaan suorittaa vain muinaistieteellisen toimikunnan hyväksymien suunnitelmien mukaan.
- 4) Rakennusta saadaan käyttää edelleen nykyiseen tarkoitukseensa, mutta myös muunlaiset käyttömahdollisuudet, jotka eivät vähennä rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa, voi-

Maksuitta

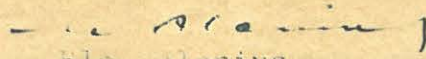
Muinaistieteellinen toimikunta

vat tulla kysymykseen.

Kansallis-Osake-Pankki on valittanut lääninhallituksen päätöksestä ja esittämillään perusteilla pyytänyt, että päätöstä ei vahvistettaisi.

Valtioneuvosto on, asian oltua valmistavasti käsiteltävänä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa, kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetun lain 5 §:n 2 momentin nojalla käsitellyt tämän asian ja, hyläten asiassa tehdyn valituksen, harkinnut oikeaksi sanotun lain 1 ja 7 §:n nojalla vahvistaa kyseessä olevan lääninhallituksen päätöksen suojelumääräyksineen.

Vt. opetusministeri

Elio Alenius

Toimistopäällikkö

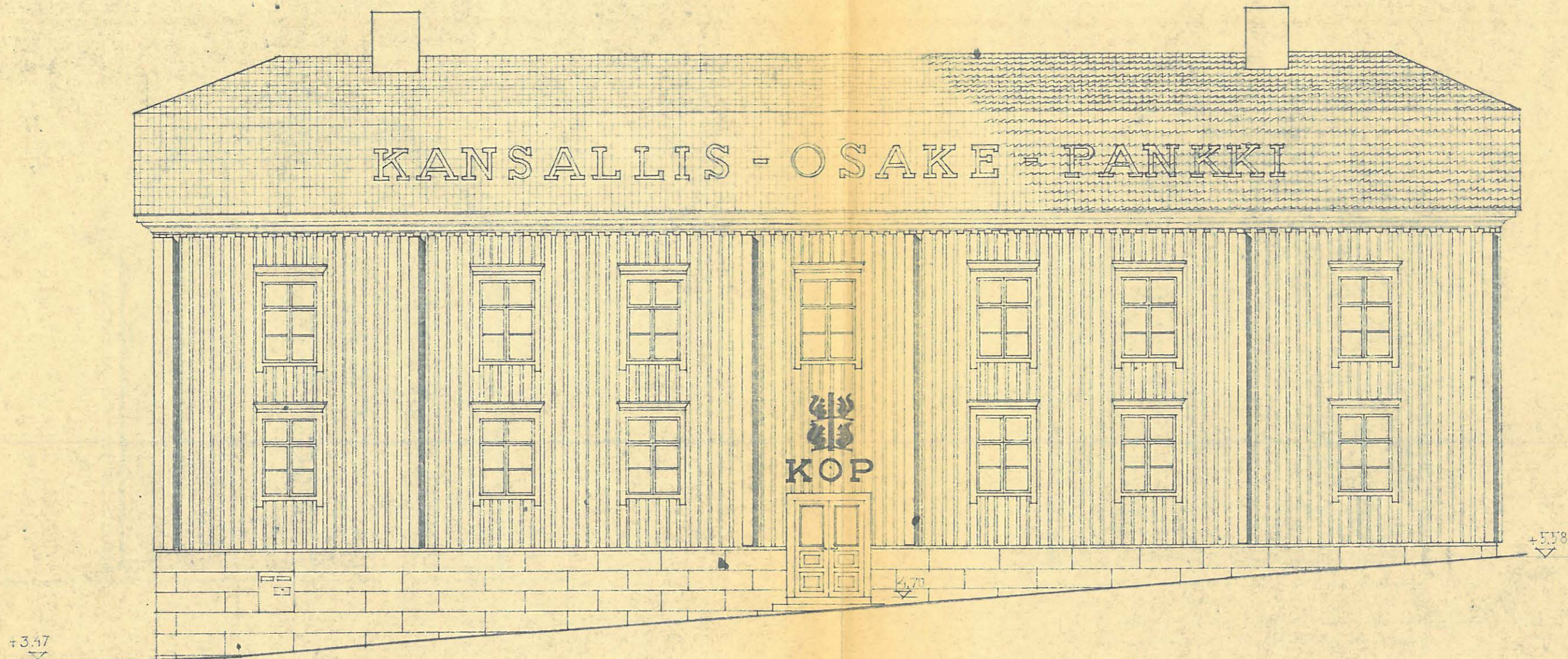

Elio Alenius

N:o 9/597 KD opm 1967;

N:o 2073/599 AD opm 1967

MA/KS

n:o 54

KOP KRISTIINANKAUPUNKI

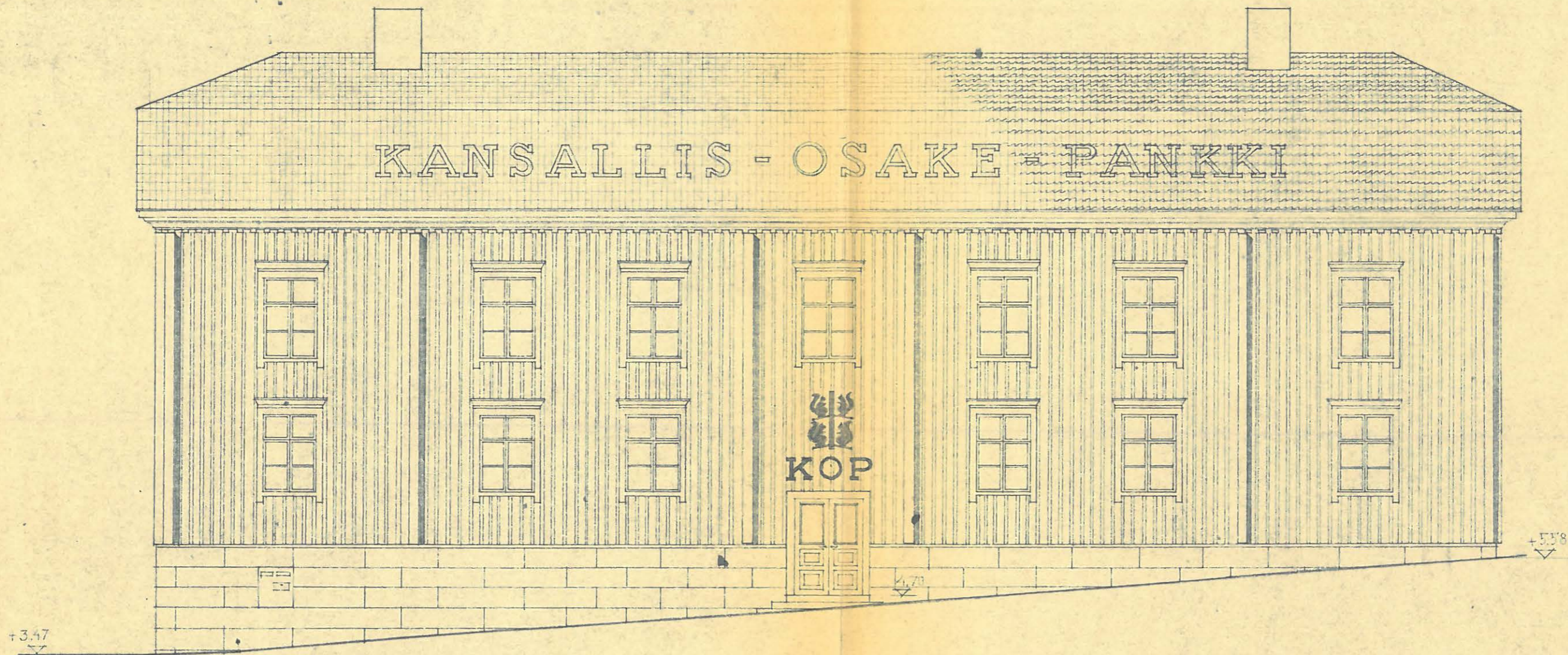
FASADI TORILLE

1/100

No

K. A. PIIRONEN ARKITEHTI SAFA HELSINKI

21.10.69 *AT*

KOP KRISTIINANKAUPUNKI

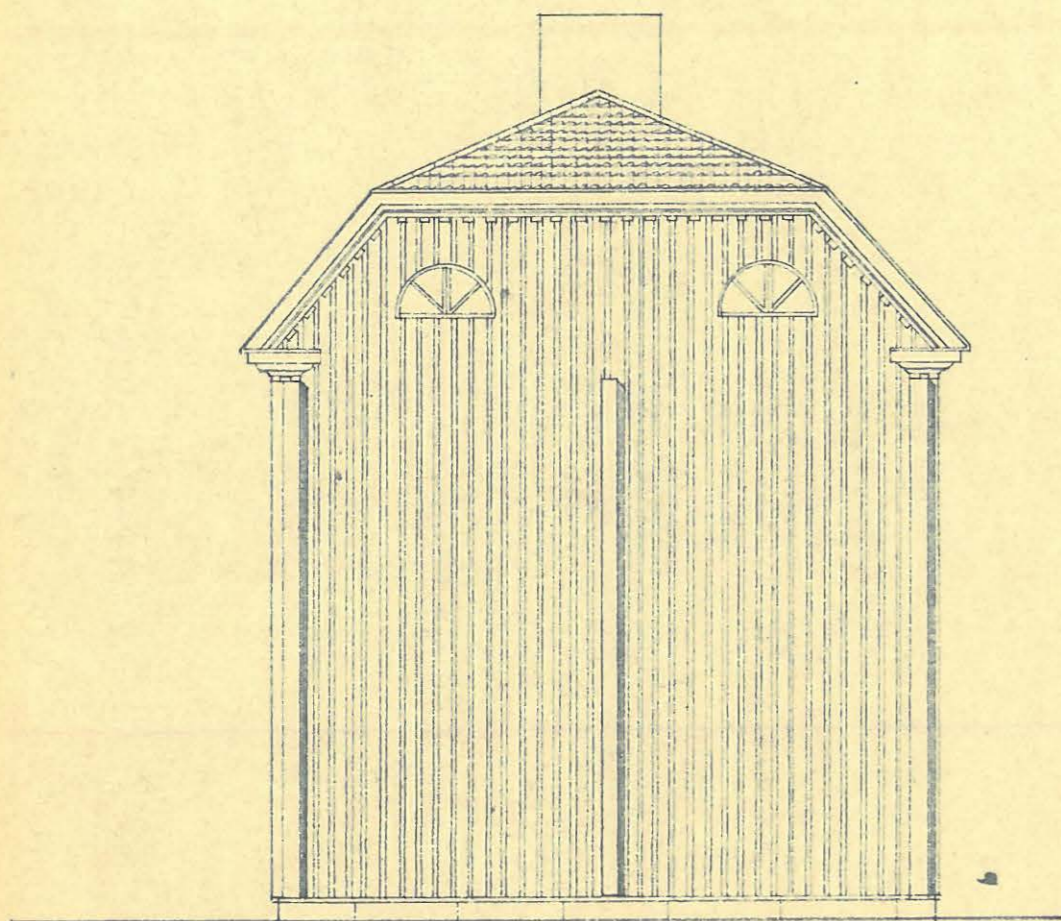
FASADI TORILLE

1/100

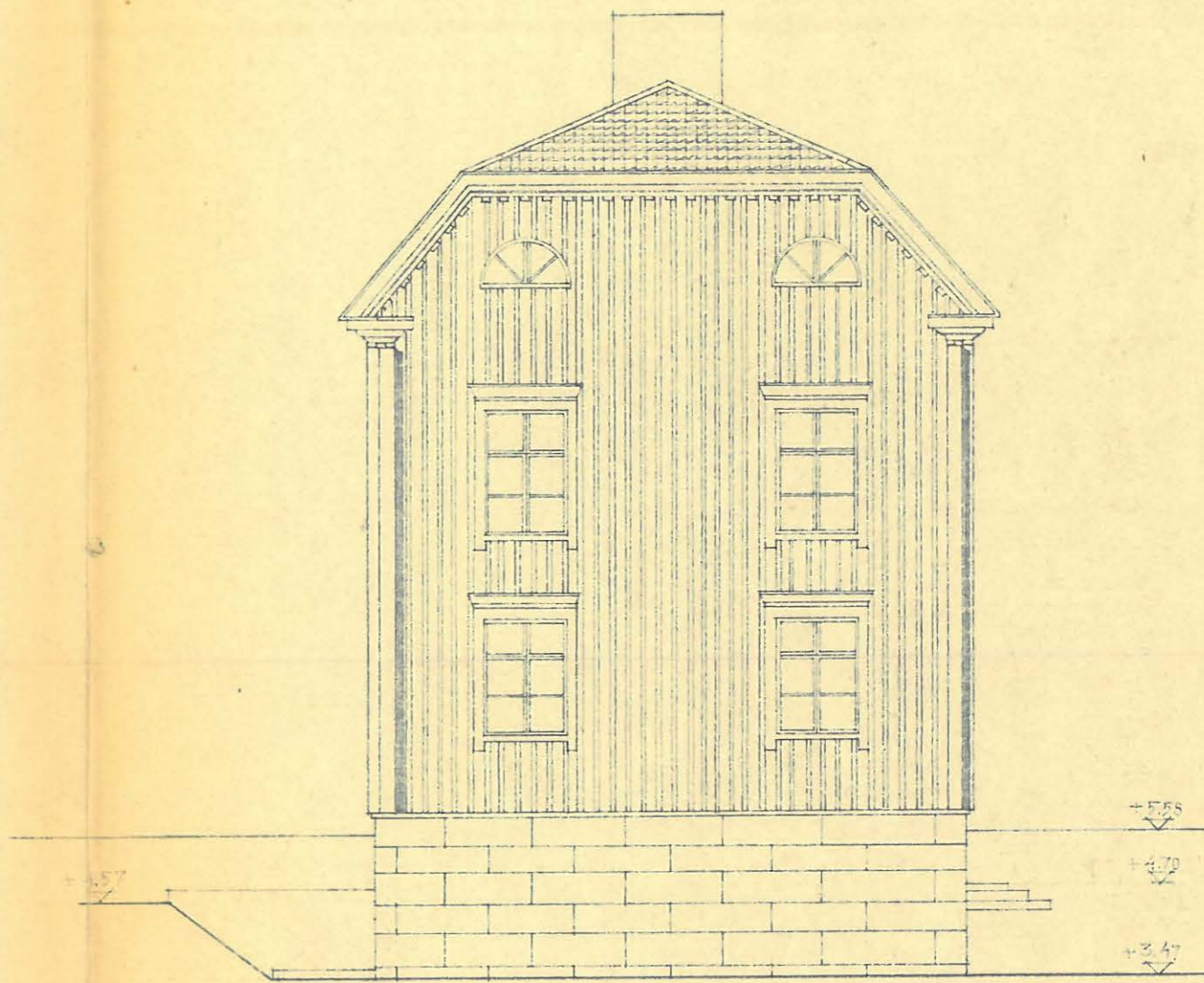
No

K. A. LILJOMAA ARKITEHTI SAFA HELSINKI

21.10.69 AT

LANSIPÄÄTY

ITÄPÄÄTY

KOP KRISTIINANKAUPUNKI

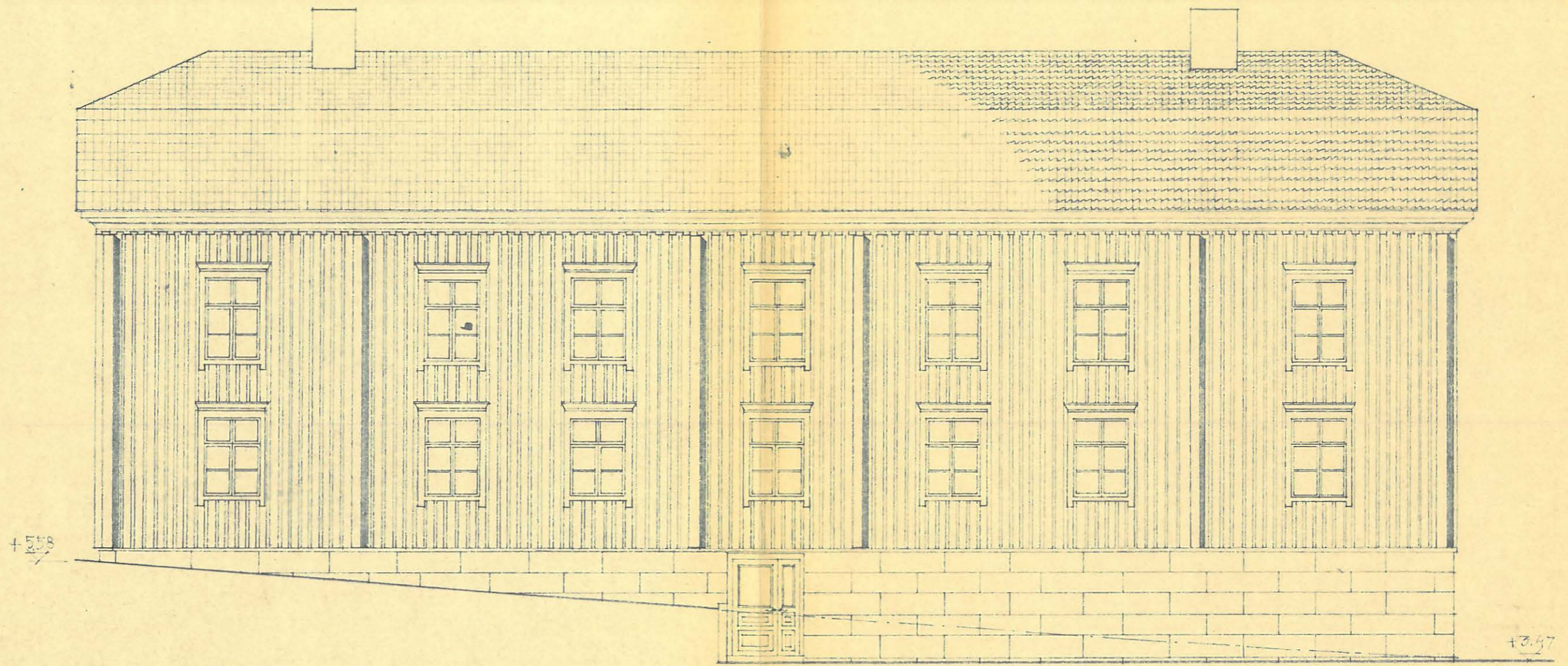
LANSIPÄÄTY JA ITÄPÄÄTY

1/100

No

L. A. PINOMAA ARKKITEHTI SAFA HELSINKI

21.10.63 AT

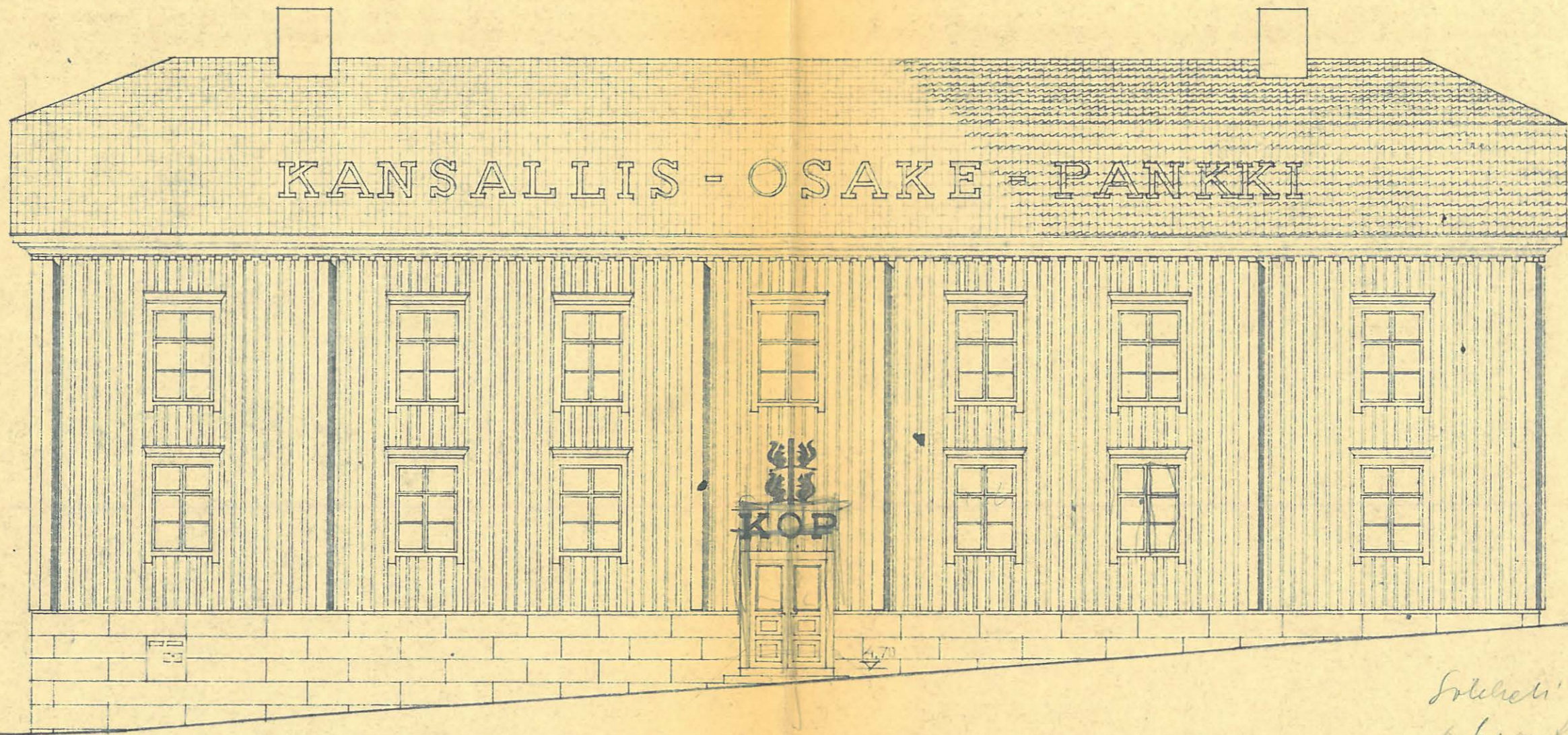
KOP KRISTIINANKAUPUNKI

PIHAFASADI

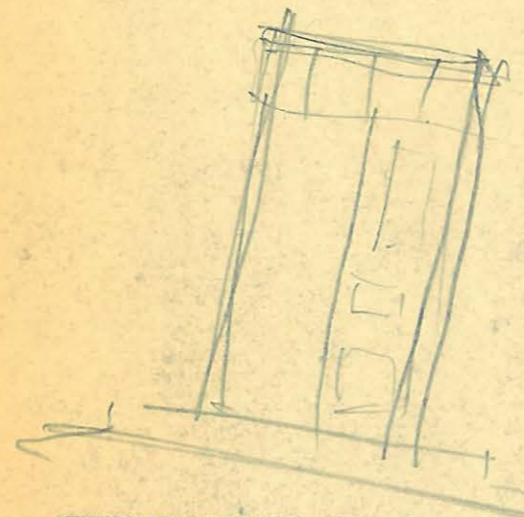
1/100

No

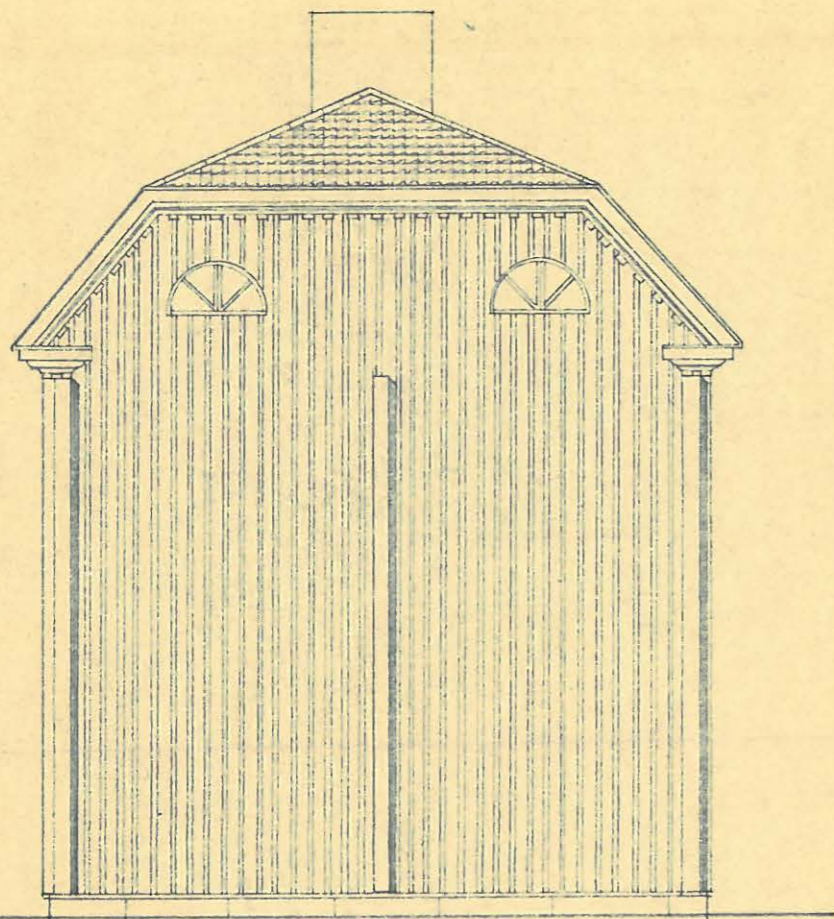
21.10.69 AT

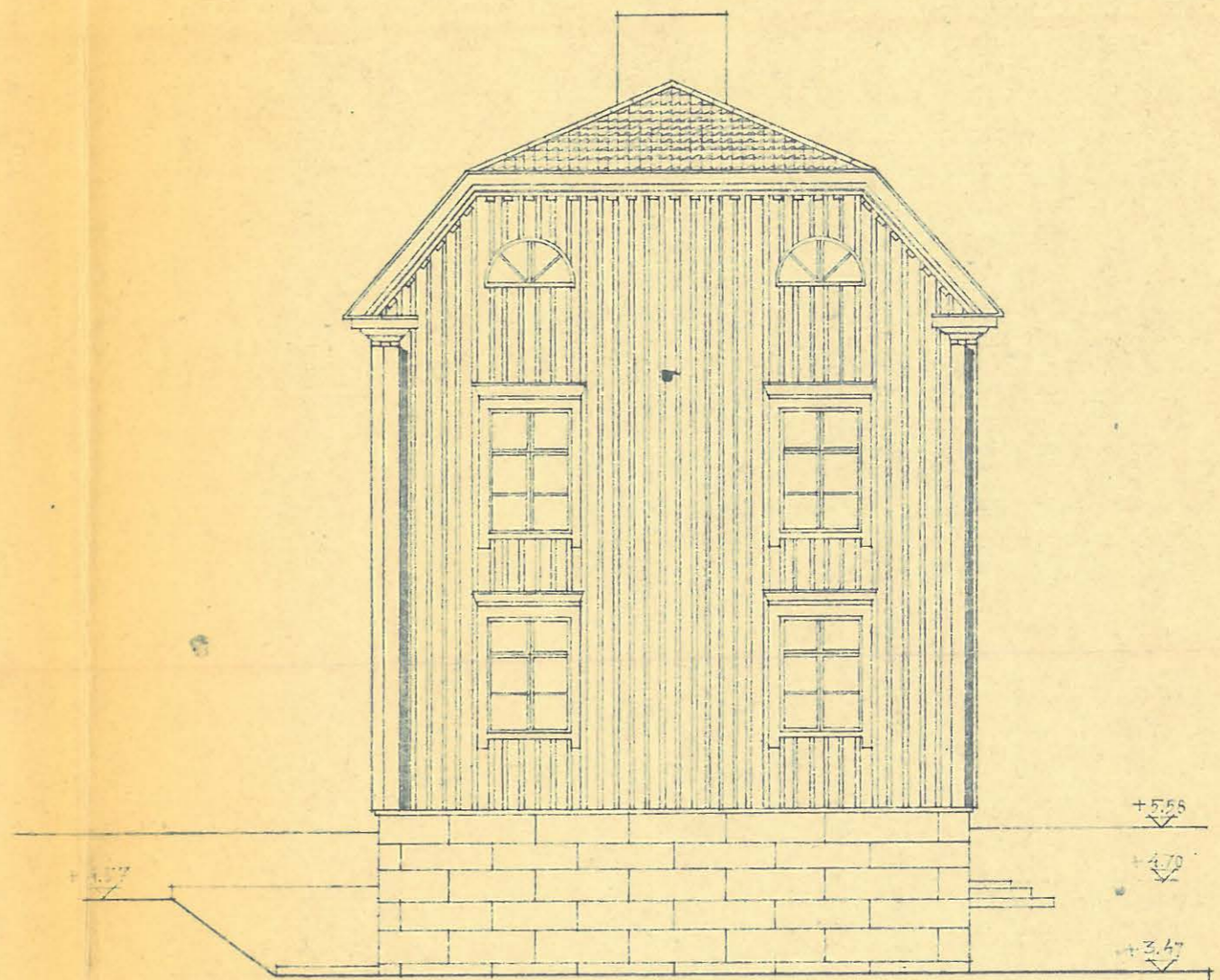
*Sotkeli: suunnattu
 puoleksi tosi
 puoleksi
 KOP
 istumat*

KOP KRISTIINANKAUPUNKI		
FASADI TORILLE	1/100	No
K. A. PINOMAA ARKHITEHTI SAFA HELSINKI	21.10.69	AT

LÄNSIPÄÄTY

ITÄPÄÄTY

KOP KRISTIINANKAUPUNKI

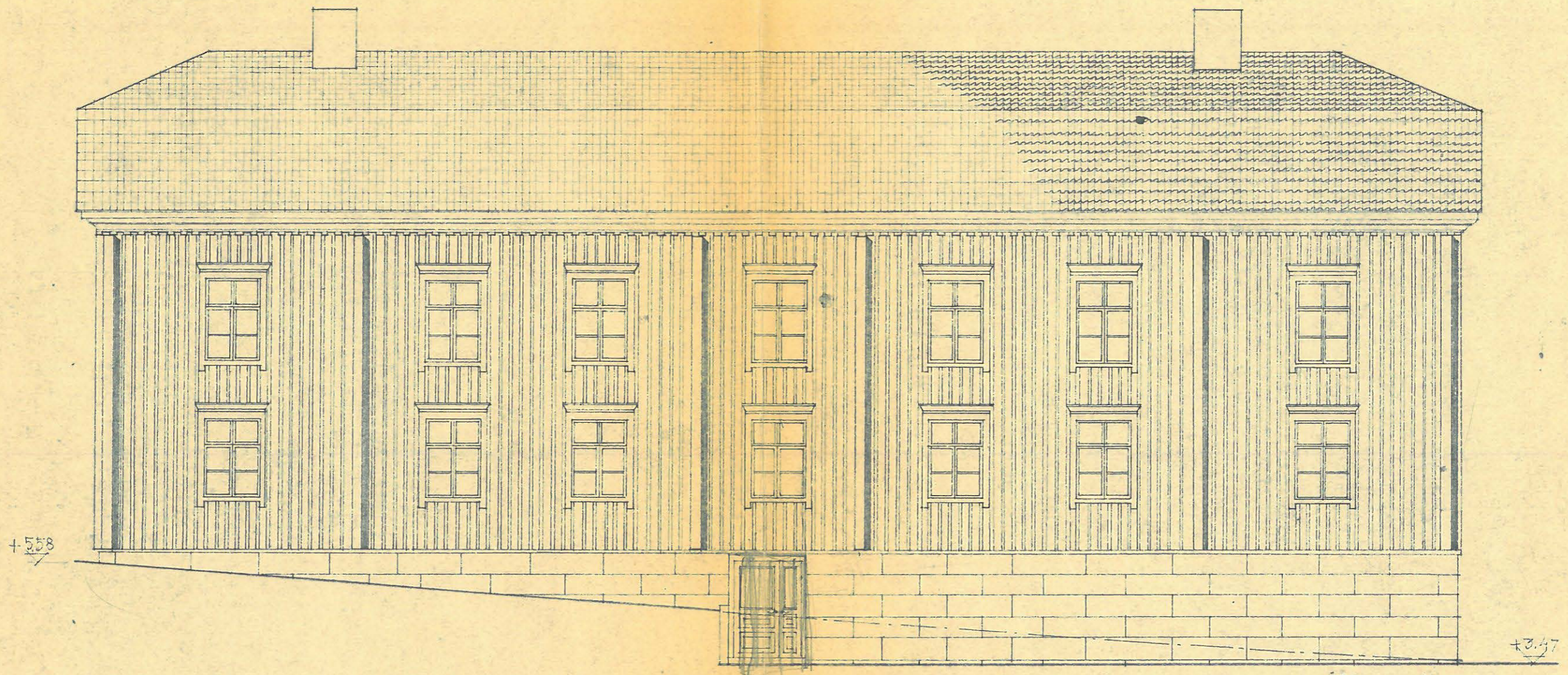
LÄNSIPÄÄTY JA ITÄPÄÄTY

1/100

No

K. A. PINOMAA ARKKITEHTI SAFA HELSINKI

21.10.63 AT

KOP KRISTIINANKAUPUNKI

PIHAFASADI

1/100

K. A. PINOMAA ARKKITEHTI SAFA HELSINKI

No

21.10.69 AT